

Jaarverantwoording 2022

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Programma's	5
Programma Bestuur, dienstverlening en veiligheid.....	6
Programma Verkeer en openbare ruimte.....	20
Programma Lokale economie.....	27
Programma Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport	40
Programma Werk en inkomen	57
Programma Zorg.....	64
Programma Milieu	83
Programma Ruimtelijke ontwikkeling.....	91
Programma Algemene dekkingsmiddelen	103
Programma Bedrijfsvoering	110
Paragrafen	117
Paragraaf Lokale heffingen	118
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	126
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	140
Paragraaf Financiering	149
Paragraaf Bedrijfsvoering.....	153
Paragraaf Grondbeleid	158
Paragraaf Verbonden partijen.....	162
Paragraaf subsidies	179
Overige ontwikkelingen	180
Jaarrekening.....	183

Balans per 31 december 2022	185
Programmarekening o.b.v. taakveld 2022	187
Waarderingsgrondslagen	190
Toelichting op de balans	198
Niet uit de balans blijvende verplichtingen	219
Toelichting programmarekening 2022	222
Overzicht incidentele baten en lasten	223
Overzicht reserves en voorzieningen	226
Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT)	228
Verplichte beleidsindicatoren	230
SiSa bijlage	232
Overzicht taakvelden 2022	242
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	247
Afkortingenlijst	253

Inleiding

De jaarverantwoording 2022 is opgesteld volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten.

Naast de opstelling van een programmabegroting. Deze is aangepast als gevolg van een aantal begrotingswijzigingen. In december hebben wij de programmarapportage en de rapportage van het sociaal gepresenteerd. Als sluitstuk van de budgetcyclus bieden we u nu de jaarverantwoording 2022 aan. De jaarverantwoording is op dezelfde manier opgesteld als de begroting.

De jaarverantwoording is een integraal geheel en als volgt opgebouwd:

1. Programmaverantwoording
2. Paragrafen
3. Jaarrekening

De programma's bevatten een analyse van de belangrijkste afwijkingen van het programma per taakveld. In de financiële tabellen van de begroting zijn mutaties op totaalniveau opgenomen. In de jaarrekening zijn mutaties uitgesplitst. In de programmaverantwoording is ook het overzicht van de voortgang van projecten en investeringen opgenomen.

2022 stond in het begin in het teken van het coronavirus en vervolgens in het teken van de oorlog in de Oekraïne, met alle maatschappelijke en economische ontwikkelingen als gevolg. Dit vindt zijn weerslag in deze jaarrekening. In de paragraaf overige ontwikkelingen gaan we hier nader op in. De jaarrekening sluit met een positief saldo van € 4.107.000. Dit is exclusief de winst van de bouwgrondexploitaties. Deze bedraagt na aftrek van de vennootschapsbelasting en dotatie aan de reserve Kwaliteit Openbare Ruimte € 678.000 en wordt met de reserve bouwgrondexploitaties vereffend.

Saldo van baten en lasten		2022
Baten		€ 77.025.000
Lasten		€ 66.203.000
Saldo van baten en lasten voor bestemming		€ 10.822.000
Toevoeging aan reserves		€ 12.937.000
Beschikking over reserves		€ 6.222.000
Saldo van baten en lasten na bestemming		€ 4.107.000

Programma's

Programma Bestuur, dienstverlening en veiligheid

0.1 Bestuur

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>De raad vindt het van groot belang een goede binding met de inwoners van de gemeente te hebben en om te weten wat er bij hen leeft. Om zijn volksvertegenwoordigende rol te vervullen zal de raad meer contact met de samenleving zoeken.</p>	<p>Om meer contact met de samenleving te hebben gaat de raad meer op werkbezoek. De raad werkt vanuit een lange termijn agenda. Hiermee beoogt de raad een meer sturende rol over de thema's die zij wil behandelen én verkrijgt de raad meer grip op zijn eigen agenda. Om de raadsbijeenkomsten toegankelijker te maken, zijn niet alleen de raadsvergaderingen live via de website te volgen, maar ook de informerende en kaderstellende raadsbijeenkomsten.</p>	<p>In 2022 heeft uw raad diverse werkbezoeken afgelegd. Twee vestigingen van de Omnischolten, een locatie voor kleinschalige windturbines en de kerncentrale zijn bezocht.</p> <p>We namen ons vergadermodel van 'informerend-kaderstellend-besluitvormend' - ofwel IKB - onder de loep. Dat deden we tijdens de raadstweedaagse en later tijdens een informerende raadsbijeenkomst in december. Deze bijeenkomst was nog niet richtinggevend voor de toekomst en had een open eind. In 2023 wordt hier nader naar gekeken. De IKB-vergaderingen zenden we live uit.</p> <p>Voor de verkiezingen in maart 2022 hebben we diverse bijeenkomsten georganiseerd, onder andere een verkiezingsavond. De lijsttrekkers debatteerden met elkaar in een zaal met geïnteresseerde inwoners. Om het debat laagdrempelig en aantrekkelijk te maken voor een groter publiek werd dit debat geleid door een Zeeuwse cabaretier.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Samenwerking dorpsraden.	In het visiedocument 'Samenwerking dorpsraden gemeente Borsele' is de samenwerking tussen de dorpsraden onderling en tussen de dorpsraden en gemeente vastgelegd. We (dorpswethouder, burgemeester, college) houden jaarlijks overleg met de dorpsraden en desgewenst extra overleg.	We hebben samen met alle dorpsraden onze buitendienst in Heinkenszand bezocht. Deze bijeenkomst stond in het teken van het veranderende klimaat. Daarnaast kregen we uitleg over het aangepaste groenonderhoud en onze reinigingstaken.
We willen het politieke bewustzijn van jeugdigen (basisschoolleeftijd) aanwakkeren en de betrokkenheid tussen gemeente en kinderen vergroten.	We installeren ieder jaar een kinderburgemeester die een jaar lang actief is. Daarnaast willen we het bestaande (verouderde) educatieprogramma voor de basisscholen herzien. Dit programma loopt in dezelfde periode als de werving van de nieuwe kinderburgemeester.	In 2022 was Thomas Heijboer de kinderburgemeester van gemeente Borsele. Thomas wilde graag dat de politiek dichterbij kinderen kwam. Daarom zorgde hij ervoor dat de collegeleden op bezoek gingen bij scholen om meer te vertellen over de gemeente en de verkiezingen. Daarnaast was hij een van de gezichten van de Borsele Drinkt Water Week en stak hij samen met de wethouders en zijn klas de handen uit de mouwen om afval op te ruimen in 's-Gravenpolder. Thomas was ook aanwezig bij verschillende evenementen en herdenkingen. Eind 2022 is de kinderburgemeester voor 2023 gekozen: Ayden Courtin.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Strategische visie Borsele.	Een delegatie vanuit de gemeenteraad is met in- en externe ondersteuning diverse scenario's aan het opstellen voor een toekomstvisie voor de gemeente Borsele. Deze scenario's worden de raad ter kennisneming aangeboden. De politieke partijen kunnen zich desgewenst aan de hand van deze scenario's profileren bij de komende gemeenteraadsverkiezingen. Deze scenario's kunnen ook worden gebruikt bij het opstellen van het bestuursakkoord voor het in 2022 te vormen college.	<p>Eind 2021 heeft de gemeenteraad kennisgenomen van het rapport <i>'Toekomst Borsele in beeld - Welke gemeente willen we zijn?'</i> Daarin heeft de raads werkgroep de verschillende thema's uitgewerkt in zes scenario's:</p> <ul style="list-style-type: none"> 0-scenario (huidige situatie) 1. Basic Borsele 2. Sociaal Borsele 3. Ondernemend Borsele 4. Energiek Borsele 5. Unie(k) Borsele <p>Deze toekomstvisie konden de fracties gebruiken voor hun verkiezingsprogramma.</p> <p>Het raads-bestuursprogramma 'Schakelen met raad en daad' is door ons vertaald naar een uitvoeringsprogramma. De raad heeft in november ingestemd met dit uitvoeringsprogramma.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Een goed leef- en woonklimaat in de grensregio Vlaanderen en Zeeland en verwerving van (Europese) subsidies.	Eind 2021 wordt de Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS) North Sea Port District (NSPD) opgericht. Dit is een Benelux-samenwerking tussen Gent, Zelzate, Evergem, Borsele, Terneuzen en Vlissingen. Via de BGTS pakken we grensoverschrijdende onderwerpen op, op het gebied van onder andere zoetwaterproblematiek, energietransitie, wonen, natuur, infrastructuur en recreatie.	In 2022 zijn vijf (demo) projecten in gang gezet: <ul style="list-style-type: none"> – Energiewijk (gebied Zelzate-Sas van Gent) – Koppelingsgebieden+/gezondheidsactieplan (gebied Borsele/ gehele grondgebied) – Verstedelijkings- en mobiliteitsvisie (gebied Gent – Terneuzen) – Cultuur van het District (gehele grondgebied op basis van Gent 2030 cultuurhoofdstad) – Footprint North Sea Port District (gehele grondgebied om alle toekomstige ruimtelijke claims in beeld te brengen) Eind 2022 is de Regiodeal NSPD ingediend bij de Rijksoverheid. Voor Borsele betreft dit met name een verzoek om bijdragen in groenplannen in de Sloeranddorpen en het Sloebos.
Optimaliseren Zeeuwse bestuurlijke samenwerking.	We optimaliseren de bestaande Zeeuwse bestuurlijke netwerksamenwerking tussen provincie, gemeenten en waterschap binnen het Overleg Zeeuwse Overheden (OZO) onder andere door de Zeeuwse lobby integraler op te pakken, de partners uit de Economic Board en andere kennisinstellingen breder in te zetten bij de thema-overleggen van het OZO, en gezamenlijk te werken met / vanuit een Zeeuwse strategische agenda.	In OZO-verband wordt er bestuurlijk steeds meer samengewerkt op de gebieden Wonen & Cultuur, Klimaat, Energie & Milieu, Sociaal Domein, Bestuur & Financiën (waaronder lobby), Economie & Toerisme, Arbeidsmarkt & Participatie en Mobiliteit.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Verbreding regionale samenwerking Platform De Bevelanden.	We verbreden de bestaande gemeentelijke samenwerking binnen De Bevelanden tot een zogeheten triple helix samenwerking. Dit staat voor de samenwerking tussen overheid, ondernemingen en onderwijs; ofwel de drie O's. Het onderwijs, bedrijfsleven en de provincie Zeeland zullen aan deze samenwerking worden toegevoegd. Deze strategische samenwerking gaat plaatsvinden op de actielijnen 'Versterken agri- en aquafoodsector', 'Vitaal leven en gezondheid', 'Herkenbare beleving op de Bevelanden', 'Slim en multifunctioneel grondgebruik' en 'Beweging op de Bevelandse woningmarkt'.	Op de beleidsterreinen Wonen en Beleving (toerisme & recreatie) en rondom het project King Fish (Noord-Beveland) krijgt de triple helix samenwerking steeds meer gestalte. De overige aandachtsgebieden zijn nog in ontwikkeling.
Een efficiëntere en doelmatige samenwerking tussen de GGD, VRZ en de RUD.	In 2021 is door het adviesbureau Berenschot een onderzoek uitgevoerd. Uit de verkenning zijn een vijftal scenario's naar voren gekomen. Van nul-scenario (er verandert niets, GGD, VRZ en RUD gaan door op dezelfde weg) tot scenario van maximale bestuurlijke en organisatorische integratie (GGD, VRZ en RUD worden één organisatie). Volgens planning worden de onderzoeksresultaten eind 2021/begin 2022 met u besproken en hierna geïmplementeerd.	Deze beoogde samenwerking vergt meer tijd dan in eerste instantie gedacht en is vanwege andere prioriteiten en coronaperikelen nog niet uitgewerkt.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Oordeel van inwoners over de kwaliteit van communicatie en dienstverlening van de gemeente via het inwonerspanel DUO en eventueel aanvullende enquêtes	-	-	7,2	7,2
Een goed gewaardeerde externe communicatie	-	-	7,5	7,5
Onze website geeft op minimaal 85% van alle ingevulde zoekopdrachten de juiste informatie weer	92%	85%	85%	85%

0.2 Burgerzaken

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Verbeteren van onze dienstverlening door het aspect gastheerschap verder te ontwikkelen.	We geven vervolg aan onze ambitie. We stellen een integrale visie op over gastheerschap. Hiervoor maken we gebruik van best practices. De rol van de receptie, telefonie, de inrichting van de hal, de balies van Burgerzaken en het gebruik van hulpmiddelen en applicaties nemen we in deze visie op. Op basis van deze visie doen wij voorstellen voor optimalisering van onze dienstverlening. De integrale visie gastheerschap vormt zich in nauwe samenhang met de nieuw te ontwikkelen dienstverleningsvisie.	Eind 2022 heeft team Burgerzaken zich georiënteerd op het vormen van een visie op Hostmanship. De integrale visie Hostmanship vormt zich in nauwe samenhang met de nieuwe dienstverlenings- en communicatievisie en het nieuwe werkplekconcept.
Optimaliseren (digitale) dienstverlening.	Steeds meer worden producten digitaal aangevraagd en afgehandeld. Het programma iBurgerzaken biedt alle modules voor een optimale dienstverlening op het gebied van Burgerzaken. Dit biedt ons de mogelijkheid om onze dienstverlening uit te bouwen: veilig, efficiënt en gebruikersvriendelijk. We sluiten aan bij nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast houden we aandacht voor inwoners die de digitale dienstverlening niet of minder goed kunnen bijhouden.	Er zijn in 2022 verschillende nieuwe applicaties geïmplementeerd in iBurgerzaken. Hierdoor beschikken we over een testomgeving, de koppeling met de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en voldoen we aan de archiefwet en AVG. De website en dienstverleningsmodules worden voortdurend geactualiseerd. Sommige zaken moeten nog in persoon aan de balie geregeld worden, hiervoor blijft de balie open. Ook blijft de balie van team Burgerzaken beschikbaar voor mensen die zaken liever niet online regelen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>Verdere ontwikkeling en vernieuwing van het verkiezingsproces.</p>	<p>De VNG, het ministerie van BZK, de Kiesraad en de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken hebben samen de verkiezingsagenda 2030 opgesteld. Inzet is waarborging van veiligheid en uitvoerbaarheid van het verkiezingsproces. De verkiezingsagenda 2030 bevat onderwerpen als versterking kwaliteit verkiezingsproces, vernieuwing uitbrengen en tellen stemmen, toegankelijkheid verkiezingen, andere vormen van stemmen en digitalisering. We volgen alle ontwikkelingen en vernieuwingen op de voet om tijdig aan te kunnen sluiten. Voor de gemeenteraadsverkiezing in 2022 verwachten we geen vernieuwingen in het proces. We houden wel rekening met maatregelen in het kader van corona. Voor deze maatregelen gebruiken we materiaal en processen uit 2021.</p>	<p>Tijdens de gemeenteraadsverkiezingen hebben we ervoor gezorgd dat mensen veilig konden stemmen en werken ondanks de coronapandemie.</p> <p>In 2022 zijn de voorbereidingen voor de verkiezingen in 2023 gestart; Provinciale Staten en Waterschap Scheldestromen. Per 1 januari 2023 start de wet Nieuwe Procedure Vaststelling Verkiezingsuitslag. Hiervoor zijn in 2022 de voorbereidingen getroffen. De gemeente heeft de keuze tussen centraal tellen of decentraal tellen. Onze gemeente kiest voor decentraal tellen.</p>

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Een financieel gezonde en stabiele veiligheidsregio.	De gemeenteraad heeft een positieve zienswijze uitgebracht over de programmabegroting 2022 van de Veiligheidsregio Zeeland (VRZ). Het Algemeen Bestuur (AB) van de VRZ is voornemens haar beleidsplan 2022-2025 vast te stellen in december 2021. Voorafgaand wordt dit beleidsplan ter zienswijze aangeboden aan de gemeenteraden. Ook worden raadsinformatiebijeenkomsten georganiseerd. We vragen en nemen een actieve rol om samen met de VRZ tot een gewenst en verantwoord ambitieniveau te komen.	In februari 2022 is het meerjarenbeleidsplan 2022-2025 vastgesteld door het Algemeen Bestuur van Veiligheidsregio Zeeland (VRZ). De begrotingswijzigingen 2022, jaarrekening 2022 en programmabegroting 2023 van de VRZ zijn ter zienswijze aangeboden aan de gemeenteraad. In diverse ambtelijke en bestuurlijke overleggen hebben we onze input ingebracht.
Op peil houden van de brandweezorg.	Brandweervrijwilligers verzorgen in Zeeland voor een groot deel de huidige brandweezorg. Demografische en maatschappelijke ontwikkelingen hebben een grote invloed op het op peil houden van de huidige basisbrandweezorg. Het initiatief voor de ontwikkeling van een nieuwe toekomstvisie voor de uitvoering van de brandweezorg ligt bij de VRZ. Ook hier vragen en nemen we een actieve rol om er samen met de VRZ zorg voor te dragen dat de basisbrandweezorg op een gewenst peil blijft.	De brandweer staat de komende jaren voor een aanzienlijke opgave om naar een nieuwe balans tussen risicobeheersing en de parate brandweerorganisatie te gaan. Dit is dan ook een wezenlijk onderdeel van het vastgestelde meerjarenbeleidsplan 2022-2025. Het programma om deze opgave in gezamenlijkheid aan te pakken is in 2022 gestart en kent verschillende bouwstenen. Daarmee is ook de verbinding gemaakt met het nieuwe dekkingsplan, vastgesteld vanuit het concept gebiedsgebonden opkomsttijden.

1.2 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>Het uitvoering geven aan het vastgestelde Integrale veiligheidsbeleid op grond van de Nota Integrale Veiligheid.</p>	<p>Eén van de speerpunten van het veiligheidsbeleid blijft de aanpak van georganiseerde criminaliteit in de zeehaven. In samenwerking met de partners van de havendriehoek geven we uitvoering aan het uitvoeringsplan 'Weerbare en integere zeehavens'. De eerste (deel)projecten bevinden zich in een afrondende fase en worden op korte termijn uitgerold. Een aandachtspunt hierbij is om deze te borgen binnen bestaande structuren. Samen met de programmamanager 'Weerbare Zeehavens' stellen we een plan op met projecten voor de periode 2022-2025. Jaarlijks geven we samen met de gemeenteraad aandacht aan het thema veiligheid. In 2022 leggen we de nota Integrale Veiligheid 2022-2025 voor aan de gemeenteraad.</p>	<p>In 2022 is vervolg gegeven aan het uitvoeringsplan 'Weerbare- en Integere Zeehavens' door de uitvoering van diverse projecten, waar de gemeente Borsele als partner in participeerde. Het is gelukt om de projecten te borgen in een vaste structuur en vanaf 2023 gaat het uitvoeringsplan over in het mainportprogramma Zeeland/West-Brabant. Dit mainportprogramma loopt van 2023-2030 en hier zijn structurele gelden vanuit het ministerie van Justitie & Veiligheid aan gekoppeld. Afgelopen jaar is gebruikt als overgangperiode. In november 2022 is de raad geïnformeerd over het integrale veiligheidsbeleid.</p>
<p>Het handhaven van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV).</p>	<p>We beschikken over een goede en actuele Algemene Plaatselijke Verordening (APV). We gaan de handhaving binnen de gemeente Borsele zowel kwalitatief als kwantitatief verbeteren. Dit doen we onder andere door middel van de uitbreiding van de boa-capaciteit. Naast het vergroten van de interne capaciteit, verbeteren we onze structuren en werkwijze. Verder zetten we in op verdere uitwerking en verbetering van de samenwerking met de politie, de omliggende gemeenten en de overige toezichtpartners.</p>	<p>We hebben de Algemene plaatselijke verordening geëvalueerd. Dit gaf voornamelijk geen aanleiding om wijzigingen voor te stellen. De boa-capaciteit is verhoogd naar drie fte. Er zijn nieuwe samenwerkingsafspraken gemaakt met buurgemeenten waarbij we, indien nodig, een beroep kunnen doen op de boa's van andere gemeenten. De boa's hebben diverse cursussen en trainingen gevolgd. Met de politie is gewerkt aan een handhavingsarrangement om de onderlinge taken en afspraken goed vast te leggen.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Aanpak ondermijnende criminaliteit.	We blijven ons richten op de aanpak van de ondermijnende criminaliteit. Dat doen we samen met de taskforce van het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) Brabant-Zeeland en overige ketenpartners. Met de georganiseerde, integrale controles en acties boeken we resultaten. We continueren onze aanpak door middel van voorlichting en het organiseren van controles. Hierbij richten we ons in het bijzonder op een goede integrale uitwisseling van informatie en het gemeentebreed borgen van de aanpak binnen onze bestaande structuren en werkwijzen. Hiermee zorgen we voor een blijvende inbedding van de aanpak van de ondermijnende criminaliteit.	Er zijn diverse integrale controles uitgevoerd. Openbare veiligheid wordt ook onderdeel van het handhavingssuitvoeringsprogramma zodat de integrale aanpak nog beter geborgd wordt. Het college heeft samen met de Zeeuwse overheden de intentieverklaring “Zeeuwse norm weerbare overheid” ondertekend. De norm bevat basisafspraken waar de Zeeuwse overheden voor staan als betrouwbare en integere overheid. Het is een zogenoemd handelingskader: een bundeling van (beleids)afspraken, wet- en regelgeving, handreikingen en modellen op verschillende thema’s, met als overkoepelend thema: weerbaarheid. Vanuit deze norm zijn we onder andere gestart met herziening van het bibob-beleid.
De verbinding versterken tussen ‘openbare orde en veiligheid’ en het ‘sociaal domein’.	De verbinding tussen ‘openbare orde’ en het ‘sociaal domein’ heeft vorm gekregen. We werken nauw samen bij overlappende vraagstukken, zowel beleidsmatig als in de praktijk. Dit is noodzakelijk omdat we in de praktijk zien dat openbare orde casuïstiek vaak verband houdt met problematiek binnen het sociaal domein. Onlangs evalueerden we de samenwerking. We zetten deze samenwerking voort, monitoren en verbeteren daar waar nodig.	De samenwerking tussen “openbare veiligheid” en het “sociaal domein” is voortgezet. Ook hebben we de samenwerking geëvalueerd. We hebben samen enkele verbeterpunten opgesteld waar we vervolg aan geven. Verder hebben we op basis van de evaluatie enkele taken herverdeeld zodat deze beter aansluiten, met name in de samenwerking met partners. Ook is de verdere verbinding terug te zien in de doorontwikkeling van het Zorg- en Veiligheidshuis, onder andere met de implementatie van de Levensloopaanpak en Ketenveldnorm.

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Bestuur, dienstverlening en veiligheid				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Lasten				
0.1 Bestuur	1.613	1.416	1.398	1.088
0.2 Burgerzaken	806	569	829	778
0.4 Overhead	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.087	2.323	1.953	2.068
1.2 Openbare orde en veiligheid	474	378	1.746	3.900
Totaal lasten	4.979	4.686	5.926	7.833
Baten				
0.1 Bestuur	551	12	42	20
0.2 Burgerzaken	308	288	288	327
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	15	0	0	-4
1.2 Openbare orde en veiligheid	51	11	1.021	5.405
Totaal baten	925	310	1.350	5.748
Saldo programma	4.054	4.375	4.575	2.085
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve Bestuur	48	0	129	25
Reserve Veiligheid	62	33	91	70
Reserve Burgerzaken	128	0	48	16
Bestuursorganen	0	25	0	0
Totaal baten reserves	238	58	268	111

Baten en lasten Bestuur, dienstverlening en veiligheid				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Lasten				
Reserve Veiligheid	16	0	745	726
Reserve Burgerzaken	2	0	0	2
Totaal lasten reserves	18	0	745	728
Saldo reserves	-219	-58	477	617
Totaal saldo programma	3.835	4.317	5.052	2.702

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 2.350.000 ten opzichte van de begroting.

Taakveld Bestuur € 182.000

Op basis van de actuariële waarde berekeningen worden de pensioenvoorzieningen bepaald. De stijging van de rente zorgt voor een vrijval van de voorziening voor een bedrag van € 277.000. De kosten voor Notubiz (digitaal raadsysteem) waren hoger dan geraamd. Ook de overige kosten voor ondersteuning van de raad en het college waren hoger dan geraamd.

Taakveld Burgerzaken € 60.000

In 2022 was er sprake van hogere legesinkomsten dan geraamd voor € 40.000. De kosten van materialen en leges etc. waren € 20.000 hoger dan geraamd. De organisatie van de verkiezingen werden gedekt uit de extra middelen uit de algemene uitkering.

Taakveld Crisisbeheersing en brandweer en Openbare orde en bijzondere wetten € 2.108.000

Naast de inzet voor corona heeft daaropvolgend de opvang van Oekraïners veel van de ambtelijke capaciteit van de organisatie gevegd. Hierdoor ontstond de verschuiving en prioritering van taken en personele capaciteit. In de programmarapportage 2022 (raad december 2022) hebben we dan ook voorgesteld om het budget in 2023 te reserveren voor taken die in 2022 niet uitgevoerd konden worden.

Voor de opvang van Oekraïners ontvangt de gemeente een vaste vergoeding per gerealiseerde opvangplek per dag (€ 100 tot 15 oktober 2023 en € 83 vanaf 15 oktober). Daarnaast worden de transitiekosten (bijvoorbeeld aanleg terrein Nieuwdorp en Nisse) volledig vergoed. In 2022 waren de werkelijke kosten 1,2 miljoen. De vergoeding waarvoor we in aanmerking komen bedraagt 3,3 miljoen. De gemeente is vrij om het voordeel van 2,1 miljoen terug te

betalen of naar eigen inzicht in te zetten. In een raadsvoorstel over de resultaatbestemming wordt uw raad voorgesteld hoe we deze middelen in willen zetten.

Binnen deze taakvelden verantwoorden we ook de samenwerkingen mainport Zeeland/West-Brabant en Bestuurlijk Platform de Bevelanden. Gemeente Borsele draagt zorg voor de geldstromen voor het gezamenlijke project Mainpoort Zeeland/West-Brabant. Alleen de kosten die rechtstreeks aan de gemeente zijn toe te rekenen worden in de exploitatie verantwoord. Het aandeel van de overige gemeenten verloopt via de balans van de gemeente.

Dit geldt ook voor het gezamenlijk project Bestuurlijk Platform de Bevelanden waar de gemeente Borsele ook de geldstromen voor verzorgt.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Restant 1-1-2022	Verleend in 2022	Besteed 2022	Overheveling naar 2023
Projecten					
Doorontwikkeling iBurgerzaken	05-06-2014	23.150	-	15.942	7.209
Borsele projecten B2030	01-11-2018	36.470	-	-	36.470
Verkiezingen	2-12-2021	-	25.000	-	25.000
Budget handhavingszaken	07-07-2022	-	30.000	25.185	4.815
Gastheerschap GMF	07-07-2022	-	10.000	6.181	-
Bestuursopdracht toekomstvisie	04-02-2021	17.763	-	-	17.763
Vorbereiding Brandweerpost Heinkenszand	03-10-2019	3.467	32.500	23.577	12.390
Investeringen					
Elektrische auto BOA	16-09-2021	30.000	-	-	30.000
Brandweerpost Heinkenszand	09-05-2019	1.270.839	-	23.154	1.247.685
Brandweerpost Heinkenszand, grond	09-05-2019	372.996	-	-	372.996
Brandweerpost Heinkenszand, terrein	09-05-2019	54.753	-	-	54.753
Brandweerpost Heinkenszand, openb.ruimte	09-05-2019	85.834	-	-	85.834

Modernisering BRP

Het restantbedrag is beschikbaar voor de doorontwikkeling van iBurgerzaken dat binnen het samenwerkingsverband GR De Bevelanden wordt opgepakt.

Borselse projecten B2030

De B2030 projecten worden in 2023 afgerond.

Verkiezingen

In de programmarapportage 2022 is voorgesteld het budget over te hevelen naar 2023 ter dekking van de kosten van de verkiezingen in 2023.

Budget handhavingszaken

In de resultaatbestemming van de jaarrekening 2021 is rekening gehouden met de kosten voor de afloop van enkele handhavingszaken. Afronding vindt in 2023 plaats.

Gastheerschap GMF

In 2022 heeft de gemeente als gastheer opgetreden. Het resterende budget wordt overgeheveld voor het gastheerschap in 2023.

Brandweerpost Heinkenszand

De bouw van de nieuwe brandweerpost Heinkenszand is gestart op 28 maart 2023. De burgemeester heeft de eerste paal geslagen. Bouwbedrijf Van de Linde bouwt de post in samenwerking met DWT installatiegroep. Beide bedrijven zijn gevestigd in Goes.

De verwachting is dat de post eind december 2023 zal worden opgeleverd. De brandweerploeg zal na de oplevering verhuizen van de tijdelijke locatie bij de gemeentewerkplaats naar de nieuwe post aan de Guldenroedestraat.

Elektrische auto BOA

In 2023 is er een elektrische auto voor de Boa's aangeschaft.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

Veiligheidsregio Zeeland

Programma Verkeer en openbare ruimte

2.1 Verkeer en Vervoer

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Duurzame veilige herinrichting van wegen.	Wij richten onze wegen in volgens het principe Duurzaam Veilig. Bij de totstandkoming van onze plannen passen wij burgerparticipatie toe. Wij streven ernaar om bewoners zoveel mogelijk bij de planvorming te betrekken.	Wij kunnen, nu de corona-maatregelen achter ons liggen, weer gebruik maken van inloopavonden om bewoners te informeren en mee te laten participeren bij een herinrichtingen en of aanleg van wegen.
Goed onderhouden en toegankelijke wegen.	Wij inspecteren in 2022 al onze wegen op basis van de landelijke normen van Centrum Regelgeving en Onderzoek Wegenbouw (CROW). Wegen die niet aan ons ambitieniveau voldoen, nemen we op in de onderhoudsplanung 2022-2026.	De wegen zijn in het voorjaar geïnspecteerd. Aan de hand van de inspectie hebben wij klein onderhoud uitgevoerd. Groot onderhoud verwerken wij in de meerjarenplanung 2023-2027. De planning is in concept gereed. In het afgelopen jaar voerden wij werkzaamheden uit in o.a. de Pr. Margrietstraat in Nieuwdorp, Schoolstraat in 's-Gravenpolder en de Zwartebeessenstraat in Lewedorp.
Goed functionerende en duurzame openbare verlichting.	Op basis van de meerjarenonderhoudsplanung 2022-2026 voeren wij onderhoud uit aan masten en armaturen. De conventionele armaturen vervangen wij door energie-efficiëntere led armaturen.	We hebben de onderhoudsplanung 2022-2026 uitgevoerd. Wij voerden werkzaamheden uit in o.a. de Burgemeester Jansenstraat en de Bakkerstraat in 's-Gravenpolder.
Een goede samenwerking en visieontwikkeling met de andere wegbeheerders.	De visies voor zowel Borsele-West als Borsele-Oost zijn gereed. Wij geven verdere invulling aan het uitvoeringsprogramma. In 2022/2023 realiseren wij het kruispunt Baarlandsezandweg – Schoorkenszandweg in 's-Gravenpolder en starten wij met de aanleg van de randweg Hoedekenskerke. Tevens zijn wij nauw betrokken bij de totstandkoming van de gebiedsontsluitingsvisie van het Veerse Meer.	De voorbereidingen van de aanleg van de randweg Hoedekenskerke en de aanpassing van het kruispunt Baarlandsezandweg – Schoorkenszandweg – Provincialeweg in 's-Gravenpolder zijn in volle gang. Wat betreft de gebiedsontsluitingsvisie worden de verschillende varianten en bouwroutes uitgewerkt.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Aanleg parkeerplaatsen in relatie tot de transformatie-opgave Beveland Wonen.	Wij leggen extra parkeerplaatsen aan in een aantal dorpskernen. Beveland Wonen draagt hieraan ongeveer 50 procent bij uit hun Kernenfonds. In 2022 leggen wij een parkeerterrein in de Schoolstraat aan in 's-Gravenpolder. Dit terrein komt achter de nieuw te bouwen woningen. In Oudelande leggen wij in de Doelstraat een parkeerterrein aan.	De parkeerterreinen aan de Schoolstraat en de Vanderbijlparkstraat zijn gerealiseerd. Voor 2023 staan de parkeerterreinen aan de Doelstraat en Boomgaardstraat gepland.
Herinrichting Stenevate.	Het streven is om een dertigkilometerzone in te richten. De uitvoering hiervan is afhankelijk van de procedure voor de tweede supermarkt.	De nieuwe supermarkt is gerealiseerd. Wij monitoren de verkeerssituatie en streven ernaar om de herinrichting van de Stenevate in 2024 uit te voeren. Wij hebben een SPV-subsidie (Strategisch Plan Verkeersveiligheid) aangevraagd die inmiddels toegekend is.
Het verbeteren van de mobiliteit van de inwoner.	Vanuit B2030 hebben we subsidie verleend voor het starten van een deelautoproject in Ovezande. Mede door corona is er vertraging ontstaan in het proces. Zodra het kan, pakt de werkgroep het deelautoproject verder op.	De werkgroep heeft besloten niet verder te gaan met dit initiatief. De werkgroep Duurzaam Heinkenszand onderzoekt de mogelijkheden naar een deelautoproject in Heinkenszand. Onderzoek naar deelmobiliteit maakt ook onderdeel uit van de Regionale Mobiliteitsstrategie.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Ondergrens kwaliteitsniveau wegen	10%	10%	10%	15%
Bovengrens kwaliteitsniveau wegen	85%	87%	88%	60%

5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Een duurzame, klimaatadaptieve en biodiverse openbare ruimte.	We geven uitvoering aan de opgestelde dorpsplannen. Het actieplan 'wijzigen grasbeheer' krijgt op basis van de positieve? evaluatie een vervolg. Het vergroten van de biodiversiteit is hierbij het uitgangspunt.	We hebben o.a. de Middenstraat, Marktstraat en parkeerterrein Schoolstraat klimaatadaptief heringericht, volgens onze doelstellingen in het groenstructuurplan. Voor het extensief grasbeheer worden nog testen met machines uitgevoerd.
Duurzame dorpsbossen.	We geven uitvoering aan het beheer- en herplantingsplan. Het accent ligt de komende jaren op het duurzame beheer van de dorpsbossen. Bij de uitvoering monitoren we de biodiversiteit. Indien noodzakelijk sturen we hierop bij.	We zijn doorggegaan met het duurzame beheer in de dorpsbossen. De frequentie van het ecologisch maaibeheer in de bossen is verhoogd van 1 naar 2 rondes per jaar.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Aantal m2 ecologisch groenbeheer	228.483	231.000	353.000	353.000
Aantal bomen per inwoner	0,51	0,51	0,51	0,51
Aantal m2 klimaatadaptieve verharding	1.470	2.000	3.850	3.850

7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Toegankelijke en goed onderhouden begraafplaatsen.	Wij houden de gemeentelijke begraafplaatsen op orde en geven uitvoering aan het bestaande begraafbeleid. In 2021 stonden de begraafplaatsen van Ellewoutsdijk en Oudelande op de planning voor een kwaliteitsimpuls. De begraafplaats in Oudelande bleek urgenter: hiervoor is een plan opgesteld.	In Borsele, 's-Gravenpolder, Heinkenszand en Nisse zijn de hoofdpaden van nieuwe asfaltlijtlagen voorzien. Op alle locaties zijn opengevallen plekken voorzien van gras of vaste planten. Werkzaamheden op de begraafplaatsen van Oudelande en Ellewoutsdijk zijn doorgeschoven naar 2023-2024.

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Verkeer en openbare ruimte				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Lasten				
2.1 Verkeer en Vervoer	3.271	3.348	3.926	3.558
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	1.863	1.708	1.672	1.915
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	360	350	333	342
Totaal lasten	5.493	5.407	5.931	5.815
Baten				
2.1 Verkeer en Vervoer	143	42	50	283
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	186	32	32	48
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	489	327	327	354
Totaal baten	818	401	409	685
Saldo programma	4.675	5.005	5.522	5.130
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve verkeer en vervoer	122	0	638	17
Reserve groen en recreatie (prog. 2)	133	0	0	0
Totaal baten reserves	255	0	638	17
Lasten				
Reserve verkeer en vervoer	166	0	481	487
Reserve groen en recreatie (prog. 2)	254	0	119	179
Totaal lasten reserves	420	0	600	667
Saldo reserves	165	0	-38	650
Totaal saldo programma	4.840	5.005	5.484	5.780

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een nadelig saldo van € 296.000 ten opzichte van de begroting.

Met ingang van 1 januari 2020 zijn de onderhoudsvoorzieningen omgezet naar egalisereserves. Als basis dienen de beheersplannen voor wegen, lichtmasten en groen. Verschillen tussen de begrote en gerealiseerde lasten worden vereffend met de egalisereserve. In de paragraaf kapitaalgoederen vindt u een overzicht van de reserves en een toelichting hierop. Hierdoor zijn de verschillen op taakvelden verkeer en vervoer en openbaar groen beperkt.

Taakveld Verkeer en vervoer € -16.000

Op openbare verlichting was er een nadeel van € 14.000 met name door de hogere lasten van energie. De kosten van onderhoud van de beheersplannen zijn budgettair neutraal verrekend met de egalisereserve wegenbeheer en lichtmasten. In de programmarapportage is aan de egalisereserve wegenbeheer € 150.000 toegevoegd uit budget voor bijzondere elementen dat in 2022 niet ingezet werd. De bijdrage aan het Waterschap voor het jaarlijks onderhoud van de wegen was € 92.000 hoger dan geraamd. Deze stijging is structureel en is meegenomen in de kadernota 2024-2027. Op herstraten voor nutsbedrijven was een voordeel van € 21.000. Meestal leidt herstraten door inklinken van de grond tot reparaties achteraf door onze (ingehuurde) straatmakers. Doordat we geen strenge winters hadden waren de kosten van gladheidsbestrijding € 23.000 lager dan geraamd. De kapitaallasten voor tractiemiddelen waren € 50.000 lager dan geraamd.

Taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie € -297.000

Het grootste deel (€ 214.000) betreft de personeelskosten. In totaal wordt € 1,3 miljoen aan personeelskosten aan groenbeheer toegerekend. Een deel van het verschil is het gevolg van de cao-loonstijging. Deze was op een algemene post bij programma bedrijfsvoering opgenomen en nog niet aan groenbeheer toegerekend. Ook de hogere mate van arbeidsintensiviteit, areaaluitbreiding, ziekte en verlof leidden tot stijging van de personeelskosten. Door ziekte en onderbezetting was er ook de noodzaak om personeel in te huren. De hogere brandstof- en materiaalkosten voor tractiemiddelen werken door naar taakveld groenbeheer voor € 29.000. Op dienstverlening aan derden realiseerden we voor € 16.000 meer aan baten dan geraamd.

Taakveld Begraafplaatsen en crematoria € 17.000

In 2022 waren de baten € 27.000 hoger dan geraamd. De kosten van materiaal, toerekening van tractiemiddelen waren in 2022 € 10.000 hoger dan geraamd door de gestegen prijzen.

Mutaties reserves

De mutaties in de reserves houden verband met de eenmalige projecten en investeringen en hebben geen budgettair effect. Daarnaast zijn de onderhoudsvoorzieningen omgezet in egalisereserves zonder budgettair effect.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Restant 1-1-2022	Verleend in 2022	Besteed 2022	Overheveling naar 2023
Projecten					
Inrichting supermarkt Heinkenszand (bestemmingsplan)	01-11-2018	24.072	5.000	-18.333	-
Inrichting supermarkt Heinkenszand Lichtmasten onderh.	01-11-2018	-	17.000	20.906	-3.906
Ontsluitingsweg Slothoeve Baarland (eenmalige kosten)	06-10-2022	-	38.733	-	38.733
Inrichting supermarkt Heinkenszand Noodaggregaat	01-11-2018	-14.229			-14.229
Investeringen					
Herinrichtingsplannen wegen + groen 2021	01-12-2022	470.045	235.000	662.657	42.388
Herinrichtingsplannen wegen + groen 2022	01-12-2022	25.000	1.005.000	226.838	803.162
Inrichting supermarkt Heinkenszand Lichtmasten inv.	02-12-2021	-	28.000	33.880	-5.880
GGA Borsele Oost	07-01-2021	1.105.752	-	54.332	1.051.421
Parkeerterrein Vanderbijlparkstraat	16-09-2021	49.000	-	55.534	-6.534
Parkeerterrein Doelstraat Oudelande	04-11-2021	54.467	-	2.161	52.306
Parkeerplaats Schoolstraat	01-04-2021	253.200	-	120.855	132.345
Ontsluitingsweg Slothoeve Baarland (investering)	06-10-2022	-	87.666	-	87.666
Groenstructuurplan 2022 (2018-2038)	07-07-2022	-	2.114.000	67.456	2.046.544

Inrichtingsplan supermarkt Heinkenszand

Eind 2022 is dit project (nagenoeg) afgerond. Het noodaggregaat dat tijdelijk voor het gemeentehuis is geplaatst, moet volgens de afspraken nog verplaatst worden naar de achterzijde van het gemeentehuis.

Herinrichtingsplannen

Jaarlijks leggen we het totaalkrediet voor de herinrichtingsplannen als onderdeel van de beheersplannen openbare ruimte voor aan de raad. Dit budget zetten we in voor investering in de herinrichting van de wegen en groeninrichting van diverse wegen.

Medio 2022 maakten we een start met het GSP- project 'Molendijk 's-Heerenhoek/dorpsentree, hiervoor maakten we voorbereidingskosten.

GGA Borsele Oost

Dit project is voorbereid in 2022. In september 2023 richten we het kruispunt Baarlandsezandweg – Schoorkenszandweg opnieuw in.

Parkeerterrein Vanderbijlparkstraat

Dit project is in 2022 uitgevoerd.

Parkeerterrein Doelstraat

In 2022 zijn de oude woningen gesloopt. In april 2023 wordt het parkeerterrein aangelegd.

Parkeerplaats Schoolstraat

De parkeerplaats achter de nieuwbouwwoningen aan de Schoolstraat is eind 2022 afgerond.

Ontsluitingsweg Slothoeve Baarland

Omdat de ontwikkelaar van het plan Slothoeve aangegeven heeft wellicht te willen stoppen met de ontwikkelingen, is er nog geen begin gemaakt met de aanleg van de ontsluitingsweg.

Groenstructuurplan

In 2022 zijn de eerste uitgaven voor Heinkenszand geweest. Dit project pakken we de komende jaren op.

Voor de verdere uitrol van het groenstructuurplan zetten we in op compensatie door het rijk via de Regiodeal 4e tranche.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

Geen

Programma Lokale economie

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Efficiënt gebruik van gebouwen en gronden en het afstoten van gebouwen en gronden die niet (meer) nodig zijn voor gemeentelijke taken.	We blijven gronden verhuren, ver(erf)pachten, ruilen of verkopen. Zo mogelijk strategische inzet van (vrij van pacht komende landbouw-) gronden, bijvoorbeeld via het Kavelruilbureau Zeeland.	In 2022 hebben we gronden verhuurd en verpacht binnen de begroting. We hebben diverse stukjes tuingrond verkocht. Ook hebben we de ondergrond van enkele nieuwbouwwoningen, die in erfpacht zijn uitgegeven, verkocht. Daarnaast hebben we bijeenkomsten van het kavelruilbureau van de Provincie bijgewoond zodat we op de hoogte zijn van de actuele ontwikkelingen op de grondmarkt.

3.1 Economische ontwikkeling

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Bijdragen aan een sterk, duurzaam en veilig opererend haven- en industriecomplex, dat bijdraagt aan de werkgelegenheid in de regio.	We begunstigen een actief (8,33%) aandeelhouderschap in North Sea Port door een bestuurlijke en ambtelijke afvaardiging. We volgen de aandeelhoudersstrategie, waarin de aspecten 'sterk, duurzaam en veilig' zijn geborgd en zorgen er met de andere aandeelhouders voor dat deze concreet uitgewerkt worden in het strategisch ondernemingsplan van North Sea Port.	North Sea Port heeft verder uitvoering gegeven aan haar ondernemingsplan zoals vastgesteld in 2021. Dat doen zij door te sturen op 8 programma's die verband houden met de aandeelhoudersstrategie. We sturen aan op evaluatie van deze strategie bij het havenbedrijf. Eén collegelid maakt vanaf medio 2022 deel uit van het toezichthoudend orgaan van North Sea Port. Binnen deze rol beoordeelt hij het handelen van het dagelijks bestuur van het havenbedrijf.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>Behoud van een sterk energieproductiebedrijf. Het waterbedrijf Evides rechtstreeks onderbrengen bij de aandeelhouders.</p>	<p>We zien als aandeelhouder toe op een goed verloop van het herstructureringsproces, mede door participatie in de aandeelhouderscommissie. Na de ontvlechting van Evides verwachten we de eerste dividendopbrengsten in 2022. De mogelijkheden van herstructurering van de overige bedrijfsonderdelen van ons energieproductiebedrijf worden verder onderzocht.</p>	<p>Begin 2022 is de stap gezet tot de verkoop van de Wholesaleactiviteiten van PZEM aan EPH (Energetický a Průmyslový Holding). Medio 2022 is overeenstemming bereikt en een koopovereenkomst gesloten tussen deze partijen. Begin 2023 heeft de sluiting plaatsgevonden, wat de transactie definitief maakt. EPH heeft de handelsnaam tevens overgekocht, wat betekent dat de overgebleven bedrijfsonderdelen (waaronder de kerncentrale Borsele) onderdeel zijn van de nieuw opgezette ZEH (Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij N.V.).</p>
<p>Het optimaal benutten van de compensatiemaatregelen voor het verwerpen van de vestiging van de marinierskazerne in Vlissingen.</p>	<p>Het monitoren van de compensatiemaatregelen die direct invloed hebben op Borsele zoals de samenwerking tussen Rijk en regio om de verduurzaming van North Sea Port te stimuleren en het versneld onderbrengen van Evides bij de publieke aandeelhouders.</p>	<p>In 2021 is met behulp van het Rijk Evides losgekoppeld van PZEM. De overige compensatiemaatregelen uit het pakket 'Wind in de Zeilen' houden geen direct verband met Borsele. Door het definitief aanstellen van Borsele als voorkeurslocatie voor de komst van twee nieuwe kerncentrales en alle andere grootschalige ontwikkelingen binnen de energietransitie zullen wij ons gaan richten op het versterken van de leefkwaliteit in Borsele en het lusten-lastenpakket wat daarbij hoort.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Een goed ondernemersklimaat in de gemeente Borsele.	We houden rekening met de gevolgen die de coronacrisis heeft voor onze Borselse economie. Versterking van onze Borselse economie na corona maken we onder andere mogelijk via het regionale Post-Corona Versnellingsplan. We bezoeken bedrijven en zijn sparringpartner voor hen. We organiseren accountgesprekken met Impuls Zeeland over economische ontwikkelingen en mogelijke nieuwe vestigingen.	We hebben actief contact met zowel ondernemers als ondernemersverenigingen. Diverse ondernemers hebben te maken met energiearmoede. We volgen de steunmaatregelen die er voor de ondernemers zijn en hebben hierover contact met Dockwize en Impuls Zeeland.
Een goed ondernemersklimaat in regio De Bevelanden.	We werken samen met de vijf Bevelandse gemeenten in de regionale werkgroepen Werken en Recreëren van het Bestuurlijk Platform De Bevelanden. De actielijnen 'Agri- en aquafood', 'Slim en Multifunctioneel grondgebruik' en 'Beleving op de Bevelanden' vormen op economisch vlak de basis voor de nauwere regionale samenwerking. We geven uitvoering aan het nieuwe regionale bedrijventerreinprogramma.	We werken samen met de vijf Bevelandse gemeenten aan de hand van diverse actielijnen. We adverteren gezamenlijk in de edities van de Badkoerier Walcheren/Bevelanden. Tevens onderzoeken we de mogelijkheid tot het opzetten van een regioportal. Vervolgens hebben we de Zeeuwse verhaallijnen laten vertalen voor de regio en we hebben een foodstrategie op laten stellen. Daarnaast hebben we deelgenomen aan de Contacta in november. Het nieuwe regionale bedrijventerreinprogramma is vastgesteld.

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
In de regio de Bevelanden willen we voldoende aanbod van kwalitatief goede en toekomstbestendige bedrijvenlocaties.	We onderzoeken de toekomstbestendigheid van de bedrijventerreinen in de regio. We geven uitvoering aan acties die mogelijk voortvloeien uit het nieuwe regionale bedrijventerreinprogramma.	Binnen de actielijn Economie zijn projectgroepen opgericht die aan de slag gaan met de uitvoering van de regionale bedrijventerreinprogrammering.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
De bestaande bedrijventerreinen aantrekkelijk houden voor ondernemers en daarmee ook leegstand tegen gaan.	We bieden maatwerk bij de uitbreiding van afgezonderde bedrijfslocaties binnen de kaders van het provinciaal beleid. We geven invulling aan de verduurzaming van het bedrijventerrein 's-Gravenpolder. De bouwgrond op bedrijventerrein Noordzak verkopen we of geven we in erfpacht uit.	Samen met lokale ondernemers hebben we een plan opgesteld en uitgevoerd voor het verduurzamen van het bedrijventerrein in 's-Gravenpolder. Er lopen onderzoeken naar de mogelijkheden om andere bedrijventerreinen te verduurzamen.

3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Een robuuste Zeeuwse economie, dus ook voor Borsele, met een goede kennisinfrastructuur, versterking in economische sectoren en stevige verbindingen tussen ondernemingen, onderwijs en overheid.	Wij dragen bij aan het structuurversterkingsfonds 'Zeeland in Stroomversnelling' als uitvloeisel van het rapport Balkenende. Dit fonds wordt ingezet voor consortia van ondernemingen, onderwijs en overheden die haalbaarheidsonderzoek doen en demonstratieprojecten opzetten.	Sinds 2018 konden er dankzij de subsidieregeling meer dan 240 bedrijven en instellingen hun ideeën voor innovaties ten uitvoering worden gebracht. Tot eind 2021 hebben 10 openstellingen plaatsgevonden en hebben 71 projecten subsidie ontvangen. Bij 7 projecten zijn bedrijven en organisaties uit de gemeente Borsele betrokken; 3 haalbaarheidsonderzoeken, 3 demonstratieprojecten en 1 project gericht op de human capital agenda.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>Het behouden van een sterke landbouwsector die bestand is tegen extreme weersomstandigheden en een bijdrage kan leveren aan de instandhouding van ons landschap.</p>	<p>We houden onze ogen en oren open voor de behoeften van moderne land- en tuinbouw, onder andere door jaarlijks overleg met de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO). Waar mogelijk bieden we ondersteuning aan duurzame en innovatieve initiatieven, waaronder de opslag van zoet water. Voor dit laatste onderwerp participeren we binnen het North Sea Port District om de komende jaren een grensoverschrijdende zoetwaterstrategie te ontwikkelen.</p>	<p>In 2022 hebben we twee keer overleg gevoerd met het bestuur van de ZLTO. Een keer op 25 mei en een keer op 10 november.</p> <p>We zijn betrokken bij de provinciale uitvoeringsplannen van het Zeeuws Deltaplan Zoetwater en de Klimaat Adaptatiestrategie Zeeland (KasZ). Hierin worden mogelijkheden gezocht en (indien mogelijk) uitgevoerd om de waterkwantiteit en -kwaliteit zo goed mogelijk te borgen. Voor Borsele betekent dit dat wordt gekeken naar het vergroten van de zoetwaterberging van de Zwaakse Weel en de opslag van regenwater in kreekruigten. Ook zijn wij in gesprek met North Sea Port over de mogelijkheid om regenwater af te laten vloeien naar het achterland.</p>

3.4 Economische promotie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>We willen de gemeente Borsele aantrekkelijk houden om te ondernemen, zowel voor bestaande als startende ondernemers.</p>	<p>We geven uitvoering aan de acties van de Nota Economisch Beleid die we daarin hebben geformuleerd. We nemen deel, mits de beperkingen rondom corona dit toelaten, aan de Contacta en de regionale Startersdag.</p>	<p>De Nota Economisch Beleid wordt vanwege de kerntakendiscussie niet meer vastgesteld. De starterdag is in 2022 vanwege corona niet doorgegaan. Gezamenlijk met de 5 Bevelandse gemeenten hebben we deelgenomen aan de Contacta in november.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Een toegesneden winkelbestand voor het behoud van leefbare dorpen.	De verantwoordelijkheid voor de instandhouding van winkels ligt vooral bij de consument en de ondernemer. Daar waar mogelijk faciliteren we ontwikkelingen; ook voor bedrijfsmatige activiteiten aan huis. We onderzoeken in 2022 de noodzaak voor het actualiseren van onze Detailhandelsvisie. De Nota Economisch Beleid vormt hiervoor de basis. We faciliteren de komst van een tweede supermarkt in Heinkenszand.	De tweede supermarkt in Heinkenszand is in 2022 gerealiseerd. Omdat de Nota Economisch Beleid nog niet vastgesteld is heeft het onderzoek naar de noodzaak voor het actualiseren van de Detailhandelsvisie nog niet plaatsgevonden.
Meer bekendheid genereren voor het Landschapspark Borsele onder haar inwoners en gasten, zodat deze als ambassadeur voor ons Landschapspark kunnen optreden.	Financieel en ambtelijk ondersteunen van de Stichting Landschapspark Borsele, zodat de stichting de lokale recreatieve en toeristische promotie uit kan voeren.	Stichting Landschapspark Borsele werkt actief aan de promotie van Borsele. In 2022 is wederom een Toeristische Gids uitgegeven en is de Dag van het Landschapspark georganiseerd.
De rol bepalen van Borsele in de promotie van Zeeland op het gebied van economische versnelling en toerisme.	Voor de huidige en toekomstige opgaven van Zeeland werken wij de komende jaren aan een gezamenlijke en integrale Zeeuwse marketingorganisatie. In 2022 geven we uitvoering aan de acties die voortvloeien uit de Visie Bestemming Zeeland 2030 die eind 2021 is vastgesteld.	In 2022 is de Zeeuwse Toeristische marketing summier uitgevoerd door de Provincie. Hier hebben we geen bijdrage aan geleverd. Zeeland Marketing is nog in ontwikkeling. De positionering van Zeeland is bepaald: 'Shaping the future Delta'. Afgelopen jaar is een begin gemaakt met de actieagenda behorende bij het toekomstbeeld Bestemming Zeeland 2030.
Het stimuleren van recreatieve ontwikkelingen passend binnen het Landschapspark Borsele om zo het recreatieve product van dit gebied te versterken.	We voeren het Toeristisch Recreatief Actieplan 2019-2023 uit. Waar mogelijk bieden we maatwerk bij nieuwe initiatieven.	Als uitvoering van het Toeristisch Recreatief Actieplan hebben we ondernemers gestimuleerd tot het ontwikkelen van een BOB (Bijzondere overnachtingsplaats Borsele).

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Toekomstig maken van de eindpuntvoorziening van de Stoomtrein Goes-Borsele (SGB) in Hoedekenskerke.	We onderzoeken de mogelijkheid tot een verzelfstandiging van de SGB.	De SGB heeft fase 1 van het actualisatieplan voor de eindpuntvoorziening in Hoedekenskerke afgerond. We zijn in gesprek met de SGB over verzelfstandiging van de stichting.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Aantal startende ondernemers		253	267	140
Aantal bezoekers van gesubsidieerde attracties	15.098	32.202	38.305	40.000
Aantal bedrijfsvestigingen	2.570		2.914	

5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Goed onderhouden recreatieterreinen.	Wij streven naar goed onderhouden recreatieterreinen, zodat deze aansluiten bij de beleving en de wensen van de recreant.	We hebben het beheer van de terreinen gecontinueerd. Voor de Eindpuntvoorziening in Hoedekenskerke is een renovatieplan in de maak.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Aantal m2 ecologisch groenbeheer	228.483	231.000	353.000	353.000
Aantal bomen per inwoner	0,51	0,51	0,51	0,51
Aantal m2 klimaatadaptieve verharding	1.470	2.000	3.850	3.850

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Het behouden van een financieel gezond grondbedrijf dat invulling geeft aan ruimtelijke ambities van de gemeente.	Bouwgrond voor woningen en bedrijven bieden we te koop aan of geven we in erfpacht uit. We starten met de uitgifte van de kavels in het nieuwe woningbouwplan Platepolder als het bestemmingsplan onherroepelijk is. Onder voorbehoud van onvoorziene omstandigheden hopen we in 2 ^e kwartaal 2022 de gronden bouwrijp te kunnen maken en de verkoop op te kunnen starten. We actualiseren de Nota Grondbeleid en stellen deze vast aansluitend op de Omgevingsvisie begin 2023.	We hebben in 2022 39 bouw kavels verkocht en 1 kavel in erfpacht uitgegeven. De meeste kavels liggen in Ovezande en 's-Heerenhoek. Het bestemmingsplan Platepolder is inmiddels onherroepelijk. Met het bouwrijp maken van het gebied is in het 3 ^e kwartaal gestart. Inmiddels zijn een groot aantal particuliere kavels in optie. In verband met het uitstel van de ingangsdatum van de nieuwe Omgevingswet zal de actualisering van de Nota Grondbeleid ook pas later plaatsvinden. Voor starters, statushouders en spoedzoekers proberen we te voldoen aan de woningbouwopgave.

8.3 Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Een voorraad strategische gronden beheren waardoor we adequaat kunnen inspelen op de behoefte naar bouwgrond in grondexploitaties.	We monitoren de markt en onderzoeken waar mogelijkheden liggen voor de middellange termijn. Waar nodig en mogelijk gaan we over tot (ver)koop/ruil van gronden om onze grondpositie te behouden en versterken.	In diverse kernen hebben we strategische gronden. Deze gronden zijn tijdelijk verpacht. In verband met de toekomstige bouw van flexwoningen is de pachtovereenkomst in Oudelande opgezegd. Er is in 2022 een inventarisatie uitgevoerd. Op 15 december 2022 is de raad geïnformeerd over de mogelijke locaties voor woningbouwontwikkelingen in onze gemeente.

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Lokale economie				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Lasten				
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	167	152	502	467
3.1 Economische ontwikkeling	188	214	349	230
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	28	58	80	187
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	27	32	6	21
3.4 Economische promotie	169	24	195	102
5.5 Cultureel erfgoed	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	116	183	272	237
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijfsterreinen)	4.199	1.800	2.695	2.462
8.3 Wonen en bouwen	15	31	31	0
Totaal lasten	4.909	2.493	4.131	3.706
Baten				
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	381	154	1.434	1.377
3.1 Economische ontwikkeling	26	0	0	3
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	14	0	0	0
3.4 Economische promotie	25	26	76	76
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	1	0	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijfsterreinen)	6.050	1.800	2.695	3.492
8.3 Wonen en bouwen	16	0	0	10
Totaal baten	6.514	1.980	4.206	4.959
Saldo programma	-1.605	514	-74	-1.253

Baten en lasten Lokale economie				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve beheer gronden en gebouwen	0	24	24	12
Reserve economische zaken	70	0	105	29
Reserve economische promotie	79	10	94	51
Reserve groen en recreatie (prog. 3)	0	0	44	44
Reserve Bouwgrondexploitatie	491	0	1.240	1.391
Totaal baten reserves	640	34	1.506	1.527
Lasten				
Reserve beheer gronden en gebouwen	91	0	0	21
Reserve groen en recreatie (prog. 3)	0	0	25	25
Reserve Bouwgrondexploitatie	2.389	0	1.240	2.427
Totaal lasten reserves	2.479	0	1.265	2.472
Saldo reserves	1.839	-34	-242	945
Totaal saldo programma	234	480	-316	-307

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een nadelig saldo van € 9.000 ten opzichte van de begroting.

Taakveld Beheer overige gebouwen en gronden € -43.000

In 2022 heeft de afhandeling van de grondtransactie met Lidl plaatsgevonden. Van de winst is overeenkomstig het raadsvoorstel € 505.000 toegevoegd aan de egalisatiereserve kapitaallasten ter dekking van de kapitaallasten van de nieuwe brandweerpost Heinkenszand. Daarnaast is € 215.000 teruggestort in het algemeen weerstandvermogen voor de eerder voorgeschoten voorbereidingskosten aan de Stenevate en de Brandweerpost. Voor een deel van de baten bestaat de verplichting tot het verplaatsen van het noodaggregaat naar de achterzijde van het gemeentehuis.

Taakveld Economische ontwikkeling en Taakveld Fysiek bedrijfsinfrastructuur € -62.000

In de boekingen op deze taakvelden is veel samenhang en worden als één geheel behandeld.

Het nadeel op deze post wordt nagenoeg geheel veroorzaakt door het project Grootchalige Energietransitie & Leefkwaliteit Borsele. Borsele is 2022 aangewezen als voorkeurslocatie voor de bouw van twee kerncentrales. In de voorbereiding op alle gevolgen voor Borsele is een team van ambtelijk en inhuur personeel gevormd. De kosten bedroegen € 158.000. Deze werden voor € 91.000 gedekt uit de gereserveerde middelen voor het nucleair dossier uit de meeropbrengsten dividend Delta. We zijn in onderhandeling met het Rijk over compensatie van de door ons gemaakte voorbereidingskosten.

Taakveld Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen € -15.000

De hogere lasten zijn het gevolg van hogere lasten van energie en water voor de weekmarkten die op dit taakveld verantwoord worden.

Taakveld Economische promotie € 51.000

Op het budget voor promotie toerisme is voor € 15.000 minder besteed. Aan subsidies is € 19.000 minder uitgegeven. Voor Borsele op de kaart is € 10.000 minder uitgegeven en ontvingen we subsidie. Als gevolg van langdurige coronaperiode zijn projecten uitgesteld.

Taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie € 35.000

Het project eindpuntvoorziening SGB is in 2022 afgerond. Het voordeel bedroeg € 10.000. Het resterende voordeel van € 25.000 betreft het onderhoud van groenbeheer aan recreatieterreinen. Dit onderhoud valt samen met het groenbeheer op programma Verkeer en Openbare ruimte.

Taakveld Bouwgrondexploitatie € -6.000

De lasten en baten van dit product worden volledig toegerekend aan de betreffende grondexploitaties (Grexen) en verrekend met de balanspositie voorraden. Budgettair is dit taakveld nagenoeg in evenwicht. Jaarlijks worden alle bouwgrondexploitaties opnieuw beoordeeld en doorgerekend op basis van de notities die hiervoor richtinggevend zijn. Per saldo bedroeg het voordeel van winst- en verliesneming € 1,0 miljoen. In de paragraaf Grondbeleid vindt u een uitgebreid overzicht met toelichting. Jaarlijkse winsten en verliezen, de vennootschapsbelasting en negatieve (rente)effecten verrekenen we met de reserve bouwgrondexploitaties waardoor er een budgettair neutraal effect ontstaat. Van deze winst is € 151.000 toegevoegd aan de reserve Kwaliteit openbare ruimte. Uit overige contracten hebben we daarnaast € 6.000 aan opbrengsten gerealiseerd voor bovenwijkse voorzieningen die aan de reserve Kwaliteit openbare ruimte zijn toegevoegd. Per saldo wordt € 678.000 aan de reserve grondexploitaties toegevoegd.

Taakveld Wonen en bouwen € 30.000

Op strategische gronden waren weinig ontwikkelingen. De toegerekende rentelasten zijn € 12.000 lager en de overige kosten vielen ook € 18.000 lager uit dan geraamd.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Restant 1-1-2022	Verleend in 2022	Besteed 2022	Overheveling naar 2023
Projecten					
Toeristisch Recreatief actieplan	04-07-2019	17.304		740	16.564
Subsidie toeristische recreatie (2021)	07-12-2021	0	16.500	-	16.500
Recreatieve hotspot Heinkenszand	05-09-2019	10.070	-	-	10.070
Nota Economisch Beleid	05-09-2019	55.540	-	-	55.540
Eindpuntvoorziening SGB Hoedekenskerke	05-09-2019	50.000	0	50.000	
Nucleair Dossier	06-10-2022		91.000	91.000	
Subsidie 2021 SGB	07-07-2022	0	44.000	44.000	
Onderzoek gevolgen energietransitie Sloegebied	07-07-2022	0	20.000	20.000	
Verduurzaming bedrijventerrein 's-Gravenpolder	05-09-2019	29.543	0	28.875	
Investeringen					
Kapitaalstorting GBE Aqua B.V.	06-10-2022	0	2.291.021	2.152.225	

Toeristisch Recreatief actieplan

Het huidige Toeristisch Recreatief Actieplan loopt t/m 2023. Het budget is beschikbaar voor de uitvoering van het laatste jaar van het huidige actieplan. Daarnaast zal het budget aangewend worden aan het opstellen van een nieuw toeristisch actieplan dat in 2023 wordt uitgebracht.

Subsidie toeristische recreatie

Dit project loopt over naar 2023

Recreatieve hotspot Heinkenszand

Dit project hangt samen met de mogelijkheden die Regiodeal North Sea Port District ons biedt. In 2023 wordt dit nader uitgewerkt.

Nota Economisch Beleid

De huidige nota Economisch beleid zal in verband met de kerntakendiscussie niet meer worden vastgesteld. We onderzoeken (ook in regionaal verband) de mogelijkheden voor verduurzamingsactiviteiten op bedrijventerreinen.

Eindpuntvoorziening SGB Hoedekenskerke

In 2019 is een voorschot van € 200.000 uitgekeerd voor het projectplan “Stomen door het landschapspark”. Het resterende budget van € 50.000 is in 2022 uitgekeerd.

Nucleair Dossier

In 2022 is dit budget geheel aangewend.

Subsidie 2021 SGB

In 2022 is deze subsidie afgehandeld.

Onderzoek gevolgen energietransitie Sloegebied

In 2022 is dit budget geheel aangewend.

Verduurzaming bedrijventerrein 's-Gravenpolder

Eind 2022 hebben we opdracht gegeven voor het vergroenen van het bedrijventerrein in 's-Gravenpolder. Hiermee is dit project tot een einde gekomen.

Kapitaalstorting GBE Aqua B.V.

In 2022 was de kapitaalstorting uiteindelijk lager dan geraamd in het raadsvoorstel van 6 oktober 2022. Dit omdat de dividenduitkering van Evides hoger bleek en dit verrekend wordt met de kapitaalstorting.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

PZEM NV

North Sea Port

NV Economische Impuls Zeeland

GBE Aqua B.V.

BGTS North Sea Port District

Programma Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport

4.1 Openbaar basisonderwijs

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>Toezicht openbaar onderwijs: op grond van onze wettelijke verantwoordelijkheid waarborgen we de continuïteit en het specifieke karakter van het openbaar onderwijs.</p>	<p>We houden een vinger aan de pols bij het openbaar onderwijs. We doen dit aan de hand van de diverse rapportages die de stichting Omnis scholen periodiek aanlevert. Het openbaar onderwijs van de gemeente Borsele is verzelfstandigd sinds 1 januari 2013. In 2022 gaan we de afspraken evalueren die we daartoe hebben gemaakt en hoe deze zich verhouden tot de huidige constellatie.</p>	<p>Voor de gemeenteraad hebben we een werkbezoek georganiseerd bij de Omnis Kindcentra. Daarbij was aandacht voor de samenwerking hebben we geëvalueerd: dit werken we uit tussen kinderopvang en onderwijs, de naschoolse activiteiten en de visie op het onderwijs. De afspraken die we hebben gemaakt voor de verzelfstandiging in een notitie.</p>

.2 Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>Adequate huisvesting voor alle basisscholen in onze gemeente.</p>	<p>We werken met de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs voor het behandelen van huisvestingsaanvragen van de schoolbesturen. We krijgen vanaf 2023 te maken met nieuwe wetgeving waardoor we moeten gaan werken met een Integraal Huisvestingsplan (IHP). In dit plan betrekken we ook de concentratie van basisscholen en onderzoeken we of we de huur van brede scholen kostendekkend kunnen maken. Daarnaast maakt de investering in schoolgebouwen in relatie tot duurzaamheid onderdeel uit van dit plan. We laten periodiek leerlingenprognoses opstellen. We laten periodiek gezamenlijke meerjarenonderhoudsplanningen maken ter controle van de onderhoudsstaat van de schoolgebouwen.</p> <p>We maken afspraken in de beheerscommissies van de brede scholen over de uitvoering van het onderhoud. Bij de overige schoolgebouwen ligt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het onderhoud bij de schoolbesturen.</p> <p>Via de onderhoudsservice overeenkomsten bieden we scholen hulp bij de uitvoering van kleine onderhoudsklussen. Voor Nieuwdorp zijn we bezig met plannen voor een nieuwe school: een integraal Kindcentrum (IKC).</p>	<p>We hebben nieuwe leerlingenprognoses laten opstellen. Er is subsidie aangevraagd en toegekend voor het laten verrichten van een duurzaamheidsscan. Deze scan wordt onderdeel van het Integraal Huisvestingsplan (IHP). We hebben met de schoolbesturen gesproken over de totstandkoming van een IHP.</p> <p>Met de beheercommissies Brede scholen is gesproken over het onderhoud.</p> <p>Voor twee scholen hebben we bij het Rijk een subsidie voor de aanpassing van het binnenklimaat aangevraagd en de subsidie is toegekend.</p>

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>De Lokale Educatieve Agenda (LEA) geeft richting en stimuleert een effectieve samenwerking met als doel een optimale en brede ontwikkeling van ieder kind in Borsele.</p>	<p>Wij voeren drie keer per jaar het overleg over de LEA via de Overleggroep Lokaal Onderwijsbeleid (OLOB). We bespreken met de schoolbesturen en de kinderopvangorganisaties het lokaal onderwijsbeleid. We maken afspraken over de beleidsontwikkeling en de beleidsuitvoering en we wisselen informatie uit. Bij de OLOB nodigen we minimaal één keer per jaar de schooldirecteuren uit. Voor de komende twee jaar ligt de nadruk op de inzet van de gelden voor het Nationaal Programma Onderwijs (NPO).</p>	<p>De OLOB heeft in 2022 twee keer plaatsgevonden vanwege beschikbaarheid van verschillende schoolbestuurders. Samen met hen hebben we toegewerkt naar een nieuwe overlegstructuur ten behoeve van de LEA. Tijdens de OLOB-vergaderingen hebben we afspraken gemaakt over de ontwikkelingen (onder andere Nationaal Programma Onderwijs) binnen het onderwijs en de gemeente. Voor de invulling van het NPO is binnen het OLOB gekozen om een werkgroep in te richten die zich bezighoudt met de inzet en besteding van de NPO-middelen. Deze werkgroep bestaat uit vertegenwoordiging van scholen, kinderopvang en gemeente. Er is een uitvoeringsplan geschreven, dat ook is toegestuurd aan uw raad.</p>
<p>Leerlingen uit het speciaal onderwijs zelfstandig laten reizen met het openbaar vervoer en/of de fiets.</p>	<p>We maken het speciaal onderwijs bereikbaar voor kwetsbare leerlingen met een beperking door de inzet van het leerlingenvervoer. We zetten in op het vergroten van zelfstandigheid van deze leerlingen. We enthousiasmeren en ondersteunen leerlingen om uit te stromen naar het openbaar vervoer (OV) en/of het fietsvervoer. We zetten hiervoor maatwerk in. Dit doen we in samenwerking met scholen en OV-ambassadeurs.</p>	<p>Voor een aantal leerlingen hebben we een beschikking aangepast vervoer afgegeven tot aan de voorjaarsvakantie 2023. We kijken samen met de betreffende scholen welke kinderen op de fiets naar school kunnen. Het vervoersadvies van school is bepalend. School onderhoudt het contact met ouders over het vervoersadvies. Leerlingen van het speciaal onderwijs die op de fiets naar school gaan, kunnen in aanmerking komen voor een fietsvergoeding.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Ondersteuning aan basisscholen gericht op de verbetering van de schoolorganisatie en de kwaliteit van het onderwijs (schoolbegeleiding).	We subsidiëren twee schoolbegeleidingsdiensten (RPCZ en Driestar Educatief) die onze basisscholen ondersteunen. Wij werken met een convenant waarin wij afspraken hebben vastgelegd over de inzet van onze subsidies. Dit convenant loopt tot en met 2022. Vanuit de bezuinigingsopgave bouwen we vanaf 2023 deze subsidie jaarlijks met 25% af. Daarmee stoppen wij vanaf 2026 met deze ondersteuning.	In 2022 is niet de volledige subsidie ingezet voor schoolbegeleiding binnen de scholenkoepels OMNIS en Prisma. De redenen hiervoor zijn voornamelijk te herleiden tot de personele krapte, in combinatie met de constructieve inzet van de NPO-middelen. De middelen die niet zijn ingezet vloeien terug naar de gemeente.
Voorkomen van schoolverzuim, schooluitval en thuiszitten. Een startkwalificatie of behalen van het hoogst mogelijke niveau voor iedere leerling.	We hebben een gemeenschappelijke regeling voor de uitvoering van de taken op grond van de Leerplichtwet en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC). Het Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL) voert deze taken voor ons uit. We hebben periodiek overleg met het RBL over het te voeren beleid en over de financiën. We leggen de nadruk zoveel mogelijk op preventie.	Wij hebben maandelijks overleg gevoerd met het RBL over de stand van zaken rondom genoemde onderwerpen om op die manier tijdig bij te kunnen sturen. Daarnaast bespraken we eventuele knelpunten op financieel gebied, zodat we ook daarin tijdig actie kunnen ondernemen indien nodig. In 2022 is dat laatste niet aan de orde geweest.
In stand houden van de basisscholen (Integrale Kind Centra).	De verantwoordelijkheid voor het in stand houden van de scholen ligt bij de schoolbesturen. We ondersteunen de schoolbesturen door flankerend onderwijsbeleid op bijvoorbeeld huisvesting en bredeschool/IKC.	We hebben naar aanleiding van de zogeheten 1-oktobertelling geconstateerd dat het aantal leerlingen licht is teruggelopen ten opzichte van vorig jaar. Daarnaast hebben we in 2022 een leerlingenprognose uit laten voeren door Pronexus. Deze geeft aan dat de leerlingendaling stagneert. Het lijkt dat we op een stabiel aantal zijn uitgekomen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>Het bevorderen van de samenwerking tussen scholen en andere partijen op het gebied van opvang en zorg om de ontwikkelingskansen van kinderen te verbeteren.</p>	<p>We organiseren buitenschoolse activiteiten via Borsele Na School (BONS). We participeren in het IKC-fonds en beslissen mee over de aanvragen die hiervoor worden gedaan via de regiegroep. Via ons onderwijshuisvestingsbeleid brengen we samenwerkingspartners zoveel mogelijk onder in één gebouw.</p>	<p>In 2022 hebben we 137 BONS-activiteiten georganiseerd, waaraan 1.320 kinderen hebben deelgenomen. Er zijn geen nieuwe aanvragen voor het IKC-fonds binnengekomen. Wel zijn er enkele projecten afgerond en geëvalueerd. Door deze projecten is IKC-vorming weer een stap dichterbij gekomen.</p>
<p>We streven naar regionale afstemming van beleid van de schoolbesturen en de gemeenten in de Oosterschelderegio op de terreinen van onderwijszorg, leerplicht, doorgaande lijn, leerlingenvervoer en onderwijshuisvesting.</p>	<p>We voeren overleg via de Regionale Educatieve Agenda (REA). We hebben een aantal thema's vastgesteld die een relatie hebben met passend onderwijs. Regionale werkgroepen werken deze thema's verder uit en gaan de hiervoor opgestelde notities actualiseren.</p>	<p>De REA heeft zoals gepland drie keer plaatsgevonden waarbij er stappen zijn gezet om ons onderwijsbeleid meer en beter af te stemmen op de signalen vanuit het onderwijs én collegagemeenten. Via dit platform streven we zoveel mogelijk, samen met andere gemeenten, naar eenduidig onderwijsbeleid. De samenwerkingsverbanden hebben hun nieuwe ondersteuningsplannen gepresenteerd. Hierin zijn nieuwe afspraken gemaakt over passend onderwijs.</p>
<p>Voldoende en kwalitatief goed voorschools aanbod voor peuters met een (risico op) ontwikkelingsachterstand en een zo groot mogelijke deelname van (doelgroep)kinderen in de leeftijd van 2-4 jaar. We willen dat kinderen zonder of met een kleinere achterstand in het basisonderwijs starten (Voor- en Vroegschoolse Educatie).</p>	<p>We geven uitvoering aan het vastgestelde Bevelandse Onderwijsachterstanden beleidsplan 2020-2022 en de bijbehorende lokale paragraaf. Daarbij starten we in het voorjaar 2022 met de voorbereidingen voor het schrijven van een nieuw Bevelands Onderwijsachterstanden beleidsplan.</p>	<p>Ouders van peuters (2-4 jaar) zijn gestimuleerd om gebruik te maken van één van de erkende opvangvoorzieningen ten behoeve van de ontwikkeling van het jonge kind. Daarnaast is de evaluatie van het onderwijsachterstandenbeleid afgerond. Deze wordt gebruikt voor het opstellen van een nieuw, regionaal onderwijsachterstanden-beleidsplan. Tevens is in 2022 het proces afgerond om Zeeuws-breed de toeleiding naar het voorschools aanbod beter te organiseren en te digitaliseren. Met de GGD en kinderopvang is afgesproken om het toeleidingsproces te automatiseren.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Meer aandacht voor laaggeletterden en mensen met minder digitale vaardigheden.	We werken samen met het SWVO, Scalda en het Taalhuis om de doelgroep te informeren dat ze voor ondersteuning bij het Taalhuis en de bibliotheek terecht kunnen.	We sloten een uitvoeringsovereenkomst (Digi)Taalhuis Oosterschelde met de Oosterschelde gemeenten en de Bibliotheek Oosterschelde voor de periode 2022-2024.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Aantal voortijdig schoolverlaters	15	18	12	15

5.1 Sportbeleid en activering

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Werken aan een vitale en gezonde Borselse samenleving (= doelstelling Actieplan Sociaal Domein).	We geven uitvoering aan het in 2022 opgestelde Actieplan sport, bewegen en gezondheid.	We hebben uitvoering gegeven aan het actieplan "Meebewegen". In dit actieplan wordt nadrukkelijk de link gelegd tussen sport, bewegen en gezondheid en het Actieplan Sociaal Domein.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>Het gedachtengoed van Positieve Gezondheid zoveel mogelijk borgen door mensen te activeren, ze gezonder en weerbaarder te maken, met elkaar in contact brengen, enzovoorts.</p>	<p>We gaan sport en bewegen nog nadrukkelijker (preventief) inzetten om mensen letterlijk en figuurlijk in beweging te brengen. Op die manier leveren we een bijdrage aan de doelstellingen uit het Actieplan Sociaal Domein.</p>	<p>In 2022 is verder uitvoering gegeven aan de verschillende actiepunten uit zowel het actieplan “Meebewegen” als ook uit het Actieplan Sociaal Domein. Hierbij inbegrepen ook de gebieden van Vitale ouderen en overgewicht.</p> <p>Zo hebben we op verschillende manieren en aan verschillende doelgroepen voorlichting gegeven over het belang van gezond en lekker eten, onder andere door het organiseren van diverse Supermarkt-tours en informatiebijeenkomsten. Daarnaast hebben we het aantal wandelgroepen uitgebreid en ondersteund, zijn de activiteiten in de beweegtuinten gecontinueerd, is Samen Vitaal weer opgestart en zijn we in het najaar gestart met Fyln in 's-Gravenpolder. Dit laatste is een project om ouderen te stimuleren om te bewegen.</p> <p>Ook is het onderwerp bewegen ter sprake gebracht tijdens de pilot van preventieve huisbezoeken in Lewedorp.</p> <p>We werkten hierbij nauw samen met externe partijen, onder andere met supermarkten, JGZ-verpleegkundigen, de Seniorenraad Borsele, een fysiotherapeut en Sportfondsen Borsele.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
(Preventief) inzetten op de motorische ontwikkelingen van Borselse leerlingen om zwaardere en duurdere zorg te voorkomen.	Uitvoeren van motorische screenings (MQ-scan) bij zoveel mogelijk leerlingen van de Borselse basisscholen. Op die manier geven we invulling aan onze wettelijke taak van preventie en vroegsignalering. Op basis van de resultaten van deze screening kan - indien nodig - passend advies en ondersteuning voor een kind worden ingezet. Op die manier kan de inzet van zwaardere (en vaak dure) zorg voorkomen worden.	In 2022 is op vijf basisscholen de MQ-scan uitgevoerd. De resultaten van deze motorische screenings zijn besproken met de Intern Begeleider en eventuele vakleerkacht bewegingsonderwijs van de betreffende school en met de JGZ-verpleegkundige.
Meer kinderen en jongeren in Borsele hebben een gezond gewicht.	We geven uitvoering aan het in 2021 opgestelde plan van aanpak met betrekking tot Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG). De JOGG-aanpak is een lokale integrale methode. Deze methode richt zich op alle kinderen en jongeren van 0 t/m 19 jaar. We maken de leefomgevingen waar zij vaak komen (thuis, school, buurt, sport, vrije tijd, werk en media) gezonder. Zo zorgen we ervoor - samen met andere partijen - dat het gemakkelijker wordt om gezonde keuzes te maken.	In 2022 is verder uitvoering gegeven aan het plan van aanpak JOGG. We hebben diverse projecten en activiteiten georganiseerd om bewustwording te creëren met betrekking tot het belang van een gezonde leefomgeving. Zo hebben we in april de “Borsele drinkt water week” georganiseerd, hebben we aandacht besteed aan “Trommel zonder Rommel” en hebben we op verschillende scholen informatiebijeenkomsten verzorgd. Ook hier werkten we samen met verschillende partijen, waaronder het CJG, basisscholen en sport- en beweegaanbieders.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Percentage personen dat voldoende beweegt (16+)	65,3%	56,0%	56%	56%

5.2 Sportaccommodaties

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Voldoende en geschikte locaties voor sport en bewegen.	Door verschillende ontwikkelingen - met name op het gebied van samenwerking en fusie - veranderen de wensen met betrekking tot de sportaccommodaties. Sommige accommodaties zullen door deze ontwikkelingen (nog) intensiever gebruikt worden terwijl andere accommodaties juist overbodig worden. Wij gaan een visie ontwikkelen op het gebied van de sportaccommodaties. We doen dit in samenspraak met de sportverenigingen.	In het najaar heeft ingenieursbureau KYBYS een onderzoek uitgevoerd naar de toekomstig benodigde capaciteit op het gebied van buitensportaccommodaties. In oktober organiseerden we hierover een startbijeenkomst voor alle sportverenigingen die gebruikmaken van een buitensportaccommodatie.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Aantrekkelijk cultuurbeleid voor inwoners en toeristen.	Wij geven uitvoering aan de in 2021 opgestelde cultuurnota.	Er is een nieuwe cultuurnota 2022-2025 vastgesteld: Beleef cultuur in Borsele.
Kinderen de mogelijkheid geven tot muziekonderwijs.	Wij subsidiëren de Zeeuwse muziekschool, maar onderzoeken ook wat de gevolgen zijn van een eventuele uittreding uit de Gemeenschappelijke Regeling de Zeeuwse muziekschool. We nemen deel aan en subsidiëren het regionale programma Kunst- en Cultuureducatie.	Besloten is niet uit te treden uit de GR Zeeuwse Muziekschool. De subsidiëring van kunst- en cultuureducatie is voortgezet en wordt deels ingezet als matchingsbijdrage voor cultuureducatie met kwaliteit.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Aantal leerlingen Muziekschool excl. groepslessen	105	123	123	123

5.4 Musea

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
We stimuleren musea en evenementen met betrekking tot lokale historie.	Wij verlenen structureel subsidie aan musea op basis van de subsidieregeling musea.	De subsidies zijn verstrekt op basis van de subsidieregeling.

5.6 Media

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Vanuit de rijksoverheid zijn wij verplicht een regionale omroep te bekostigen.	Wij bekostigen de aangewezen regionale omroep - samen met de omliggende gemeenten - met de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen.	Samen met de gemeenten Goes, Reimerswaal en Noord-Beveland hebben wij Streekomroep de Bevelanden bekostigd met maximaal de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen.
Alle inwoners kunnen gebruik maken van een kwalitatief goede bibliotheekfunctie.	Wij onderzoeken hoe we - ondanks een bezuinigingsopdracht van € 100.000 - een kwalitatief goede bibliotheekfunctie voor onze inwoners in stand kunnen houden. De opdracht komt voort uit het kerntakenonderzoek.	Door middel van de subsidiëring aan de bibliotheek hebben wij twee bibliotheekvestigingen in stand gehouden. Daarnaast hebben wij ons gericht op met name leesbevordering bij kinderen via "de bibliotheek op school", ondersteund met de inzet van de bibliobus voor het onderwijs en in de voorschoolse periode door middel van het boekstart project.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Aantal leden Bibliotheek	4.617	4.615	4.530	4.530

5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Creëren van meer groene speelplekken in een natuurlijke omgeving en het terugbrengen van het aantal speeltoestellen conform de nota Spelenderwijs.	De speeltuinverenigingen zijn en blijven de belangrijkste partners bij de uitvoering van het speeltuinbeleid. Bij het vervangen van toestellen en/of aanleggen van nieuwe speelplekken, gaat de voorkeur uit naar 'natuurlijk spelen'. Dit doen we in goed overleg met de speeltuinverenigingen.	We onderhouden nauw contact met de speeltuinverenigingen en organiseren tweejaarlijks een gezamenlijk overleg. We stimuleren indien passend de ontwikkeling naar natuurlijk spelen. We hebben in samenwerking met de lokale werkgroep 't Stekestekje in Nieuwdorp voorzien van boomstammen en een grote wilgenhut.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Verbreden van de dorpshuisfunctie.	We verstrekken exploitatiesubsidies en adviseren over exploitatie, beheer en onderhoud. Daar waar behoefte is aan het opknappen van een dorpshuis denken we actief mee.	We stimuleren stichtingsbesturen om de dorpshuisfunctie te vergroten en bieden hierbij ondersteuning aan. We zijn nauw betrokken bij renovaties en aanpassingen, zoals bij dorpshuis Baarland. We continueerden de voorbereidingen van de multifunctionele accommodatie (MFA) in Nieuwdorp, waarvan het dorpshuis een onderdeel is.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>Het versterken van de talentontwikkeling van onze jongeren.</p>	<p>De jongerenwerker en de Jongerenraad Borsele werken samen aan een passend aanbod voor onze jeugd. Wij faciliteren het jeugd- en jongerenwerk door middel van subsidie, ondersteuning en advisering door onze jongerenwerker. De accenten voor komend jaar richten zich op het thema Positieve Gezondheid. Naast gezonde leefstijl en financiële gezondheid krijgen zeker de mentale gevolgen van de coronacrisis hierbinnen aandacht.</p>	<p>De jeugd- en jongerenwerker begeleidt de JongerenRaad bij de ondersteuning en organisatie van activiteiten en neemt deel aan diverse lokale projecten met betrekking tot de doelgroep jeugd.</p> <p>Voor de aanpak van overlastgevende jeugd stellen wij samen met het team Veiligheid het plan '<i>Integrale aanpak jeugdgroepen, van preventie tot repressie</i>' op. Een onderdeel hiervan is de ontwikkeling van een jeugdpreventieteam. Daarnaast huren we sinds het najaar 2022 voor twee jaar een opbouwstraathoekwerker in bij het SMWO (16 uur per week).</p>

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Lasten				
4.1 Openbaar basisonderwijs	39	0	37	38
4.2 Onderwijshuisvesting	921	736	893	803
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.959	1.816	2.420	1.938
5.1 Sportbeleid en activering	286	175	362	268
5.2 Sportaccommodaties	704	748	845	678
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	327	271	438	383
5.4 Musea	35	33	33	34
5.5 Cultureel erfgoed	0	8	-18	20
5.6 Media	720	639	724	727
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	164	175	175	187
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.403	1.910	2.080	1.741
Totaal lasten	6.559	6.510	7.989	6.817
Baten				
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	86	123	198	124
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	439	391	804	528
5.1 Sportbeleid en activering	131	0	43	54
5.2 Sportaccommodaties	116	83	141	175
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	4
5.6 Media	30	64	35	68
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	4	5	5	7
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	278	298	294	254
Totaal baten	1.084	963	1.519	1.214
Saldo programma	5.475	5.547	6.470	5.603

Baten en lasten Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve Huisvesting basisonderwijs	193	53	59	59
Reserve onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	55	-38
Reserve Sportbeleid	0	0	65	11
Reserve Sportbeleid en activering	0	50	25	20
Reserve Buitensportaccomodaties	0	0	180	0
Reserve musea	28	31	31	31
Reserve cultureel erfgoed	0	0	259	181
Reserve Dorpshuizen	3	0	49	0
Totaal baten reserves	225	134	723	264
Lasten				
Reserve Huisvesting basisonderwijs	0	0	0	-9
Reserve Sportbeleid	0	0	0	12
Reserve Buitensportaccomodaties	18	0	0	13
Reserve musea	8	0	0	0
Reserve cultureel erfgoed	0	0	33	0
Reserve media	0	0	0	0
Reserve Dorpshuizen	393	0	0	276
Totaal lasten reserves	419	0	33	291
Saldo reserves	194	-134	-690	26
Totaal saldo programma	5.669	5.413	5.780	5.629

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 150.000 ten opzichte van de begroting.

Taakveld Openbaar onderwijs € -1.000

Op dit taakveld zijn geen bijzondere afwijkingen.

Taakveld onderwijshuisvesting € 25.000

Op taakveld onderwijshuisvesting worden de kosten van afschrijving, onderhoud, energie e.d. van onze schoolgebouwen verantwoord. Een deel van onze kosten rekenen we door aan het bijzonder onderwijs en kinderopvang. Per saldo hadden we € 6.000 meer aan opbrengsten dan geraamd.

Taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken € 113.000

Een voordeel van € 53.000 is ontstaan als gevolg van lagere (uitgestelde) uitgaven van het meerjarenprojectbudget onderwijsachterstandenbeleid. Naast de rijksbijdrage dragen wij zelf ook bij in de kosten. De rijksbijdrage is vanwege de lagere bestedingen als vooruitontvangen bedrag in de balans opgenomen. De vervoerskosten voor het leerlingenvervoer vielen € 112.000 lager uit. Het taxivervoer verloopt via het SWVO, waarbij afrekening van € 23.000 via de T+1 systematiek pas in 2023 plaatsvindt. Een nadeel van € 49.000 (gymnastiekonderwijs) was vooral het gevolg van verschuiving van doorbelasting van de kosten van multifunctionele accommodaties. Op coronamiddelen ad € 12.000 voor peuterspeelzaalwerk is geen beroep gedaan.

Taakveld Sportbeleid en activering € 34.000

Zoals hierboven vermeld werd het verschil vooral veroorzaakt door een verschuiving in de doorbelasting van multifunctionele accommodaties. Daarnaast ontvingen we € 11.000 aan bijdragen uit het Zeeuwse Sportakkoord.

Taakveld Sportaccommodaties € 10.000

Op dit taakveld zijn geen bijzondere afwijkingen.

Taakvelden Cultuurpresentatie Musea Cultureel erfgoed en Media € 4.000

Voor coronacompensatie was vanuit 2021 nog € 184.000 beschikbaar. In 2022 is dit budget verhoogd met € 42.000. In 2022 hebben we € 181.000 aan coronacompensatie van het rijk voor € 121.000 hier begroot, zodat er nog € 45.000 resteert. Verplichtingen zijn hier nog niet uit voortgevloeid. Bij de resultaatbestemming wordt dit geormerkt voor uitgaven voor cultuur.

Taakveld openbaar groen en (openluchtrecreatie) € -9.000

Op dit taakveld zijn geen bijzondere afwijkingen.

Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie € -22.000

De huurinkomsten zijn € 5.000 lager dan geraamd. Dit wordt gecompenseerd door lagere kapitaallasten en het budget voor de eenmalige lasten Masterplan Nieuwdorp.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Restant 1-1-2022	Verleend in 2022	Besteed 2022	Overheveling naar 2023
Projecten					
Onderwijsachterstandenbeleid	13-07-2017	54.728	-	-37.670	92.398
Cultuur in beeld	06-04-2017	33.112	-33.112	-	-
Masterplan Nieuwdorp (eenmalige lasten)	02-12-2021	6.130	100.000	23.533	82.597
Sportakkoorden	05-12-2019	-	37.717	37.717	-
Nota Sport & Bewegen	5-3-2020	65.202	-	11.000	54.202
Onderzoek toekomst buitensportaccommodaties	07-07-2022	-	25.000	20.000	5.000
Investeringen					
Masterplan Nieuwdorp (investering)	02-12-2021	10.120.286	-	1.271.507	8.848.779
Robotmaaiers	16-09-2021	180.000	-	183.315	-

Onderwijsachterstandenbeleid

In 2022 was er sprake van een afrekening uit een voorgaand jaar. Conform het onderwijsachterstandbeleid wordt dit verrekend met de reserve ter dekking van het budget voor 2023.

Cultuur in beeld

“Borsele cultuur in beeld 2017 – 2022” is afgerond.

Sportakkoord

Dit betreft een specifieke uitkering die wij volledig hebben besteed in 2022.

Nota Sport & Bewegen

De Nota Sport & Bewegen loopt nog door. In 2022 hebben we voor een aantal maanden een buurtsportcoach ingehuurd.

Onderzoek toekomst buitensportaccommodaties

Het onderzoek naar de toekomst van onze buitensportaccommodaties is in 2022 gestart. De laatste onderzoeken zijn inmiddels afgerond in 2023.

Masterplan Nieuwdorp

In de raad van 2 februari 2023 is het investeringskrediet voor het Masterplan verhoogd. De bruto-investering is begroot op € 11.520.540. Na aftrek van bijdrages uit reserves en subsidies bedraagt de netto-investering € 10.112.630. De bestedingen bedroegen tot en met 31-12-2022 € 1.271.507,20. Dit betreffen vooral de kosten van de klimaatstraat en aankoop kerk/pastorie.

Robotmaaiers

De robotmaaiers zijn in 2022 aangeschaft en in gebruik genomen. In afwijking van het raadsvoorstel en in overleg met de accountant wordt de aanschaf van de robotmaaiers als investering verantwoord en geactiveerd onder de vaste activa op de balans.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

Stichting Omnischolten
Regionaal Bureau Leerlingzaken
Zeeuwse Muziekschool
Sportfondsen Borsele

Programma Werk en inkomen

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>We voldoen aan de taakstelling huisvesting statushouders, die wij vanuit het Rijk opgelegd krijgen.</p>	<p>De taakstelling voor de te huisvesten statushouders was in 2021 bijna een verdubbeling ten opzichte van 2020. De verwachting is dat ook in 2022 sprake zal zijn van een verhoogde taakstelling. Daarna komt de taakstelling terug op het oude niveau. De afdeling Werk, Inkomen & Zorg (WIZ) van de GR de Bevelanden coördineert de huisvesting van de statushouders. Het betreft een integraal vraagstuk waarbij meerdere stakeholders betrokken zijn; niet alleen op het gebied van wonen maar ook op sociaal vlak waaronder inburgering en arbeidsparticipatie.</p>	<p>Het huisvesten van statushouders hebben we belegd bij WIZ. De realisatie over 2022 lag hoger dan de taakstelling van 31 te huisvesten statushouders.</p>
<p>We helpen nieuwkomers om mee te doen in de Nederlandse samenleving.</p>	<p>Namens de vijf Bevelandse gemeenten bereidt WIZ de invoering van de nieuwe Wet inburgering voor. Deze wet gaat in per 1 januari 2022. De wijzigingen die daarmee gemoeid zijn, worden aangeduid als de Veranderopgave Inburgering (VOI). We gaan inburgeringstrajecten inkopen en inburgeraars een traject op maat aanbieden. Het nieuwe stelsel zet in op een doorlopende lijn vanuit de opvang asielzoekers in het asielzoekerscentrum (AZC). Vanaf dag één starten in het AZC de taallessen en het programma 'Voorbereiding op de inburgering'. Daarbij sluiten we met onze lokale netwerken eerder aan bij de maatschappelijke begeleiding vanuit Vluchtelingenwerk.</p>	<p>Op basis van de uitgangspunten van de veranderopgave inburgering deden wij via WIZ een passend aanbod aan inburgeraars. Daarbij richtten wij ons vooral op het financieel ontzorgen van statushouders. We hebben onze inburgeraars financieel ontzorgd, in het licht van de veranderopgave inburgering. Dat deden we via WIZ. Daarmee wilden we mogelijke financiële problemen voorkomen. Daarnaast ondernamen we actie om statushouders deel te laten nemen aan het arbeidsproces.</p>

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Percentage huishoudens met zorg en ondersteuning	20,4%	20,8%	19%	-
Percentage werkloosheid	2,6%	2,6%	2,6%	-
Stapeling in huishoudens met voorzieningen per wet	18	19	12	-

6.3 Inkomensregelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Meer eigen verantwoordelijkheid van mensen in een uitkeringssituatie.	We zetten in op activiteiten ter voorkoming van armoede en schulden door vroegsignalering van schulden en het stimuleren van een actieve leefstijl. Dit doen we om sociaal isolement en een ongezonde leefstijl door armoede te voorkomen, dan wel te verminderen. Door middel van een stevige poortwachtersfunctie en de inzet van re-integratie trachten we de uitkeringsbestanden te stabiliseren.	Bij het onderwerp <i>'Inwoners hebben perspectief op een schuldenvrije toekomst'</i> hebben we dit verwoord.
Kinderen mogen niet de dupe worden van de financiële situatie van hun ouders.	We zorgen voor een volledig 'kindpakket' voor kinderen in armoedegezinnen door subsidiëring van voorzieningen voor kinderen. Ook organiseren we lokaal activiteiten waardoor kinderen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven. Voorbeelden hiervan zijn: Bons (Borsele Na School; laagdrempelige naschoolse activiteiten), de stichting Leergeld, het Jeugdfonds Sport & Cultuur, de Kledingbank, de Voedselbank en Kinderkamp Borsele. Samen met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en de jeugdgezondheidszorg kijken we hoe we de desbetreffende gezinnen nog eerder en beter kunnen ondersteunen.	Voor de uitvoering van ons armoedebeleid subsidiëerden we verschillende partijen, zoals de stichting Leergeld Kinderen, de Voedselbank, de Kledingbank en het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Daarnaast zijn we aangesloten bij het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. De stichting Leergeld hielp kinderen waarvan de ouders niet of onvoldoende financiële middelen hadden om schoolspullen en -activiteiten te betalen. Samen met onder andere het Jeugdfonds Sport & Cultuur hebben zij één website voor het aanvragen van de regeling.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Inwoners hebben perspectief op een schuldenvrije toekomst.	We richten schulddienstverlening efficiënter in om het slagingspercentage te verhogen. We realiseren één aanspreekpunt voor ondernemers met financiële problemen. We geven uitvoering aan de acties uit de kadernota 'Leven zonder geldzorgen'.	We gaven uitvoering aan de Kadernota Armoede & Schulden ('Leven zonder (geld)zorgen') en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). We voorkomen grotere problemen door in te zetten op vroegsignalering van schulden. Vanaf april 2022 hebben we een energietoeslag als categoriale bijzondere bijstand verstrekt, vanwege de stijgende energiekosten. Ondanks deze toeslag zien we vanaf de zomer een toename van het aantal signalen door de hogere inflatie en de stijgende energieprijzen.

6.4 WSW en beschut werk

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
We streven naar een zo hoog en duurzaam mogelijke arbeidsparticipatie, dan wel maatschappelijke participatie van onze inwoners.	We geven uitvoering aan de zogeheten baanafspraken. Dat wil zeggen dat we personen met een arbeidshandicap plaatsen in reguliere banen. Voor de doelgroep jonggehandicapten met arbeidsvermogen hebben we een sluitende aanpak in samenwerking met de scholen voor voortgezet speciaal onderwijs, het praktijkonderwijs en het UWV.	Gemeenschappelijke regeling De Betho (hierna: De Betho) bood ook in 2022 werkgelegenheid onder aangepaste omstandigheden aan mensen met een beperking. Onder meer door uitvoering te geven aan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw), het uitvoeren van re-integratieactiviteiten en het aanbieden gesubsidieerde arbeid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Aantal lopende re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners 15 - 74 jaar	15	15	18	-

6.5 Arbeidsparticipatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
We streven naar een stabiele arbeidsparticipatie voor onze inwoners.	We begeleiden inwoners naar betaald werk en maatschappelijke participatie waarbij we zo nodig een inkomensvoorziening op basis van de Participatiewet bieden. Jongeren tot 27 jaar zonder startkwalificatie geven we de mogelijkheid om aan een zogeheten kwalificerend traject deel te nemen. We doen dit in samenwerking met het Regionaal Bureau Leerlingzaken Oosterschelderegio.	WIZ voerde de Participatiewet voor ons uit. Mensen konden een beroep doen op een uitkering voor levensonderhoud en werden waar mogelijk begeleid richting de arbeidsmarkt.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Aantal personen met een bijstandsuitkering per 1.000 inwoners	17,8	16,5	16,5	-

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Werk en inkomen				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Lasten				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	108	169	402	232
6.3 Inkomensregelingen	4.971	4.686	5.667	5.606
6.4 WSW en beschut werk	1.529	1.579	1.644	1.539
6.5 Arbeidsparticipatie	560	580	551	538
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	16	16	16
Totaal lasten	7.168	7.031	8.281	7.931
Baten				
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	1.635	1.563	1.658	1.658
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	144	20
6.3 Inkomensregelingen	3.893	3.330	3.392	3.138
6.4 WSW en beschut werk	270	0	0	180
Totaal baten	5.798	4.893	5.194	4.995
Saldo programma	1.370	2.138	3.087	2.936
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve Nieuwkomersbeleid	22	0	0	0
Reserve Inkomensregelingen	0	0	198	188
Reserve arbeidsparticipatie	0	0	36	0
Totaal baten reserves	22	0	234	188

Baten en lasten Werk en inkomen				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Lasten				
Totaal lasten reserves	0	0	0	0
Saldo reserves	-22	0	-234	-188
Totaal saldo programma	1.348	2.138	2.853	2.748

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 105.000 ten opzichte van de begroting.

Taakveld Algemene uitkering en overige uitkeringen

Op dit taakveld hebben wij geen bijzonderheden te melden.

Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie € 46.000

Hier worden de kosten van de Wet Inburgering 2022 verantwoord. Ook de onderwijsroute voor nieuwkomers wordt hier verantwoord. GR de Bevelanden regelt namens de gemeente de uitvoering van deze regelingen. Daarnaast subsidiëren we Stichting Vluchtelingenwerk vanuit onze middelen. Per saldo bleef er op deze onderdelen € 46.000 over.

Taakveld Inkomensregelingen € -192.000

- Bijstand en bijstand zelfstandigen € - 107.000

De rijksvergoeding B.U.I.G. was € 232.000 lager dan geraamd. Dit werd gecompenseerd door lagere uitkeringen WWB voor € 123.000. Onze vorderingen BBZ-leningen op de balans daalden met € 138.000. De bijdrage aan de WIZ voor de uitvoeringstaken waren € 105.000 lager dan geraamd. De afwikkeling van de uitvoering van de TOZO-regeling (Tijdelijke Ondersteuning Zelfstandige Ondernemers) leverde nog een voordeel op van € 35.000.

- Armoedebestrijding/schuldhelpverlening en minimabeleid € - 85.000

In 2022 hebben wij 1 miljoen voor uitvoering van de energietoeslag ontvangen. In de raadsvergadering van 3 november is ingestemd met het ophogen van de inkomensgrens naar 130%. Hierdoor komen inwoners met een wettelijk of minnelijk schuldhelpverleningstraject in aanmerking voor de energietoeslag. In 2022 hebben we 1,1 miljoen betaald voor deze energietoeslag en € 30.000 voor uitvoeringskosten aan de WIZ. Per saldo bedraagt het nadeel in 2022 € 130.000. De reguliere uitvoering van het minimabeleid en de uitvoeringskosten hiervan leverden een voordeel van € 32.000 op ten opzichte van de raming. Het overige voordeel bedroeg € 12.000 mede als gevolg van niet aangewende coronamiddelen.

Taakveld Begeleide participatie € 285.000

Voor de Wet sociale werkvoorziening hebben wij in het gemeentefonds 1,5 miljoen ontvangen. In de meicirculaire is dit bedrag verhoogd voor loon- en prijscompensatie met € 90.000. Voor de uitvoering van haar taken heeft de Betho 1,5 miljoen in rekening gebracht. Het voordeel bedroeg € 102.000. Het jaarrekeningresultaat over 2022 van de Betho bedroeg € 183.000 positief voor Borsele.

Taakveld Arbeidsparticipatie € -34.000

De door de WIZ gemaakte lasten voor Maatwerktrajecten voor Re-integratie waren in 2022 € 50.000 hoger dan geraamd. De uitvoeringskosten voor WIZ en de overige kosten waren € 16.000 lager.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

Samenwerkingsverband GR de Bevelanden

GR De Betho

Programma Zorg

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>We willen dat mensen zich meer inzetten voor burgerinitiatieven, vrijwilligerswerk en mantelzorg.</p>	<p>Onze welzijnsmedewerkers bouwen aan stevige sociale netwerken in de dorpen vanuit Borsele Voor Elkaar. We leggen daarbij de nadruk op het betrekken en activeren van vrijwilligers en lokale partners zoals ondernemers, thuiszorgorganisaties, huisartsen, verenigingen en dorpshuizen.</p>	<p>Onze welzijnsmedewerkers hebben goed en persoonlijk contact met de vrijwilligersgroepen in ‘hun’ dorpen, mede door het inzetten van een welzijnswerker als ‘het gezicht van het dorp’.</p> <p>Het werven van nieuwe vrijwilligers doen we via het online-dienstenplatform, maar ook via onze sociale contacten in de dorpen. In 2022 lukte het bijna altijd om in de vraag te voorzien.</p> <p>Afgelopen jaar merkten we een verschuiving in de taken van de vrijwilligers. Er werd vaker een beroep gedaan op vrijwillige ondersteuning door onze zorgpartners. Dat is een goede ontwikkeling. Tegelijkertijd vraagt het meer begeleiding en opleiding van de vrijwilligers door onze welzijnswerkers. Dit vanwege het risico dat de problematiek of ondersteuning de draagkracht van een vrijwilliger overstijgt.</p> <p>We boden mantelzorgondersteuning door in te zetten op drie pijlers, te weten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het in beeld brengen (en registreren) van de mantelzorgers. - Het ondersteunen van mantelzorgers. - Het waarderen van mantelzorgers. <p>Opnieuw benaderden we al onze geregistreerde mantelzorgers zodat we met hen in contact kwamen voor een luisterend oor of een huisbezoekafpraak.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>We willen dat onze (kwetsbare, eenzame) inwoners zelf de regie over hun leven nemen door te werken aan een stevig sociaal netwerk in hun eigen omgeving.</p>	<p>We bieden onder andere algemene, laagdrempelige activiteiten aan vanuit het VrijwilligersHuis en Borsele Beweegt. We bieden ondersteuning aan vrijwilligers en mantelzorgers. We maken inwoners bewust van hun eigen verantwoordelijkheid om te anticiperen op het ouder worden door het verstrekken van informatie en advies.</p>	<p>Via onze netwerken bouwen de welzijnswerkers met de lokale vrijwilligers aan meer ontmoetingsactiviteiten in de dorpen. Na corona kostte het soms extra inspanning om bestaande activiteiten opnieuw op te starten. Daarnaast activeren we de hulpvragers via 'Welzijn op recept' of door een huisbezoek te brengen, na een signaal van omwonenden. Ook koppelden we hulpvragers aan vrijwilligers als maatje of bezoekvrijwilliger.</p>
<p>Mensen met een zorg- en hulpbehoefte blijven zo lang mogelijk in hun eigen vertrouwde omgeving wonen.</p>	<p>We zetten continu in op het werven van vrijwilligers met behulp van ons online dienstenplatform Borsele Voor Elkaar. We geven samen met betrokken partners inhoudelijk en financieel invulling aan een nieuwe benadering van de welzijnsactiviteiten. Daarbij haken we aan bij ons ontmoetingsproject Borsele Met Elkaar. Daarbij koppelen we een preventieve aanpak van eenzaamheid met activiteiten voor onze kwetsbare inwoners.</p>	<p>Via verschillende communicatiemiddelen informeren we frequent over de mogelijkheden voor hulp en ondersteuning. Daarbij richten we ons ook op bewustwording van de noodzaak om te anticiperen op het ouder worden en het langer thuis wonen. Vrijwilligers van de Woon+++ regeling adviseerden huishoudens over levensloopbestendige maatregelen in en om het huis. We verzorgden met behulp van vele vrijwilligers de warme maaltijd-thuisdienst voor ruim 130 huishoudens.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>We ontwikkelen de verbinding tussen preventie en zorg.</p>	<p>We leggen een koppeling tussen het preventieve jeugd -en jongerenwerk met licht ambulante begeleiding van jongeren. Onze jongerenwerker bevordert de overgang 18-/18+ naar jongvolwassenheid. Samen met zorgaanbieders werken we aan een goede overgang naar de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) voor de jongeren met een zorgbehoefte, zodat zij een goed onderbouwd toekomstplan hebben. We onderzoeken of we hier meer met GR de Bevelanden kunnen samenwerken.</p>	<p>We gaven uitvoering aan verschillende acties zoals beschreven in de beleidsnota 'Jongvolwassenen (18-/18+)'. In 2022 hebben 281 jongeren een verjaardagskaart ontvangen waarbij zij werden geattendeerd op alle wijzigingen bij de overgang naar volwassenheid. Onze jeugd- en jongerenwerker heeft bij 37 casussen - waarin al een vorm van jeugdhulp aanwezig was - actief contact gezocht met de jeugdige. Samen met de zorgaanbieder werd het toekomstplan bekeken.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>We gaan Welzijn Nieuwe Stijl in de volle breedte doorontwikkelen.</p>	<p>We zien het Welzijn Nieuwe Stijl breder dan Informatie & Advies en verschuiven de werkzaamheden meer richting lichte hulpverlening in het voorliggend veld. Dit vraagt een andere inzet en vaardigheden van de medewerkers.</p>	<p>Vanuit ons VrijwilligersHuis hebben onze welzijnsmedewerkers sterk ingezet op sociale samenhang, wijkopbouw en preventie. Zoals we in ons Koersplan hebben opgenomen, zijn we gestart met een nieuwe koers: 'Welzijn nieuwe stijl'. We zetten nu vooral in op vraaggerichte ondersteuning.</p> <p>'Welzijn op recept' is één van de methoden die we daarvoor inzetten. We hebben de huisbezoeken gericht ingezet en zien dat dit werkt. De welzijnswerker is de verbinder naar de juiste ondersteuning.</p> <p>Ook het 'gebiedgericht werken' krijgt goed vorm. Zowel inwoners, actieve vrijwilligersgroepen als onze zorgpartners weten de welzijnswerkers goed te vinden. Om hiervoor capaciteit te creëren, versterkten we per oktober 2022 de ondersteuning voor de welzijnswerkers.</p> <p>De welzijnswerkers werkten nauw samen met de toegangsmedewerkers Jeugd en Wmo. Regelmatig werden ze bij casussen betrokken door onze procescoördinatoren; bijvoorbeeld wanneer er sprake was van GGZ-problematiek of overlast voor de omgeving. Maar ook voor eenvoudige hulpvragen waar vrijwilligers voor ingezet werden.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>Een aanbod en aanpak waarmee we in een vroeg stadium in hulpvragen kunnen voorzien om inzet van dure zorg te voorkomen.</p>	<p>We geven bekendheid aan de algemene (preventieve) voorzieningen. We investeren in een breed netwerk met onze zorgpartners en vrijwilligers waardoor formele en informele zorg goed op elkaar aansluiten. Samen met onze zorgpartners ontwikkelen we een voorliggend aanbod dat goed aansluit bij de behoeften van onze inwoners. We zetten stevig in op communicatie over normalisering en eigen verantwoordelijkheid van inwoners om te anticiperen op het ouder worden.</p>	<p>De pilot ‘indicatieloze dagbesteding’ verliep goed. We maakten dan ook afspraken om het aantal inloopvoorzieningen uit te breiden om dit verder te ontwikkelen. In 2022 hebben we de samenwerking met de kinderopvang verder geïntensiveerd. We stemmen nu eerder af als er een hulpvraag is. Daarmee voorkomen we dat passende zorg en ondersteuning later dan gewenst wordt ingezet. We constateerden dat de jeugd- en gezinsondersteuners steeds vaker benaderd werden voor consultatie en advies.</p>
<p>We werken met gebiedsgerichte teams waarbij integraliteit tussen de verschillende zorgdomeinen (Wmo, Jeugd en Participatie) vooropstaat. De overige zorgwetten willen we consequent als voorliggende voorziening hanteren.</p>	<p>De inzet is er op gericht om de toegang tot zorg en ondersteuning lokaal in te richten. Hierbij richten we ons vooral op het ontschotten van de beleidsvelden. We werken toe naar een integrale werkwijze voor de diverse wetten. Hierbij passen we ook een striktere afbakening Jeugdwet/Wmo versus andere zorgwetten (Wlz en Zorgverzekeringswet) toe. We zorgen met deze lokale inrichting van onze toegang ook voor betere kennis van de sociale kaart voor mogelijke oplossingen in het voorliggend veld.</p>	<p>Via het ‘gebiedsgericht werken’ verbinden we de toegang voor de Wmo en de jeugdhulp met lokale netwerken en voorliggende voorzieningen. In 2022 heeft dit geresulteerd in nauwere samenwerking en gezamenlijke scholing met de klantmanagers van WIZ. Ook doorliepen deze klantmanagers en onze toegangsmedewerkers Jeugd een gezamenlijke cursus over ‘ontschot werken’ vanuit de behoefte van de cliënt: onder de noemer ‘Friskijkers’.</p> <p>Voor (digitale) ondersteuning en informatie over de energietoeslag en inkomensregelingen organiseerden we gezamenlijke inloopmomenten voor onze inwoners. Ook dat was een samenwerking tussen klantmanagers WIZ en een welzijnswerker van ons VrijwilligersHuis.</p> <p>Bij de toegang jeugd zijn de kaders voor ‘gebruikelijke zorg’ aangescherpt en de verschillende wetten afgebakend.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Kinderen tussen twee en vier jaar voorbereiden op de basisschool. Bij de peutergroepen leren kinderen omgaan met leeftijdsgenootjes en is er volop materiaal om nieuwe dingen te ontdekken.	Wij subsidiëren de peutergroepen voor twee- en driejarigen, zodat ieder kind kan deelnemen en zich kan ontwikkelen in voorbereiding op de basisschool.	Voor gezinnen waarbij kinderopvang noodzakelijk is - of bijdraagt aan het voorkomen van ontwikkelingsachterstand – en waarvan de ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag, hebben we diverse trajecten afgegeven in de vorm van een Sociaal Medische Indicatie (SMI). Naast kortdurende (opvoed)ondersteuning investeert het team in zichtbaarheid van het CJG, door laagdrempelig contact met onder andere scholen, kinderopvang en huisartsen.
Veilige kinderopvang en peutergroepen waar kwaliteit vooropstaat en kinderen zich kunnen ontwikkelen.	Wij dragen zorg voor het toezicht op alle locaties voor kinderopvang (inclusief peutergroepen). Dit doen we in goede samenwerking met de GGD.	In opdracht van de gemeente houdt de GGD Zeeland toezicht op alle 63 kinderopvanglocaties in Borsele. Indien nodig, handhaven we in overeenstemming met ons handhavingsbeleid. We zetten in op een goede samenwerking en relatie met de houders van kinderopvanglocaties. Na een eventuele overtreding richten we ons op een spoedig herstel. In 2022 hebben we 50 inspectieonderzoeken laten uitvoeren. Hieruit volgden vier locaties met een oranje risicoprofiel en één locatie met een rood risicoprofiel.
In een vroeg stadium aansluiten bij de leefwereld van jonge gezinnen.	Onze opvoedcoaches / jeugdondersteuners bepalen samen met de kinderopvang en jeugdgezondheidszorg (JGZ) of ondersteuning in een vroeg stadium in het gezin nodig is. Afspraken bedden we in de reguliere werkprocessen in. We zoeken hierin ook de verbinding met het welzijnswerk van ons VrijwilligersHuis.	Naast kortdurende (opvoed)ondersteuning investeert het team van onze 'jeugd- en gezinsondersteuners' in de zichtbaarheid van het CJG. Dat deden zij door laagdrempelig contact met onder andere scholen, kinderopvang en huisartsen. Deze inzet heeft erin geresulteerd dat diverse gezinnen met kortdurende ondersteuning in een vroeg stadium hulp hebben gekregen en niet terecht zijn gekomen in de hulpverlening.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Percentage huishoudens met zorg en ondersteuning	20,4%	19,7%	19%	-
Percentage werkloosheid	2,6%	2,6%	2,6%	-
Stapeling in huishoudens met voorzieningen per wet	18	19	12	-

6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Wij willen een zorgstructuur creëren om passende zorg te leveren voor jongeren.	We breiden onze zorgstructuur uit met een multidisciplinair team voor de jeugdpreventie. Dit doen we samen met jeugdpolitie, jeugd- en jongerenwerker, leerplichtambtenaar en JGZ. Veel jongeren gaan naar school in Goes. Daarom onderzoeken we of dit kunnen uitbreiden naar een meer regionale afstemming. We stimuleren de integrale samenwerking over de hele zorgketen.	In 2022 hebben we samen met Goes, Kapelle, Reimerswaal en Noord-Beveland onderzocht of we ons lokale team kunnen onderbrengen in een regionaal team. Begin 2023 zijn hiervoor de laatste contouren gereed. We borgen het onderdeel zorg binnen ons eigen preventieteam. We hebben de werkzaamheden ondergebracht binnen het welzijnswerk van het VrijwilligersHuis.
Verbetering van de vroegsignalering.	We doen dit door de inzet van preventie-activiteiten, het vergroten van de kennis van normaliseren en de inzet van basisvoorzieningen versus hulptrajecten. We streven er naar dat de professionals in de toegang vanuit een natuurlijke houding in gesprek gaan met de hulpvragers, zodat zij in staat zijn de hulp en ondersteuning zodanig te organiseren dat dit de zelfredzaamheid van het gezin versterkt. Dit doen we door het betrekken van het netwerk of te verwijzen naar passende basisvoorzieningen om te voorkomen dat op termijn de zorg onbetaalbaar wordt.	Onze eigen zorgprofessionals droegen de boodschap van normalisering en integraal werken uit. Daarin namen we ook onze ketenpartners mee. We kijken eerst naar de mogelijkheden in het voorliggende veld in plaats van aanvragen/verlengingen voor jeugdhulp en WMO zomaar te verstrekken. Deze werkwijze is steeds meer ingebed in het reguliere handelen van onze zorgprofessionals. Ook communiceerden we over de normalisering via de voorlichtingscampagne 'Bedankt dat je helpt!'. Deze is opgezet voor de Oosterschelderegio.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>Verdere professionalisering van onze gemeentelijke toegang.</p>	<p>We willen strakker sturen op de duur en omvang van indicaties. We gaan bij de inzet van maatwerkvoorzieningen Wmo & jeugdzorg werken met een doelgerichte aanpak gericht op instroombeperking en uitstroombevordering. Bij aanvraag tot verlenging toetsten we of de beoogde resultaten bereikt zijn en waar nodig bijgesteld kunnen worden.</p>	<p>We onderzoeken steeds vaker de mogelijkheid om het eigen netwerk, een vrijwilliger of een voorliggende voorziening in te zetten in plaats van geïndiceerde zorg. In 2022 zagen we hierdoor voor het eerst een daling in het aantal unieke cliënten met een zorgtoewijzing en de jeugdhulpkosten.</p> <p>De gewenste trendbreuk in het kader van het project 'Grip op de Wmo' lijkt zich in 2022 door te zetten. De kosten in 2022 waren ruim lager dan geraamd</p> <p>Sinds de introductie van de maatwerkvoorziening 'waakvlam', maken steeds meer cliënten hiervan gebruik, waardoor de indicaties voor begeleiding eerder afgeschaald kunnen worden.</p> <p>We zagen in 2022 een lichte daling van het aantal unieke cliënten met een Wmo-indicatie. Er was sprake van een verschuiving van specialistische naar reguliere Wmo-ondersteuning door inzet van de 'Grip-maatregelen'.</p>

6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Een betere deelname aan de samenleving van inwoners met fysieke beperkingen.	We bieden maatwerk door de inzet van materiële en immateriële voorzieningen en bieden de keuze voor een eventueel Persoonsgebonden Budget (PGB) aan. We betrekken hierbij het netwerk van de hulpvrager.	We gaven uitvoering aan het VN-verdrag Handicap door een Lokale Inclusie Agenda (LIA) voor Borsele op te stellen. De inhoud hebben we mede gebaseerd op de inbreng van inwoners, adviesraden en collega's. We hebben in de LIA actiepunten opgenomen die eraan bijdragen dat iedereen, ongeacht beperking, kan deelnemen aan de samenleving.
Het stimuleren van zelfredzaamheid om de zorg betaalbaar te houden.	<p>We geven uitvoering aan het actieplan Beter (T)Huis In Borsele: waar mogelijk koppelen we dat aan het actieplan Sociaal Domein en het werkplan van ons VrijwilligersHuis, bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ We onderzoeken de mogelijkheden voor preventieve huisbezoeken voor inwoners van 75+. ▪ We stimuleren de mogelijkheden om langer zelfstandig wonen mogelijk te maken. ▪ We creëren een sociale ontmoetingsplek in de dorpen voor een brede doelgroep waarbij we aandacht hebben voor de problematiek van eenzaamheid, dementie en extramuralisering. We zien hier een kans en rol weggelegd voor onze dorpshuizen en jagen dit aan vanuit het VrijwilligersHuis. We bieden ondersteuning in het voorliggend veld door het aanbieden van algemene voorzieningen. 	<p>In 2022 ronden we het onderzoek preventieve huisbezoeken af. Het gaf ons inzicht in de behoeften van onze 75-plus-inwoners. We onderzoeken hoe we dat structureel kunnen vormgeven.</p> <p>In een aantal dorpen zijn we in contact met de vrijwilligersgroepen en dorpshuisbeheerders om ontmoeting vanuit het dorpshuis te organiseren. In Heinkenszand en 's- Gravenpolder hebben we de indicatieloze dagbesteding – ofwel een inloopvoorziening - opgezet. Deze worden goed bezocht.</p>

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Aantal inwoners met individuele Wmo-voorzieningen per 1.000 inwoners (Hulpmiddelen en diensten)	42	42	43	-
Aantal inwoners met individuele Wmo-voorzieningen per 1.000 inwoners (Ondersteuning Thuis)	25	14	13	-
Aantal indicaties met een looptijd van 10 jaar of langer	406	415	296	-
Aantal inwoners met individuele Wmo-voorzieningen per 1.000 inwoners (Verblijf en Opvang)	0	0	0	-
Aantal inwoners met individuele Wmo-voorzieningen per 1.000 inwoners (Hulp bij het huishouden)	27	29	28	-

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Een passend aanbod voor het voorkomen, verminderen of oplossen van schulden.	We continueren de vroegsignalering schulden samen met onze netwerkpartners. We bieden schulddienstverlening aan en zorgen dat inwoners met financiële zorgen bekend zijn met de mogelijkheid hier een beroep op te doen. Voor inwoners met schulden zoeken we een passende oplossing. Iedere uitkeringsgerechtigde krijgt een budgetadvies. Daarnaast bieden we ondersteuning en zetten we in op preventie via de vrijwillige thuisadministratie.	Bij het onderwerp 'Inwoners hebben perspectief op een schuldenvrije toekomst' van Programma Werk en Inkomen hebben we dit verwoord.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Aantal cliënten met begeleiding per 1.000 inwoners	10	11	11	-
Aantal cliënten met dagbesteding per 1.000 inwoners	5	4	4	-
Aantal nieuwe toegewezen aanvragen huishoudelijke hulp	-	100	111	-

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>We willen in Borsele een integrale, adequate en kwalitatief goede jeugdhulp bieden.</p>	<p>Onze toegangsprofessionals zijn voldoende toegerust om in te schatten wat nodig is. Dit leidt enerzijds tot - waar mogelijk- vervanging van zwaardere trajecten door lichtere trajecten. Anderzijds kan het ook leiden tot het inzetten van zwaardere hulp zonder eerst een licht traject aan te bieden (matched care). Matched care is zorg die erop gericht is de cliënt zo snel mogelijk op de meest geëigende plaats te behandelen.</p> <p>Aan de hand van een normatief afwegingskader geven we nog duidelijker aan wat jeugdhulp precies is en wat past binnen het voorliggend veld. Daarbij geven wij ook aan wat de grenzen van de Jeugdwet zijn en onder welke voorwaarden jeugdhulp mag worden verleend. In de praktijk betekent het onder andere dat we scherper zijn op het handelen van de gecontracteerde zorgaanbieders. Hiermee sturen we meer op het handelen van onze eigen professionals op het gebied van jeugd en gezin en beperken we de keuzevrijheid voor de duur en het volume van de zorginzet bij de zorgaanbieders.</p>	<p>In 2022 hebben we de taken en rollen voor de zorgprofessionals van ons CJG nader uitgewerkt en beschreven. De zorgprofessionals heeft specifieke specialismen die elkaar aanvullen en versterken. We werken niet langer op basis van 'recht op zorg' maar gaan uit van de eigen mogelijkheden van onze jeugdigen en gezinnen. Dat vraagt een nieuwe manier van denken en doen. Daarbij is veel ruimte voor de professional, met aandacht voor het kostenaspect van de interventies in het geval van het toewijzen van zorg. Bij een verzoek voor jeugdhulp kijken we eerst naar de achterliggende behoefte van de vraag en reiken we niet direct jeugdhulp aan. Daarbij staat de eigen verantwoordelijkheid voorop, zetten we de kracht van de jeugdige en zijn of haar ouders in en werken we vanuit vertrouwen.</p>

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Verdeling jeugdzorgtrajecten (percentage jeugdbescherming)	8,0%	8,7%	8,5%	-
Aantal toewijzingen ten opzichte van het aantal cliënten	1,7	1,65	2,2	-
Verdeling jeugdzorgtrajecten (percentage jeugdreclassering)	0,0%	0,0%	0,9%	

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Percentage jongeren met jeugdhulp (aandeel jongeren tot 18 jaar)	10,9%	12,8%	10,5%	-
Verdeling jeugdzorgtrajecten (percentage jeugdhulp zonder verblijf)	82,8%	80,9%	90,0%	-
Verdeling jeugdzorgtrajecten (percentage jeugdhulp met verblijf)	9,5%	10,4%	10,0%	-
Aantal nieuwe casussen binnen de toegang	n.n.b.	203	211	-

6.81 Geëscaleerde zorg 18+

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
We gaan inwoners met psychische en/of psychosociale problemen zo veel mogelijk in de eigen omgeving zorg bieden.	<p>Om inwoners zo lang mogelijk in de eigen omgeving te laten wonen, bieden we hen ambulante zorg aan.</p> <p>We onderzoeken de mogelijkheden voor beschut wonen in samenwerking met de woningcorporatie. We geven uitvoering aan het plan van aanpak verwarde personen. We werken met het netwerk van de Openbare Geestelijke Gezondheids Zorg (OGGZ) om met de juiste partners aan tafel casussen af te afstemmen. We leggen daar ook de verbinding met het sociale netwerk via de welzijnswerkers vanuit ons VrijwilligersHuis.</p>	<p>Het ontwikkelen van een specifieke aanpak van de psychosociale problematiek komt voort uit ons actieplan Sociaal Domein. Vanuit het VrijwilligersHuis zijn we gestart met een verkenning op dit onderwerp. De verbinding tussen veiligheid en het sociaal domein is versterkt. We volgen de ontwikkelingen met betrekking tot de uitvoering nauwlettend en zijn kritisch op de inrichting van de uitvoeringscapaciteit binnen het Zorg- en Veiligheidshuis. We constateren hiaten in de aansluiting van de zorgketen. We onderzoeken de mogelijkheid om te starten met een 'Wijk GGD'. Dit moet onder andere een preventieve werking hebben voor kwetsbare inwoners met GGZ-problematiek die met regelmaat overlast veroorzaken.</p>

6.82 Geëscaleerde zorg 18-

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>Terugdringen en duurzaam oplossen van huiselijk geweld en kindermishandeling door specialistische voorzieningen in Zeeland beschikbaar te houden.</p>	<p>We voeren acties uit zoals omschreven in de regiovisie 'Voor een toekomst zonder Geweld'. Samen met Veilig Thuis bouwen we verder aan het verkorten van de veiligheidsketen. Ook verkennen we de mogelijkheden die bijdragen aan een actieve verbinding met onze lokale zorg, waardoor deze professionals (ook preventief) beter in staat zijn te handelen in situaties waarin sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld.</p>	<p>In Zeeuws verband volgen we de landelijke visie 'gefaseerd samenwerken aan veiligheid' en werken we vanuit het kader uit de regiovisie. Naast de lokale invulling volgen we nauwgezet de ontwikkelingen van het 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming' en de proeftuin 'Vaart in Veiligheid'. Daardoor kunnen we hier lokaal snel en adequaat op inspelen.</p> <p>We werken vanuit de verbindingstaken nauw samen met professionals van Veilig Thuis en de gecertificeerde instelling (GI). Daardoor kunnen we steeds sneller op- en afschalen. We werken aan het verkorten van de veiligheidsketen.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>We voorkomen dat kinderen (te) lang op passende hulp moeten wachten en creëren een gerichte integrale en efficiënte aanpak complexe en/ of duurdere casussen.</p>	<p>In de afgelopen twee jaar hebben we ervaring opgedaan met het gezamenlijk verantwoordelijk maken van de medewerkers van het maatschappelijk werk (SMWO) en van de gecertificeerde instelling (GI) Intervence. Dit was ten behoeve van het uitvoeren van bepaalde casuïstiek binnen de preventieve jeugdbescherming ofwel intensieve vrijwillige hulp (drang). Deze werkwijze heeft geleid tot deelname in het project Vaart in Veiligheid. Vanuit deze ervaringen onderzoeken we of een specifiek lokaal expertise team, waarbij we intensief samenwerken met de Veilig Thuis, op een efficiëntere manier kan worden vormgegeven. Een andere mogelijke taak voor dit team is het heroverwegen van de hulp die is ingezet in de gezinnen met de duurste casussen en de trajecten met verblijf.</p>	<p>In het Koersplan hebben we voorgesteld om de werkwijze rondom intensieve, vrijwillige hulp lokaal structureel in te vullen. Na de goedkeuring in december 2021, zijn we in maart 2022 gestart met het opzetten van een Consultatie- en Regieteam Borsele (CRT) Borsele. De eerste resultaten laten zien dat het CRT veelvuldig consultatie- en adviesvragen krijgt, waarna een professional zelf verder kan met de hulpverlening. Daarnaast trekken de CRT-medewerkers regelmatig samen op met de al betrokken hulpverleners. Daardoor wordt de veiligheid binnen een gezin geborgd en wordt voorkomen dat de situatie escaleert. We zien hierdoor al een afname van het aantal casussen dat wordt opgeschaald naar de jeugdbeschermingstafel.</p>

7.1 Volksgezondheid

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>Het bevorderen van de algemene gezondheidstoestand van de bevolking.</p>	<p>De GGD Zeeland geeft namens de dertien Zeeuwse gemeenten uitvoering aan de wettelijke taak op het gebied van preventief gezondheidsbeleid zoals beschreven in de Wet publieke gezondheid (Wpg). De programmabegroting 2022 van de GGD sluit aan bij de ontwikkelingen in het sociaal domein. De verdere ontwikkeling van het rijksvaccinatieprogramma (RVP), de samenhang met de Omgevingswet en de aanpak van het jeugdartsentekort zijn daarbij enkele van de speerpunten. Naast de regionale paragraaf voor het gezondheidsbeleid hebben we onze lokale preventieve gezondheidsactiviteiten opgenomen in het Actieplan Sociaal Domein. Vanuit de provinciale, regionale en lokale opgaven leggen we koppelingen tussen onder andere gezondheid, preventie, zorg, bewegen, sport en veiligheid. Deze krijgen een praktische uitwerking door middel van integrale projecten uit ons Actieplan Sociaal Domein, zoals de uitvoering van het lokaal preventieakkoord.</p>	<p>Behalve het blijvende effect van COVID-19 zijn de sociaal-maatschappelijke uitdagingen voor de GGD groot: de komst van vluchtelingen uit de Oekraïne, de instroom van asielzoekers en de toegenomen jeugdzorg. Er werden steeds meer (complexe) vragen van burgers en gemeenten ontvangen over milieu en gezondheid: over geluidsoverlast, PFAS, luchtverontreiniging, houtrook enzovoorts. In het najaar van 2022 is een extra Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen opgestart. Bij deze extra meting werden ook de gevolgen van de coronaperiode onderzocht. We voerden verschillende interventies uit op het gebied van gezondheidspreventie. Deze interventies baseerden we op ons beleid; zoals de sportnota, het armoedebeleid en het preventie- en handavingsplan alcohol. Met ons Lokaal Preventieakkoord (LPA) hebben we ons gericht op vier preventiethema's: roken, overmatig alcoholgebruik, gezond gewicht en eenzaamheid. Vanuit het LPA werkten we eveneens aan de JOGG-aanpak en organiseerden we gezondheidspreventie-activiteiten. Vanuit het LPA hebben we een subsidieregeling opgesteld. Aan verschillende organisaties en inwoners hebben subsidie verleend om een gezonde activiteit te organiseren.</p>

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Zorg				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Lasten				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.378	1.259	1.281	1.283
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.277	1.578	1.535	1.525
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.105	1.054	686	724
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	4.898	5.201	5.036	4.789
6.71b Begeleiding (WMO)	0	0	-106	15
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	-6
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	6.112	5.788	6.427	6.365
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	28	121	126	62
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	964	913	905	859
7.1 Volksgezondheid	1.079	1.006	1.080	1.047
Totaal lasten	16.840	16.920	16.969	16.664
Baten				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	17	52	52	38
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	69
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	8	0	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	138	1.318	278	131
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	63	101	0	21
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	43
7.1 Volksgezondheid	23	0	39	32
Totaal baten	249	1.471	368	334
Saldo programma	16.592	15.450	16.600	16.330

Baten en lasten Zorg				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve kindercentra/dorpshuizen/gymzalen	0	0	186	0
Reserve Maatwerkvoorzieningen (WMO)	140	0	95	95
Reserve maatsch. Werk/ vrijw. Huis/jeugd	0	0	36	22
Reserve maatwerk 18+	0	0	8	0
Reserve maatwerk 18-	464	0	0	0
Reserve volksgezondheid	0	0	356	342
Reserve geëscaleerde zorg 18-	0	0	1.290	1.195
Totaal baten reserves	604	0	1.972	1.654
Lasten				
Reserve Maatwerkvoorzieningen (WMO)	6	0	95	95
Reserve maatsch. Werk/ vrijw. Huis/jeugd	0	0	5	5
Reserve maatwerk 18-	311	0	0	0
Reserve geëscaleerde zorg 18-	0	0	1.790	1.695
Totaal lasten reserves	317	0	1.889	1.795
Saldo reserves	-287	0	-82	141
Totaal saldo programma	16.305	15.450	16.518	16.471

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 47.000 ten opzichte van de begroting.

De financiële jaarresultaten van het Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio (SWVO) en de Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland (IJZ) verwerken we niet in ons gemeentelijke jaarrekeningresultaat. De resultaten van de twee GR-en verwerken we namelijk in het opvolgende boekjaar. Dit is volgens de T+1-systematiek. Voor de jeugdzorg bedraagt het voordeel € 341.000. Voor het SWVO verwachten we een nadeel van € 95.000.

In december 2022 hebben we de bijgestelde begrotingen van deze GR-en aan uw raad voorgelegd. De effecten daarvan hebben we in de programmarapportage verwerkt. Daarnaast zijn ook de afrekening 2021 verwerkt en zijn deze verrekend met de reserve Sociaal Domein. Als gevolg hiervan hebben deze GR-en geen budgettair effect in de jaarrekening van Borsele. De totale jaarbijdragen 2022 bedroegen voor de onderstaande GR-en:

- GGD 1,0 miljoen
- IJZ 7,1 miljoen
- SWVO 4,1 miljoen

Het programma zorg heeft een voordeel van € 43.000 ten opzichte van de begroting. We hebben de belangrijkste afwijkingen in beeld gebracht. Het voordelige effect wordt veroorzaakt door:

- Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie € -20.000
- Taakveld toegang en eerstelijnsvoorzieningen € -59.000
- Taakveld maatwerkvoorzieningen (WMO) € - 38.000
- Taakveld maatwerkdienstverlening 18+ en taakveld begeleiding (WMO) € - 21.000
- Taakveld overig maatwerkarrangementen € - 6.000
- Taakveld maatwerkdienstverlening 18- € 41.000

Het nadelige effect heeft zijn oorzaak in:

- Taakveld geëscaleerde zorg 18+ € 25.000
- Taakveld geëscaleerde zorg 18+ € 46.000
- Taakveld volksgezondheid € 40.000

In ons actieplan hebben we diverse actielijnen opgenomen. Daaraan hebben we een budget gekoppeld in onze begroting. De uitvoering van het actieplan is na de coronaperiode op gang gekomen. De resultaten worden zichtbaar. We hebben u daarover uitgebreid gerapporteerd in de programmarapportage sociaal domein 2022. Nog niet alle plannen zijn (volledig) in gang gezet. Via de programmarapportage hebben we gevolgiijk € 128.000 hiervan afgeraamd.

Op 2 maart 2023 heeft uw raad ingestemd met de nieuwe programma-indeling voor de financiële beleidsstukken. Dit doen we vanwege de voorschriften van de zogeheten 'Informatie voor Derden'-systematiek (Iv3). Dat zal ook voor het sociaal domein de nodige omzettingen met zich meebrengen. De nieuwe indeling heeft als voordeel dat het sociaal domein in één programma wordt verwerkt. Het programma 'Werk en inkomen' en het programma 'Zorg' worden gebundeld tot één programma 'Sociaal Domein'. Vanaf verslagjaar 2023 zijn de taakvelden binnen dat programma gedetailleerder; dat geeft ook een beter inzicht in de totale lasten.

Voortgang projecten en investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Restant 1-1-2022	Verleend in 2022	Besteed 2022	Overheveling naar 2023
Projecten					
Scouting Heinkenszand tijdelijke huisvesting		-	38.000	17.892	20.108
Investeringen					
Scouting gebouw Heinkenszand		-	282.000	-	282.000

Scouting

De voorbereiding van de procedure omgevingsvergunning voor de nieuwbouw van de scouting is in gang gezet. De geraamde investering bedraagt € 282.000. Door bijdragen van de Scouting, Zeeland Refinery en Zelfwerkzaamheid bedraagt de netto-investering voor Borsele € 212.000. Vanwege de prijsinflatie over 2022 zijn de kosten voor de nieuwbouw gestegen. Voordat met de bouw kan worden gestart vragen wij eerst aanvullend krediet aan de gemeenteraad. Een raadsvoorstel met nieuwe kostenbegroting wordt aan de gemeenteraad voorgelegd.

De investering gaat in 2023 van start.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

Gemeenschappelijke gezondheidsdienst Zeeland (GGD)

Veiligheidsregio Zeeland

Gemeenschappelijke regeling de Bevelanden

Samenwerkingsverband Welzijnzorg Oosterschelderegio

Programma Milieu

7.2 Riolering

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Doelmatige inzameling en transport van afvalwater.	We zorgen voor goed onderhouden rioleringen en scheiding van de afvalwaterstromen van schoon en vuil water zoals is aangegeven in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023 (GRP). De hoeveelheid rioolvreemd water op de riolering - zoals drainagewater - verminderen we tot maximaal 10%. We streven naar 2% minder energieverbruik voor de gemalen en drukrioleringen per jaar. Voor extreme neerslag is bovengrondse waterberging en afvoering ons uitgangspunt.	Het percentage afgekoppeld regenwater van de gemengde riolering is met 1% afgenomen. Afgelopen jaar inspecteerden en reinigden we de riolering in de dorpen Baarland, Borsele, Hoedekenskerke en Nieuwdorp. We gebruiken slimme meters. Daarmee monitoren we het stroomverbruik en de draaiuren van de pompen. Het energieverbruik van de pompen nam daardoor af en we constateren storingen eerder.. In de Middenstraat in 's-Gravenpolder en de Marktstraat in 's-Heerenhoek kunnen we water bergen in openbaar groen.
Verder klimaatbestendig maken van de openbare ruimte waarbij waterschade zoveel mogelijk voorkomen wordt.	Samen met het waterschap onderzoeken we in het kader van de Stedelijke wateropgaves (SWO) waar wateroverlast op kan treden en waar zoetwater gebufferd kan worden. We passen maatregelen toe in de Schoolstraat, Kerkhoekstraat, Esdoornstraat en 's-Gravenstraat in 's-Gravenpolder. Daarnaast maken we de Prinses Margrietstraat, de Maximastraat 4-12 in Nieuwdorp (Masterplan), de Prinses Christinastraat en de Bernhardstraat in Nieuwdorp klimaatbestendig. We investeren in communicatie met de bewoners over het klimaatbestendig maken van tuinen.	We ronden de werkzaamheden voor de SWO 's-Gravenpolder in de Schoolstraat, 's-Gravenstraat en Kerkhoekstraat grotendeels af. In Nieuwdorp zijn werkzaamheden in de Prinses Margrietstraat, Hertenstraat en de Prinses Christinastraat en de Bernhardstraat grotendeels uitgevoerd. De werkzaamheden ronden we in 2023 af. In 2022 verspreidden we een folder onder bewoners met informatie over het klimaatbestendig maken van de tuin.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Schoon oppervlaktewater, grondwater en een schone waterbodem.	We voeren de maatregelen uit die zijn aangegeven in het GRP.	In en nabij Heinkenszand baggerden we de sloten. Zo voorkomen we dat de sloten gaan stinken en zorgen we voor een goede waterafvoer.
Een kostendekkend tarief voor de rioolheffing.	Vanaf 2022 verhogen wij de heffing, zoals in de kadernota 2022-2025 is aangegeven tot 100% kostendekkende tarieven.	Door de investeringen vanaf 2023 te activeren komen we eerder op een kostendekkendheid niveau van 100%.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Percentage afgekoppeld regenwater van de gemengde riolering (scheiding afvalwaterstromen, vuil en schoonwater)	31%	31,5%	32,5%	32%

7.3 Afval

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Behalen van de doelstelling van het uitvoeringsprogramma Van afval naar Grondstof (VANG).	Door de uitvoering van flankerend beleid zetten we verdere stappen om het aantal kilogrammen huishoudelijk restafval per inwoner per jaar, terug te dringen. Gerichte afvalcommunicatie is daarbij leidend. De pilot nascheiding verlengen we. Concreet houdt de doelstelling in dat wij 75% afvalscheiding en maximaal 100 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar bereiken.	In 2022 deden we een proef in Nieuwdorp. Door communicatie en het controleren van de afvalbakken is het restafval in Nieuwdorp met ongeveer 32% afgenomen. We breiden de proef uit naar alle dorpen.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Aantal kilo's restafval per inwoner per jaar (VANG-doelstelling)	259	230	215	215
Percentage afvalscheiding (% gescheiden afval op totaal)	69%	70%	73%	73%

7.4 Milieubeheer

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>We voeren pilots uit waarbij bestaande woningen in de particuliere woningvoorraad worden aangepast naar 'nul op de meter (NOM)' en stellen daar ook middelen voor beschikbaar.</p>	<p>'Nul op de meter' en het product NOM-woningen stimuleren we nu niet actief. Dit heeft voornamelijk te maken met het feit dat de prijsdaling van NOM-renovatietrajecten maar beperkt op gang komt. Wij geven uiteraard wel actief invulling aan de doelstelling om energiebesparing en duurzame energieopwekking in de bestaande (particuliere) woningbouw te stimuleren. We doen dit met behulp van de Transitievisie Warmte (TVW), het project Renovatie en Hernieuwbare Energie Diensten via Coöperaties (RHEDCOOP) en andere projecten/plannen vanuit de duurzaamheidsvisie. Hierbij zoeken we ook actief de afstemming met de doelstellingen en startprojecten van de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0. Na afronding van de TVW en het project RHEDCOOP (beiden per 31 december 2021) maken we een start met het opstellen van Wijk Uitvoering Plannen (WUP) op wijk- en dorpsniveau. Ook de meest recente informatie over de haalbaarheid van een restwarmtenet zullen we daar actief in betrekken.</p>	<p>We zijn gestart met het opstellen van een Wijkuitvoeringsplan voor het dorp Borssele. Hierin speelt participatie een belangrijke rol. We voerden gesprekken met inwoners en organiseerden samen met lokale ondernemers informatiebijeenkomsten over het reduceren van energie en het verder verduurzamen van woningen. Daarnaast ronden we de eerste fase af van een regionaal onderzoek over de benutting van industriële restwarmte. De tweede fase volgt in 2023. Dit is een startproject uit de RES. Ook stelden we middelen beschikbaar aan de werkgroep duurzaamheid Hoedekenskerke om samen met ons onderzoek te doen naar een kleinschalig lokaal warmtenet in de vorm van een ijsbuffersysteem. Marsaki en de provincie Zeeland waren hierbij betrokken. Hoewel de pilot succesvol was, heeft het niet geleid tot realisatie. Het voordeel van dit collectieve systeem was nihil ten opzichte van individuele oplossingen.</p>

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Milieu				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Lasten				
7.2 Riolering	1.330	1.629	1.121	1.891
7.3 Afval	2.601	2.560	2.565	3.002
7.4 Milieubeheer	1.237	1.109	2.912	1.295
Totaal lasten	5.168	5.297	6.597	6.188
Baten				
7.2 Riolering	1.929	2.029	2.127	2.204
7.3 Afval	3.435	3.189	3.462	3.615
7.4 Milieubeheer	132	52	677	216
Totaal baten	5.496	5.270	6.266	6.035
Saldo programma	-328	27	331	153
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve Riolering	157	67	67	0
Reserve Afval	0	0	13	0
Reserve Milieubeheer	106	0	1.016	120
Totaal baten reserves	263	67	1.096	120
Lasten				
Reserve Riolering	0	0	0	162
Totaal lasten reserves	0	0	0	162
Saldo reserves	-263	-67	-1.096	42
Totaal saldo programma	-591	-40	-766	195

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een nadelig saldo van € 960.000 ten opzichte van de begroting.

Taakveld Riolering € - 922.000

De kosten van het regulier onderhoud stijgen met € 54.000. Dit is het met name het gevolg werkzaamheden waar we voorheen jarenlang tegen gunstige tarieven konden uitbesteden. Nu deze zijn weggevallen moeten we dit in de markt uitzetten en worden we geconfronteerd met hogere tarieven. De opbrengsten van rioolrecht waren € 8.000 lager. De uitvoeringskosten door Sabewa waren € 8.000 hoger. De kapitaallasten waren € 30.000 hoger dan geraamd. Taakveld riolering heeft per saldo een voordelig saldo (de baten rioolheffing zijn hoger dan de lasten). Dit heeft invloed op de berekening van de kostendekkenheid van dit taakveld. Ook in 2021 was dit het geval. Het activeren van investeringen leidt tot een ongewenst voordelig saldo (door verschuiving kapitaallasten in de tijd) in de eerste jaren, waarna deze omslaat in een nadelig saldo. Rioolheffing is een gesloten stelsel waarbij de baten uit rioolheffing alleen ingezet worden voor (toekomstige) lasten voor riolering. Op basis van de berekening voor kostendekkenheid wordt daarom een bedrag van € 684.000 over 2022 en alsnog een bedrag over het jaar 2021 van € 106.000 gestort in een nieuwe (egalisatie)voorziening Rioolheffing voor toekomstige tariefegalisatie en -matiging.

Taakveld Afval € -297.000

De afrekening van het OLAZ bedroeg € 89.000 positief als gevolg van de baten die OLAZ ontvangt voor de reststromen. In 2022 is er sprake van een groot voordeel op de personeelskosten van € 105.000. Er zijn voor 2022 te veel uren begroot. Door gebruik van een zijlader is alleen een chauffeur nodig voor het rijden van de routes. Dit in combinatie met efficiëntere ophaalmethoden en efficiëntere routes zorgt dit ervoor dat er minder uren op het taakveld afval zijn geboekt. Ook voor taakveld Afval geldt dat de gerealiseerde baten hoger waren dan de lasten in 2021 en 2022. Op basis van de berekening voor kostendekkenheid wordt daarom een bedrag van € 338.000 over 2022 en alsnog een bedrag van € 157.000 over het jaar 2021 gestort in een nieuwe (egalisatie)voorziening Afvalstoffenheffing.

Taakveld Milieubeheer € 259.000

Voor de uitvoeringskosten van het klimaatakkoord ontvingen we in 2022 € 295.000. We besteedden € 135.000. Het voordeel € 160.00 zal nodig zijn voor verdere uitvoering in 2023 en wordt in de resultaatbestemming meegenomen. De jaarafrekening van de RUD (PxQ) levert een voordeel van € 20.000 op ten opzichte van de raming. We ontvingen € 40.000 voor detachering personeel. Afronding van het project RHEDCOOP leverde nog een voordeel van € 7.000 op. Ongedierte en rattenbestrijding leverde een voordeel van € 10.000 op. Project RREW levert een voordeel van € 10.000 op. Het verschil in de overige budgetten leverde een voordeel op van € 22.000. In 2022 zijn een aantal projecten opgestart die gedekt worden uit de reserve IBP. Deze hebben een budgettair neutraal effect.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Restant 1-1-2022	Verleend in 2022	Besteed 2022	Overheveling naar 2023
Projecten					
Asbestsanering	02-06-2016	91.146	-	17.549	73.598
RREW	3-11-2022	-	280.242	102.586	177.656
Energiearmoedebestrijding	3-11-2022	-	263.000	-	263.000
Nationaal Isolatieprogramma	3-11-2022	-	81.800	-	81.800
Duurzaamheidsvisie (IBP)	4-11-2021	167.000		-	167.000
Vitaal Platteland (IBP)	4-11-2021	121.889		1.591	120.298
Klimaatadaptie (IBP)	4-11-2021	200.000		10.774	189.226
Milieubeleid (IBP)	4-11-2021	20.353		20.353	-
Toekomstbestendig wonen (IBP)	4-11-2021	188.858		-	188.858
RHEDCOOP energieneutraliteit 50%	04-10-2018	92.903	-92.903	-	-
RHEDCOOP energieneutraliteit 50%	04-10-2018	6.119	-	-	-
Energietransitie	4-11-2021	202.000	-	51.604	150.396
Transitievisie warmte (visie)	04-06-2020	18.325	-	18.325	-
Investeringen					
Spelingsdetector	3-11-2022	-	278.000	-	278.000
Voorkoming wateroverlast 's-Gravenpolder	06-09-2018	120.718	-	-	120.718
Huisvuilwagen Achterlader		-	180.000	177.500	2.500
Herinrichtingsplannen riolering 2021 en 2022	12-5-2022	170.812	940.000	618.370	492.442

Projecten

Asbestsanering

Asbestsanering is een doorlopend krediet om subsidies aan particulieren te verstrekken voor asbestsanering. Hier zijn geen bijzonderheden over te melden.

RREW

De Regeling Reductie Energieverbruik Woningen is afgerond per 31-12-2022. Wij hebben een aanvraag gedaan voor alle huurwoningen in onze gemeente. Ondanks een forse inzet bereikten we niet alle huurders. Hierdoor is er een restantbedrag dat terugvloeit naar het Rijk.

Energiearmoedebestrijding

Binnen de Bevelanden werken we samen aan de uitvoering van deze regeling. Komende winter starten we met een uitgebreid programma waarbij we inzetten op ontzorging van de groep inwoners die lijden onder energiearmoede. Hierbij gaan we gebruik maken van coaches en klusteams.

Nationaal Isolatieprogramma

In Zeeland werken we samen met de andere Zeeuwse gemeenten aan de uitvoering van het Nationaal Isolatieprogramma. Hierbij ligt de focus op het verduurzamen van de woningen met slechte energielabels (E,F,G). Komende jaren ontvangen we vanuit het Rijk middelen om deze taak uit te voeren. Hierbij ligt de focus zowel op kleine maatregelen als op grote isolatiemaatregelen.

IBP-middelen: Duurzaamheidsvisie, Vitaal Platteland, Klimaatadaptatie, Milieubeleid en Toekomstbestendig wonen

In 2022 stelde de gemeenteraad een plan vast voor de besteding van de zogenaamde IBP-middelen. De ontwikkeling van deze projecten startte in 2022. De komende jaren voeren we deze projecten uit.

RHEDCOOP

Eind 2021 is het project RHEDCOOP afgerond. Het resultaat van dit project is een routekaart voor energieneutraal Hoedekenskerke en het ontstaan van diverse werkgroepen die zich inzetten voor de energietransitie. We zetten het traject voort onder de Transitievisie Warmte.

Energietransitie

Deze middelen zetten we onder andere in voor het ontwikkelen van Wijkuitvoeringsplannen.

Transitievisie warmte (visie)

Begin 2022 stelde de gemeenteraad de Transitievisie Warmte vast. We voeren de TVW nu uit. Dit doen we door het maken van Wijkuitvoeringsplannen. We werken daarbij samen met inwoners.

Investerings*Spelingsdetector*

In 2022 begonnen we met de aanbesteding van de spelingsdetector. De installatiewerkzaamheden zullen plaatsvinden in het voorjaar van 2023.

Voorkoming wateroverlast 's-Gravenpolder

De voorbereidingen voor deze werkzaamheden startten in 2022 gestart. In 2023 wordt het project afgerond.

Huisvuilwagen Achterlader

We schaften de huisvuilwagen in 2022 aan. Hiermee is deze investering afgerond.

Herinrichtingsplannen riolering 2021 en 2022

De werken in de Wilhelminastraat Oudelande en Schoolstraat 's-Gravenpolder zijn niet in 2022 uitgevoerd. Dat vertraagt de besteding van geld. Daarnaast liggen de rioleringswerken niet op schema en is het geld uit 2022 niet (volledig) besteed.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)

Regionale uitvoeringsdienst Zeeland (RUD)

Programma Ruimtelijke ontwikkeling

8.1 Ruimte en leefomgeving

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Opstellen omgevingsvisie.	De structuurvisie Borsele 2015-2020 heeft een looptijd tot en met 2020. Op 1 juli 2022 treedt de Omgevingswet in werking. Op basis van deze wet zijn wij verplicht een omgevingsvisie op te stellen. Dit krijgt in 2022 verder vorm. De planning is om de Omgevingsvisie door de nieuwe gemeenteraad te laten vaststellen in het vierde kwartaal van 2022, maar in ieder geval na inwerkingtreding van de Omgevingswet.	In april 2022 vonden informatieavonden plaats in Heinkenszand en Ovezande, waar inwoners input kon geven. Op 9 juni 2022 vond een kaderstellende raad plaats en in de raadsvergadering van 8 december 2022 is de uitwerking van de kaderstellende raad van juni 2022 met de raadsleden besproken. Daarna zijn we gestart met het schrijven van de concepttekst voor de omgevingsvisie.
Bouwgrond voor woningbouw beschikbaar krijgen in Heinkenszand.	De planning is om de eerste fase van het bestemmingsplan Platepolder Heinkenszand in januari 2022 te laten vaststellen door de gemeenteraad.	Het bestemmingsplan hebben wij op 13 januari 2022 aan de gemeenteraad ter vaststelling aangeboden. De Raad van State heeft, bij uitspraak van 24 augustus 2022, de tegen het raadsbesluit ingestelde beroepen ongegrond verklaard. Op 15 september 2022 hebben wij het bouwrijpmaken van het plangebied gegund. In oktober 2022 is de aannemer gestart met het bouwrijp maken van het plangebied.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Behouden en versterken van cultureel erfgoed.	<p>Door samen te werken met bewoners en andere partijen kunnen we ons verder richten op het behoud en herstel van het erfgoed. Het ingezette beleid zetten we voort en daarnaast stellen wij nieuw beleid op, te weten een visie voor de toekomst van de kerken van Borsele en herziening van de erfgoedverordening. De vaststelling in de gemeenteraad is gepland voor 2022.</p> <p>Bij het uitstromen van rijksmonumenten uit de rijkssubsidieregeling faciliteren wij het instromen van die rijksmonumenten voor een nieuwe planperiode. Verder treden wij faciliterend op bij onder andere subsidietrajecten en restauraties van erfgoed.</p>	<p>Begin 2022 zijn de gesprekken met de kerkeigenaren afgerond. Naar aanleiding van deze gesprekken hebben we een analyse gemaakt. Deze analyse wordt verder uitgewerkt in de Kerkenvisie. De Kerkenvisie leveren wemedio 2023 op.</p> <p>De Open Monumentendag heeft in 2022 plaatsgevonden. Er is afgetrapt met een startbijeenkomst waarbij verschillende sprekers te gast zijn geweest en hebben verteld over het thema 'Duurzaamheid en erfgoed'.</p> <p>We zijn gestart met een pilotproject, in samenwerking met de Provincie, waarbij we kijken of het mogelijk is om monumentale boerderijen te herbestemmen en daardoor te behouden.</p> <p>Ook zijn we gestart met de begeleiding van het subsidietraject voor de monumentale molens.</p>
Tegengaan van verpaupering van bebouwing in het buitengebied.	Het herbestemmen van bedrijfsgebouwen en mogelijkheden bieden voor economische nevenactiviteiten.	Het ruimtelijk beleid voorziet in ruime mogelijkheden tot herbestemming van bedrijfsgebouwen. Ook biedt het ruimte voor het toevoegen van economische nevenactiviteiten aan bestaande bedrijfsactiviteiten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
<p>Het vaststellen van de agenda Wonen in de Bevelanden 2025.</p>	<p>In 2020 hebben we de agenda Wonen in de Bevelanden herzien. In dat kader zijn nieuwe regionale woningmarktafspraken gemaakt (Regionale Woningmarktafspraken De Bevelanden 2020-2030), waar nu uitvoering aan wordt gegeven.</p>	<p>In 2022 heeft het Rijk prestatieafspraken gemaakt met de provincie en gemeenten van Zeeland over de realisatie van betaalbare woningen en sociale woningbouw tot 2030. Deze zogenaamde Zeeuwse Woondeal geeft inzicht in de te bouwen aantallen woningen per gemeente, de planning, maar ook de knelpunten en kansen die daarmee samenhangen. Begin 2023 maken wij samen met de gemeenteraad een planning/prioritering op voor de planologische voorbereiding van potentiële bouwlocaties.</p> <p>Als uitvloeisel van de Woondeal hebben de Bevelandse gemeenten een samenwerkingsovereenkomst 'Flexwonen De Bevelanden' gesloten met woningcorporatie Beveland Wonen. De woningen zijn bedoeld voor starters (minimaal 50%), spoedzoekers (maximaal 20%) en statushouders (maximaal 30%). Voor Borsele gaat het om de bouw van 30 flexwoningen in de komende twee jaar.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Toezicht op de aanleg van Zuid-West 380 kV west, 150 kV kabel en IJmuiden Ver Alpha.	De werkzaamheden tot aanleg van Zuid-West 380kV moeten in het vierde kwartaal van 2022 zijn afgerond. Daarna moet de bestaande 380 kV-verbinding nog worden gesloopt. Wij houden toezicht op deze aanleg en sloop. De uitvoering neemt meerdere jaren in beslag. Ook heeft Tennet een aanvraag ingediend voor de aanleg van de 150 kV kabel van Ellewoutsdijk naar Goes. Ook verwachten wij dat we in 2022 in de procedure zitten voor het realiseren van IJmuiden Ver Alpha. Dit houdt een uitbreiding in van het hoogspanningsstation Borssele en de ontwikkeling van een converterstation in het Sloegebied. Dit inclusief kabels vanuit het Veerse Meer naar het Sloegebied. Daaruit vloeien intensieve toezichthoudende werkzaamheden voort.	Op het grondgebied van de gemeente Borsele hebben wij toezicht gehouden op de werkzaamheden tot aanleg van Zuid-West 380kV. Wij hebben de omgevingsvergunning verleend voor de door TenneT ingediende aanvraag voor de aanleg van de 150 kV kabel van Ellewoutsdijk naar Goes. Ook hebben wij de processtappen die door het ministerie van EZK zijn gezet in de (planologische) procedures kritisch gevolgd. Het gaat hier om het realiseren van de verbinding Net op zee IJmuiden Ver Alpha, het realiseren van de verbinding Net op zee Nederwiek 1, de realisatie van een nieuw 380kV hoogspanningsstation omgeving Sloegebied. Tenslotte ook voor een 380 kV hoogspanningsverbinding naar Zeeuws-Vlaanderen. Het is belangrijk dat wij deze procedures nauwlettend blijven volgen, hierin meegenomen worden en daar waar nodig reageren.
Het opstellen van een woonvisie.	We geven uitvoering aan het Borsels woonbeleid met als basis de 'Regionale Woonvisie De Bevelanden' (2019-2023). Via diverse verdiepende woningmarktonderzoeken geven we sturing/uitvoering aan ons beleid. In 2022 treffen we voorbereidingen voor een nieuwe regionale woonvisie 2023. De Borselse uitgangspunten nemen we daarin op.	De regionale woonvisie heeft een looptijd tot 2023. In 2022 hebben wij voorbereidingen getroffen voor het opstellen van een nieuwe regionale woonvisie. Per gemeente wordt een uitvoeringsagenda opgesteld. De verwachting is dat we de nieuwe woonvisie eind 2023/begin 2024 ter vaststelling aan de gemeenteraden voorleggen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Een goede woonomgeving rondom het Sloegebied.	<p>Sloerandbeleid algemeen: bijdragen leveren aan de leefbaarheid van (de dorpen in) de Sloerandzone, onder andere door inzet van de Sloerandreserve voor in dat gebied wenselijke voorzieningen. In de loop van 2022 vindt herdefiniëring plaats van het Sloerandbeleid. Dit loopt gelijk op met de opstelling van de omgevingsvisie, aangezien de omgevingsvisie ook op hoofdlijnen zal ingaan op het Sloerandbeleid.</p> <p>Groenproject 't Sloe: ontwikkeling van ongeveer 200 hectare multifunctioneel bos in een zoekgebied van ongeveer 280 hectare. Als er meer gelegenheid tot verwerving komt, zetten wij deze mogelijkheid in. Compensatieplan Tennet: samen met diverse partijen geven we invulling aan groenbuffers in betrokken dorpen ten behoeve van de leefomgeving.</p>	<p>Door de veelheid van grootschalige infrastructurele energieprojecten naar en in het Sloegebied hebben wij overleg gehad met het Ministerie van EZK, TenneT en North Sea Port hoe de leefkwaliteit rondom het Sloegebied te behouden en waar nodig te verbeteren. In 2023 krijgt dit een vervolg.</p>
Beschikbaarheid van een duurzame parkeergelegenheid voor vrachtwagens.	<p>Positieve insteek over het idee van North Sea Port tot de ontwikkeling van een Central Gate met innovatieve faciliteiten voor vrachtwagens en chauffeurs. Met Central Gate bedoelen we de centrale toegang tot terminals in het Sloegebied, en als veilige rust- en overnachtingsplaats voor vrachtwagenchauffeurs.</p>	<p>We hebben een positieve grondhouding ingenomen op het idee van North Sea Port tot de ontwikkeling van een Central Gate met innovatieve faciliteiten voor vrachtwagens en chauffeurs. North Sea Port heeft een locatieonderzoek laten uitvoeren. De definitieve rapportage hierover hebben we nog niet gehad.</p>

8.3 Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Uitvoering geven aan het bestaande raamwerk prestatieafspraken.	In 2020 hebben we regionale raamwerkafspraken gemaakt met woningcorporatie Beveland Wonen en de vijf Bevelandse gemeenten. Deze afspraken gelden van 2020-2023. Op basis van deze nieuwe afspraken worden er jaarlijks regionale prestatieafspraken gemaakt. Per jaar evalueren we deze. We geven uitvoering aan die afspraken over: leefbaarheid, beschikbaarheid, kwaliteit, duurzaamheid, wonen en zorg.	We gaven uitvoering aan de prestatieafspraken samen met de Bevelandse gemeenten en Beveland Wonen. Nieuwe regionale jaarlijkse prestatieafspraken voor 2023 hebben we in het laatste kwartaal van 2022 gemaakt.
Fatsoenlijke en humane huisvesting voor arbeidsmigranten.	We zien toe op de naleving van het (regionale) beleid. Waar mogelijk bieden wij maatwerk bij nieuwe huisvestingsinitiatieven.	<p>We hebben controles uitgevoerd bij diverse locaties naar aanleiding van meldingen over (on)humane huisvesting van arbeidsmigranten. Deze controles hebben geleid tot aanpassing, legalisering of sluiting van de huisvestingslocaties.</p> <p>We namen meerdere plannen voor huisvesting van arbeidsmigranten en werknemers in behandeling. Dit varieert van kleinschalige plannen voor het huisvesten van eigen werknemers tot plannen voor grotere huisvestingslocaties, zowel voor eigen werknemers als verhuur voor andere bedrijven.</p> <p>In 2023 willen we actief controleren bij bestaande voorzieningen en meedenken met initiatieven. Ook nemen wij komend jaar deel aan de eind 2022 gestarte regiotafel 'Huisvesting arbeidsmigranten'.</p>

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Implementatie van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb).	De Wkb treedt naar verwachting vanaf 1 juli 2022 stapsgewijs in werking. Het beoogde doel van de wet is het verbeteren van de bouwkwaliteit. Het bouwtoezicht wordt uitgevoerd door de private sector. De handhaving op overtredingen blijft een verantwoordelijkheid van de gemeente. Dit betekent een verandering voor onze werkprocessen, werkvoorraad en legesinkomsten. Wij dragen zorg voor de implementatie van de Wkb in onze gemeentelijke organisatie.	De inwerkingtreding van de Wkb is verder uitgesteld. Deze wet zal op zijn vroegst 1 januari 2024 in werking treden. Een projectleider is medio 2022 gestart met het aanpassen van onze werkprocessen, het in kaart brengen van de gevolgen op onze werkvoorraad en het aanpassen van de legesverordening. Verder zijn we gestart met het op orde brengen van onze digitale voorzieningen die hierbij nodig zijn.
Uitvoering geven aan het Handhavingsuitvoeringsprogramma gemeente Borsele 2021 (HUP).	Op 12 juli 2021 is het nieuwe HUP 2021 vastgesteld. Het HUP maakt inzichtelijk hoe wij de beschikbare capaciteit en middelen inzetten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Wij geven uitvoering aan het HUP 2021. In de loop van 2022 stellen we een nieuwe integrale HUP op waarin ook aandacht besteed wordt aan openbare orde en veiligheid.	In 2022 zijn we verder gegaan met de HUP 2021. Ook hebben we de HUP geëvalueerd. Vanuit deze evaluatie zijn de voorbereidingen gestart om begin 2023 tot een herzien format voor de HUP te komen. Uitgangspunt hierbij is om te komen tot een integraal en overzichtelijk handhavingsuitvoeringsprogramma.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Uitvoering van de starterslening gemeente Borsele/ leningen particuliere woningverbetering.	Vanuit de revolverende fondsen zijn er nog middelen beschikbaar voor het verstrekken van leningen. Een revolverend fonds is een fonds waaruit budget wordt toegekend aan derden, zonder dat dit beperkt is tot een boekjaar. De geldverstrekking vindt veelal plaats in de vorm van een lening.	Er zijn zes startersleningen afgegeven in 2022. Er is één lening voor particuliere woningverbetering afgegeven en ongeveer zeven inwoners hebben geïnformeerd naar een aanvraag. Het budget is nog toereikend maar blijven wij monitoren zodat tijdig besluitvorming van de gemeenteraad kan worden gevraagd over het voortzetten van het fonds. De verordeningen voor de starterslening en de stimuleringslening duurzame particuliere woningverbetering, zijn geactualiseerd en maken deze verordeningen marktconform. Deze verordeningen zijn het toetsingskader om leningen te kunnen verstrekken via de Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn).

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Aantal woningen naar eigendom (% huur)	5,0%	4,9%	5,0%	5,0%
Aantal woningen naar eigendom (% sociale huur)	21,0%	20,6%	21,0%	21,0%
Aantal afgegeven startersleningen	8	4	6	8
Aantal afgegeven leningen particuliere woningverbetering	4	2	1	4
Aantal woningen naar eigendom (% koop)	74,0%	74,5%	74,0%	74,0%
Aantal nieuwbouwwoningen (start bouw)	87	n.n.b.	76	80
Percentage leegstaande woningen	4,0%	4,0%	n.n.b.	4,0%

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Ruimtelijke ontwikkeling				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Lasten				
5.5 Cultureel erfgoed	0	146	679	283
8.1 Ruimte en leefomgeving	603	475	1.774	643
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	700	0
8.3 Wonen en bouwen	1.387	916	1.782	1.689
Totaal lasten	1.990	1.537	4.935	2.615
Baten				
5.5 Cultureel erfgoed	0	1	1	69
8.1 Ruimte en leefomgeving	331	160	160	25
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	0	700	0
8.3 Wonen en bouwen	993	326	326	1.925
Totaal baten	1.325	487	1.187	2.019
Saldo programma	665	1.050	3.748	595
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve Ruimtelijke Ordening	255	0	1.960	436
Reserve Monumenten	18	0	32	14
Reserve bouwen en wonen	0	0	235	215
Totaal baten reserves	274	0	2.226	665

Baten en lasten Ruimtelijke ontwikkeling				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Lasten				
Reserve Ruimtelijke Ordening	51	0	0	0
Reserve Monumenten	4	0	0	17
Totaal lasten reserves	55	0	0	17
Saldo reserves	-219	0	-2.226	-648
Totaal saldo programma	446	1.050	1.522	-53

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 1.576.000 ten opzichte van de begroting.

Taakveld cultureel erfgoed € 25.000

In 2022 ontvingen we voor € 16.000 subsidies voor monumentenzorg. De kosten voor schade/onderhoud torens waren € 32.000 hoger dan geraamd. We ontvingen hiervoor een schadevergoeding van € 21.000. De overige (onderhoudskosten) waren € 20.000 lager. De kosten van de kerkenvisie bedroegen € 14.000.

Taakveld Ruimte en leefomgeving en Taakveld wonen en bouwen € 1.567.000

- Omgevingswet, Omgevingsvisie € 342.000

De leges voor wijzigings- en projectprocedures waren € 20.000 lager dan geraamd. In 2022 waren er minder projecten dan gebruikelijk. Voor invoering van de omgevingswet en bijbehorende kosten was per 1 januari nog € 245.000 beschikbaar. Bij de resultaatbestemming van de jaarrekening is dit krediet verhoogd met € 200.000. De werkelijke bestedingen bedroegen € 322.000. Deze zijn budgettair neutraal verrekend met het algemeen weerstandsvermogen. Daarnaast ontvingen we (septembercirculaire) € 342.000. Dit bedrag stellen we voor via de resultaatbestemming over te hevelen naar 2023.

- Bestemmingsplannen, wijzigings en projectprocedures € -144.000

De opbrengsten leges waren in 2022 € 140.000 lager dan geraamd omdat we weinig aanvragen ontvingen.

- *Omgevingsverguining, handhaving € 1.370.000*

De opbrengst leges omgevingsvergunningen waren 1,6 miljoen hoger dan geraamd. Er waren enkele grote projecten in het sloegebied voor 1,4 miljoen euro. Daarnaast waren er veel bouwaanvragen met als gevolg ook veel druk op de organisatie. De personeelkosten, kosten voor inhuur, handhavingszaken waren dan ook hoger dan € 230.000.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Restant 1-1-2022	Verleend in 2022	Besteed 2022	Overheveling naar 2023
Projecten					
Dorpsvernieuwing	07-09-2017	501.545	-	79.311	422.234
Omgevingswet, Omgevingsvisie, Omgevingsplan	02-11-2017	245.984	200.000	321.689	124.295
Omgevingswet (septembercirculaire) (resultaatbestemming)			342.000		342.000
Regionale Woonvisie	01-03-2018	20.000	-	-	20.000
Sloeboos	16-09-2010	977.125	-	-	977.125
Inhuur team Vergunningen en Veiligheid	04-03-2021	-	215.000	215.000	-
Inhuur handhaving	7-4-2022		20.000	13.119	6.881
Kerkenvisie	09-07-2020	31.567	-	14.188	17.379
Traineeship RO	7-4-2022	-	20.000	20.000	-
Traineeship RO	7-4-2022	-	15.000	15.000	-

Dorpsvernieuwing

Wij hebben in 2022 maar enkele projecten in het kader van dorpsvernieuwing uitgevoerd. Het resterende budget blijft beschikbaar om te voldoen aan onze verplichtingen voor erfgoed, de aanpak van aandachtslocaties en voor particuliere woningverbetering. Het restant hevelen we over naar 2023.

Omgevingswet, Omgevingsvisie, Omgevingsplan

De Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking. In 2022 zijn de voorbereidingen hiervoor voortgezet. Dit zal uitmonden in een Omgevingsvisie en een Omgevingsplan die beiden nog in de raad zullen verschijnen.

Regionale Woonvisie

In het kader van de Regionale Woonvisie zijn in 2022 geen uitgaven gedaan. Hiervoor wachten we op de invoering van de Omgevingswet. We hevelen het budget over naar 2023.

Sloebos

In 2022 zijn er geen aankopen van grond gedaan in het kader van het Sloebos.

Inhuur team Vergunningen en Veiligheid

Dit project is in 2022 afgerond.

Inhuur handhaving

In 2022 is er in het kader van handhaving tijdelijk ingehuurd. De functie is inmiddels opgevuld. Er zal geen beroep meer worden gedaan op het krediet, het krediet valt dus vrij.

Kerkenvisie

Het traject is opgedeeld in twee fasen. De inventarisatiefase is afgerond en wat resteert is de uitwerkingsfase. Samen met de kerkeigenaren kijken we naar de toekomst van de kerkgebouwen en de mogelijke invulling hiervan. De planning is om de Kerkenvisie Borsele in het eerste halfjaar van 2023 op te leveren.

Traineeship RO

Dit project is voor 2022 afgerond maar loopt tot november 2023 door.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

Geen

Programma Algemene dekkingsmiddelen

0.5 Treasury

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Benodigde financieringsmiddelen aantrekken tegen zo laag mogelijke kosten en risico's.	We monitoren de geld- en kapitaalmarkt. Ook kijken we naar onze financieringsbehoefte. Afhankelijk hiervan lenen we zo goedkoop mogelijk.	In 2022 hebben we geen kasgeldlening of langlopende lening afgesloten. We hadden voldoende liquide middelen in kas om te voorzien in de financieringsbehoefte.

0.61 OZB woningen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Het zo reëel mogelijk ramen van de opbrengsten.	WOZ is de afkorting van Waardering Onroerende Zaken. De mutaties in de WOZ-waarden compenseren we door het bijstellen van het tarief van de Onroerendezaakbelasting (OZB). Dit heeft een budgettair neutraal effect op de begroting. Afwijkingen zijn mogelijk als gevolg van areaaluitbreidingen. Om de stijging van de lasten als gevolg van prijsstijgingen te kunnen opvangen, passen we de tarieven voor inflatie aan.	In 2022 was er een afwijking in de opbrengst van de onroerendezaakbelasting. De raming voor komende jaren hebben we hierop aangepast. We hebben in 2022 de tarieven voor 2023 opgesteld op basis van prognoses van SaBeWa.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Woonlasten eigenaar-bewoner éénpersoonshuishouden	€ 660	€ 670	€ 700	€ 700
Woonlasten eigenaar-bewoner meerpersoonshuishouden	€ 784	€ 795	€ 835	€ 835

0.62 OZB niet-woningen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Het zo reëel mogelijk ramen van de opbrengsten.	De mutaties in de WOZ-waarden compenseren we door het bijstellen van het OZB-tarief. Dit heeft een budgettair neutraal effect op de begroting. Afwijkingen zijn mogelijk als gevolg van areaaluitbreidingen. Om de stijging van de lasten als gevolg van prijsstijgingen te kunnen opvangen, passen we de tarieven voor inflatie aan.	In 2022 was er een afwijking in de opbrengst van de onroerendezaakbelasting. De raming voor komende jaren hebben we hierop aangepast. We hebben in 2022 de tarieven voor 2023 opgesteld op basis van prognoses van SaBeWa.

0.64 Belastingen overig

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Het zo reëel mogelijk ramen van de opbrengsten.	Vanaf 2022 leggen we geen precarioheffing meer op. De compensatie voor het aandeel in de betaalde precariobelasting van Evides komt daarmee te vervallen. Het bedrag van Enduris over vorige jaren is gereserveerd in afwachting van de gerechtelijke uitspraak.	In 2022 heeft er nog geen gerechtelijke uitspraak plaatsgevonden. Het bedrag van Enduris blijft gereserveerd.

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Het zo reëel mogelijk ramen van de algemene uitkering en de decentralisatie uitkeringen uit het Gemeentefonds.	De raming van de algemene uitkering en de decentralisatie uitkeringen stemmen we af op de circulaire van het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK). In deze begroting is de meicirculaire 2021 verwerkt.	We hebben de ramingen van het gemeentefonds volgens de circulaire verwerkt.

0.8 Overige baten en lasten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Efficiënt gebruik maken van de werkplaats en het breed inzetten van het personeel.	We streven naar een optimale bezetting van de werkplaats door het benutten van de overcapaciteit. Verder zetten we personeel efficiënt in voor projecten met andere gemeenten.	De werkplaats verrichtte in 2022 naast het eigen onderhoud ook onderhoud en APK voor de Veiligheidsregio Zeeland en verschillende Zeeuwse gemeenten.

0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Een rechtvaardige belastingdruk voor die situaties waarbij de gemeente als 'ondernemer' optreedt.	We dienen aangiften in volgens de fiscale regelgeving.	We hebben aangifte gedaan overeenkomstig de fiscale wetgeving. Onze belaste VpB-activiteiten betreffen de grondexploitaties en een klein deel van de inkomsten uit reststromen van afval.

0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Een evenwichtige en reëel structureel sluitende meerjarenbegroting.	We houden de ramingen actueel door tussentijdse begrotingswijzigingen en rapportages.	Het saldo van de programmarapportage (met daarin de effecten van de septembercirculaire) is toegevoegd aan het weerstandsvermogen. De totaallijst van begrotingswijzigingen is vastgesteld door de raad van 1 december 2022.

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Algemene dekkingsmiddelen				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Lasten				
0.5 Treasury	435	440	452	463
0.62 OZB niet-woningen	321	135	160	151
0.64 Belastingen overig	521	0	0	5
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	0	0	1
0.8 Overige baten en lasten	251	1.825	464	179
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	266	21	21	189
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	2.421	87	-32	4.107
Totaal lasten	4.216	2.508	1.065	5.094
Baten				
0.5 Treasury	547	524	2.955	2.963
0.61 OZB woningen	2.929	2.925	2.925	3.085
0.62 OZB niet-woningen	5.048	5.600	5.600	5.590
0.64 Belastingen overig	655	137	137	149
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	34.132	33.269	37.767	38.851
0.8 Overige baten en lasten	426	376	152	129
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	1
3.4 Economische promotie	38	31	31	71
Totaal baten	43.775	42.862	49.567	50.838
Saldo programma	-39.559	-40.354	-48.502	-45.744

Baten en lasten Algemene dekkingsmiddelen				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve belastingen	108	0	0	0
Reserve alg. dekkingsmiddelen/overige baten	904	77	576	514
Reserve Belastingen	0	250	0	0
Totaal baten reserves	1.013	327	576	514
Lasten				
Reserve alg. dekkingsmiddelen/overige baten	1.703	0	5.763	5.763
Totaal lasten reserves	1.703	0	5.763	5.763
Saldo reserves	691	-327	5.187	5.249
Totaal saldo programma	-38.868	-40.680	-43.315	-40.495

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een nadelig saldo van € 2.820.000 ten opzichte van de begroting.

Taakveld Treasury € - 4.000

Op dit taakveld zijn geen bijzonderheden te melden.

Taakveld OZB woningen € 185.000

In 2022 heeft SaBeWa Zeeland onderzoek gedaan naar de grondslagen voor de waardering van WOZ-objecten. Dit onderzoek heeft geleid tot een verschuiving binnen de opbrengst van de onroerendezaakbelasting met tot gevolg een positief resultaat van circa € 100.000. Met deze verschuiving is rekening gehouden in de huidige begroting. Ook zullen we deze verschuivingen in acht houden tijdens het bepalen van de tarieven voor de eerstvolgende belastingverordeningen.

Taakveld OZB niet-woningen € -28.000

Zie taakveld OZB woningen.

Taakveld Belastingen en overige promotie € 6.000

Op dit taakveld zijn geen bijzonderheden te melden.

Taakveld Algemene uitkering € 1.082.000

Het grootste voordeel zat in de decembercirculaire 2022. We ontvingen hier een kleine € 600.000 aan extra middelen die we niet meer mee konden nemen in een begrotingswijziging 2022. Verder hebben wij uit voorzichtigheidsbeginsel verschillende maatstaven bijgesteld. Dit betreft onder andere de maatstaven met betrekking tot de waarde van woningen en niet-woningen. Het Rijk hield met lagere WOZ-waardestijgingen rekening dan Borsele. Door met een hogere WOZ-waardestijging rekening te houden, wordt er meer gekort in het gemeentefonds. Uiteindelijk bleek de waarde tussen de schattingen van BZK en die van Borsele voordelig uit te vallen.

Taakveld Overige baten en lasten € 17.000

De opbrengsten voor derden leverde ons een voordeel van € 17.000 op. Het gaat om detachering personeel, aanleggen van inritten en onderhoud, reparatie en verkoop van tractiemiddelen voor andere onverheidsinstellingen.

Taakveld Vennootschapsbelasting € 22.000

De vennootschapsbelasting van de grondexploitaties bedroeg € 187.0000. Deze wordt budgettair neutraal verrekend met de reserve grondexploitaties. Voor overige onderdelen bedroeg de vennootschapsbelasting € 1.000. Door een kleine positieve afrekening bedroeg het voordeel € 22.000 ten opzichte van de raming.

Economische promotie € 40.000

Voor de raming en de tariefsbepaling van de gemeentelijke lasten steunen we op de prognoses van SaBeWa Zeeland. In 2022 heeft SaBeWa door middel van controles geconstateerd dat er meer forensen in de gemeente zijn dan eerst gedacht. Deze forensen zijn in 2022 voor het eerst aangeslagen en zorgen voor het positieve resultaat van circa € 40.000 op dit onderdeel. We zullen deze afwijking meenemen in de raming van de komende jaren.

Resultaat van de rekening van baten en lasten € -4.139.000

Het resultaat van de begroting bedraagt € -32.000. Het saldo van de jaarrekening bedraagt € 4.107.000

Het resultaat is vooral het gevolg van enkele grote incidentele meevallers. Een aantal voordelen lopen weg in nog te maken kosten in het volgende boekjaar. In principe wordt het saldo in eerste instantie toegevoegd aan het algemeen weerstandsvermogen. Daarna worden in het raadsvoorstel voor de resultaatbestemming voorstellen gedaan voor de inzet van deze middelen.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Restant 1-1-2022	Verleend in 2022	Besteed 2022	Overheveling naar 2023
Projecten					
Investeringsfonds	05-06-2014	249.292	-	-	249.292

Investeringsfonds

Dit fonds is ingesteld om structurele bezuinigingen te realiseren voor de gemeentebegroting. De daarvoor opgenomen taakstelling is gerealiseerd. Daarmee is het doel en de noodzaak van dit fonds gerealiseerd en blijft het bedrag binnen het weerstandsvermogen beschikbaar. Er liggen nog een aantal claims op dit fonds die nog nader uitgewerkt worden.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Samenwerkingsverband Belastingen en Waardebepaling Zeeland (SaBeWa)

Programma Bedrijfsvoering

0.4 Overhead

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Verbetering van zowel onze interne als externe dienstverlening en communicatie.	In 2021 zijn we gestart met de nieuwe dienstverlenings- en communicatievisie. Hieruit volgt een uitvoeringsprogramma waarmee we in 2022 kunnen starten. In dit uitvoeringsprogramma benoemen we concrete plannen voor verbetering van zowel de interne als de externe dienstverlening en communicatie.	De communicatie- en dienstverleningsvisie hebben wij eind 2022 vastgesteld en krijgt in 2023 een vervolg in het uitvoeringsprogramma. Hierin komen projecten ter verbetering van de dienstverlening en communicatie.
Een geactualiseerde zoekvraag gestuurde website.	In 2021 lanceerden we onze nieuwe website waar de gebruiker centraal staat. De website is zo ingericht dat de bezoeker snel en eenvoudig kan vinden wat hij zoekt. We blijven deze website optimaliseren door actief het zoekgedrag te monitoren. We passen het aanbod op de website periodiek aan op het zoekgedrag van onze bezoekers en houden de website (digitaal) toegankelijk voor een brede doelgroep.	Bij de website staat de zoekreis van de gebruiker centraal. Het aanbod passen we aan naar aanleiding van de actuele ontwikkelingen. Met name op de homepage. De nieuwe website is – met uitzondering van de pdf's die erop staan – digitaal toegankelijk. Dat houdt in dat ook mensen met een beperking de informatie op onze website goed kunnen verkrijgen.
Meepratende en meedenkende inwoners.	Via het inwonerspanel willen we tenminste drie enquêtes uitzetten in 2022. De resultaten uit het inwonerspanel zijn van invloed op de beleidskeuzes en worden door ons met de inwoners gedeeld. In 2022 implementeren we de participatienota in onze organisatie.	We hebben het inwonerspanel twee keer ingeschakeld. Zo is het panel gevraagd wat zij van de 'Borsele drinkt water week' vonden en of zij zich meer bewust geworden zijn van het belang van water drinken. Daarnaast is het inwonerspanel gevraagd om input te leveren voor de mogelijke komst van twee nieuwe kerncentrales in Borssele.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Een effectief en digitaal informatiebeheer inclusief duurzame toegankelijkheid van informatie.	We werken aan een effectief en digitaal informatiebeheer. Hierbij staat het ontwikkelen en het vergroten van kennis en vaardigheden centraal. Waar nodig werken we samen met andere Zeeuwse overheden.	Het op orde krijgen van de informatiehuishouding is een doorlopend proces. De veranderende wet- en regelgeving worden toegepast en getoetst aan gestelde eisen. Voor het informatiebeheersplan startten we met het inventariseren van de werkprocessen in onze organisatie. Hierbij maken wij gebruik van de iNavigator. Naast het centrale zaaksysteem is het archiefbeheer in andere applicaties steeds meer een punt van aandacht. Zo is de implementatie van de archiefmodule iArchief van Burgerzaken succesvol afgerond, implementeerden we Notubiz voor de raadsvergaderingen en oriënteerden we ons op de archiefmodule Fundament voor Rx.Mission, het systeem van de nieuwe Omgevingswet.
Vaardige medewerkers op het gebied van iBewustzijn.	We verhogen het bewustzijn op informatiebeveiliging en privacy door aandacht te schenken aan het onderwerp bij indiensttreding (bijvoorbeeld e-learning) en door verschillende communicatieactiviteiten voor alle medewerkers te organiseren.	Nieuwe medewerkers volgden verplichte onderdelen van de online iBewustzijn training en nemen bij indiensttreding verschillende procedures door. Daarnaast hebben we iedere maand een belangrijk onderwerp uitgelicht op Plein6. Denk aan clean desk en clear screen, omgang met wachtwoorden en veilig mailen. Op die manier worden medewerkers steeds vaardiger op het gebied van iBewustzijn.
Een organisatie in stand houden die adequaat en flexibel inspeelt op nieuwe trends en ontwikkelingen.	Met behulp van de Strategische Personeels Planning (SPP) - een hulpmiddel om op een effectieve en gerichte manier te sturen op de optimale bezetting van de organisatie/een team - voorkomen we knelpunten op het gebied van personele bezetting en inzet of lossen deze op.	In 2022 hebben we ons via de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) georiënteerd op welke wijze we in 2023 SPP in onze organisatie willen toepassen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we ervoor gedaan per 31 december 2022?
Integere, betrouwbare, klantgerichte en flexibele bestuurders en medewerkers.	We werken volgens het in 2020 vastgestelde integriteitsprotocol. We brengen dit onderwerp structureel onder de aandacht van medewerkers en bestuurders. We geven aandacht aan invulling en naleving van onze kernwaarden.	Aan de invulling en naleving van het integriteitsprotocol en onze kernwaarden (vertrouwen, verantwoordelijk, energiek en denken en doen) besteden we regelmatig aandacht bij bijvoorbeeld personeelsbijeenkomsten en publicatie(s) op Plein6.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Streefwaarde 2022
Het aantal afgeronde 213a-onderzoeken per jaar	1	2	1	2
Personeelskosten per fte	€ 62.150	€ 68.000	€ 74.000	€ 70.000

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Bedrijfsvoering				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Lasten				
0.4 Overhead	7.641	7.072	7.824	7.647
kp_ovg Kostenplaatsen	0	0	0	0
Totaal lasten	7.641	7.072	7.824	7.647
Baten				
0.4 Overhead	639	145	163	199
kp_ovg Kostenplaatsen	0	0	0	0
Totaal baten	639	145	163	199
Saldo programma	7.003	6.926	7.661	7.448

Baten en lasten Bedrijfsvoering				
	Rekening 2021	Begroting 2022	Begr. na wijziging 2022	Rekening 2022
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve Overhead	284	0	1.478	1.161
Reserve Overhead	0	60	0	0
Totaal baten reserves	284	60	1.478	1.161
Lasten				
Reserve Overhead	63	0	1.005	1.043
Totaal lasten reserves	63	0	1.005	1.043
Saldo reserves	-221	-60	-473	-118
Totaal saldo programma	6.782	6.866	7.188	7.330

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een nadelig saldo van € 142.000 ten opzichte van de begroting.

Personeelskosten € -168.000

In de CAO die in 2022 is ingegaan is voor het gemeentelijk personeel de mogelijkheid opgenomen voor verlofsparen. Bovenwettelijk verlof en (stuwmeren aan) overwerkuren kunnen in principe ingezet worden om in de toekomst voor langere periode met verlof of eerder met pensioen te gaan. Hiervoor dient de gemeente een voorziening op de balans op te nemen. Als gevolg hiervan dienen wij de inschatting te maken van de uren en de daaraan verbonden kosten die mogelijk worden ingezet voor verlofsparen. Deze kosten die voorheen alleen onder 'de niet uit de balans blijvende verplichtingen' werden opgenomen, moeten nu financieel vertaald worden en ten laste van de begroting worden gebracht. Dit leidt in 2022 tot een initiële last van € 483.000. Het voordeel op de loonkosten bedroeg € 130.000. De was het gevolg van de verschuiving naar andere programma's zoals werkzaamheden voor de opvang van Oekraïners. Dit is exclusief de stelpost van € 200.000 voor de CAO-ontwikkelingen die op het programma bedrijfsvoering was geraamd. Een groot deel van deze personeelskosten wordt in werkelijkheid doorgerekend aan de diverse taakvelden op diverse programma's.

Personeelsbeleid arbeidsvoorwaarden arbeidsomstandigheden € - 28.000

Ondanks bijstelling van de opleidingskosten was er in 2022 nog een klein tekort op de P&O-budgetten.

ICT, Bestuursondersteuning, Facilitaire zaken en huisvesting € 54.000

In de programmarapportage hebben wij voor ongeveer € 100.000 afgeraamd (archief en personele inzet ten behoeve van Oekraïne) en overgeheveld naar 2023. Enerzijds zien op dit programma hogere kosten voor bijdrage aan GR de Bevelanden die wegvallen tegen lagere bijdrage op ander programma's. Dit komt door organisatorische aanpassingen bij de GR met als gevolg een andere toerekening. De meerkosten worden gecompenseerd door de lagere kosten van het gemeentehuis.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Restant 1-1-2022	Verleend in 2022	Besteeld 2022	Overheveling naar 2023
Projecten					
E-depot archief	1-11-2018	43.000	-	-	43.000
GT-Connect		30.000	-	-	30.000
Dienstverleningsvisie / communicatievisie	05-06-2014	52.439	-	-	52.439
Jubileum Borsele 50 jaar	06-06-2019	10.754	-5.600	5.154	-
Kerntakenonderzoek 2020	09-07-2020	22.755	-	22.755	-
Budget eindejaarsviering 2021		-	12.500	12.500	-
Inhuur team Ruimtelijke ontwikkeling	16-9-2021	33.713	-	-	33.713
Opleidingsbudget 2022 extra trainingen		150.000		150.000	-
Werkplekconcept	04-03-2021	120.000	-	25.733	94.267
Vervanging financieel pakket, HRM-pakket en website	08-07-2021	58.127	-	24.638	33.489
Investeringen					
Aanpassing werkplaatsen HKZ en 's-GVP	5-03-2020	39.241	-	487	38.754
Lichte vrachtwagen OW 51	5-11-2020	32.000	-	-	32.000
Zoutoplosser + betonbak	7-11-2019	27.000	-	-	27.000
Elektrische auto buitendienst	16-09-2021	30.000	-	-	30.000
Elektrische auto buitendienst	16-09-2021	30.000	-	-	30.000
Bestelbus verkeersveiligheid OW 69	5-11-2020	46.000	-	-	46.000

Projecten*E-depot archief*

In 2022 is nog geen start gemaakt. We kijken samen met de andere Bevelandse gemeenten en GR De Bevelanden naar de mogelijkheden.

GT-Connect

In 2022 zijn we gestart met de voorbereidingen. Dit zal verder uitgewerkt worden in 2023.

Dienstverleningsvisie

De dienstverlenings- en communicatievisie is nog niet vastgesteld. Het budget blijft beschikbaar binnen het weerstandsvermogen.

Jubileum Borsele 50 jaar

In 2022 is dit project met verschillende activiteiten. De afsluiting van dit project was de geslaagde open dag in het gemeentehuis in Heinkenszand in juni.

Kerntakenonderzoek 2020

In 2022 zijn er verschillende raadsvoorstellen in de raad geweest die uitwerkingen waren van het Kerntakenonderzoek uit 2020. In 2023 wordt er een memo gepresenteerd over afronding van het Kerntakenonderzoek.

Budget eindejaarsviering 2021

Wegens corona kon de eindejaarsviering in december 2021 niet plaatsvinden. In plaats daarvan is er in mei 2022 een lentefeest georganiseerd. Het project is daarmee afgerond.

Inhuur team Ruimtelijke ontwikkeling

In 2022 is er geen inhuur meer geweest bij team Ruimtelijke ontwikkeling. Er is geen beroep gedaan op het krediet en valt vrij.

Opleidingsbudget 2022 extra trainingen

De extra trainingen zijn in 2022 georganiseerd voor het personeel. Het volledige krediet is besteed en het project is daarmee afgerond.

Werkplekconcept

In 2022 hebben we huisvestingsbureau HEVO om advies gevraagd. We gaan hiermee aan de slag in 2023 om tot een huisvestingsvisie te komen.

Vervanging financieel pakket, HRM-pakket en website

Het financieel pakket en het HRM-pakket zijn vervangen en de nieuwe pakketten zijn in gebruik genomen. In 2023 zullen er nog diverse subsites vervangen of aangeschaft worden.

Investerings*Aanpassing werkplaatsen Heinkenszand en 's-Gravenpolder*

Dit betreft een lopende investering. Het budget blijft beschikbaar voor afrondende werkzaamheden.

Voor alle overige investeringen geldt dat de markt overspannen is, wat leidt tot lange(re) levertijden. De investeringen vindt in 2023 plaats.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

Gemeenschappelijke regeling De Bevelanden

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

Algemeen

Iedere inwoner van de gemeente Borsele is verplicht lokale heffingen te betalen die op hem/ haar betrekking hebben. Het doel van deze heffingen is het genereren van inkomsten, die worden gebruikt om de uitgaven van gemeente Borsele te dekken. In onze gemeente kennen we verschillende belastingen en heffingen die via verordeningen door de gemeenteraad zijn vastgesteld.

De gemeenschappelijke regeling Sabewa Zeeland voert vanaf 1 januari 2013 voor de gemeente Borsele de werkzaamheden uit voor de uitvoering Wet WOZ (Wet Waardering Onroerende Zaken). Daarnaast regelen zij ook de heffing en invordering van de onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolheffing, forensenbelasting, hondenbelasting en precariobelasting.

Vanaf 2017 moet de kostendekkendheid van de belastingen en leges worden aangetoond. Dit doen we in deze paragraaf. De lasten van de overhead worden met een omslagpercentage over de directe loonkosten berekend. De berekening van het percentage overhead is als volgt:

Berekening % overhead t.o.v. loonsom	
Totale loonkosten incl. overhead	12.954.708
Gemeenteraad	-290.380
College van Burgemeester en Wethouders	-563.095
Overhead	-3.119.883
Totaal directe loonkosten	8.981.349
Totale overhead programma Bedrijfsvoering	7.448.000
Percentage overhead 2022	82,9%

Opbrengstramingen belastingen en heffingen

Er is besloten de belastingen voor het jaar 2021 te verhogen met 2,7% voor inflatie. Verder is rekening gehouden met een stijging van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing om te komen tot een kostendekking van 100%.

In onderstaand overzicht geven we de geraamde en werkelijke opbrengsten van de gemeentelijke belastingen voor 2022 weer.

art. GW	Naam	Begroting 2022	Begroting na wijz.	Realisatie 2022
220	Onroerendezaakbelasting	€ 8.525.000	€ 8.525.000	€ 8.619.189
223	Forensenbelasting	€ 30.000	€ 30.000	€ 70.504
226	Hondenbelasting	€ 137.000	€ 137.000	€ 149.050
229	Afvalstoffenheffing	€ 3.092.000	€ 3.152.000	€ 3.152.303
229	Reinigingsrechten	€ 68.955	€ 68.955	€ 72.258
229	Lijkbezorgingsrechten	€ 327.060	€ 327.060	€ 348.784
229	Rioolheffing	€ 1.915.000	€ 2.025.000	€ 2.017.610
Totaal lokale heffingen		€ 14.095.015	€ 14.265.015	€ 14.429.698

Toelichting per belastingsoort en heffing

Onroerendezaakbelastingen

De onroerendezaakbelastingen bestaan uit drie soorten belastingen: de eigenarenbelasting woningen, de eigenarenbelasting niet-woningen en de gebruikersbelasting niet-woningen. Het tarief bedraagt een vast heffingspercentage van de WOZ-waarde. Sinds enkele jaren wordt deze waarde jaarlijks per 1 januari van het voorafgaande jaar opnieuw bepaald conform de wet WOZ. Voor 2022 waren de tarieven:

Tarieven OZB	2022
Gebruikersbelasting	0,2402%
Eigenaar woning	0,1192%
Eigenaar niet-woning	0,2727%

Forensenbelasting

De forensenbelasting heffen we voor personen die niet binnen de gemeente Borsele wonen, maar wel een woning of recreatiewoning voor zichzelf ter beschikking hebben (de zogenaamde tweede woningbezitter). De heffing betreft, afhankelijk van de WOZ-waarde, een vast bedrag per woning. Voor 2022 waren de tarieven:

WOZ-waarde	2022
minder dan €48.000	€ 122,00
meer dan €48.000 maar minder dan €97.000	€ 165,00
meer dan €97.000 maar minder dan €145.000	€ 208,00
meer dan €145.000	€ 250,00

Hondenbelasting

Hondenbelasting heffen we voor het houden van een hond binnen de gemeente. We maken onderscheid in een tarief voor één, twee of meerdere honden en een zogenaamd kenneltarief (honden die gehouden worden in geregistreerde kennels).

Voor 2022 waren de tarieven:

Tarief	2022
Eén hond	€ 57,60
Tweede en volgende hond	€ 85,20
Kenneltarief	€ 170,40

Precariobelasting

Er loopt nog steeds een rechtsprocedure met betrekking tot de precariobelasting. Op 13 december 2021 zijn de volgende uitspraken gedaan:

- De rechtbank heeft de procedure tijdens de zitting op 22 september 2021 doorverwezen naar de meervoudige kamer. De meervoudige kamer heeft op 13 december 2021 in het nadeel beslist voor de gemeente Hulst.
- De uitspraak houdt in dat de gemeente Hulst niet meer in hoger beroep kan tegen de uitspraak van het Hof Den Haag. Verder gaat de rechtbank niet in op het geschil, maar ook nauwelijks op de argumenten die gemeente Hulst heeft ingebracht.
- De uitwerking is dat de gemeente Hulst door de rechtbank gebonden is aan de uitspraak van het Hof Den Haag over 2015, maar dat die uitwerking enkel voor Hulst geldt en niet voor andere bestuursorganen met een gelijklopende ATO (dat zijn de andere Zeeuwse gemeenten).

Zo lang de procedure loopt houden we de opbrengsten van precariobelasting aan in een voorziening.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een vergoeding voor de kosten van het ophalen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen. De totale belastingopbrengst mag hierbij de totale lasten niet overschrijden en maximaal 100% kostendekkend zijn. Voor 2022 waren de tarieven:

Afvalstoffenheffing		2022
Eenpersoonshuishoudens	€	242,52
Meerpersoonshuishoudens	€	362,04
extra container 140 liter	€	122,16
extra container 240 liter voor gft	€	180,24
extra container 240 liter voor restafval	€	246,24
extra container voor papier	€	48,00

Het dekkingspercentage in 2022 bedroeg 100%. Dit komt door het verrekenen van het voordeel (baten reststromen, lagere personeelskosten) met de voorziening afvalstoffenheffing.

Afvalstoffenheffing		2022
Directe lasten taakveld		2.495.812
Overhead	82,9%	298.760
Dotatie (egalisatie)voorziening		337.881
BTW		393.650
Indirecte lasten		1.030.291
Totale lasten afvalstoffenheffing		3.526.103
Afvalstoffenheffing en vergoeding afval		3.526.103
Dekkingspercentage		100,0%

Reinigingsrechten

Reinigingsrechten heffen we voor het ophalen van afvalstoffen (uitgezonderd autowrakken) van bedrijven en instellingen die door hun aard, omvang of hoeveelheid niet periodiek worden ingezameld. Voor 2022 bedroeg de kostendekkendheid 88,4%.

Reinigingsrechten		2022
Directe lasten taakveld		63.995
Overhead	82,9%	7.661
BTW		10.094
Indirecte lasten		17.754
Totale lasten reinigingsrechten		81.749
Reinigingsrechten		72.258
Dekkingspercentage		88,4%

Lijkbezorgingsrechten

Deze rechten heffen we voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor de taken die de gemeente uitvoert op de begraafplaatsen. Het kostendekkendheidspercentage was in 2022 75,8%. Dit is meer dan de streefwaarde van 70%. Dit komt door de opbrengsten van het verlengen van grafrechten.

Lijkbezorging		2022
Directe lasten taakveld		342.122
Overhead	82,9%	124.740
Totale lasten taakveld lijkbezorging		466.862
Begraafrechten		353.839
Dekkingspercentage		75,8%

Rioolheffing

Om de kosten aan de gemeentelijke riolering te kunnen betalen en om wateroverlast te bestrijden heffen we rioolheffing. De totale belastingopbrengst mag hierbij de totale lasten niet overschrijden en mag maximaal 100% kostendekkend zijn. De belasting is afhankelijk van het waterverbruik (gebruikers) en de WOZ-waarde (eigenaren). Tussen woningen en niet woningen is een geringe tariefdifferentiatie. De tarieven bedroegen in 2022:

Rioolheffing	2022
Eigenarenbelasting per eigendom woning	0,0421%
Eigenarenbelasting per eigendom niet-woning	0,0517%
Gebruikersbelasting waterverbruik <75m3	€ 71,16
Gebruikersbelasting waterverbruik 75m3 - 150m3	€ 90,60
Gebruikersbelasting waterverbruik 151m3 - 225m3	€ 110,88
Gebruikersbelasting waterverbruik 226m3 - 300m3	€ 153,84
Toeslag waterverbruik >300m3, per 100m3	€ 36,00

Het dekkingspercentage in 2022 bedroeg 100%. Dit komt door het verrekenen van het voordeel met de voorziening afvalstoffenheffing. Het voordeel was ontstaan als gevolg van de activeren van investeringen die levensduurverlengend zijn. In de toekomst zullen als gevolg hiervan de afschrijvingskosten jaarlijks gaan stijgen. De voorziening Rioolheffing draagt zorg voor gelijkmatige tariefsontwikkeling.

Rioolheffing		2022
Directe lasten taakveld		1.115.100
Overhead	82,9%	206.026
Dotatie (egalisatie)voorziening		683.748
BTW		199.167
Indirecte lasten		1.088.941
Totale lasten taakveld rioleringen		2.204.041
Vergoeding kolkenzuiger, huisaansluitingen etc.		186.431
Baten		186.431
Netto lasten taakveld rioleringen		2.017.610
Rioolheffing		2.017.610
Dekkingspercentage		100,0%

Leges

Voor het verstrekken van een vergunning of document heffen we leges. Er zijn verschillende soorten leges, die wij op verschillende posten en programma's in de begroting verantwoorden. Zo boeken wij de leges voor het afgeven van een paspoort of rijbewijs onder het programma Bestuur, terwijl de leges voor het afgeven van een Omgevingsvergunning onder het programma Ruimtelijke Ontwikkeling vallen. In onderstaand overzicht zijn de resultaten van het onderzoeksbureau met betrekking tot de kostendekkendheid van de gemeentelijke leges weergegeven:

Leges 2022	Uren	Overhead	Overige kosten	Totale kosten	Opbrengsten	Kostendekkendheid
Burgerlijke stand	€ 40.596	€ 33.654	€ 56.809	€ 131.059	€ 38.729	30%
Reisdocumenten	€ 38.199	€ 31.667	€ 58.505	€ 128.370	€ 123.020	96%
Rijbewijzen	€ 35.444	€ 29.383	€ 36.487	€ 101.315	€ 106.630	105%
Basisregistratie personen	€ 2.761	€ 2.289	€ 25.158	€ 30.209	€ 12.387	41%
Overige	€ 5.373	€ 4.454	€ -	€ 9.826	€ 20.833	212%
Omgevingsvergunningen	€ 293.189	€ 243.054	€ 297.556	€ 833.799	€ 633.982	76%
Bestemmingswijzigingen	€ 22.839	€ 18.933	€ 7.593	€ 49.364	€ 21.453	43%
Horeca, evenementen en overige	€ 64.291	€ 53.297	€ 90.691	€ 208.279	€ 15.300	7%
Totaal	502.692	416.731	572.800	1.492.223	972.334	65%

Lokale lastendruk

De lokale belastingdruk bestaat uit de OZB, afvalstoffenheffing en de rioolheffing en wordt berekend op basis van een standaardgezin met een twee onder één kap woning van € 200.000. In 2022 bedroeg de lokale belastingdruk € 855,89.

Lokale lastendruk 2022		
OZB	€ 250.000	298,00
Afvalstoffenheffing		362,04
Rioolheffing		195,85
Totaal		855,89

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente hanteert het uitgangspunt dat alle inwoners met een inkomen op 100% van de bijstandsnorm in aanmerking moeten kunnen komen voor kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Tenzij de inwoner een vermogen heeft dat groter is dan het wettelijke normbedrag. De uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid wordt in samenwerking gedaan met Sabewa Zeeland. Voor 2022 is een bedrag van € 84.329 aan kwijtschelding verleend.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf weerstandsvermogen bevat ten minste:

- Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Een inventarisatie van de risico's;
- Het beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's;
- De kengetallen financiële positie;
- Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Op deze begrippen gaan we hieronder kort in. Daarna werken we uit wat dit betekent voor onze gemeente.

Het weerstandsvermogen bestaat volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) uit:

De weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken; Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Het weerstandsvermogen is voldoende als we financiële tegenvallers goed op kunnen vangen. Het saldo van de weerstandscapaciteit minus de risico's dient positief te zijn. We maken een onderscheid tussen statisch en dynamisch weerstandsvermogen. Voor de berekening hiervan hanteren we respectievelijk de incidentele en de structurele weerstandscapaciteit.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, te dekken zonder dat we de begroting en het beleid aan moeten passen. Deze middelen bestaan uit bijvoorbeeld de algemene reserve, stille reserves en de onbenutte belastingcapaciteit. Onder incidentele weerstandscapaciteit verstaan we de capaciteit die de gemeente heeft om eenmalige tegenvallers op te vangen. Onder structurele weerstandscapaciteit verstaan we de middelen die permanent inzetbaar zijn om tegenvallers op te vangen. Risico's vangen we in de regel op binnen de incidentele weerstandscapaciteit. De gevolgen van verreweg de meeste risico's zijn éénmalig.

Bestanddeel	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Algemeen weerstandsvermogen	X	
Post onvoorziene uitgaven	X	
Begrotingsruimte / structureel onvoorzien		X
Stille reserves	X	
Onbenutte belastingcapaciteit		X
Kostenreductie / efficiency maatregelen		X

Toen in 2007 het beleid van de weerstandscapaciteit is vastgesteld, is bepaald dat de ratio weerstandsvermogen minimaal 1,0 dienst te zien. De ratio weerstandsvermogen is de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit.

Risico's

Een risico is een kans op het optreden van een gebeurtenis met een bepaald gevolg. De risico's die van belang zijn voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die waartegen we niet verzekerd of beschermd zijn en die een financieel gevolg kunnen hebben. Doen deze risico's zich voor, dan vangen we ze op vanuit het weerstandsvermogen.

Reguliere risico's zijn niet van belang voor het weerstandsvermogen. Dit zijn risico's die zich regelmatig voordoen en die goed meetbaar zijn. Hiervoor kunnen we immers verzekeringen afsluiten of voorzieningen vormen.

Voor de begroting 2022 werden de risico's nog in een Excelbestand bijgehouden, waarbij de gevolgen van de risico's werden uitgedrukt in een geldbedrag. De kans dat de risico's zich voordoen is uitgedrukt in een percentage. Met de formule $K \times G$ (kans in % x gevolg in €) is per risico het uiteindelijke financiële gevolg bepaald.

Omdat we voor het bepalen van de risico's vanaf het begrotingsjaar 2023 gebruik maken van het programma NARIS (NAR Risicomanagement informatiesysteem), kunnen we dit nu ook voor de jaarrekening 2022 gebruiken. Deze risicomanagementsoftware wordt gebruikt voor registratie, analyse en rapportage over het risicoprofiel van de gemeente Borsele. Het ondersteunt risicomanagement en faciliteert hiermee integraal risicomanagement. De software zorgt voor eenzelfde manier van omgaan met de risico's. Het analyseren en beoordelen van risico's in een (financieel of niet-financieel) gevolg en de kans van optreden gebeurt met dezelfde klasse-indelingen. Hierdoor worden de risico's gelijk behandeld en zijn daarmee vergelijkbaar.

De nieuwe berekeningssystematiek is anders. Het nieuwe programma gebruikt de Monte Carlo methode. Deze methode bepaalt de risico's door een simulatie van 100.000-trekkingen. Een trekking wordt statistisch bepaald en kan een minimaal of maximaal risico zijn binnen de klasse-indeling. Hierdoor kan het risico (of het gemiddelde risico) lager uitvallen dan bij de oude berekeningssystematiek. Daarnaast hanteren wij een zekerheidspercentage van 90 procent, omdat alle risico's zich nooit gelijktijdig voordoen. Bij de oude berekeningssystematiek was dit 100%.

In totaal kent Borsele 42 risico's. Het absolute risicobedrag bedraagt afgerond € 6.5 miljoen. De hiervoor benodigde weerstandscapaciteit bedraagt bij een zekerheidspercentage van 90 procent € 1.4 miljoen.

Dit verschil wordt veroorzaakt door:

- Toepassing Monte Carlo-systematiek;
- Lager zekerheidspercentage, 90 procent in plaats van 100 procent;
- Het opnieuw beoordelen van de bestaande risico's;
- Het aanpassen van het risicoprofiel bij een aantal bestaande risico's bij de beoordeling hiervan.

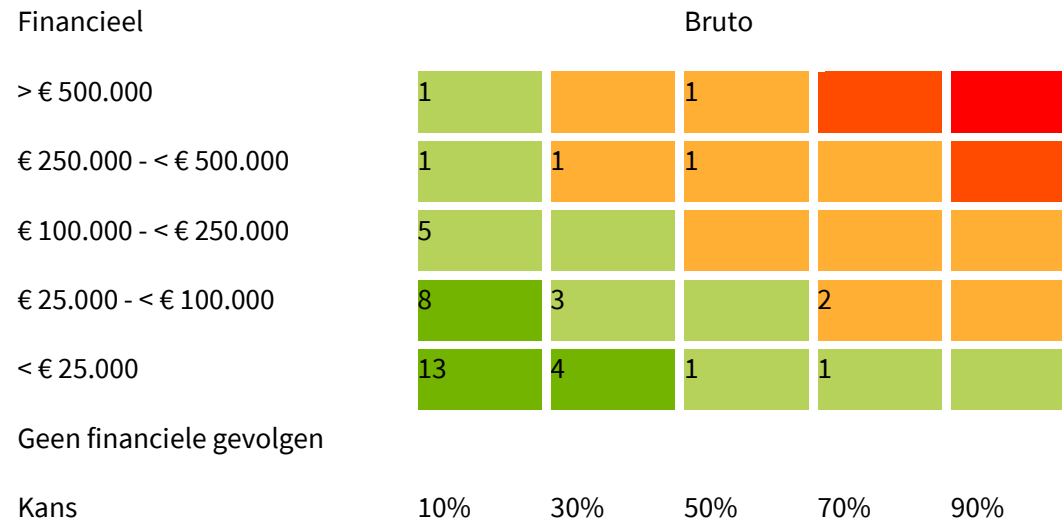
Visualisatie van het risicobedrag.

Zekerheids- Bedrag percentage	
10%	€ 236.221
25%	€ 420.441
50%	€ 705.494
75%	€ 1.074.716
80%	€ 1.166.189
90%	€ 1.403.913
95%	€ 1.599.713
99%	€ 2.006.365

Statistieken	Waarde
Minimum	€ -
Maximum	€ 3.068.558
Gemiddeld	€ 776.805
Standaarddeviatie	€ 453.141
Absolute maximum	€ 6.475.000
Trekkingen	€ 100.000

Risicogebeurtenis	Financieel	Kans	Risicobedrag
Hoger of complexer (duurder) aantal aanvragen jeugdzorg dan ingeschat.	> € 500.000	50%	€ 250.000
De zorgaanbieders kunnen niet meer aan hun betalingsverplichtingen voldoen	€ 250.000 < € 500.000	50%	€ 125.000
datalek/ransomware/hacking	€ 250.000 < € 500.000	30%	€ 75.000
Hoofdelijke aansprakelijkheid gemeente voor leningen North Sea Port. Bank doet beroep op garantstelling en eist leningen op.	> € 500.000	10%	€ 49.000
Onjuist berekende en vastgestelde OZB-tarieven	€ 25.000 < € 100.000	70%	€ 35.000
Er doet zich een onvoorziene omstandigheid voor, waardoor de projectcalculatie moet worden aangepast	€ 25.000 < € 100.000	70%	€ 35.000
Vergunning voldoet niet aan de wet- en regelgeving.	€ 250.000 < € 500.000	10%	€ 25.000
Niet te verzekeren uitkering ten laste van het weerstandsvermogen	€ 25.000 < € 100.000	30%	€ 15.000
Afwijzen subsidieaanvraag	€ 25.000 < € 100.000	30%	€ 15.000
Stichting Omnissscholen kan geen onderwijs meer aanbieden omdat alle scholen moeten worden gesloten.	€ 100.000 < € 250.000	10%	€ 13.000
Omvang klantenbestand is groter dan waarvan is uitgegaan bij de vaststelling van het budget	€ 100.000 < € 250.000	10%	€ 12.500
Overstroming als gevolg van hevige regenval.	€ 100.000 < € 250.000	10%	€ 12.500
Bij GR ontstaat een begrotings- of liquiditeitstekort door wanbeleid of fraude.	€ 100.000 < € 250.000	10%	€ 12.500
Regelgeving wordt ongeldig verklaard.	€ 100.000 < € 250.000	10%	€ 12.500
Exploitatietekort bij het dorps huis	< € 25.000	70%	€ 9.000

Verdeling risico's naar bedrag en kans*Toelichting:*

Risico's waarvan de oorzaken en gevolgen in klassen ingedeeld zijn, kunnen worden geplaatst op een risicokaart. De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Een risico dat in het groene gebied zit, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om aandacht. Een risico dat een risicoscore heeft in het rode gebied, vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd.

Niet te kwantificeren risico's

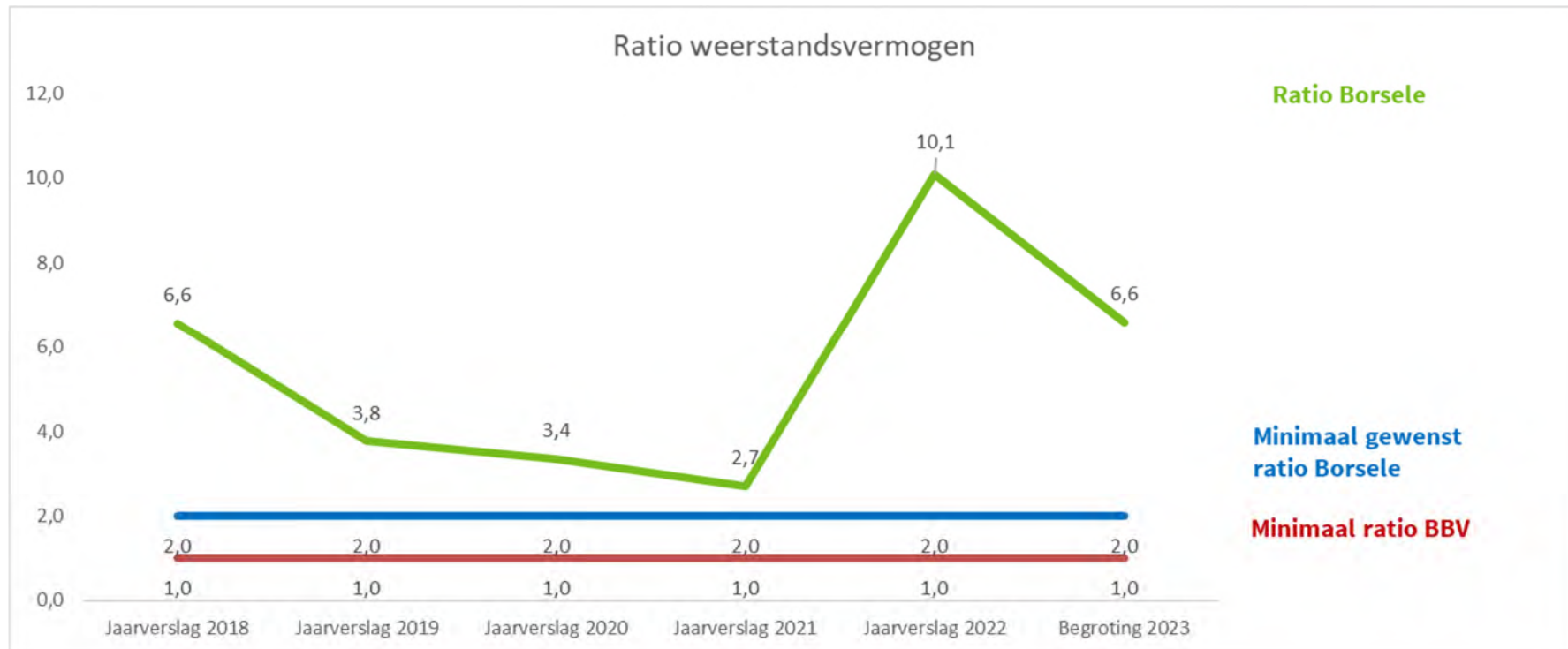
Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb): Deze wet treedt in 2023 in werking. Hierbij vervallen taken die we nu nog uitvoeren, waarvoor we leges ontvangen. De omvang hiervan is nog onduidelijk en is niet in de meerjarenraming verwerkt.

Benodigde weerstandscapaciteit

De totaal benodigde weerstandscapaciteit komt uit op	€	1.400.000
Voor de bepaling van de aanwezige weerstandscapaciteit komen in aanmerking:		
Algemeen weerstandsvermogen na aftrek van claims	€	11.724.434
Stille reserves (53 hectare verpachte landbouwgrond)	€	<u>2.400.000</u>
Totaal komt de aanwezige weerstandscapaciteit uit op	€	14.124.434

Uitgaande van de risico-inventarisatie, komt de ratio weerstandsvermogen uit op 10,09. We voldoen hiermee aan de eis dat het weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit afgezet tegen de benodigde) minimaal 1,0 moet zijn.

In onderstaand overzicht ziet u het verloop van de ratio weerstandsvermogen:

Door stortingen in het algemeen weerstandsvermogen (zoals saldo jaarrekening 2021, dividend PZEM en het saldo programmerapportage) is het Algemeen weerstandvermogen aanzienlijk gegroeid. De risico's daalden afgelopen jaren, waardoor er een aanzienlijk stijging van de ratio ontstond.

Beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's

Het beleid is als volgt geformuleerd:

- De ratio weerstandsvermogen is vastgesteld op 2,0 met de kwalificatie voldoende;
- De nota 'weerstandsvermogen en risicomanagement gemeente Borsele' actualiseren we elke vier jaar;
- Het risicomanagement binnen de gemeentelijke organisatie implementeren we op de wijze zoals in de nota 'weerstandsvermogen en risicomanagement gemeente Borsele' is aangegeven;
- In nota's aan het college en voorstellen aan de raad werken we met een rubriek 'risico's', waarin we aandacht schenken aan de identificatie, analyse, beoordeling en beheersing van risico's;
- In de begroting en jaarrekening nemen we een paragraaf weerstandsvermogen op, waarin we ingaan op de ontwikkeling van risico's.

In 2023 gaan we het risicobeleid opnieuw beoordelen en actualiseren. De implementatie van de 'Risk appetite' of risicobereidheid, dat zich vertaalt in het treffen van beheersmaatregelen met als doel een lager risicoprofiel te bereiken, maakt hiervan onderdeel uit.

De beheersmaatregelen zullen als eerste voor de oranje gearceerde risico's worden toegepast. Daarnaast kan het ook betekenen dat door toegenomen risicobewustzijn het aantal risico's toeneemt.

Beleidsmatige opties voor risicobeheersing

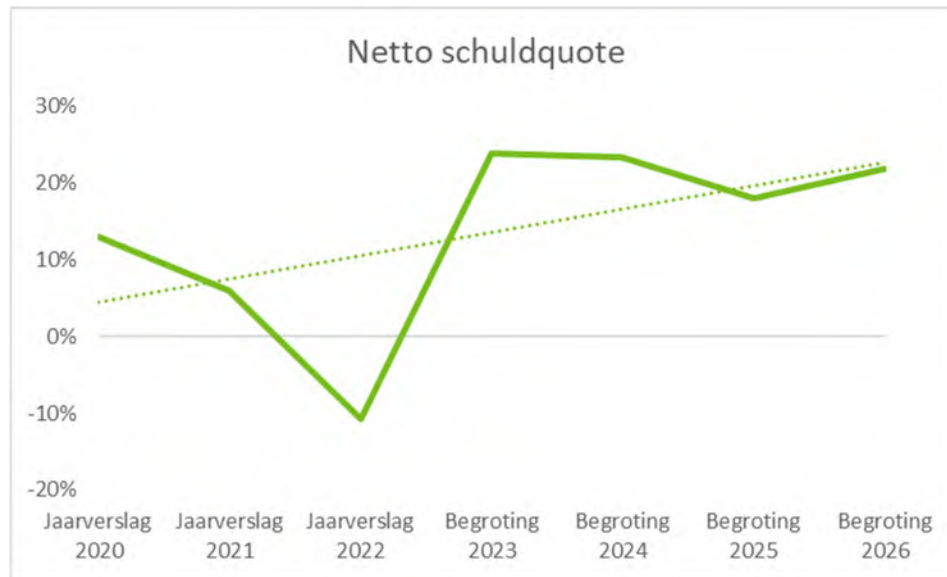
Het is niet voldoende de risico's in beeld te brengen en te waarderen. Voor elk risico moet ook besloten worden hoe we er mee omgaan. Daarvoor is er een keuze uit verschillende maatregelen:

- Vermijden: aanpassen van werkprocessen of van beleid waardoor risico's zoveel mogelijk worden vermeden;
- Verminderen: aanpakken of wegnemen van de oorzaak van het risico;
- Afdekken: instellen van een voorziening of een budget in de begroting of afsluiten van een verzekering;
- Overdragen: het beleid dat een risico met zich meebrengt uit laten voeren door een andere partij die ook de risico's overneemt;
- Accepteren: als een risico niet kan worden vermeden, verminderd, afgedekt of overgedragen, wordt het geaccepteerd. Bij het berekenen van de weerstandscapaciteit zal dan met dit risico rekening moeten worden gehouden. Dit betekent niet dat verder geen maatregelen genomen moeten worden. Uiteraard blijft het van belang om het risico zo klein mogelijk te houden.

Kengetallen financiële positie

Om de financiële positie in beeld te brengen, stellen we jaarlijks een overzicht van de exploitatie in baten en lasten (de begroting en jaarrekening) en een balans op. Voor een goed oordeel over de financiële positie gebruiken we aanvullende kengetallen, zodat bijvoorbeeld een beeld kan worden geschetst in welke mate we de schuldpositie kunnen dragen. De schuldpositie brengt risico's met zich mee.

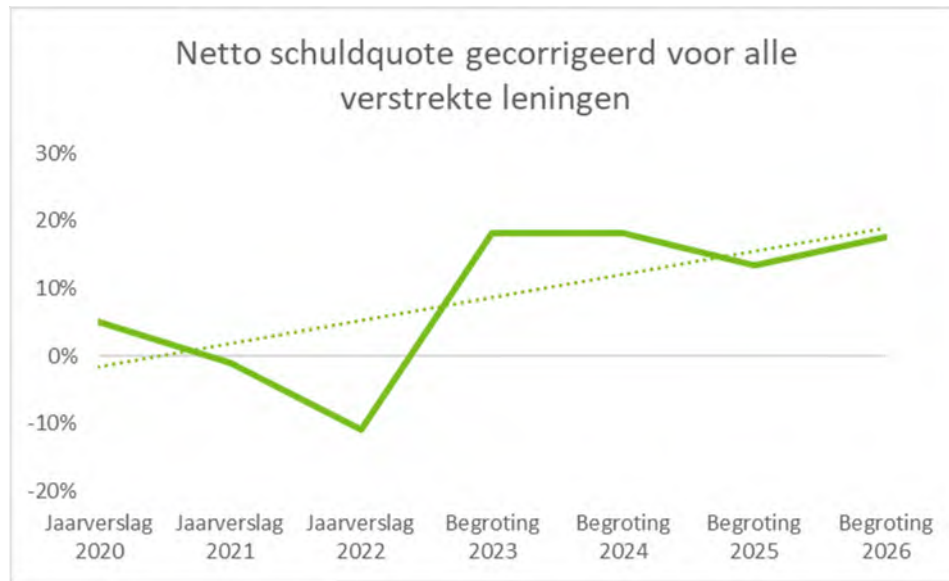
Kengetal	Landelijk gemiddelde	Begroting 2021	jaarverslag 2021	Begroting 2022	jaarverslag 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Netto schuldquote	73%	45%	6%	25%	-11%	24%	23%	18%	22%

Netto schuldquote

De netto-schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van een gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Onze netto-schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De schuldquote stijgt, maar blijft ruim onder het landelijke gemiddelde. In het verleden was deze zeer laag. Doordat de investeringen in 2022 nog niet gerealiseerd zijn, grondverkoop en ontvangen SPUK-uitkeringen hebben we liquide middelen (schatkistbankieren) per balansdatum. Dit geeft een negatief (vertekend) beeld.

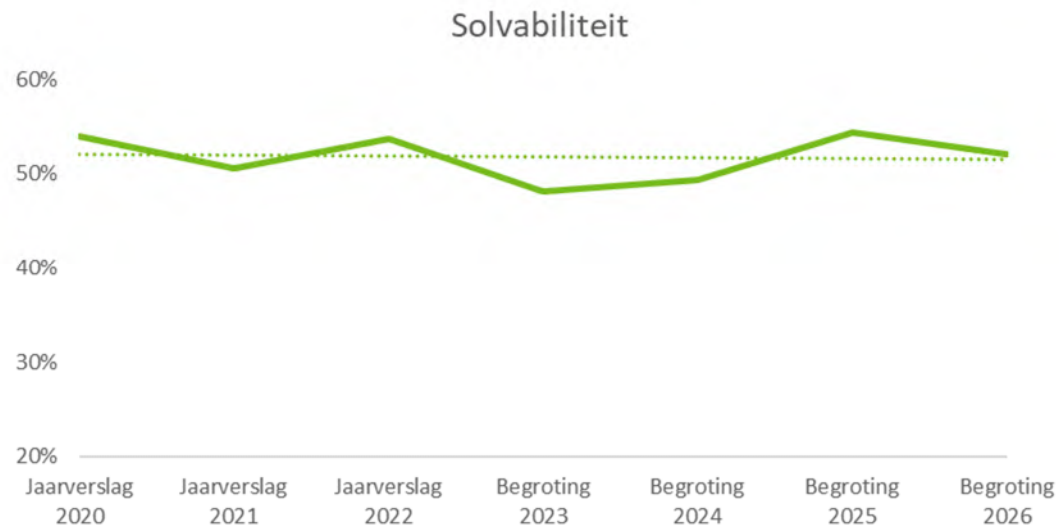
Kengetal	Landelijk gemiddelde	Begroting	jaarverslag	Begroting	jaarverslag	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2021	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	67%	37%	-1%	18%	-11%	18%	18%	13%	18%

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van zogenaamd doorlenen wordt de netto-schuldquote zowel inclusief als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op deze manier brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor onze schuldenlast. Bij de financiële vaste activa horen ook de verstrekte geldleningen.

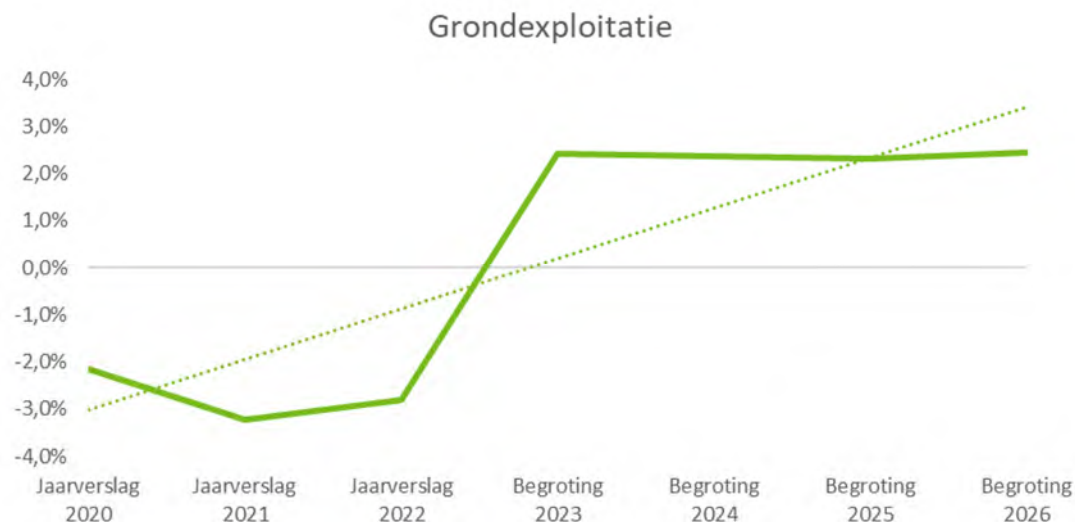
Kengetal	Landelijk gemiddelde	Begroting	jaarverslag	Begroting	jaarverslag	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2021	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Solvabiliteitsratio	31%	26%	51%	49%	54%	48%	49%	54%	52%

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Bij deze ratio wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van de gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten (resultaat jaarrekening). De solvabiliteitsratio blijft rond de 50 procent..

Kengetal	Landelijk gemiddeld	Begroting	jaarverslag	Begroting	jaarverslag	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2021	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Grondexploitatie	9%	3%	-3%	2%	-3%	2%	2%	2%	2%

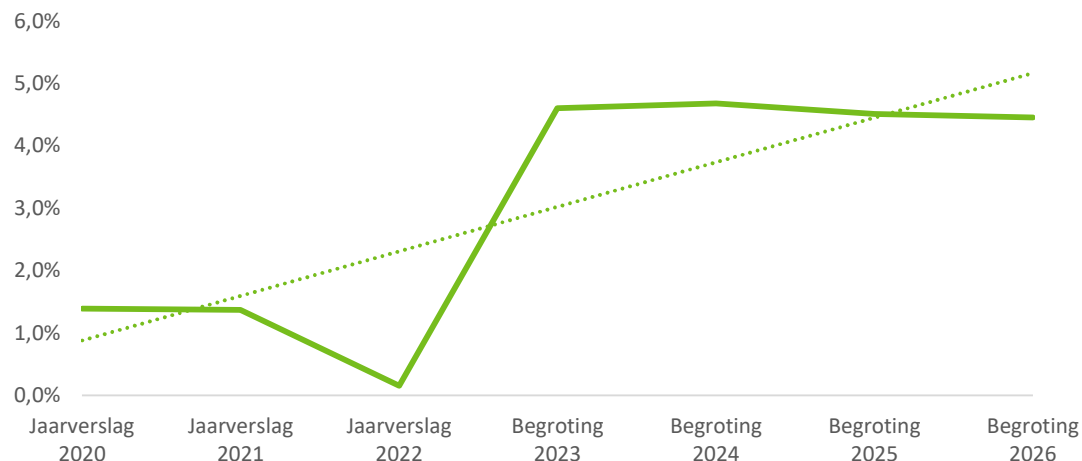

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van gemeenten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Het kengetal van de grondexploitatie geeft aan wat de verhouding is van de gronden in vergelijking met de baten van de begroting. Veel grondexploitaties bevinden zich in een vergevorderd stadium van hun levenscyclus of juist nog helemaal aan het begin van de levenscyclus. De meeste grondverkoop zijn gerealiseerd. Dat leidt tot een lage boekwaarde en dus een zeer beperkt risico. In onderstaande tabel geven we onze positie weer.

Kengetal	Landelijk gemiddelde	Begroting 2021	jaarverslag 2021	Begroting 2022	jaarverslag 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Structurele exploitatieruimte	1%	0%	1%	8%	0%	5%	5%	5%	4%

Structurele exploitatieruimte

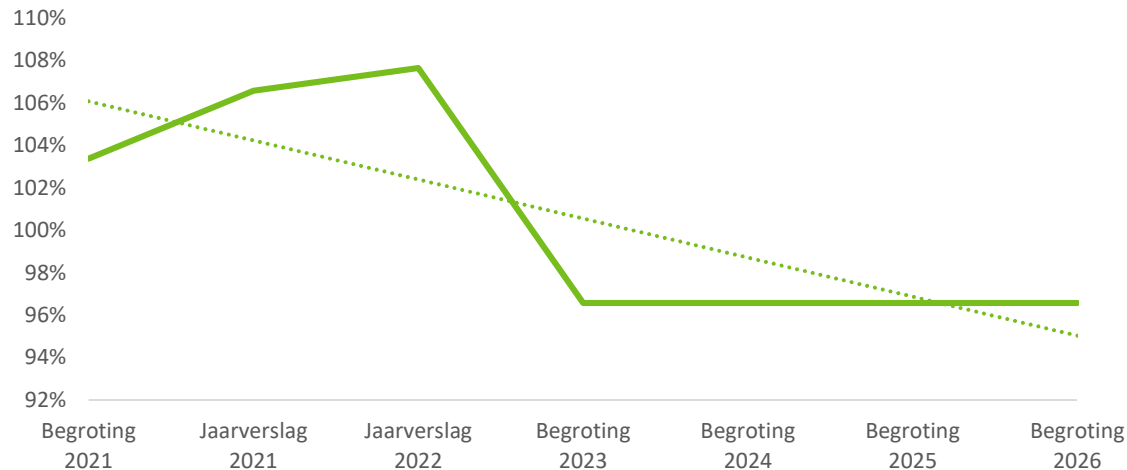

Structurele exploitatieruimte

Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De overzichten van de geraamde incidentele baten en lasten en structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves maken onderdeel uit van het overzicht van baten en lasten in de begroting. Deze gegevens nemen we ook op in de jaarstukken. Op basis hiervan berekenen we het saldo van de structurele baten en lasten. In principe stellen we een begroting op waarin de baten en lasten structureel in evenwicht zijn en is de exploitatieruimte zeer beperkt.

Kengetal	Landelijk gemiddelde	Begroting 2021	jaarverslag 2021	Begroting 2022	jaarverslag 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Belastingcapaciteit	105%	103%	107%	108%	108%	97%	97%	97%	97%

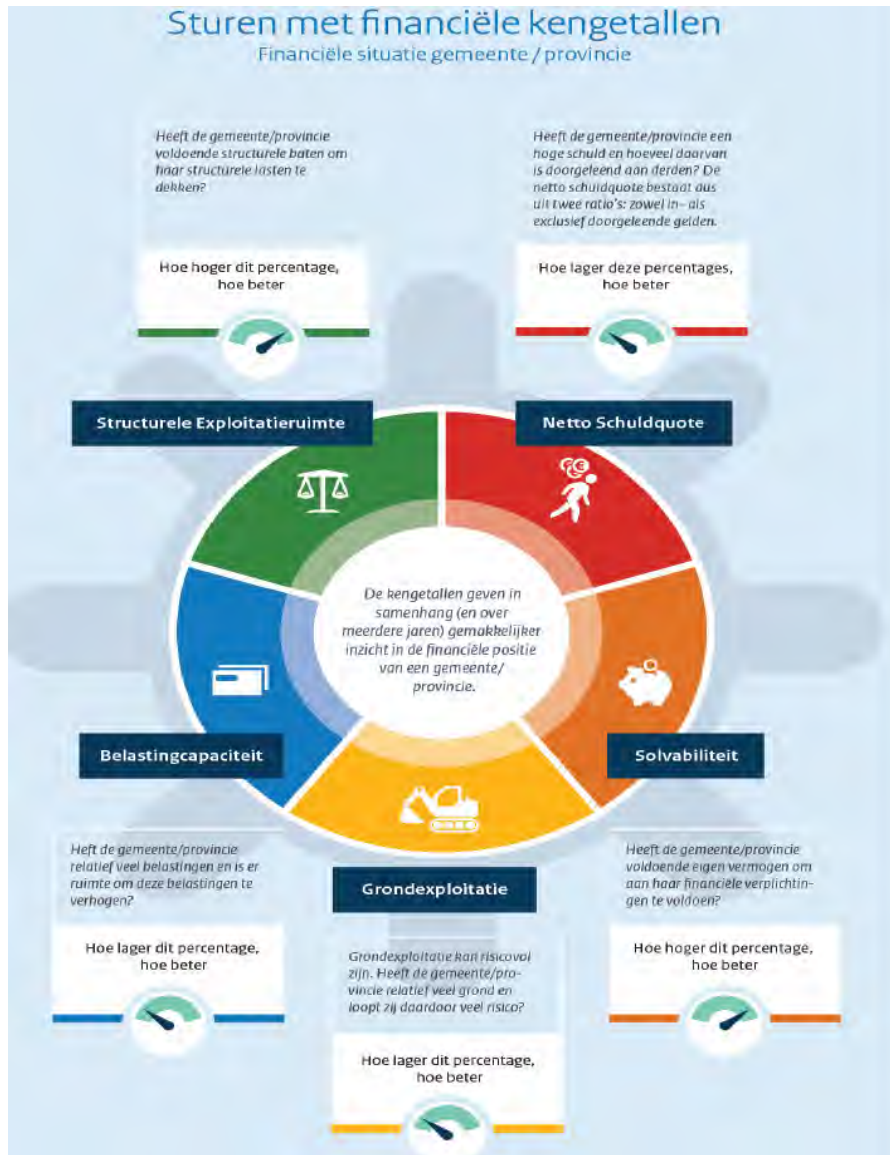
Belastingcapaciteit

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De totale woonlasten bestaan uit de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing. De belastingcapaciteit van de gemeente berekenen we door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden te vergelijken met een landelijk gemiddelde. Het kengetal zetten we af tegen het landelijk gemiddelde van vorig jaar (t-1). Door stijging van de tarieven vanaf 2022 en de vergelijking ten opzichte van voorgaande jaren ontstaat een percentage boven de 100 procent.

Kengetallen alleen zeggen nog niet veel. Het gaat enerzijds om de onderlinge relatie tussen kengetallen (en andere variabelen) en anderzijds om de ontwikkeling in de tijd die de kengetallen laten zien. In onderstaande afbeelding lichten we de kengetallen verder toe.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

In deze paragraaf gaan we in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties met betrekking tot de 'grotere' kapitaalgoederen van de gemeente. Hierbij kan gedacht worden aan de kosten van aanleg en instandhouding van wegen, riolering, water, groen en gebouwen. De instandhoudingskosten behoren hun weerslag te vinden in onderhoudsplannen. Voor rioleringen, gebouwen, water en openbare ruimte zijn die door de gemeenteraad vastgesteld.

Onderhoudskosten maken een substantieel deel uit van de uitgaven. Tegelijkertijd kunnen zij ook voorzien worden van het etiket 'beheer' of 'uitvoering'. Zij lenen er zich daarom niet direct voor om te worden opgenomen in één van de programma's. Daar wordt immers toch meer aandacht besteed aan een visie tot terug te leiden doelstellingen en de concrete richtingen waarin de uitwerkingen moeten worden gevonden.

Een groot deel van het 'vermogen' van onze gemeente ligt in de grond of op het openbaar gebied. Een zorgvuldig beheer hiervan is dan ook van wezenlijk belang. Een tweede, wellicht nog belangrijker, aspect is dat de kwaliteit van het openbaar gebied door de inwoners vaak het meest intensief beleefd wordt. Zwerfvuil, hondenpoep, loszittende stoeptegels, boomwortels en toegankelijkheid gemeentelijke gebouwen; deze onderwerpen in de directe omgeving raken de inwoners direct en hier hebben zij vaak een duidelijke mening over. Met de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen kunnen we de kaders stellen voor het onderhoud van wegen, riolering en gebouwen. Een individueel geval of een individuele klacht beoordelen we op basis van deze totale kaders. Een derde reden voor specifieke aandacht voor het geïnvesteerde vermogen in het openbaar gebied is dat deze kapitaalgoederen vaak van belang zijn voor het realiseren van de gemeentelijke programma's.

Wegen

Elk jaar is er een budget beschikbaar voor het onderhoud van de wegen. Volgens het BBV moet onderscheid gemaakt worden tussen (groot) onderhoud en onderhoud waarbij sprake is van "significante kwaliteitsverbetering, dat leidt tot verlenging van de levensduur van de investering". Elk jaar vindt een inspectie van de wegen plaats, wat resulteert in een kwalitatief oordeel. Wegvakken die laag scoren worden vervolgens aangepakt. Hiermee voorkomen we achterstallig onderhoud en kapitaalvernietiging.

Openbare verlichting

De gemeente Borsele telt ongeveer 4.100 lichtmasten van diverse aard, kwaliteit en leeftijd. We hebben een beheersplan voor regulier onderhoud, reparatie en vervanging van onderdelen. Kwaliteitsarme masten en energieverblindende armaturen worden eerst vervangen. De vervanging stemmen we af op andere uit te voeren openbare werken.

 bakertilly

Gewaarmerkt voor identificatie
doeleinden d.d: 05-07-2023

Riolering

Borsele heeft 168 kilometer vrijvervalriolering, 50 gemalen, 72 kilometer drukriolering en 380 drukrioleringsgemalen. De totale vervangingswaarde is ongeveer € 80 miljoen. Op basis van leeftijd en een gemiddelde levensduur van 60 jaar voor de vrijvervalriolering zijn in de periode 2020 tot 2030 de meeste vervangingen te verwachten. De werkelijke vervanging of renovatie gebeurt op basis van de werkelijk onderzochte kwaliteit. In het GRP 2019-2023 gaat aandacht uit naar het onderhoud van de riolering en het voorkomen van (grond)wateroverlast.

Ook herstellen we op verschillende locaties de riolering met de 'kous' renovatietechniek. Door de klimaatverandering met lange droge perioden is de trend dat door de bodemdaling eerder lekkages ontstaan in de voegverbindingen en inlaten van de rioleringen. Om schade aan de wegen te voorkomen moeten die tijdig gerepareerd worden met de kous-renovatietechniek. Voor een deel zijn dit ook plaatselijke reparaties met een deelliner.

Een zeer vitaal element in de gemengde riolering is de riooloverstort. Om de werking minder afhankelijk te maken van het onderhoud worden de uitstroomconstructies van de overstorten komende jaren verbeterd door beton bestortingen.

Water

Naast het GRP maken we ook een gemeentelijk waterplan. In het gemeentelijk waterplan staan normen voor de inrichting van watergangen en vijvers. Het beheer voeren we samen met het Waterschap uit. In het waterplan staat ook hoe we beheren. Regenwater houden we zoveel mogelijk ter plaatse vast. Als dit niet mogelijk is, bergen we het water elders en als laatste voeren we water af. Binnen de afvalwaterketen werken we samen met andere gemeenten, het Waterschap en Evides in de Samenwerking (Afval)waterketen Zeeland (SAZ+). Een keer in de acht jaar baggeren we samen met het Waterschap de sloten en vijvers. Maaien van de sloten gebeurt ieder jaar. Bagger wordt, waar mogelijk, naast de sloot gelegd en later verwerkt in de berm. Overtollig bagger wordt naar het baggerdepot van het Waterschap afgevoerd. Afzet van rijpe bagger is mede door de strenger wordende milieunormen steeds moeilijker. Samen met andere gemeenten en het Waterschap zoeken we naar duurzame oplossingen.

Verdroging en hittestress worden door de klimaatverandering een steeds groter probleem. Aan randen van dorpen kan wateropslag gecombineerd worden met dorpsbossen, zoals het geplande dorpsbos in 's-Gravenpolder. Voor dit project is een impulssubsidie aangevraagd en toegezegd. Door aanleg van waterbergingen wordt gelijk voorzien in een secundaire bluswatervoorziening. Een groene dorpsrand met bomen, bossen en water geeft met name bij tropische dagen verkoeling. Oudere en kwetsbare inwoners hebben baat bij verkoeling. Voor de landbouw is het belangrijk om in het buitengebied zelf meer ruimte te maken voor water. In het waterplan wordt ook drinkwaterverbruik en zoetwaterproblematiek behandeld. Door klimaatverandering wordt de vraag naar zoetwater steeds groter. Vanuit Europa komen er subsidiemogelijkheden voor verruiming van oppervlaktewater.

Groen

Het basisdocument groenstructuur vormt het beleidskader voor de verschijningsvorm en het verzorgingsniveau van het openbaar groen. Het geeft de hoofdlijnen voor de toekomstige ontwikkelingen weer.

De hoofddoelstellingen zijn:

1. Behoud en vergroting van de ruimtelijke kwaliteit.
2. Inspelen op veranderingen in de leefomgeving, met name biodiversiteit en klimaatadaptatie.
3. Creëren van draagvlak en participatie.

In de hoofdgroenstructuur komt het verband tussen het openbaar groen en de stedenbouwkundige opbouw van een dorpskern tot uiting. De verschijningsvorm en het kwaliteitsniveau van het groen is gekoppeld aan een groenzonering en vastgelegd in het beheersysteem. De aparte dorpsplannen per kern zijn vastgesteld door de raad. De nadruk ligt, naast ruimtelijke kwaliteit, op het vergroten van de biodiversiteit en het klimaatadaptief maken van de dorpskernen. Bomen en beplanting spelen hierbij een belangrijke rol. Jaarlijks controleren we een derde van het areaal bomen op veiligheid. Deze controle leggen we vast in het beheersysteem.

In het Landschapsbeleidsplan Borsele is de gemeentelijke visie op de ontwikkeling van het landschap beschreven. Behoud en versterking van natuur- en landschapswaarden streven we na. Overleg vindt plaats met de provincie, het Waterschap en andere terreinbeheerders om samen projecten voor te bereiden en uit te voeren. Een actuele ontwikkeling hierbij is de uitvoering van de Zeeuwse bosvisie. Verder gelden er richtlijnen voor erfbeplantingen die toegepast worden bij landschappelijke inpassingen in het buitengebied.

In Borsele zien we, net als in heel Nederland, de laatste jaren een toename van ongewenste exotische planten, plaagdieren en ziektes in het openbaar groen. Hierbij moet gedacht worden aan de reuzenbereklaauw, Japanse duizendknoop, eikenprocessierups, essentaksterfte enzovoorts. Deze ontwikkelingen vragen de komende jaren extra aandacht.

Begraafplaatsen

In de gemeente Borsele hebben we dertien gemeentelijke begraafplaatsen waar begraven wordt. Er is één gesloten begraafplaats in 's Heerenhoek. De (her)begravingen, asbezorgingen en ruimingen vinden plaats volgens de Wet op de Lijkbezorging en de Beheersverordening begraafplaatsen. Uitgangspunt bij ruimingen is dat monumenten van vóór 1970 en monumenten waarvoor 40 jaar grafrechten zijn betaald, niet worden verwijderd na het vervallen van de grafrechten. Voor het onderhoud is het groenstructuurplan en de beheersverordening (voor onderhoud graven) van toepassing. De toegankelijkheid van de begraafplaatsen is belangrijk. De hoofdpaden van de begraafplaatsen zijn veelal geasfalteerd. Komende jaren vraagt het onderhoud aan deze hoofdpaden aandacht om de toegankelijkheid te blijven borgen. Wat betreft het kwaliteitsniveau is een teruggangesignaleerd bij situaties met veel open grond en vervuilde grindpaden. Om de kwaliteit te behouden, voorzien we open grond van bodembedekkers en vormen we verouderde secundaire grindpaadjes om tot graspaden.

Gebouwen

Kaders/ doelen

Goed beheer en onderhoud van de onroerende goederen (gemeentelijke gebouwen) vragen om een overzichtelijke onderhoudscyclus met een omschrijving van de werkzaamheden en bijbehorende kosten. Het maken van strategische keuzes en beleid zijn hierin maatgevend. Deze paragraaf geeft inzicht in de mate van onderhoud en de financiële vertaling hiervan.

Kerncijfers

De gemeente Borsele heeft op peildatum 1 januari 2022 in totaal 151 gebouwen, inclusief objecten zoals kunstwerken en de klokken en uurwerken van bepaalde torens, in eigendom. Deze zijn verdeeld over zes categorieën gebouwen. Het juridisch en economisch eigenaarschap is verdeeld. Deze 151 gebouwen en objecten hebben een bruto vloeroppervlakte van circa 50.000 m².

Binnen het totale bruto vloeroppervlak (bvo) hebben we de volgende onderverdeling:

Oppervlakte gebouwen	
Gemeentelijke gebouwen*	24.500 m ² bvo
Onderwijsgebouwen	19.000 m ² bvo
Sportfondsen accommodaties	8.500 m ² bvo
<i>*exclusief torens</i>	

Categorieën gebouwen
- Monumenten (o.a. torens)
- Onderwijsgebouwen
- Maatschappelijke gebouwen (o.a. dorpshuizen, gymzalen en peuterspeelzalen)
- Brandweerkazernes
- Eigen gebouwen (o.a. gemeentehuis, raads- en trouwzaal, werkplaatsen, kunstwerken en overige kleine objecten)
- Geprivatiseerde gebouwen (bijvoorbeeld sport- en tennisaccommodaties)

Beleid

Vanaf 2004 zijn we gestart met het formuleren en vaststellen van beleid voor onderhoud van het gemeentelijk vastgoed. Op 3 december 2015 is de onderhoudsnota gemeentelijke gebouwen voor de periode 2016-2025 door de gemeenteraad vastgesteld. De financiële vertaling uit de nota heeft betrekking op al onze gemeentelijke gebouwen en objecten, met uitzondering van de schoolgebouwen. In 2026 wordt op basis van een geactualiseerde meerjarenonderhoudsplanning keuzes gemaakt voor de verduurzaming en toekomstbestendigheid van de gemeentelijke gebouwen.

Onderhoud

We kunnen drie soorten onderhoud onderscheiden:

- Dagelijks onderhoud dat tot doel heeft om het gebouw en de installaties in een toestand te houden die voor dagelijkse functievervulling noodzakelijk is.
- Periodiek onderhoud waarbij in de regel geen vernieuwing plaatsvindt, zoals binnenschilderwerk. Dit betreft terugkerend onderhoud met een zekere cyclus.
- Groot onderhoud waarbij veelal onderdelen van het gebouw of de installaties moeten worden vervangen (zoals vernieuwing van het dak of vervanging van de cv-installatie).

Bij de beoordelingssystematiek van onderhoud hanteren we de volgende conditieniveaus:

- Conditie 1: uitstekende onderhoudstoestand
- Conditie 2: goede onderhoudstoestand
- Conditie 3: redelijke onderhoudstoestand

Realisatie nieuwe brandweerpost Heinkenszand

De brandweerposten Heinkenszand en 's-Heer Arendskerke zijn samengevoegd. Het doel van dit project is te komen tot de realisatie van een nieuwe brandweerpost in Heinkenszand op een kavel gesitueerd op de hoek van de Guldenroedestraat/Hoefbladstraat. Deze centrale locatie is zowel voor de vrijwilligers uit Heinkenszand als de vrijwilligers uit 's-Heer Arendskerke goed en snel bereikbaar. In 2022 is de ruimtelijke procedure afgerond en gestart met het aanbestedingstraject.

Masterplan Nieuwdorp

Algemeen

Het doel van het Masterplan Nieuwdorp is het toekomstbestendig maken van Nieuwdorp door

- het duurzaam vernieuwen van de sociaal-maatschappelijke voorzieningen (waaronder het dorpshuis en de school)
- het creëren van een dorpshart
- het optimaliseren van de verkeerssituatie en de verkeersafwikkeling van het dorp
- en: het optimaliseren van de (woon)omgeving.

Dit alles rekening houdend met (toekomstige) ontwikkelingen en wetgeving op het gebied van duurzaamheid, klimaatadaptie en energietransitie.

Het Masterplan voeren we uit in twee fasen. Sinds 2019 zijn we bezig met de uitvoering van de 1e fase.

Fase 1

Als gevolg van een verlaging van het structurele budget van het Masterplan hebben we een aantal deelprojecten uit de 1e fase door moeten schuiven naar de 2e fase. Dit betreft de deelprojecten “inrichten Lewedijk en aanleg fietspad” en “realiseren klimaatstraat Hertenweg”. De overige deelprojecten hebben we deels uitgevoerd en deels in uitvoering.

Fase 1 bestaat nu uit de volgende deelprojecten:

- Dorpshart: het realiseren van een multifunctionele accommodatie (MFA) met dorps huis, school, kinderopvang en gymzaal
- Kavel Steketeepad: aankoop en inrichting van de kavel
- Project flexwonen/expathotel: onderzoeken van de mogelijkheid voor het realiseren en exploiteren van een expathotel aan de Herteweg. Het onderzoek is afgerond, maar dit heeft geresulteerd in een ander deelproject binnen het Masterplan, namelijk “ontwikkeling Middengebied”
- Klimaatstraat Prinses Margrietstraat
- Natuuronderzoek: pilot proactieve soortenbescherming (voor het verkrijgen van een gebiedsontheffing voor het dorp Nieuwdorp voor een periode van tien jaar in het kader van de Flora- en faunawet).

Uitvoering 1e fase

Helaas hebben we tijdens de periode van uitvoering van de 1e fase van het Masterplan (2019-heden) behoorlijke vertragingen opgelopen door:

- Ondertoezichtstelling door de Provincie
- Kerntakendiscussie
- Corona
- Pilot proactieve soortenbescherming
- Oorlog in Oekraïne en opvang van Oekraïense vluchtelingen.

Dorpshart/MFA.

De voorbereidingen voor dit deelproject hebben we verder opgepakt. De definitieve ontwerpen voor de MFA en de bijbehorende inrichting van de openbare ruimte zijn gereed. Op dit moment zijn we nog bezig met het ontwerp van het interieur.

We hebben de aanvraag voor de omgevingsvergunning ingediend. Het voorontwerp bestemmingsplan, het ontwerpbestemmingsplan en de ontwerpomgevingsvergunning hebben ter inzage gelegen. Binnen de termijn van terinzagelegging hebben we één zienswijze ontvangen. Deze is weer ingetrokken.

Het voormalige schoolgebouw aan de Prinses Irenestraat hebben we gesloopt. Dit is later gebeurd dan we oorspronkelijk hadden gepland. Dit vanwege de huisvesting van een aantal Oekraïense vluchtelingen in het gebouw.

De MFA biedt ruimte voor (kleinere) ondernemers. Zij kunnen, in overleg, een plek krijgen op de verdieping van de voormalige pastorie en/of op een andere geschikte plek binnen de MFA. We hebben inmiddels met een aantal geïnteresseerde bedrijven een gesprek gehad. We zijn verdergegaan met het uitwerken van de Verhuur+ constructie. Verhuur+ betekent dat we ruimtes in de MFA btw-belast gaan verhuren. De btw over de investering van het te verhuren gebouwdeel kunnen we dan terugvorderen. In

Nieuwdorp kan alleen het dorpshuis onder de Verhuur+ vallen.

Kavel Steketeepad

Dit deelproject afgerond. Dit jaar hebben we in overleg met het dorp nog een aantal voorzieningen toegevoegd: een extra zitgelegenheid en een natuurspeelobject. De dorpsraad wil ook nog een watertappunt laten installeren. Zij zorgen zelf voor de uitvoering en de kosten hiervan komen volledig voor rekening van de dorpsraad. Wij ondersteunen de dorpsraad bij de uitvoering.

Project flexwonen/expathotel

Dit deelproject betrof in eerste instantie het doen van onderzoek naar de mogelijkheid van het realiseren en exploiteren van een expathotel. Het onderzoek hebben we al enige tijd afgerond. De conclusie was dat de vraag naar buitenlandse arbeidskrachten de komende jaren zal blijven bestaan en nog licht zal stijgen. Daarnaast kwam uit het onderzoek naar voren dat er ook andere doelgroepen zijn die op zoek zijn naar tijdelijke huisvesting (spoedzoekers, jongeren, starters, statushouders). We hebben het daarom nu niet meer alleen over een expathotel, maar over een huisvestingsvoorziening voor mensen met een tijdelijke woonbehoefte: flexwonen. Het plan was om dit te realiseren aan de Hertengeweg. Vanuit gebiedsontwikkeling willen we eventuele plannen van de burens aan de Havenweg hierop laten aansluiten; een integrale aanpak van het "Middengebied". Ons doel is om het totale gebied te herontwikkelen, zodat het gebied een upgrade krijgt en we een win-win situatie kunnen creëren en een toekomstbestendige invulling kunnen realiseren.

Het "Middengebied" bestaat uit de kavels van:

- Gemeente Borsele aan de Hertengeweg 2-4 (Dorpshuis Ammekore en schoolgebouw);
- Stichting Beveland Wonen aan de Hertengeweg (naast kavel gemeente Borsele);
- Gereformeerde Gemeente Nieuwdorp aan de Havenweg
- GEO Energie aan de Havenweg.

De kavel van Beveland Wonen hebben we inmiddels aangekocht.

We hebben diverse gesprekken gevoerd met de betrokken partijen en we hebben een aantal stedenbouwkundige modellen laten uitwerken. Samen met de betrokken partijen gaan we dit deelproject verder uitwerken.

Klimaatstraat Prinses Margrietstraat

We zijn bezig met de uitvoering van het herinrichtingsplan van de Prinses Margrietstraat. Dit is bijna gereed. We hebben van de Provincie Zeeland een subsidie ontvangen. Van dit bedrag moeten we aanvullende maatregelen treffen voor de klimaatstraat. We hebben dit al gebruikt voor:

- een tuinontwerpsessie voor de inwoners van de Prinses Margrietstraat
- een energiebespaarbox voor de inwoners van de Prinses Margrietstraat
- demonstratiemateriaal
- een informatiefolder over duurzaamheid
- aanvullende inrichting van de klimaatstraat
- ontwikkelen van stukken die we voor de Provincie moeten aanleveren.

Natuuronderzoek

Dit deelproject houdt in dat we onderzoeken welke beschermde plant- en diersoorten er in het Masterplan gebied voorkomen en welke maatregelen we moeten treffen om deze beschermde soorten in stand te houden. Het doel van dit deelproject is om een gebiedsontheffing te krijgen voor een periode van tien jaar voor de flora- en faunawetgeving.

Het onderzoek hebben we (met allerlei vertragingen) afgerond. Voor de aangetroffen beschermde diersoorten hebben we nu een zogenaamd soortmanagementplan (SMP) opgesteld. In dit plan hebben we beschreven hoe we deze diersoorten gaan beschermen en welke maatregelen we daarvoor gaan nemen.

Omdat we gaan werken met het SMP hebben we van de Provincie een gebiedsontheffing gekregen voor vijf jaar. Deze periode kan met vijf jaar worden verlengd. Met deze ontheffing krijgen we van de Provincie toestemming om allerlei werkzaamheden uit te gaan voeren in het Masterplangebied. Uiteraard zitten hier wel voorwaarden aan verbonden en moeten we de maatregelen uit het SMP ook echt gaan treffen. Apart natuuronderzoek of toetsing is dan niet meer nodig. We mogen ook anderen, bijvoorbeeld de inwoners van Nieuwdorp, gebruik laten maken van deze ontheffing. Ze kunnen dan zonder natuuronderzoek te doen, starten met de werkzaamheden. Dit levert kostenbesparing en tijdswinst op.

Voorwaarde van de Provincie is wel dat we gedurende de ontheffingsperiode gaan monitoren wat er gebeurt. We hebben hiervoor een monitorsysteem opgezet dat is goedgekeurd door de Provincie.

Financiën

In eerste instantie hadden we voor de uitvoering van het Masterplan Nieuwdorp een structureel budget van € 500.000. Dit budget is vervolgens verlaagd naar € 350.000. We hebben het te verwachten btw-voordeel uit de Verhuur+ constructie en de te verwachten bijdrage uit de SPUK-regeling ingezet. Daarnaast hebben we een aantal subsidies ontvangen.

Het beschikbare budget was door uiteenlopende omstandigheden niet meer toereikend voor de volledige uitvoering van de 1e fase van het Masterplan. Om die reden is er in 2023 middels een raadsvoorstel om extra middelen gevraagd voor de uitvoering van de eerste fase van Masterplan Nieuwdorp.

Paragraaf Financiering

De belangrijkste uitgangspunten van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) zijn het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid van de decentrale overheden, evenals het beheersen van renterisico's. Om dit te bereiken stelt de Wet Fido diverse regels. De gemeenteraad heeft het treasurystatuut vastgesteld op 11 december 2014. Naast het statuut is een paragraaf financiering verplicht in de begroting en de jaarrekening.

Gemeentefinanciering

Financieringen voor een periode van één jaar en langer worden enkel aangetrokken ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak. We hebben dit jaar geen nieuwe lening aangetrokken bij de Bank Nederlandse Gemeenten (hierna BNG). Dat betekent dat we nog altijd vijf leningen uit hebben staan bij de BNG. Deze leningen komen niet in aanmerking voor vervroegde aflossing. In 2022 waren er de volgende mutaties in onze leningenportefeuille:

Langlopende leningen 2022								
Naam	Startdatum	Einddatum	Hoofdsom	Rente%	Stand 1-1	Aflossing	Rente	Stand 31-12
40.114790	31-12-2021	31-12-2041	10.000.000	0,490%	10.000.000	500.000	49.000	9.500.000
40.104856	31-12-2009	31-12-2029	10.000.000	4,120%	4.000.000	500.000	164.800	3.500.000
40.101105	02-01-2006	02-01-2031	7.000.000	3,800%	2.800.000	280.000	106.400	2.520.000
40.94425	26-03-2002	26-03-2027	25.000.000	5,560%	600.000	100.000	33.360	500.000
40.91101	04-05-2000	04-05-2025	4.537.802	6,105%	726.048	181.512	44.325	544.536
Totaal			56.537.802		18.126.048	1.561.512	397.885	16.564.536

Liquiditeitsbeheer

De liquiditeitspositie zal voldoende zijn om te garanderen dat de verplichtingen tijdig worden nagekomen. Om de saldi optimaal te beheren, maken wij gebruik van het pakket voor geïntegreerde dienstverlening op het terrein van betalingsverkeer en kredietverlening van de BNG.

Gewaarmerkt voor identificatie
doeleinden d.d: 05-07-2023

Uitgeleende middelen

We hebben een uitstaande geldlening aan de gemeente Kapelle die eindigt in 2028. Daarnaast hebben we in 2022 overtollige liquide middelen uitgezet bij externe partijen. Conform wet- en regelgeving hebben we dit enkel gedaan bij andere gemeenten om risico te vermijden.

Verstrekte geldleningen	
Gemeente Kapelle	
Hoofdsom	4.050.000
Stand per 1 januari 2022	1.890.000
Aflossing	270.000
Stand per 31 december 2022	1.620.000

Verstrekte kasgeldleningen 2022			
Kenmerk	Hoofdsom	Startdatum	Einddatum
N13258	3.500.000	30-9-2022	6-1-2023
N13390	3.000.000	24-10-2022	24-11-2022
N13657	3.800.000	1-12-2022	1-2-2023

Risicobeheer

In 2011 ontwikkelden we een beleidskader voor het garant staan voor leningen van derden, in 2022 hebben we dit beleidskader herzien. In de beleidsregeling zijn criteria opgenomen onder welke voorwaarden we een gemeentegarantie afgeven. Voor deze garantieverplichtingen verwijzen we naar de niet uit de balans blijvende verplichtingen in de jaarrekening. De gemeente kan middelen uitzetten uit hoofde van de treasuryfunctie. Voorwaarden zijn dat deze uitzettingen een voorzichtig karakter hebben en niet gericht zijn op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. Het prudente karakter van deze uitzettingen wordt gewaarborgd via de richtlijnen en limieten van het treasurystatuut. Het gebruik van derivaten is niet toegestaan; verder mogen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm niet worden overschreden conform de Wet Fido.

Kasgeldlimiet

Een kortlopende geldlening moet voldoen aan de geldende regelgeving. Deze regelgeving staat beschreven in de Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (Ufdo).

De kasgeldlimiet bepaalt welk bedrag aan kortlopende leningen mag worden afgesloten. Het maximale bedrag bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. Bij overschrijding van de kasgeldlimiet is het aantrekken van een vaste geldlening verplicht. Er heeft geen overschrijding van het kasgeldlimiet plaats gevonden.

Kasgeldlimiet 2022 (bedragen x € 1000)				
Omschrijving	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Lasten Begroting per 1 januari	59.342	59.342	59.342	59.342
Percentage kasgeldlimiet	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
Toegestane kasgeldlimiet	5.044	5.044	5.044	5.044
Vlottende uitzettingen	529	716	3.500	7.438
Vlottende schulden	-	-	-	-
Totale vlottende middelen	529	716	3.500	7.438
Toegestane kasgeldlimiet	5.044	5.044	5.044	5.044
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	5.573	5.760	8.544	12.482

Renterisiconorm

De renterisiconorm geeft het renterisico op de langere termijn weer. Hieronder vallen alle leningen met een rentetypische looptijd vanaf 1 jaar. Het doel is op deze wijze spreiding te krijgen in de rentetypische looptijden in de leningenportefeuille, waardoor een verandering in de rente vertraagd doorwerkt op de rentelasten in de administratie. In een jaar mogen de herfinancieringen als gevolg van aflossingen en de renteherzieningsmomenten gezamenlijk niet meer dan 20% van het begrotingstotaal per 1 januari bedragen. In 2022 was de bovengrens voor de gemeente Borsele € 11.868.400 (20% van het begrotingstotaal per 1 januari € 59.342.000). In 2022 bleven de aflossingen € 1.561.512 onder dit niveau, zodat we ruimschoots voldoen aan deze norm uit de Wet Fido.

Renterisiconorm 2022

Lasten primaire begroting	59.342.000
Percentage renterisiconorm	20%
Renterisiconorm	11.868.400
Reguliere aflossing geldleningen	1.561.512
Geldleningen met renteherziening	-
Ruimte onder risiconorm	10.306.888

Renteomslag

Op basis van de begroting 2022 was het renteomslag percentage 0,98%. Het resultaat van het taakveld treasury is berekend in onderstaand schema.

Renteschema 2022

De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€ 387.274
De externe rentebaten	€ 55.352
Totaal door te rekenen externe rente	€ 331.923
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	€ -51.983
De aan taakvelden toe te rekenen rente	€ 383.906
De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	€ 376.280
Renteresultaat op het taakveld treasury	€ 7.626

Renteontwikkeling

Het blijft een onzekere tijd op monetair gebied. In 2022 is de rente wederom gestegen, de verwachting is dat deze stijging zich voort zal zetten in 2023. In 2021 hebben we een langlopende lening tegen 0,490% afgesloten. Dit tarief staat voor 20 jaar tot het eind van de lening vast.

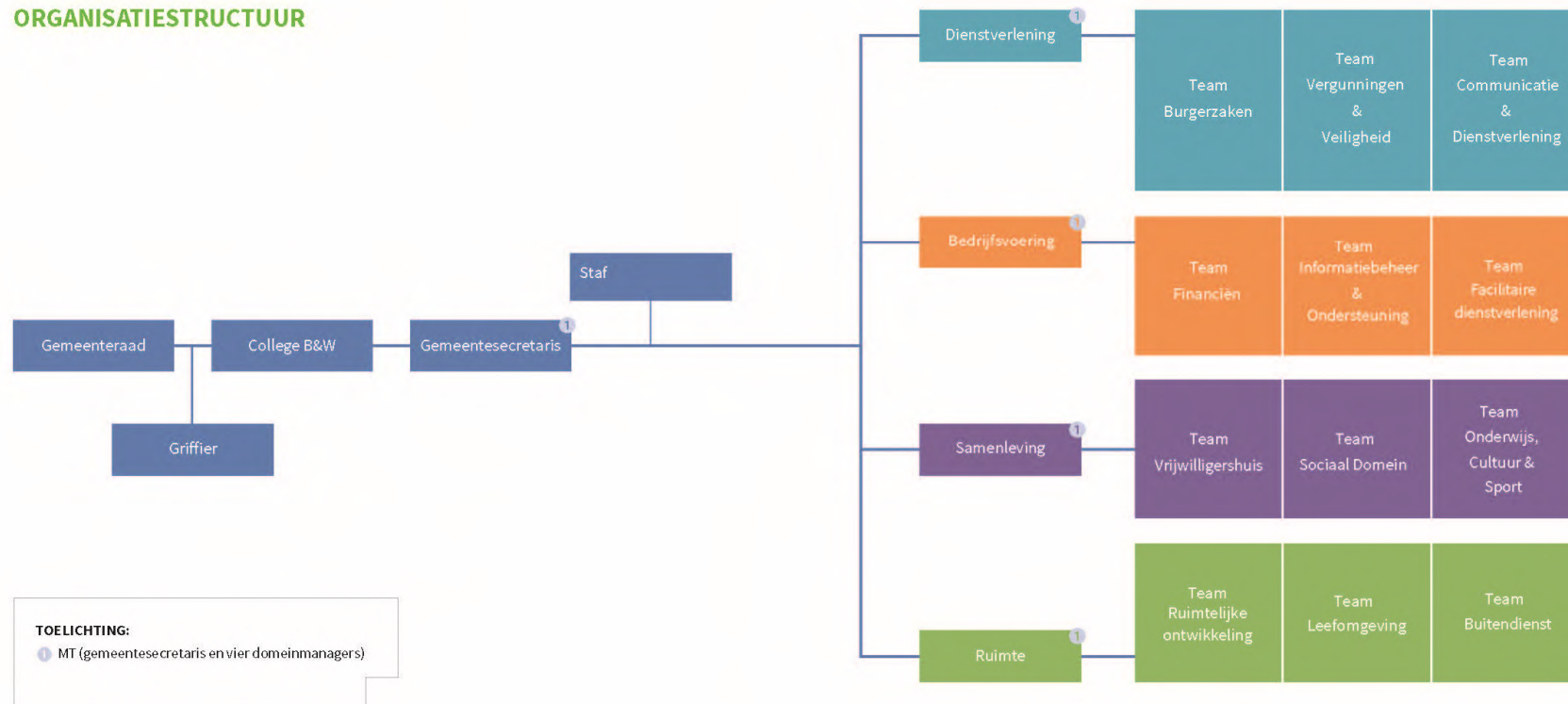
Schatkistbankieren

Sinds december 2013 is de gemeente verplicht tot schatkistbankieren. Hierbij geldt een minimum drempel van 0,75% van het begrotingstotaal. Dit betekent voor Borsele een drempel van ongeveer € 408.562. Per 1 juli 2021 is het percentage bijgesteld naar 2,00%, wat een bedrag rond €1,1 miljoen betekent. De overtollige liquide middelen worden in Rijksschatkist aangehouden, waarbij er sinds 2022 een rentevergoeding wordt verstrekt.

Berekening benutting drempelbedrag schakistbankieren (bedragen x € 1000)				
Omschrijving	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Lasten Begroting per 1 januari	59.342	59.342	59.342	59.342
Percentage drempelbedrag	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Drempelbedrag	1.187	1.187	1.187	1.187
Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	36.679	41.071	33.279	17.343
Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	408	451	362	189
Drempelbedrag	1.187	1.187	1.187	1.187
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	779	736	825	998

Paragraaf Bedrijfsvoering

ORGANISATIESTRUCTUUR

Organisatie

We werken volgens bovenstaande organisatiestructuur. De medewerkers dragen in deze structuur veel eigen verantwoordelijkheid. In de praktijk zien we dat de medewerkers deze rol, hierin ondersteunt door de domeinmanagers, ook steeds meer op zich nemen. De staf bestaat uit de concerncontroller, de CISO en de data-analist.

We hebben wederom aandacht gegeven aan onze missie, visie en kernwaarden ‘verantwoordelijk, denken en doen, vertrouwen en energiek’. Dit doen we in combinatie met de actiepunten uit de inzetbaarheidsscan van 2021. Deze scan meet de inzetbaarheid en daarmee het werkvermogen van de medewerkers. Uit de inzetbaarheidsscan 2022 blijkt dat we als Borsele op de goede weg zijn. Bij de vorige scan in 2021 scoorden we nog onder het landelijk gemiddelde. Door uitvoering van diverse actiepunten zijn we in 2022 gestegen tot op het landelijk gemiddelde.

Gewaarmerkt voor identificatie doeleinden d.d: 05-07-2023

Personeel & Organisatie

De totale formatie in 2022 bedroeg per 31 december 171,9 fte. De totale salariskosten over dat jaar waren circa 12,5 miljoen.

Als gemeente willen we een aantrekkelijke werkgever zijn voor ons personeel. Belangrijk hierbij zijn goede secundaire arbeidsvoorwaarden, een goede werksfeer en een marktconform salaris. Daar waar mogelijk harmoniseren we onze arbeidsvoorwaarden binnen de Bevelanden. In 2022 zijn we gestart met de ontwikkeling van beleid op het gebied van duurzame inzetbaarheid onder de naam Borsele-fit (Bfit). Ook voerden wij in 2022 de inzetbaarheidsscan opnieuw onder onze medewerkers uit. De resultaten van deze scan zijn de basis voor de startgesprekken van onze nieuwe HR-cyclus. Een belangrijk aspect binnen deze gesprekken is loopbaanontwikkeling. Ter ondersteuning daarvan stelden wij in 2022 een ontwikkelkalender op voor onze medewerkers. Deze kalender omvat verschillende trainingen op het gebied van gemeente- en bestuursrecht, vitaliteit, politieke en bestuurlijke sensitiviteit, persoonlijke effectiviteit e.a.. Deze trainingen bieden we de komende jaren incompany aan onze medewerkers aan.

Flexibel werken

Het thuis en digitaal werken is niet meer weg te denken uit onze maatschappij. Dit vraagt voor de organisatie een nieuw werkplekconcept 'Flexibel werken binnen Borsele'. We oriënteerden ons op de benodigde inrichting van het gemeentehuis. Een ruimtelijk en functioneel programma van eisen is hiervoor opgesteld. Hiermee willen we het gemeentehuis zodanig (gefaseerd) aanpassen dat dit aansluit bij de huidige en toekomstige behoefte als het gaat om flexibel werken, (digitaal) vergaderen en projectmatig werken. Dit krijgt in 2023 een vervolg. We blijven medewerkers faciliteren om thuis te kunnen werken.

Communicatie, dienstverlening en participatie

In 2022 is de communicatie- en dienstverleningsvisie aangeboden aan en goedgekeurd door het college. In de visie geven we aan hoe we binnen Borsele omgaan met dienstverlening en communicatie en wat onze ambities voor de komende vijf jaar zijn. Zo willen we denken vanuit de leefwereld van onze inwoners, een gastvrije gemeente zijn en verbindend samenwerken met en voor onze inwoners, eenvoudige en heldere communicatie voor alle doelgroepen en werken aan een Borsele voor iedereen.

Op het gebied van communicatie ging in 2022 extra aandacht uit naar klimaatadaptatie, nieuwe wetgeving (Wet open overheid (Woo), Wet elektronische publicaties (Wep) en digitale toegankelijkheid), de Wijkuitvoeringsplannen en opvang van Oekraïense vluchtelingen. Ook in 2022 was interne communicatie een speerpunt en dit onderwerp blijft ook hoog op onze prioriteitenlijst staan. Tot slot hebben we in de tweede helft van 2022 extra ingezet op de communicatie over de mogelijke komst van twee nieuwe kerncentrales in Borssele.

In 2022 zijn we met alle advies- en dorpsraden gesproken over de nieuwe participatienota. De opmerkingen en suggesties zijn meegenomen in de definitieve versie die we begin 2023 aan de raad aanbieden.

Open dag

In juli zetten we de deuren van het gemeentehuis open voor onze inwoners. Deze open dag was een activiteit vanwege 50 jaar Borsele die door de toen geldende coronamaatregelen was uitgesteld. Inwoners konden kennismaken met de verscheidenheid aan taken die de gemeente uitvoert. De Buitendienst was aanwezig met materieel, we legden inwoners uit hoe zij een drugslab konden herkennen, we hebben oude dorpsfilms getoond en kinderen konden trouwen met hun knuffel.

Gemeenteraadsverkiezingen

In maart vonden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. We organiseerden een debatavond waar de lijsttrekkers van de 6 politieke partijen met elkaar de discussie aangingen over actuele thema's als financiën, klimaat en woningbouw. Op de verkiezingsdag zelf organiseerden we een openbare bijeenkomst in De Stenge waar we de uitslagen van de stembureaus deelden. De avond werd ook live uitgezonden.

Informatievoorziening

Omdat in juni 2021 het Evaluatierapport Strategische Informatievoorziening is verschenen, is er in 2022 een iVisie voor alle zes de deelnemende organisaties (Bevelandse gemeenten en GR De Bevelanden) opgesteld. De samenleving vraagt steeds meer aanpassingen binnen de overheid om producten en diensten digitaal aan te bieden. De overheid moet flexibeler en transparanter worden om zo in te kunnen spelen op deze veranderende vraag. Met de iVisie is de stip op de horizon op het gebied van ICT, Informatievoorziening en Informatiebeheer bepaald. Deze stip helpt de komende jaren bij het maken van keuzes binnen deze gebieden met als doel om over 5 jaar een stabiele toekomstbestendige organisatie te hebben staan. Het werken vanuit een iVisie raakt niet alleen de ICT, maar de gehele organisatie. Er zijn vier speerpunten geformuleerd:

Speerpunt 1: We versterken het contact met onze klanten.

Speerpunt 2: We hebben een toekomstgerichte duurzame organisatie.

Speerpunt 3: We werken datagedreven.

Speerpunt 4: We investeren in (digitaal) samenwerken, zowel intern als extern.

Onderzoek Berenschot naar Governance De Bevelanden

Eind 2021 informeerden wij u over het verder uitvoeren van het onderzoek Berenschot naar de governancestructuur van GR De Bevelanden. Een aantal aanbevelingen is in 2022 uitgevoerd waaronder het opstellen van een i-Visie, het opnieuw inrichten van de P&C-cyclus en inkleuren van de speelruimte van de directeur. Ook is het proces voor cultuurverandering, wat onder andere is gericht is op een verandering in het wij-zij denken, in gang gezet.

Informatiebeveiliging en privacy

We investeren in goede beveiliging van informatie en de bescherming van de privacy van onze inwoners. Naast de technische kant van informatieveiligheid, focussen we ons ook op de menselijke kant.

Actualiteit van beleid en procedures

In 2022 is het vernieuwde Strategisch Informatiebeveiligingsbeleid (2022-2026) vastgesteld. We hebben aanvullend een telewerkregeling en fysiek toegangsbeleid vastgesteld. Het huidige privacybeleid is geëvalueerd. De informatieveiligheidsprocedures zijn in 2021 vastgesteld en nog actueel.

Verantwoording

Over 2022 verantwoorden we onszelf weer via de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit). ENSIA is een initiatief van gemeenten, het ministerie van BZK en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). ENSIA streeft naar een zo effectief en efficiënt mogelijk ingericht verantwoordingsstelsel over informatiebeveiliging en informatiekwaliteit. De ENSIA-verantwoording over 2021 is in 2022 succesvol afgerond.

Nieuw sinds 2021 was de audit op grond van de Wet politiegegevens (Wpg) en bijbehorende Regeling periodieke audit politiegegevens. Een externe auditor heeft een audit uitgevoerd over het Wpg-normenkader. De rapportage van de externe audit hebben we conform de wettelijke verplichting aangeleverd bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). De uitkomst van deze audit verplicht ons om een verbeterplan op te stellen en binnen een jaar een heraudit te laten uitvoeren. Hier gaan we in 2023 verder mee aan de slag. Over 2022 voerden we ook de jaarlijkse interne audit uit.

Incidenten

In 2022 zijn er 23 incidenten gemeld bij de CISO en/of FG. Vier incidenten betroffen een datalek met persoonsgegevens. Deze datalekken zijn volgens procedure gemeld en behandeld. Waar nodig hebben we betrokkenen en/of de Autoriteit Persoonsgegevens op de hoogte gesteld. Veertien beveiligingsincidenten betroffen het te laat afmelden van een vertrokken medewerker bij de GR ICT Servicedesk. Daarnaast hebben we drie keer te maken gehad met diefstal/verlies van bedrijfsmiddelen. Alle incidenten zijn volgens de procedure melden van beveiligingsincidenten gemeld en afgehandeld.

Wet Open Overheid (WOO)

De gemeente maakt al diverse informatie uit eigen beweging openbaar. Daarnaast werken we aan de verbetering van de informatiehuishouding. De veranderopgave is groot en de wetgeving die in werking moet gaan treden is erg omvangrijk. Daarom zetten we in op ambitieniveau Basis. Dat houdt in dat wij voldoen aan het wettelijk minimum voor het openbaar maken van de overheidsstukken uit de elf categorieën opgenomen in artikel 3.3 van de Woo. Vanuit daar kunnen we (eventueel) doorgroeien naar hogere ambitieniveaus. De gefaseerde inwerkingtreding van de verplichte categorieën biedt ons tijd en ruimte om aan de verplichtingen te voldoen.

In het jaar 2022 zijn 11 Woo-verzoeken ontvangen 2 verzoeken zijn ingetrokken, 1 verzoek is buiten behandeling gesteld, 1 verzoek is doorgestuurd, 7 verzoeken hebben geleid tot een beslissing.

Concerncontrol

Naast het in 2021 door de raad vastgestelde plan van aanpak rechtmatigheid hebben we in 2022 in overleg met de accountant een intern controleplan opgesteld en hebben we richtlijnen vastgesteld voor de prestatielevering binnen het inkoopproces. De interne controles in 2022 hebben we in overeenstemming met deze vastgestelde plannen uitgevoerd. De accountant is ook betrokken geweest bij het bepalen van de steekproeven voor de uit te voeren controles. Ook hebben we procesbeschrijvingen opgesteld voor een aantal belangrijke financiële processen. In 2022 is er één doelmatigheidsonderzoek uitgevoerd, met als onderwerp “Grip op gemeenschappelijke regelingen”.

Datagedreven werken

Datagedreven werken is werken op basis van feiten uit de samenleving, die verzameld worden in de vorm van data. Deze worden geanalyseerd naar informatie en samen met domeinkennis op de juiste manier geïnterpreteerd naar bruikbare inzichten. Het doel van datagedreven werken is om zo geïnformeerd mogelijk besluiten te nemen, waardoor de kwaliteit van beslissingen toeneemt. Per 1 juli 2022 hebben we in samenwerking met de gemeente Kapelle een data-analist aangesteld die zich eerst richt op het Sociaal Domein.

Paragraaf Grondbeleid

Algemeen

Voor 2022 hanteren we het beleid zoals vastgesteld in de nota Grondbeleid 2015-2019. In 2023 treffen we de voorbereidingen voor de actualisering van deze nota. We streven ernaar om de nieuwe nota in de loop van 2024 voor te leggen aan de gemeenteraad om vast te stellen. Dit in verband met de uitgestelde inwerkingtreding van de Omgevingswet en de geplande vaststelling van onze nieuwe Omgevingsvisie. Op deze wijze bereiken we de benodigde samenhang tussen beide beleidsdocumenten.

De twee belangrijkste kerndoelstellingen van het grondbeleid:

- het bevorderen van het gewenste ruimtegebruik en de ruimtelijke kwaliteit;
- het streven naar een financieel gezond grondbedrijf. Winstgevende plannen moeten verlieslatende kunnen compenseren.

Visie

De nota Grondbeleid geeft inzicht in het gemeentelijk handelen bij locatieontwikkelingen. Met het grondbeleid als instrument kunnen de ruimtelijk-economische opgaven zoals die in andere beleidsdocumenten zijn vastgelegd uitgevoerd worden. Dit geldt met name voor de woningbouwplanning en het bedrijventerreinprogramma. De kerndoelstellingen zijn vertaald naar specifieke beleidsuitgangspunten waaraan de uitvoering van het grondbeleid kan worden getoetst. De Nota Grondbeleid 2024-2028 geeft het beleid weer voor de komende vier jaar.

Wijze waarop grondbeleid wordt uitgevoerd

De gemeente streeft traditiegetrouw zoveel mogelijk naar een actief grondbeleid. Hiermee heeft de gemeente meer invloed en kunnen de kerndoelstellingen beter gerealiseerd worden. Als gevolg van de achter ons liggende economische crisis en de verwachte demografische ontwikkelingen schuiven we meer op naar faciliterend grondbeleid. Wanneer kansen zich aandienen, risico's overzienbaar zijn en sterke sturing gewenst is, blijft de mogelijkheid van actief optreden aanwezig. Om deze laatste reden is ervoor gekozen het gebied Platepolder in Heinkenszand zelf te exploiteren. Hierbij is rekening gehouden met de in de nota Grondbeleid genoemde hoeveelheid aan projectontwikkelaars uit te geven kavels. Met dit plan kan aan de toekomstige op Heinkenszand gerichte vraag aan woningbouw voldaan worden.

Actuele prognose resultaten

Op basis van de jaarrekening 2022 prognosticeren wij op termijn nog een positief resultaat van € 5.114.932 van alle in exploitatie zijnde plannen. Op deze plannen is al een winst genomen van € 15.787.252. Het resultaat betreft de gehele looptijd van de plannen.

Bouwgronden in exploitatie	Aantal m2	Boekwaarde 31-12-2022	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Geraamd Resultaat	Gerealiseerde winstnemingen
Woningbouw:						
Borsele, Stadshoek	948	-241.577	299.884	151.680	-93.373	329.008
's-Gravenpolder, Oostgaarde	1.917	-1.936.486	1.559.581	383.400	-760.305	1.585.782
's-Heer Abtskerke. Colenshoek 2	0	-170.038	169.592	0	-446	-77.311
's-Heerenhoek, De Blikken 2	4.873	-232.192	1.048.480	934.385	-118.097	460.034
Heinkenszand, Over de Dijk 2 en 3	1.000	-190.263	171.451	133.000	-151.812	8.727.854
Heinkenszand. Stenevate	0	-251.606	213.029	0	-38.577	234.968
Heinkenszand Platepolder	18.997	1.555.674	2.789.502	4.987.425	-642.249	354
Kwadendamme, 2001	0	-124.755	100.452	0	-24.303	545.182
Lewedorp, Nieuwe Kraaijertpolder	644	-856.929	358.157	112.700	-611.472	3.139.232
Ovezande, Plataanweg 2001	9.128	562.282	894.404	1.458.130	-1.444	-443.378
Ovezande, Nieuwstraat	6.461	-626.011	247.801	1.178.280	-1.556.490	277.061
Bedrijventerreinen:						
Heinkenszand, Noordzak fase 3	13.885	354.642	590.688	1.474.420	-529.090	384.311
Totaal	57.853	-2.157.259	8.443.021	10.813.420	-4.527.658	15.163.097

In het BBV en de notities van de commissie BBV zijn regels bepaald hoe de grondexploitaties berekend moeten worden en hoe tussentijds winst en verlies moet worden genomen. Ieder jaar wordt ieder complex opnieuw doorberekend naar de laatst bekende inzichten en grondslagen. Dit kan leiden tot jaarlijkse winst- en verliesnemingen. Deze mutaties verwerken wij ieder jaar in de jaarrekening. In de grondslagen van de jaarrekening nemen wij uitgangspunten voor onze berekeningen op zoals rentepercentage en kostenindexatie. Winst en verliezen worden gecompenseerd door onttrekkingen of dotaties aan de reserve bouwgrondexploitaties. De reserve is gemaximeerd op € 3.000.000. Jaarlijks wordt in de jaarrekening beoordeeld of de hoogte van de reserve toereikend is om de geschatte risico's op te vangen.

Als gevolg van wetwijzigingen behoren vanaf 1 januari 2016 de zogeheten 'Niet in exploitatie genomen gronden' (NIEGG) niet meer tot het grondbedrijf. Zij worden vanaf 2016 opgenomen onder de materiële vaste activa als 'strategische gronden'. Als een bestemmingsplan door de raad wordt vastgesteld, wordt die strategische grond overgeheveld naar dat bestemmingsplan. In principe dienen strategische gronden op marktwaarde gewaardeerd te worden. De marktwaarde kan afwijken van de aankoopprijs en kan leiden tot afwaardering van de grond. Al onze strategische gronden zijn gewaardeerd op marktwaarde.

Woningbouw en industrie

Regionale samenwerking en afstemming

Periodiek maken de vijf Bevelandse gemeenten regionale woningafspraken. De huidige woningafspraken bevatten per gemeente een woningbouwplanning voor de periode tot 2026. Die woningbouwplanningen zijn zodanig op elkaar afgestemd dat er een evenwichtige woningmarkt ontstaat binnen de regio. Die woningmarkt is afgestemd op de veranderende samenstelling van de bevolking en de daarmee veranderende vraag. Voor Borsele is een relatief beperkt aantal woningen beschikbaar zodat het moeilijk is om aan alle wensen op elk moment te kunnen voldoen.

De behoefte aan levensloopbestendige woningen blijft aanhouden. Bij de inrichting van nieuwe plannen moeten we hiermee rekening houden. Die behoefte merken we ook bij de ontwikkeling van de Platepolder in Heinkensand. In 2022 zijn regionaal afspraken gemaakt over de realisatie van betaalbare woningen en sociale woningbouw tot 2030. In Borsele hebben we besloten om 30 flexwoningen te gaan bouwen. Bestemd voor Starters, Statushouders en Spoedzoekers.

Bedrijventerreinenprogramma

Gedeputeerde Staten heeft een geactualiseerde prognose vastgesteld voor de behoefte aan bedrijfsterreinen. Aan de hand daarvan werken de regio's de programmering van de terreinen verder uit. De vijf Bevelandse gemeenten, vertegenwoordigd in het Bestuurlijk Platform De Bevelanden, hebben het geactualiseerde Bedrijventerreinprogramma De Bevelanden 2017-2025 in juli 2018 ter goedkeuring voorgelegd aan Gedeputeerde Staten. In dit programma zijn afspraken gemaakt over de regionale uitgifte. In 2022 is een nieuw regionaal bedrijventerreinprogramma van kracht. We verwachten dat de vraag naar ontwikkelruimte voor bedrijventerreinen licht stijgt ten opzichte van de prognoses, waardoor twee jaarlijkse monitoring van vraag en aanbod noodzakelijk blijkt. Hierbij geldt dat we op basis van concrete marktvaart extra ter beschikking gestelde exploitatieruimte verdelen tussen de regionale partners.

Borsele heeft alleen op bedrijventerrein Noordzak nog een aantal kavels beschikbaar. Wij spannen ons ervoor in dat er in de regionale programmering ruimte komt voor noodzakelijke uitbreiding van bestaande solitaire bedrijven.

Grondprijzen

Wij rekenen marktconforme uitgifteprijs. Hierbij kijken we zowel naar kostprijs, de prijzen in de regio en het voorzieningsniveau van de betreffende woonkernen. De gemeenteraad stelt de prijzen eenmalig vast bij de vaststelling van het bewuste bestemmingsplan. Bij de jaarlijkse actualisatie van de exploitatieplannen kijken we of we nog op koers liggen.

Erfpacht

Wij blijven gronden voor woningbouw en bedrijven aanbieden op twee manieren. Zowel koop als erfpacht is mogelijk. Erfpacht is mogelijk onder voor beide partijen aantrekkelijke voorwaarden. De erfpacht is eeuwigdurend. Het is na 2 jaar mogelijk om de erfpacht af te kopen tegen een vooraf vastgestelde afkoopsom. In 2022 heeft maar 1 persoon gebruik gemaakt van de mogelijkheid van erfpacht.

Reserves

Omdat grondexploitatie omgeven is door risico's, is er een reserve weerstandsvermogen bouwgrondexploitaties. Deze reserve is bedoeld als:

- ✦ Buffer voor verlieslatende grondexploitaties;
- ✦ Dekking voor onverwachte (meer)uitgaven in de grondexploitatie;
- ✦ Egalisatie van jaarlijkse winsten en verliezen;
- ✦ Dekking van de lasten van vennootschapsbelasting;
- ✦ Egalisatie voor herwaardering strategische gronden.

Verwant met de bouwgrondexploitaties is de Reserve Kwaliteit Openbare Ruimte.

Deze reserve wordt met name gevoed uit verkoop van bouwgronden in bestemmingsplannen. Ook nieuwe initiatieven van particuliere ontwikkelaars dragen bij aan deze reserve. Wij gebruiken deze reserve voor openbare voorzieningen, zoals verbetering infrastructuur, versterking natuur, landschap en cultuurhistorie, dorpsvernieuwing, herstructurering en revitalisering van bedrijfsterreinen en waterberging.

Overige ontwikkelingen

Hoewel de verkoop van bouwgrond in 2022 voor Borsele voortvarend is gegaan, zijn er toch ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op het tempo van de bouw. Er kunnen extra investeringen nodig zijn voor technische voorzieningen ten behoeve van het milieu. Zo vereisen gasloos bouwen en klimaatadaptatie en mogelijk ook de stikstofproblematiek extra maatregelen. Tot op heden zijn de financiële gevolgen beperkt gebleven.

Paragraaf Verbonden partijen

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op de definitie van en het beleid voor verbonden partijen. Van de belangrijkste verbonden partijen vermelden we: de vestigingsplaats, het publieke belang, het bestuurlijke belang, wie namens onze gemeente vertegenwoordigd is in het bestuur, de stemverhouding in het bestuur is, ons financiële belang is en de belangrijkste beleidsvoornemens van de verbonden partij.

Definitie verbonden partijen

Verbonden partijen zijn die partijen waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang verstaan we: zeggenschap, ofwel door vertegenwoordiging in het bestuur ofwel door het hebben van stemrecht. Met financieel belang doelen we op een bedrag dat aan de verbonden partij ter beschikking wordt gesteld en dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat en/of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Deze definities houden in dat gemeenschappelijke regelingen en participaties in N.V. 's, B.V. 's, V.O.F.'s en commanditaire vennootschappen verbonden partijen zijn. Ook stichtingen en verenigingen kunnen onder de verbonden partijen vallen, indien de gemeente een zetel in het bestuur heeft en financiële risico's loopt. Een stichting of vereniging die jaarlijks subsidie krijgt, maar waaraan geen andere financiële verplichtingen verbonden zijn met een juridische afdwingbaarheid door derden is geen verbonden partij.

Beleid

De belangrijkste uitgangspunten voor deelname aan verbonden partijen zijn:

- De gemeente participeert uitsluitend in verbonden partijen als daarmee een publieke taak wordt gediend;
- De gemeente participeert uitsluitend in privaatrechtelijke rechtsvormen als de desbetreffende taak niet vanuit een publieke rechtsvorm kan worden uitgevoerd.

Kernvragen die de gemeente zichzelf hierbij regelmatig dient te stellen zijn:

- Corresponderen de doelstellingen van de verbonden partij nog steeds met die van de gemeente?
- Worden de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partij gerealiseerd?

Besliskader

Besliskader voor het oprichten van of deelnemen in verbonden partijen:

1. Vaststellen of er sprake is van een publiek belang dat door de gemeente moet worden behartigd.
Als dit het geval is:
2. Vaststellen of de gemeente, in de hoedanigheid van publiekrechtelijk rechtspersoon, zelf het publieke belang kan behartigen.
Als dit niet mogelijk of wenselijk is:
3. Vaststellen of de gemeente de bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid beter kan overdragen aan een andere publiekrechtelijke organisatie.
Als dit niet mogelijk of wenselijk is:
4. Het oprichten van of deelnemen in een besloten vennootschap, naamloze vennootschap, stichting, vereniging of publiek-private samenwerking.

Criteria

Het ontwerpbesluit voor het oprichten van of deelnemen aan een verbonden partij, dat aan de gemeenteraad wordt voorgelegd, behandelt ten minste de volgende punten:

- Het besliskader verbonden partijen;
- De vertegenwoordiging in het bestuur;
- De andere betrokkenen in de verbonden partij;
- De financiële gevolgen voor de gemeente;
- De juridische aspecten.

Beleidskaders

Beleidskaders voor het aanwijzen van gemeentelijke vertegenwoordigers:

A. Gemeentelijke vertegenwoordiging in publiekrechtelijke organisaties.

Er worden geen raadsleden benoemd als vertegenwoordiger van de gemeente in een publiekrechtelijke organisatie, tenzij de publiekrechtelijke organisatie dit zelf voorschrijft.

B. Gemeentelijke vertegenwoordiging in privaatrechtelijke organisaties.

1. Het college benoemt geen collegeleden in:
 - a. Een raad van commissarissen,
 - b. Een raad van toezicht of
 - c. Het bestuur, tenzij het benoemen van collegeleden in genoemde functies in het bijzonder bij kan dragen aan het publieke belang en het private belang van de verbonden partij ook overeenstemt met het publieke belang. Het college dient de afweging tussen het publieke belang en belangenverstrengeling voor een dergelijke benoeming nadrukkelijk te motiveren.
2. Het college benoemt geen gemeenteambtenaren in:

- a. Een raad van commissarissen;
- b. Een raad van toezicht.
3. Gezien de controlerende functie van de raad kunnen raadsleden niet de functie van gemeentelijke vertegenwoordiger in privaatrechtelijke organisaties bekleden.
4. Voor benoeming als gemeentelijke vertegenwoordigers in toezichthoudende en adviserende organen als genoemd onder 1. en 2. komen in beginsel gekwalificeerde buitenstaanders ('externen') in aanmerking.
5. In geval van vennootschappen maakt de gemeente in ieder geval actief gebruik van haar rechten als aandeelhouder in de algemene vergadering van aandeelhouders voor het inbrengen van het gemeentelijk belang.

Naast bovenstaande uitgangspunten wordt in het college de richtlijn gehanteerd dat, indien er om dwingende redenen toch voor een overheidscommissaris wordt gekozen, de portefeuillehouder als vertegenwoordiger in de algemene vergadering van aandeelhouders zal optreden en de wethouder van Financiën in de raad van commissarissen.

De belangrijkste verbonden partijen voor onze gemeente zijn hieronder nader toegelicht.

De verbonden partijen worden onderverdeeld in:

- Gemeenschappelijke regelingen;
- Vennootschappen en coöperaties;
- Stichtingen en verenigingen, en,
- Overige verbonden partijen.

*Gemeenschappelijke regelingen***Gemeenschappelijke Regeling De Bevelanden**

Vestigingsplaats	Afhankelijk van het samenwerkingsonderdeel
Deelnemers	Borsele, Goes, Kapelle, Reimerswaal en Noord-Beveland
Publiek belang	Efficiency en kwaliteitsborging uitvoering gemeentelijke taken door samenwerking op diverse onderdelen van de bedrijfsvoering.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur en in het dagelijks bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Twee leden van het college vanuit elk van de deelnemende gemeenten
Stemverhouding in het bestuur	Gelijke stemverhouding. Ieder lid van het bestuur brengt één stem uit.
Financieel belang	Aandeel in de totale kosten van de samenwerkingsonderdelen.
Belangrijkste risico's	Verdere kostenstijging ten gevolge van organisatieontwikkeling.
Jaarcijfers	De jaarrekening 2022 sloot af met een positief saldo van € 802.063 voor bestemming.
Bijdrage 2023	De bijdrage in 2023 (exclusief WIZ) bedraagt € 3.828.547
Beleidsvoornemens	Verstevigen van het huidige takenpakket en waar nodig inspelen op actuele ontwikkelingen.

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland (GGD)

Vestigingsplaats	Goes
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten
Publiek belang	Het primaire doel betreft het bevorderen van de algemene gezondheidstoestand van de bevolking. De GGD Zeeland geeft uitvoering aan de wettelijke taak op gebied van de uitvoering van preventief gezondheidsbeleid van gemeenten, zoals beschreven in de Wet publieke gezondheid (Wpg).
Bestuurlijk belang	De GGD Zeeland is een gemeenschappelijke regeling. Alle Zeeuwse gemeenten zijn vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. De gemeente moet zich conformeren aan meerderheidsbesluiten. De gemeente heeft zitting in zowel het dagelijks als het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder M.C.J. van de Plasse-Nagelkerke.
Stemverhouding in het bestuur	De stemverhouding is per stem met een weging naar verhouding van het aantal inwoners.
Financieel belang	De bijdrage voor de jeugdgezondheidszorg wordt voor 100% gedekt uit rijksbijdragen. De bijdrage voor de algemene gezondheidszorg wordt vanuit het gemeentefonds gedekt.
Belangrijkste risico's	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Er bestaat het risico dat bij terugloop van de markt taken wachtgeldverplichtingen ontstaan. ▪ Risico van beschikbaarheid van arbeidskrachten zoals jeugdartsen en artsen Forensische Geneeskunde is toegenomen door krapte op de arbeidsmarkt bij deze specifieke dienstverleningen. ▪ De beschikbaarheid van arbeidskrachten en uitval in die gevallen waarin slechts één persoon bepaalde werkzaamheden verricht, leiden tot hogere kosten in verband met inhuur van extern

	personeel.
Jaarcijfers	Resultaat 2022 van de GGD Zeeland bedroeg € 713.875 positief exclusief de Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland (IJZ). IJZ bedroeg € 641.843 positief.
Bijdrage 2023	De bijdrage 2023 voor de GGD is € 1.096.928 en voor de IJZ € 6.949.169.
Beleidsvoornemens	De GGD Zeeland is de gezondheidsdienst voor alle dertien gemeenten in Zeeland. De GGD bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de Zeeuwse bevolking, op grond van de Wet publieke gezondheid. De GGD adviseert en ondersteunt gemeenten hierbij op een professionele en adequate wijze, in overleg met hen en in samenwerking met alle relevante partners in en buiten de provincie. Er zijn taken die voor alle Zeeuwse gemeenten worden uitgevoerd op basis van afspraken in de gemeenschappelijke regeling, zoals infectieziektebestrijding, jeugdgezondheidszorg, en het rijksvaccinatieprogramma. Ook zijn er taken die voor individuele gemeenten worden uitgevoerd, zoals preventieprojecten, gezondheidsenquêtes enzovoort. Daarnaast worden opdrachten uitgevoerd voor politie en justitie (forensische geneeskunde) en incidenteel voor andere externe partijen (markt taken). Ook is de GGD Zeeland verantwoordelijk voor het toezicht op de kinderopvang.

Zeeuwse Muziekschool

Vestigingsplaats	Middelburg
Deelnemers	Borsele, Goes, Tholen, Reimerswaal, Kapelle, Noord-Beveland, Middelburg, Hulst, Schouwen-Duiveland, Veere
Publiek belang	Het verzorgen van muziekonderwijs aan particulieren, muziekverenigingen en scholen.
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit wethouders van alle betrokken gemeenten
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder M.C.J. van de Plasse-Nagelkerke.
Stemverhouding in het bestuur	In de vergaderingen van het AB wordt bij stemming het gewicht van de stem van het door de betreffende gemeente aangewezen lid bepaald door de som van het bedrag in euro's dat de deelnemende gemeente in het lopende begrotingsjaar bijdraagt in de vaste kosten, de niet toerekenbare kosten en de variabele kosten, afgerond naar boven op een veelvoud van 100.000, gedeeld door de factor 100.000.
Financieel belang	De gemeente verstrekt subsidie aan de Muziekschool Zeeland (MSZ).
Belangrijkste risico's	De gemeenten Sluis en Vlissingen zijn uitgetreden. Zij hebben een afkoopsom moeten betalen. De bestemmingsreserve is opgebouwd uit die gelden. De bestemmingsreserve wordt specifiek ingezet ter versterking en aanpassing van de organisatie die noodzakelijk zijn door het uittreden met als uitgangspunt dat de andere gemeenten niet voor hogere kosten komen te staan. Als andere gemeenten ook uittreden, kan de toekomst van de MSZ in gevaar komen.

Jaarcijfers	Het resultaat over 2022 was € 415.600 negatief. Het nadelig resultaat van de Muziekschool Zeeland wordt voor € 280.204 gedekt uit de reserve. Voor het restant van € 135.396 wordt een bijdrage gevraagd volgens de verdeelsleutel.
Bijdrage 2023	In 2023 kennen wij een bedrag van € 141.312 aan subsidie toe.
Beleidsvoornemens	Wij erkennen het belang van muziekonderwijs voor kinderen en van muziek in het algemeen. Ook het rijk hecht hier veel belang aan via diverse stimuleringsregelingen.

Samenwerkingsverband Welzijnzorg Oosterschelderegio (SVWO)

Vestigingsplaats	Goes
Deelnemers	Gemeenten in de Oosterschelderegio
Publiek belang	Realisering van de gezamenlijke beleidsvoorbereiding, besluitvorming en beleidsuitvoering ten aanzien van nader aangeduide bovengemeentelijke voorzieningen en activiteiten op het terrein van de welzijnzorg.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder M.C.J. van de Plasse-Nagelkerke.
Stemverhouding in het bestuur	Naar verhouding van het inwoneraantal. Per 1.000 inwoners wordt één stem toegekend.
Financieel belang	Bijdrage in de kosten van het secretariaat. Daarnaast is het SWVO-intermediair voor de financiering van het algemeen maatschappelijke werk (AMW)/SMWO, volwasseneducatie, Wmo (indiceringen, verstrekkingen, huishoudelijke hulp), doelgroepenvervoer, gezondheidsbeleid, culturele zaken en incidentele regionale projecten.
Belangrijkste risico's	De gemeente Borsele kan door een meerderheidsbesluit in het bestuur met een hogere bijdrage worden geconfronteerd, ingeval van een afwijkend Borsels standpunt over financiële kwesties.
Jaarcijfers	Het resultaat 2022 bedroeg € 536.858 negatief volgens de concept jaarrekening. Definitieve jaarcijfers nog niet beschikbaar.
Bijdrage 2023	De totale bijdrage voor de uitvoering van taken voor SWVO voor Borsele bedraagt voor 2023 € 6.449.550
Beleidsvoornemens	Het SWVO geeft uitvoering aan het programma Sociaal Domein Oosterschelderegio in samenwerking met de GR De Bevelanden en de zeven afzonderlijke gemeenten die samen het SWVO vormen.

Samenwerkingsverband Belastingen en Waardebepaling Zeeland (SaBeWa - Zeeland)

Vestigingsplaats	Terneuzen
Deelnemers	Borsele, Hulst, Goes, Kapelle, Reimerswaal, Sluis, Terneuzen en Tholen, waterschap Scheldestromen
Publiek belang	Uitvoeren van de gemeentelijke en waterschapstaken op het gebied van de gemeentelijke en waterschapsbelastingen - met uitzondering van de leges - en de Wet waardering onroerende zaken. Dat

	wil zeggen het bepalen van de waardes van de onroerende zaken en het heffen en invorderen van de aanslagen onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolrechten, forensenbelasting en hondenbelasting.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder A.P. Witkam.
Stemverhouding in het bestuur	Ieder lid brengt één stem uit.
Financieel belang	Het aandeel in de totale kosten wordt bepaald door de verhouding van het aantal aanslagen en inningen.
Belangrijkste risico's	Een belangrijk risico is het onjuist of niet tijdig versturen van de belastingaanslagen waardoor de belastingopbrengsten niet of later worden geïnd. Door de relatief nieuwe organisatie en de implementatie van een nieuwe belastingapplicatie is er in de opstartfase een grotere kans op fouten in de aanslagen en de administratieve inning en verwerking ervan. Daarnaast groeien de No Cure No Pay bureaus, wat extra lasten voor de gemeente kan meebrengen als bezwaarschriften gehonoreerd worden.
Jaarcijfers	Het resultaat 2022 bedroeg € 128.000 positief.
Bijdrage 2023	De bijdrage 2023 bedraagt € 501.860.
Beleidsvoornemens	2023 blijft in het teken staan van het verbeteren van de bedrijfsvoeringsprocessen.

Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD)

Vestigingsplaats	Terneuzen
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten, provincie en waterschap
Publiek belang	Uitvoering (basis)taken milieu: vergunningsverlening, toezicht en handhaving (VTH).
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder A.P. Witkam.
Stemverhouding in het bestuur	Gemeenten en waterschap ieder één stem. Provincie 7 stemmen.
Financieel belang	Aandeel in de totale kosten.
Belangrijkste risico's	Het vastgestelde Zeeuwse kwaliteitsbeleid voor de uitvoering van milieutaken en de hiervoor benodigde middelen voor uitvoering zijn niet met elkaar in lijn. Het bereiken van een eenduidige Zeeuws kwaliteitsniveau staat ook onder druk door het moeilijk kunnen invullen van openstaande vacatures voor specialisten. De invoering van de Omgevingswet gaat veel capaciteit vragen.
Jaarcijfers	Het resultaat over 2022 € 1.034.000 negatief
Bijdrage 2023	De bijdrage van Borsele bedraagt € 693.100.

Beleidsvoornemens	Uitvoering onderzoek van de provincie Zeeland naar de robuustheid en toekomstbestendigheid van de RUD. Ook wordt onderzocht hoe RUD, VRZ en GGD kunnen samenwerken. De afrekenmethodiek PxQ verfijnen. Het takenpakket wordt naar verwachting uitgebreid met energietoezicht en de bruidschat in het kader van de omgevingswet.
-------------------	---

BGTS North Sea Port District

Vestigingsplaats	Gent
Publiek belang	De BGTS North Sea Port District is een grensoverschrijdend samenwerkingsverband dat bestaat uit acht deelnemers (Gent, Evergem, Zelzate, Terneuzen, Vlissingen, Borsele, provincie Oost-Vlaanderen en provincie Zeeland). Iedere deelnemer heeft één stem in de aandeelhoudersvergadering.
Bestuurlijk belang	Iedere deelnemer benoemt uit zijn midden de leden van de Raad van Bestuur. De Raad van Bestuur wordt gevormd door twee afgevaardigden per deelnemer.
Vertegenwoordiging in het bestuur	De bestuurlijke vertegenwoordiging wordt ingevuld door de burgemeester en de wethouder met portefeuille ruimtelijke ontwikkeling.
Stemverhouding in het bestuur	Iedere aandeelhouder heeft één stem in de aandeelhoudersvergadering. Er wordt besloten met consensus. Een deelnemer mag zich onthouden van stemming.
Bijdrage 2023	We dragen jaarlijks € 5.500 bij aan het werkkapitaal. De bedragen van de deelnemers worden berekend aan de hand van het inwonersaantal, met een degressieve correctie naargelang het inwonersaantal stijgt. Voor de provincies is een vaste bijdrage vastgesteld.
Beleidsvoornemens	We gebruiken 2022 voor het verder uitwerken en ten uitvoer leggen van de concept werkagenda en het plan van aanpak van de Nationale Omgevingsvisie. We hebben een projectplan ingediend om grensoverschrijdend zoetwaterbeleid te ontwikkelen, een governancestructuur op te zetten en een grensoverschrijdend cultuurfestival te organiseren.

North Sea Port

Vestigingsplaats	Sas van Gent
Deelnemers	Borsele, Terneuzen, Vlissingen en de provincie Zeeland als Zeeuwse aandeelhouders. Gent, Evergem, Zelzate en de provincie Oost-Vlaanderen als Vlaamse aandeelhouders
Publiek belang	North Sea Port beheert en ontwikkelt de Zeeuwse en Vlaamse havens van Gent en omstreken. In 2021 hebben de aandeelhouders een aandeelhoudersstrategie vastgesteld die drie hoofdambities beschrijft: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Creatie van werkgelegenheid en economische ontwikkeling; ▪ Bijdrage aan duurzaamheid en klimaat; ▪ Borgen van financiële gezondheid.

	Dit heeft het doel om door middel van het ontwikkelen en exploiteren van de havens welvaart te genereren in de grensoverschrijdende regio. Dit wordt nagestreefd door het accommoderen van nieuwe en het faciliteren van reeds gevestigde haven- en industriebedrijven. Ook spelen ze een grote rol in de inpassing van infrastructuur en productiemiddelen van het duurzame energiesysteem.
Bestuurlijk belang	De gemeente is sinds juni 2019 rechtstreeks voor 8,33% aandeelhouder in North Sea Port.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Burgemeester G.M. Dijksterhuis vertegenwoordigt de gemeente in de aandeelhoudersvergadering.
Stemverhouding in het bestuur	Voor besluiten is een meerderheid van stemmen nodig. Voor besluiten met een groter impact is 76% meerderheid nodig.
Vertegenwoordiging in het Toezichthoudend Orgaan	Wethouder Weststrate vertegenwoordigt de Nederlandse aandeelhouders, met uitzondering van de Provincie Zeeland, in het Toezichthoudend Orgaan tot juni 2024.
Financieel belang	North Sea Port SE exploiteert voor eigen rekening en risico. Exploitatieverliezen komen ten laste van de SE en hebben uiteindelijk hun effect op de waarde van het aandeel. Exploitatiewinsten kunnen in de toekomst leiden tot dividenduitkeringen. Gelet op de toekomstige investeringsplannen en de garantiestelling voor de leningen is een dividenduitkering nog niet aan de orde, in principe zolang de garanties gelden. Borsele staat voor 16 2/3% garant voor de eerder door North Sea Port Netherlands (voorheen ZSP NV) afgesloten leningen. Het garantieplafond is per 01-01-2023 € 360 miljoen. Hiervan is medio 2022 ongeveer € 201.000 miljoen benut. De reeds eerder aangegane garantie voor WarmCo2 bedraagt € 65 miljoen, waarvan ongeveer € 59.000 miljoen is ingezet. Samen dus ongeveer € 260.000 miljoen plus de daarop van toepassing zijnde en aflopende derivaten. Deze hebben medio 2022 negatieve marktwaarde van circa € 11.200 miljoen. Door de fusie met Gent in een 50/50 verhouding daalt het risico effectief van 16,67% naar 8,33%. North Sea Port SE heeft een 100% vrijwaring gegeven voor de eventuele garantieverplichtingen van de Zeeuwse participanten.
Belangrijkste risico's	De gemeente kan worden aangesproken voor uitstaande leningen van North Sea Port Netherlands (voorheen ZSP NV) waarvoor de gemeente zich garant heeft gesteld. Bij structureel slechte bedrijfsresultaten van North Sea Port kan het gemeentelijk aandeel in waarde achteruit gaan.
Jaarcijfers	North Sea Port het jaar 2022 positief afgesloten met een resultaat van € 35,2 miljoen. Het eigen vermogen is circa € 602 miljoen. Het balanstotaal bedroeg circa € 933 miljoen. De jaarcijfers 2022 zijn nog niet bekend.
Bijdrage 2023	Niet van toepassing
Beleidsvoornemens	Voortzetting van de economische ontwikkeling van de havens. Uitvoering laten geven aan het strategisch ondernemingsplan 'Connect 2025'.

Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)

Vestigingsplaats	Kapelle
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten
Publiek belang	Behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers op het gebied van de afvalstoffenverwijdering.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in zowel het algemeen als het dagelijks bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder C. Weststrate (voorzitter)
Stemverhouding in het bestuur	De gemeente Borsele brengt in het algemeen bestuur 5 stemmen uit.
Financieel belang	Het nadelig saldo wordt omgeslagen zowel naar rato van de hoeveelheid aangeboden afval als naar rato van het aantal inwoners.
Belangrijkste risico's	De tarieven die uit de begroting van O.L.A.Z. voortvloeien zijn voorschottarieven. De in de voorschottarieven verwerkte indexering en het tarief van de milieustraten zijn gebaseerd op aannames. Daarnaast kan de omvang van de verschillende afvalcomponenten fluctueren, evenals de opbrengsten van diverse afvalcomponenten. De ontwikkeling van de afvalstoffenbelasting (inclusief Co2 heffing) kan een risico vormen.
Jaarcijfers	Het positieve resultaat over 2022 bedraagt € 69.698.
Bijdrage 2023	In de begroting is een bedrag opgenomen van € 21.677.142. Voor Borsele € 1.338.631
Beleidsvoornemens	Uitwerking van het kabinetsprogramma 'Van Afval Naar Grondstof'. Van de gemeenten wordt in dat kader een inzet verwacht op het gebied van de gescheiden inzameling. Aandacht voor standaardisatie en communicatie. Uitwerking van de plannen om de milieustraten te optimaliseren.

De Betho

Vestigingsplaats	Goes
Deelnemers	Gemeenten in de Oosterschelderegio m.u.v. Schouwen-Duiveland.
Publiek belang	Het op een bedrijfsmatig verantwoorde wijze uitvoeren van alle taken die voortvloeien uit de Wet sociale werkvoorziening (Wsw), waaronder het bieden van beschutte werkplaatsen aan inwoners van de deelnemende gemeenten die behoren tot de doelgroep van de Wsw.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in zowel het algemeen als het dagelijks bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder M.C.J. van de Plasse-Nagelkerke.
Stemverhouding in het bestuur	Het aantal stemmen per lid van het algemeen bestuur is afhankelijk van de gemeentegrootte. In totaal zijn er 17 stemmen; Borsele heeft er 3.
Financieel belang	Er is een directe koppeling gelegd tussen de gemeentelijke bijdrage en de hoeveelheid uit te besteden

	werk door de gemeenten aan De Betho. Een eventueel nadelig exploitatietekort wordt als volgt berekend: Het aandeel van niet-deelnemende gemeenten wordt berekend naar rato van hun aandeel in het totaal aantal werknemers van het openbaar lichaam; Het resterende tekort wordt als volgt verdeeld: 50% wordt omgeslagen naar rato van het aantal inwoners van de gemeenten; 50% wordt omgeslagen naar rato van het aantal werknemers in dienst van het openbaar lichaam en woonachtig in de gemeenten.
Belangrijkste risico's	De mogelijkheid bestaat dat in de nabije toekomst op landelijk niveau bezuinigingen worden doorgevoerd op de Wsw-subsidie. Daardoor kan een aanvullende gemeentelijke bijdrage (weer) nodig zijn, bovenop de rijksmiddelen.
Jaarcijfers	Het resultaat 2022 bedroeg € 1.126.000 positief. Dit wordt geheel terugbetaald aan de deelnemende gemeenten. Het aandeel voor Borsele € 171.200 bedroeg.
Bijdrage 2023	De 'vaste gemeentelijke bijdrage' - boven op de rijksmiddelen - is per 2022 vervallen. De rijksbijdrage van ongeveer € 1.600.000 voor Borsele, wordt doorbetaald aan De Betho.
Beleidsvoornemens	Eén van de belangrijkste pijlers van de modernisering van de Wsw is dat de regierol bij de gemeenten is komen te liggen. In samenspraak met de Betho is de uitbreiding van de taken van de Betho op het gebied van re-integratie uitgevoerd. De meerjarenraming van de Betho laat nog steeds een positief saldo zien ondanks de rijksbezuinigingen.

Regionaal Bureau Leerlingzaken

Vestigingsplaats	Goes
Deelnemers	Borsele, Goes, Kapelle, Reimerswaal, Noord-Beveland, Schouwen-Duiveland en Tholen
Publiek belang	Op een hoger plan brengen van de kwaliteit en de dienstverlening, volgen van een eenduidige en consistente handhavingsstrategie.
Bestuurlijk belang	Het behartigen van de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de uitvoering van de Leerplichtwet en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC). De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder M.C.J. van de Plasse-Nagelkerke.
Stemverhouding in het bestuur	Gelijke stemverhouding. Ieder lid van het bestuur brengt één stem uit.
Financieel belang	Aandeel in de totale kosten van de samenwerkingsonderdelen.
Belangrijkste risico's	De inkomsten van het RBL bestaan uit de bijdragen van de deelnemende gemeenten en rijksbijdragen voor kwalificatieplicht en het RMC. Daarnaast ontvangt het RBL bijdragen uit de convenanten voor Voortijdige School Verlaters (VSV) en middelen van het Europees Sociaal Fonds (ESF). Als deze extra middelen komen te vervallen, kan geen sluitende begroting worden gemaakt.

Jaarcijfers	Het resultaat 2022 bedroeg € 32.484 positief en wordt toegevoegd aan de algemene reserve.
Bijdrage 2023	De bijdrage voor Borsele is € 88.425.
Beleidsvoornemens	Inzetten op preventie: leerlingen binnenhouden op de opleidingen en zorgen dat ze die afronden, met name op de mbo-opleidingen. Extra inzetten op kwetsbare jongeren.

*Vennootschappen en coöperaties***GBE AQUA B.V.**

Vestigingsplaats	Middelburg
Publiek belang	Het maatschappelijk kapitaal is verdeeld in 1.000.000 aandelen. Hiervan is 50% in eigendom van de provincie Zeeland en 50% in eigendom van de gemeenten in Zeeland en enige gemeenten in Noord-Brabant en Zuid-Holland en de provincie Noord-Brabant.
Bestuurlijk belang	De gemeente Borsele neemt voor 2,644% deel in het maatschappelijk kapitaal (26.440 van de 1.000.000 aandelen) en oefent zeggenschap uit in de aandeelhoudersvergadering. Ieder aandeel vertegenwoordigd € 1.
Vertegenwoordiging in het bestuur	De governance van GBE AQUA B.V. wordt in de loop van 2022 verder uitgewerkt.
Stemverhouding in het bestuur	Stem in de aandeelhoudersvergadering naar rato van het aandelenkapitaal.
Financieel belang	Vanaf 2022 wordt dividend uitgekeerd naar rato van het aandeelhoudersbelang. Voor ons bedragen de dividendinkomsten in 2022 iets meer dan € 141.000. De dividendprognose is aangepast en laat een positievere afbouw van de lening en mogelijke uitkering van dividenden zien. In de gemeentebegroting worden de indicatieve dividendopbrengsten als budgettaire ruimte toegevoegd voor de komende jaren.
Belangrijkste risico's	Het risico is beperkt tot de eenmalige kapitaalstorting van € 26.440. Afhankelijk van de volatiliteit van de elektriciteitsprijzen kunnen we de lening van GBE Aqua B.V. sneller aflossen.
Jaarcijfers	Het resultaat van GBE Aqua B.V. is € 46,1 miljoen in 2022. Hiervan wordt € 21,0 als dividend uitgekeerd.
Bijdrage 2023	Ontvangen dividenden van PZEM worden ingezet als kapitaalstorting, zodat GBE AQUA haar lening kan aflossen.
Beleidsvoornemens	Oprichting heeft in 2021 plaatsgevonden. In 2023 wordt het traject voor voor het opstellen van een aandeelhoudersstrategie opgestart.

ZEH/PZEM NV

Vestigingsplaats	Middelburg
Publiek belang	Het maatschappelijk kapitaal is verdeeld in 15.280 aandelen. Hiervan is 50% in eigendom van de provincie en 50% in eigendom van de gemeenten in Zeeland en enige gemeenten in Noord-Brabant en Zuid-Holland en de provincie Noord-Brabant.
Bestuurlijk belang	De gemeente Borsele neemt voor 2,644% deel in het maatschappelijk kapitaal (404 van de 15.280 aandelen) en oefent zeggenschap uit in de aandeelhoudersvergadering.
Vertegenwoordiging in het bestuur	De burgemeester is vertegenwoordiger in de aandeelhoudersvergadering en in de aandeelhouderscommissie.
Stemverhouding in het bestuur	Stem in de aandeelhoudersvergadering naar rato van het aandelenkapitaal.

Financieel belang	Eind 2021 is nieuw dividendbeleid opgesteld. Dit is primair gebaseerd op het aflossen van de lening van GBE Aqua B.V. en formuleert de randvoorwaarden van de vrij besteedbare dividenduitkeringen.
Belangrijkste risico's	De volatiliteit van de elektriciteitsprijzen op de energiemarkt is voor PZEM een belangrijk risico dat ook de winstgevendheid en daarmee het dividend onder druk zet.
Jaarcijfers	Het totale nettoresultaat over 2022 bedroeg € 182 miljoen positief. Per eind 2022 is het balanstotaal € 3.139 miljoen en het eigen vermogen bedroeg € 1.590 miljoen.
Bijdrage 2023	n.v.t.
Beleidsvoornemens	In 2021 hebben wij Evides ontvlochten van PZEM en is het verkooptraject van Wholesale is begin 2023 gerealiseerd. We blijven actief deelnemen in de discussie over de toekomst van het bedrijf.

NV Economische Impuls Zeeland

Vestigingsplaats	Middelburg
Deelnemers	De 13 Zeeuwse gemeenten, ABN AMRO, Dow Benelux, Kamer van Koophandel, Rabobank, provincie Zeeland
Publiek belang	Ontwikkelingsmaatschappij NV Economische Impuls Zeeland (Impuls) heeft als doel het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse economie. De kerndoelen van Impuls zijn: Structuurversterking en ontwikkeling van de regionale economie door grote projecten te faciliteren; De ontwikkeling en uitvoering van projecten voor de Zeeuwse kenniseconomie (in het kader van het Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie, waarbij de nadruk wordt gelegd op het verhogen van het opleidingsniveau, betere uitwisseling tussen onderwijs en arbeidsmarkt en innovatie); Economische promotie en acquisitie.
Bestuurlijk belang	De gemeente is aandeelhouder van Impuls Zeeland.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Burgemeester G.M. Dijksterhuis is vertegenwoordiger in de aandeelhoudersvergadering.
Stemverhouding in het bestuur	Elke aandeel geeft recht tot het uitbrengen van één stem. Borsele heeft 1.503 van de totaal 750.000 aandelen. Alle besluiten van de algemene vergadering worden genomen met volstrekte meerderheid van stemmen, voor zover bij de wet of de statuten geen grotere meerderheid is voorgeschreven.
Financieel belang	Op basis van een meerjarenbegroting stemmen de aandeelhouders jaarlijks in met de deelnemersbijdrage (nu ongeveer € 1,03 per inwoner).
Belangrijkste risico's	Het risico beperkt zich tot mogelijk een hogere jaarlijkse bijdrage per inwoner.
Jaarcijfers	Het resultaat over 2022 bedroeg € 6.092 negatief.
Bijdrage 2023	De bijdrage bedraagt ongeveer € 23.500.

Beleidsvoornemens	Impuls zet in op het verder versterken van Zeeland als kwalitatief sterkste economie van Nederland.
-------------------	---

Sportfondsen Borsele B.V.

Vestigingsplaats	Heinkenszand
Deelnemers	Borsele
Publiek belang	De gemeente Borsele heeft het beheer van drie grote sportaccommodaties ondergebracht in de Sportfondsen Borsele B.V. Ze dragen zorg voor de exploitatie, beheer en onderhoud van Sporthal De Zwake in 's-Gravenpolder, het vergader- en congrescentrum De Stenge in Heinkenszand en het zwembad Stelleplas in Heinkenszand. Ze voeren ook de exploitatie van de dorpshuizen De Jeugdhoeve en de Burcht.
Bestuurlijk belang	Het bestuur wordt gevormd door een directie die wordt benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Tweemaal per jaar is er een klant-/leverancieroverleg.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Niet van toepassing
Stemverhouding in het bestuur	Niet van toepassing
Financieel belang	De gemeente verstrekt een exploitatie- en onderhoudssubsidie, evenals een bijdrage voor het gebruik van de sporthal ten behoeve van het gymnastiekonderwijs.
Belangrijkste risico's	De voeding van het onderhoudsfonds vormt een belangrijk risico.
Jaarcijfers	Het resultaat over 2021 bedroeg € 59.932 positief. De jaarcijfers 2022 zijn nog niet bekend.
Bijdrage 2023	De gemeentelijke bijdrage in de exploitatie en het klein en groot onderhoud is vastgesteld op ongeveer € 800.000.

Veiligheidsregio Zeeland

Vestigingsplaats	Middelburg
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten
Publiek belang	Het instellen en instant houden van een overkoepelend orgaan voor fysieke veiligheid in Zeeland. De taken zijn brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, de gezamenlijke meldcentrale, de voorbereiding en uitvoering van rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft 1 zetel in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Burgemeester G.M. Dijksterhuis.
Stemverhouding in het bestuur	De leden van het algemeen bestuur vertegenwoordigen 1 stem per 5.000 inwoners.
Financieel belang	Eind september 2014 is na bemiddeling door de provincie de verdeelsleutel vastgesteld.
Belangrijkste risico's	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Financieel: Een onttrekking aan het algemeen weerstandsvermogen, een taakstelling in de begroting en een structureel begrotingstekort zorgen voor een financieel risico.

	<ul style="list-style-type: none"> Landelijk is er een discussie gaande over een mogelijke ambtelijke status (Wnra) voor de brandweervrijwilligers.
Jaarcijfers	Het resultaat 2022 bedroeg € 613.731 nadelig.
Bijdrage 2023	De bijdrage 2023 bedraagt € 1.910.385.
Beleidsvoornemens	<p>De VRZ zet in op een goed voorbereide crisisorganisatie en een actueel risicobeeld samen met de risicopartners.</p> <p>Er wordt tevens ingezet op een toekomstbestendige brandweezorg. De veranderende adviesfunctie van de brandweer op het gebied van omgevingsveiligheid is een van de grootste uitdaging van de VRZ. Verder toont onderzoek naar brandweervrijwilligers aan dat de huidige inrichting en werkwijze, binnen de veranderde rechtspositie, niet kan blijven bestaan.</p>

NV Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	's-Gravenhage
Deelnemers	Alle Nederlandse gemeenten en het Rijk
Publiek belang	De NV BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoners. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.
Bestuurlijk belang	De gemeente Borsele neemt voor 0,07% deel in het maatschappelijk kapitaal (39.273 van de 55.590.720 aandelen) en heeft zitting in de aandeelhoudersvergadering.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder A.P. Witkam is vertegenwoordiger in de aandeelhoudersvergadering.
Stemverhouding in het bestuur	Stemrecht op de aandelen die in bezit zijn: 1 stem per aandeel van 2,50. Borsele bezit 39.273 aandelen.
Financieel belang	Het uit te keren dividend 2022 bedroeg € 139 miljoen waarvan het aandeel voor Borsele € 98.182 bedroeg. Voor 2023 hebben wij een bedrag van € 40.000 als dividendum uitkering in onze begroting opgenomen.
Belangrijkste risico's	Het verplicht schatkistbankieren voor lagere overheden zet de concurrentiepositie van de bank onder druk.
Jaarcijfers	Het resultaat 2022 bedroeg € 300 miljoen positief.
Bijdrage 2023	Niet van toepassing.
Beleidsvoornemens	Er zijn geen specifieke beleidsvoornemens. Behoud van het aandelenkapitaal als duurzame belegging.

*Stichtingen en verenigingen***Stichting Omnischolten**

Vestigingsplaats	Goes
Deelnemers	Borsele
Publiek belang	Het openbaar onderwijs van de gemeente Borsele is per 2013 verzelfstandigd: de stichting Omnischolten.
Bestuurlijk belang	Het bestuur wordt gevormd door één bestuurder. De bestuurder wordt benoemd door de raad van toezicht.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Niet van toepassing. Echter, jaarlijks legt de stichting de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag ter informatie voor aan de gemeenteraad. De extern toezichthoudende rol van de gemeente ziet in het bijzonder toe op de instandhouding van de scholen en vestigingen en de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs.
Stemverhouding in het bestuur	Er is één bestuurslid.
Financieel belang	De gemeente verstrekt diverse subsidies aan de stichting Omnischolten.
Belangrijkste risico's	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Landelijke beleidskeuzes hebben soms een grote impact. Het is lastig om invloed te hebben op deze besluiten. ▪ Weliswaar zijn de Omnischolten klein maar de financiële positie voldoet aan de voorwaarden.
Jaarcijfers	Het resultaat 2021 was € 310.859 positief. De jaarcijfers 2022 zijn nog niet bekend.
Bijdrage 2023	In 2023 kennen we € 37.200 aan subsidie toe in het kader van de Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs gemeente Borsele.
Beleidsvoornemens	De Omnis Kindcentra (OKC) staan midden in de Borselse samenleving en dragen door hun activiteiten bij aan de leefbaarheid in de dorpen. De Omnischolten zijn een samenwerkingspartner voor verschillende lokale verenigingen en vrijwilligers. Op ieder OKC is een doorgaande lijn voor kinderen van 2 tot 12 jaar. Door het geven van onderwijs op maat komt ieder kind tot zijn of haar recht.

Paragraaf subsidies

Conform de financiële verordening presenteren wij in de jaarstukken een overzicht van de verschillende subsidieregelingen en de bijbehorende subsidiebudgetten uit 2022.

Overzicht subsidieregelingen	Begroting 2022	Realisatie 2022
Dorpshuizen	€ 295.000	€ 310.507
Amateurkunst	€ 20.000	€ 15.705
Culturele raad	€ 43.000	€ 102.569
Deskundigheidsbevordering en eenmalige subsidies	€ 4.800	€ 1.126
Dorpsraden	€ 18.000	€ 18.882
EHBO	€ 2.900	€ 2.315
Evenementen	€ 13.550	€ 1.245
Regionale instellingen	€ 16.000	€ 16.362
Speeltuinverenigingen	€ 60.500	€ 60.472
Amateursport	€ 41.950	€ 30.700
Jeugd- en jongerenwerk	€ 49.000	€ 43.390
Maak werk van je idee	€ 6.400	€ 2.983
Ouderenwerk	€ 47.000	€ 42.557
Peutergroepen	€ 240.000	€ 240.000
Subsidiëring schoolbegeleiding	€ 100.100	€ 100.200
Vluchtelingenwerk	€ 75.000	€ 163.569
Bibliotheek	€ 645.000	€ 627.044
Musea	€ 31.000	€ 32.841
Zeeuwse Muziekschool	€ 110.062	€ 112.329
Stoomtrein Goes - Borsele	€ 52.695	€ 74.726
Zeeuwse Marketing	€ 21.000	€ 22.847
Sociale Zaken	€ 39.075	€ 10.086
Dorpsvernieuwing	€ 50.000	€ 51.516
Dorpsvernieuwing (restantkrediet)	€ 501.545	€ 79.311
Asbestsanering woningen (restantkrediet)	€ -	€ 17.549
Overige subsidies	€ -	€ 69.898
Totaal	€ 2.483.577	€ 2.250.728

Overige ontwikkelingen

Corona

In maart 2020 werd Nederland getroffen door de coronapandemie. Vanaf het begin ging de aandacht uit naar het beheersen van de acute gezondheids crisis en het inrichten en handhaven van een intelligente lockdown. Fasen met een strenge lockdown wisselden af met fasen voor versoepelingen. Alles gericht op het beheersbaar houden van de gezondheidszorg en de effecten van het coronavirus op de maatschappij. Begin 2022 is een einde gekomen aan de coronacrisis. Het virus is inmiddels ingedamd en de opgelegde maatregelen vanuit het Rijk zijn gestopt.

Als gemeente zijn we afgelopen jaren door het Rijk gecompenseerd voor de diverse maatschappelijke effecten die het coronavirus tot gevolg had. De afloop hiervan ziet u in onderstaand overzicht:

Compensatie-pakketten	Saldo 1-1-2021	Verleend in 2021	naar reserve Soc. Domein	Besteed in 2021	Overheveling 2022	Verleend in 2022		Besteed in 2022	vrijval
Coronamiddelen toezicht en handhaving	39.022			34.246	4.776	10.000		14.776	0
Coronamiddelen Cultuur	212.685	50.000		78.312	184.373	42.000		180.969	45.404
Bijzondere bijstand		8.000			8.000	-8.000			0
Coronamiddelen Noodopvang Kinderen	27.580	0		0	27.580	-27.580			0
Coronamiddelen voorschoolse voorziening peuters	4.178	8.000			12.178	0			12.178
Coronamiddelen, re-integratiekosten	8.566	31.000		3.088	36.478	-36.478			0
Extra begeleiding Kwetsbare groepen		48.000	40.000		8.000	0			8.000
Bestrijden eenzaamheid ouderen		48.000	40.000	2.177	5.823	0			5.823
Vrijwilligersorganisaties	10.310			2.095	8.215	0		3.700	4.515
Minimabeleid						20.000			
Coronamiddelen, gemeentelijk schuldenbeleid TONK	11.004	177.000			188.004	-188.004			0
Coronamiddelen, bijzondere bijstand	3.738	23.000	25.000		1.738	-1.738			0
Coronamiddelen, Continuïteit van zorg	5.348	0			5.348	0			5.348
Coronamiddelen, inhaal WMO	3.103	0			3.103	0			3.103
Coronamiddelen, inhaal jeugd	8.197	10.000			18.197	0			18.197
ondersteuning jeugd		10.000			10.000	0			10.000
Dorpshuizen		9.000			9.000	0			9.000
Inzameling huisvuil		36.000		22.513	13.487	0			13.487
Coronamiddelen, quarantainekosten	3.360			3.360	0	0			0
Totaal	337.091	458.000	105.000	145.791	544.300	-189.800	0	199.445	135.055

De coronapandemie heeft grote invloed gehad op de maatschappij, dus ook op de inwoners, bedrijven, verenigingen en instellingen in onze gemeente. Maar ook onze eigen ambtelijke organisatie had, naast extra inzet voor de crisisorganisatie en toezicht en handhaving, te maken met de gevolgen en maatregelen van de coronapandemie. Het verplicht thuiswerken gedurende de lockdown heeft diverse ontwikkelingen in een stroomversnelling

gebracht. Denk hierbij aan het flexibel werken, digitaal en hybride vergaderen en digitaal werken. In 2020 zijn we daarom aan de slag gegaan met het werkplekconcept. Medewerkers zijn gefaciliteerd met een thuiswerkplek en er zijn regels rondom thuiswerken vastgelegd. Er is een visie op flexibel werken met onder andere de huisvesting opgesteld. Deze visie werken we verder uit en we betrekken de raad hierbij. Zoals uit het overzicht blijkt zijn nog niet alle coronamiddelen besteed. Niet alle (extra) maatregelen of werkzaamheden hebben geleid tot extra kosten of kosten gelijk aan de van het rijk ontvangen middelen. Daarnaast zijn de effecten van de coronapandemie niet makkelijk financieel te vertalen. Zo weten we bijvoorbeeld dat de coronapandemie wel effect heeft gehad op jongeren, maar is niet te herleiden hoe groot dat effect is in samenhang met alle andere ontwikkelingen in de jeugdzorg (koersplan).

Oekraïne

Op 24 februari 2022 werd onze maatschappij opgeschrikt door de inval van Oekraïne door Rusland. Deze inval en aanval op het Westers democratisch gedachtengoed is door de westerse landen sterk veroordeeld. Nederland draagt onder andere bij in financiële steunpakketten, humanitaire hulp en de opvang van vluchtelingen. Daarnaast werden de politieke banden met Rusland afgebouwd. Een van de bekendste maatregelen is de ont koppeling van het Russische gas.

Gemeente Borsele draagt ook bij aan de opvang van ontheemden uit Oekraïne. In 2022 hadden wij 135 tot 185 plekken (in woonunits) beschikbaar voor opvang. Het Rijk heeft ons op basis van vaste normen per plek (€ 100 en later € 83) een vergoed versterkt. Voor de opvang konden we gebruik maken van eigen locaties en financieel gunstige opvangplekken. Ook speelden veel vrijwilligers in de diverse dorpen en actieve rol bij de opvang en organisatie van de ontheemden.

Hoe de opvang verder verloopt is afhankelijk van het verloop van de oorlog en de eisen die het Rijk aan gemeenten stelt bij de opvang van vluchtelingen.

Inflatie

De gevolgen van de oorlog in Oekraïne hebben grote invloed op de maatschappij en de economie. Fossiele brandstoffen en andere grondstoffen zijn schaars geworden op de wereldmarkt. Dit leidt tot enorme prijsstijgingen, inflatie en rentestijgingen. Met name de kosten van energie stegen in 2022 sterk. Het Rijk en gemeenten hebben maatregelen (zoals het prijsplafond en de energietoeslag) genomen om de inwoners tegemoet te komen.

Ook zien wij de gevolgen van de oorlog voor onze organisatie. De sterke prijsstijgingen en inflatie zien we terug in de kosten voor energie, materialen en loonkosten. De sterk gestegen materiaalkosten komen het sterkst tot uitdrukking bij investeringen die in 2022 (en ook 2023) een aanvang nemen. MFA Nieuwdorp, Brandweerpost Heinkenszand, Scoutinggebouw Heinkenszand zijn hier recente voorbeelden van. De (afschrijvings)lasten van deze investeringen spreiden zich over een looptijd van 40 jaar, waardoor het effect in de begroting relatief beperkt zal zijn. De stijging van de energiekosten en de inflatie leidt tot een kostenstijging in de begroting. In de kadernota 2024-2027 wordt hier (voor zover mogelijk en te voorspellen is) rekening mee gehouden.

Statushouders

We zijn in samenwerking met GR De Bevelanden (WIZ), Beveland Wonen en Vluchtelingenwerk in geslaagd om de gevraagde verhoogde taakstelling voor het huisvesten van statushouders te realiseren. Welke taakstelling we in de toekomst opgelegd krijgen is niet bekend. We hebben geen invloed op het aantal statushouders in Nederland en dus ook niet op het verplicht aantal te huisvesten statushouders in onze gemeente.

Strategische personeelsontwikkeling

Strategische personeelsplanning is het beleid dat organisaties voeren om de in-, door- en uitstroom van personeel af te stemmen op veranderingen in de vraag naar arbeid in de organisatie. En dan zodanig dat de taken uitgevoerd kunnen blijven worden die nodig zijn om de doelstellingen van de organisatie te behalen. Door nieuwe taken en werkzaamheden als gevolg van wereldwijde veranderingen (bijvoorbeeld corona, Oekraïne, asielzoekers), nieuwe wetgeving (bijvoorbeeld Omgevingswet, informatieveiligheid, digitalisering) en maatschappelijke ontwikkelingen (bijvoorbeeld vergrijzing, mondigere inwoners, participatie) loopt de gemeente Borsele, maar ook steeds meer gemeenschappelijke regelingen, tegen de grenzen van haar capaciteit aan. 'De rek is eruit' wordt regelmatig gehoord. Het ontbreekt ons simpelweg aan voldoende uitvoeringskracht op verschillende terreinen. Diverse gemeenschappelijke regelingen zien zich genoodzaakt organisatorisch de basis op orde te krijgen, wat in de praktijk vaak een uitbreiding van de personele capaciteit tot gevolg heeft. Ook bij de gemeente Borsele zien we steeds nieuwe ontwikkelingen ontstaan die bijstelling van de strategische personeelsplanning vragen. De financiële gevolgen hiervan worden meegenomen in de kadernota.

Nucleair dossier

In verband met de mogelijke komst van twee extra kerncentrales en de doorstart van de huidige kerncentrale in Borssele is een nieuw team binnen onze organisatie geformeerd. Dit team moet er mede voor te zorgen dat de leefkwaliteit in onze gemeente wordt gewaarborgd en/of zelfs ten gevolge van de grootschalige energietransitie wordt verbeterd. Door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat is ondertussen na onderhandeling (mondeling) toegezegd dat de hiervoor door ons (in)directe gemaakte kosten 100% worden vergoed voor de jaren 2022, 2023 en 2024. We verwachten in de loop van 2024 van het ministerie van EZK duidelijkheid te krijgen of Borssele definitief de locatie gaat worden voor de twee extra kerncentrales.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2022

		31-12-2022	31-12-2021			31-12-2022	31-12-2021
ACTIVA				PASSIVA			
Immateriële vaste activa	VASTE ACTIVA - investeringen met economisch nut	33.914	311.366	Eigen vermogen	VASTE PASSIVA - algemene reserves	13.377.740	7.117.667
		33.914	311.366		- bestemmingsreserves	21.867.757	18.991.825
Materiële vaste activa	- investeringen met economisch nut	28.447.121	29.673.933		- gerealiseerd resultaat	4.107.178	2.420.878
	- investeringen met economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven	2.163.121	1.545.870			39.352.675	28.530.370
	- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	4.174.394	2.407.877	Voorzieningen	- voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	5.747.711	4.192.187
		34.784.637	33.627.680			5.747.711	4.192.187
Financiële vaste activa	- kapitaalverstekkingen aan deelnemingen	2.463.010	310.785	Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	- onderhandse leningen van binnenlandse banken	16.564.536	18.126.049
	- overige langlopende leningen	3.844.470	4.090.387				
	- overige uitzettingen met rentetypische looptijd van één jaar of langer	272.995	341.375				
		6.580.475	4.742.547				
	Totaal vaste activa	41.399.026	38.681.593		Totaal vaste passiva	61.664.922	50.848.606

		31-12-2022	31-12-2021			31-12-2022	31-12-2021
Voorraden	VLOTTENDE ACTIVA			Netto vlottende schuld met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	VLOTTENDE PASSIVA		
	grond- en hulpstoffen				- overige schulden	6.331.364	4.899.629
	- overige grond- en hulpstoffen	0	321.736				
	- bouwgrond in exploitatie	-2.157.259	-2.157.051				
		-2.157.259	-1.835.315			6.331.364	4.899.629
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	- openbare lichamen	9.247.082	5.169.249	Overlopende passiva	- voorschotbedragen van overheidslichamen met specifiek bestedingsdoel:		
	- verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen	7.300.000	0		Het Rijk	5.174.299	444.041
	- overige vorderingen	4.094.166	2.956.361		Overige NL. Overheidslichamen	0	135.659
	- schatkistbankieren	12.870.698	10.800.874		- overige vooruit ontvangen bedragen die t.b.v. volgende begrotingsjaren komen	28.095	12.482
		33.511.946	18.926.484				
Liquide middelen	- kas- en banksaldi	160.434	524.237				
	Overlopende activa						
	- overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen die t.l.v. volgende begrotingsjaren komen	284.532	43.418				
	Totaal vlottende activa	31.799.653	17.658.824		Totaal vlottende passiva	11.533.757	5.491.811
	Totaal generaal	73.198.679	56.340.417		Totaal generaal	73.198.679	56.340.417

Bedrag waarvan het recht op verliescompensatie Krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 bestaat			Totaal bedrag waartoe aan natuurlijke personen en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt		
		0	0		302.192.163 307.862.405

Programmarekening o.b.v. taakveld 2022

Taak- Omschrijving veld	Lasten 2022			Baten 2022			Saldo			
	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening</i>	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening</i>	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening 2022</i>	<i>rekening 2021</i>
0.1 Bestuur	1.416	1.398	1.088	12	42	20	1.404	1.356	1.068	1.062
0.2 Burgerzaken	569	829	778	288	288	327	281	541	451	498
0.4 Overhead	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.323	1.953	2.068	0	0	-4	2.323	1.953	2.072	2.072
1.2 Openbare orde en veiligheid	378	1.746	3.900	11	1.021	5.405	367	725	-1.505	423
1 Programma Bestuur, dienstverlening en veiligheid	4.686	5.926	7.833	310	1.350	5.748	4.375	4.575	2.085	4.054
2.1 Verkeer en Vervoer	3.348	3.926	3.558	42	50	283	3.306	3.876	3.275	3.128
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	1.708	1.672	1.915	32	32	48	1.676	1.640	1.867	1.676
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	350	333	342	327	327	354	23	6	-12	-129
3 Programma Verkeer en openbare ruimte	5.407	5.931	5.815	401	409	685	5.005	5.522	5.130	4.675
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	152	502	467	154	1.434	1.377	-2	-932	-910	-214
3.1 Economische ontwikkeling	214	349	230	0	0	3	214	349	228	162
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	58	80	187	0	0	0	58	80	187	14
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	32	6	21	0	0	0	32	6	21	27
3.4 Economische promotie	24	195	102	26	76	76	-2	119	25	144
5.5 Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	183	272	237	0	0	0	183	272	237	114
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.800	2.695	2.462	1.800	2.695	3.492	0	0	-1.030	-1.852
8.3 Wonen en bouwen	31	31	0	0	0	10	31	31	-10	-1
4 Programma Lokale economie	2.493	4.131	3.706	1.980	4.206	4.959	514	-74	-1.253	-1.605

Taak- Omschrijving veld	Lasten 2022			Baten 2022			Saldo			
	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening</i>	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening</i>	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening 2022</i>	<i>rekening 2021</i>
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	37	38	0	0	0	0	37	38	39
4.2 Onderwijshuisvesting	736	893	803	123	198	124	613	695	679	835
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.816	2.420	1.938	391	804	528	1.424	1.616	1.410	1.520
5.1 Sportbeleid en activering	175	362	268	0	43	54	175	319	214	155
5.2 Sportaccommodaties	748	845	678	83	141	175	665	704	502	588
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	271	438	383	0	0	4	271	438	379	327
5.4 Musea	33	33	34	0	0	0	33	33	34	35
5.5 Cultureel erfgoed	8	-18	20	0	0	0	8	-18	20	0
5.6 Media	639	724	727	64	35	68	575	689	660	690
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	175	175	187	5	5	7	171	171	180	161
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.910	2.080	1.741	298	294	254	1.612	1.786	1.487	1.126
6 Programma Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport	6.510	7.989	6.817	963	1.519	1.214	5.547	6.470	5.603	5.475
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	0	0	1.563	1.658	1.658	-1.563	-1.658	-1.658	-1.635
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	169	402	232	0	144	20	169	258	212	108
6.3 Inkomensregelingen	4.686	5.667	5.606	3.330	3.392	3.138	1.356	2.275	2.468	1.078
6.4 WSW en beschut werk	1.579	1.644	1.539	0	0	180	1.579	1.644	1.359	1.259
6.5 Arbeidsparticipatie	580	551	538	0	0	0	580	551	538	560
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	16	16	16	0	0	0	16	16	16	0
7 Programma Werk en inkomen	7.031	8.281	7.931	4.893	5.194	4.995	2.138	3.087	2.936	1.370
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.259	1.281	1.283	52	52	38	1.208	1.229	1.245	1.361
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.578	1.535	1.525	0	0	69	1.578	1.535	1.456	1.277
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.054	686	724	0	0	0	1.054	686	724	1.097
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	5.201	5.036	4.789	1.318	278	131	3.883	4.758	4.658	4.760
6.71b Begeleiding (WMO)	0	-106	15	0	0	0	0	-106	15	0
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	-6	0	0	0	0	0	-6	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	5.788	6.427	6.365	101	0	21	5.687	6.427	6.344	6.049
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	121	126	62	0	0	43	121	126	19	28
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	913	905	859	0	0	0	913	905	859	964
7.1 Volksgezondheid	1.006	1.080	1.047	0	39	32	1.006	1.041	1.016	1.056
8 Programma Zorg	16.920	16.969	16.664	1.471	368	334	15.450	16.600	16.330	16.592

Taak- Omschrijving veld	Lasten 2022			Baten 2022			Saldo			
	begroting primair	begroting na wijz	rekening	begroting primair	begroting na wijz	rekening	begroting primair	begroting na wijz	rekening 2022	rekening 2021
7.2 Riolering	1.629	1.121	1.891	2.029	2.127	2.204	-400	-1.006	-313	-599
7.3 Afval	2.560	2.565	3.002	3.189	3.462	3.615	-629	-898	-613	-834
7.4 Milieubeheer	1.109	2.912	1.295	52	677	216	1.056	2.234	1.079	1.105
9 Programma Milieu	5.297	6.597	6.188	5.270	6.266	6.035	27	331	153	-328
5.5 Cultureel erfgoed	146	679	283	1	1	69	145	678	213	0
8.1 Ruimte en leefomgeving	475	1.774	643	160	160	25	315	1.614	617	272
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	700	0	0	700	0	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	916	1.782	1.689	326	326	1.925	590	1.456	-236	393
10 Programma Ruimtelijke ontwikkeling	1.537	4.935	2.615	487	1.187	2.019	1.050	3.748	595	665
0.5 Treasury	440	452	463	524	2.955	2.963	-84	-2.503	-2.499	-112
0.61 OZB woningen	0	0	0	2.925	2.925	3.085	-2.925	-2.925	-3.085	-2.929
0.62 OZB niet-woningen	135	160	151	5.600	5.600	5.590	-5.465	-5.440	-5.439	-4.726
0.64 Belastingen overig	0	0	5	137	137	149	-137	-137	-143	-134
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	0	1	33.269	37.767	38.851	-33.269	-37.767	-38.850	-34.132
0.8 Overige baten en lasten	1.825	464	179	376	152	129	1.448	312	50	-175
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	21	21	189	0	0	1	21	21	187	266
3.4 Economische promotie	0	0	0	31	31	71	-31	-31	-71	-38
11 Programma Algemene dekkingsmiddelen	2.421	1.097	987	42.862	49.567	50.838	-40.441	-48.470	-49.851	-41.980
0.4 Overhead	7.072	7.824	7.647	145	163	199	6.926	7.661	7.448	7.003
kp_ovg Kostenplaatsen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12 Programma Bedrijfsvoering	7.072	7.824	7.647	145	163	199	6.926	7.661	7.448	7.003
Resultaat voor bestemming	59.374	69.679	66.203	58.782	70.229	77.025	592	-550	-10.822	-4.079
Mutaties in reserves	0	11.300	12.937	679	10.718	6.222	-679	582	6.715	1.658
94 Resultaat na bestemming	87	-32	4.107	0	0	0	87	-32	4.107	2.421
Totaal exploitatie	59.461	80.947	83.247	59.461	80.947	83.247	0	0	0	0

Waarderingsgrondslagen

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Bij het opstellen van de jaarrekening hebben we de voorschriften nageleefd zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet. Hierin zijn door de gemeenteraad op d.d. 1 december 2022 de uitgangspunten voor het financiële beleid ende regels voor het financiële beheer en inrichting van de financiële organisatie vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Waardering van passiva en activa en de bepaling van het resultaat, vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij in deze grondslagen anders is vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, ongeacht of ze tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en lasten, waaronder ook begrepen de heffing van de vennootschapsbelasting, worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen oftewel schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidsgerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten verantwoord in het jaar dat uitbetaling plaats vindt. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt dan ook geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. Dit gaat om overlopende vakantiegeld- en (spaar)verlofaanspraken.

De algemene uitkering is opgenomen volgens de best mogelijke schatting gebaseerd op basis van de laatst beschikbare informatie. Het component over de accresmededeling nemen we op volgens de in het verslagjaar 2022 (t) laatst gepubliceerde accresmededeling. Meestal is deze accresmededeling opgenomen in de septembercirculaire. De gevolgen van het bijgestelde accres zoals opgenomen in de meicirculaire van het verslagjaar t+1, verantwoorden we in de jaarrekening van het op het verslagjaar volgend boekjaar.

Dividenden zijn verantwoord in het jaar waarin het besluit tot toekenning van het dividend door de Algemene vergadering van de vennootschap is genomen.

De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel lichten we verderop in deze jaarrekening toet.

Algemeen

Hieronder geven we bij de diverse onderdelen van de vaste activa een toelichting.
Alle bedragen in de tabellen van deze paragraaf zijn gedeeld door € 1.000, tenzij anders aangegeven.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

De kosten van het sluiten van geldleningen (inclusief de betaalde boeterente) en het saldo van agio en disagio worden geactiveerd en over maximaal de looptijd van de lening volledig afgeschreven, te starten vanaf het moment van het in gebruik nemen van het gerelateerde materieel of financieel vast actief. Indien geen nieuwe lening wordt aangetrokken zijn de kosten van vervroegde aflossing (boeterente) niet geactiveerd, maar als last verantwoord.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief zijn onder de volgende voorwaarden geactiveerd:

- Het voornemen bestaat het actief te gebruiken of te verkopen.
- De technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien staat vast.
- Het actief in de toekomst economisch of maatschappelijk nut genereert.
- De uitgaven die aan het actief toe te rekenen zijn, zijn betrouwbaar vast te stellen.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden volledig afgeschreven in maximaal vijf jaar.

De onder de kosten van onderzoek en ontwikkeling geactiveerde voorbereidingskosten voor grondexploitaties voldoen aan de volgende drie voorwaarden:

- De kosten passen binnen de kostensoortenlijst (artikel 6.2.4) van het Bro.
- De kosten blijven maximaal vijf jaar geactiveerd staan onder de immateriële vaste activa. Na maximaal vijf jaar hebben de kosten geleid tot een actieve grondexploitatie, danwel worden deze afgeboekt ten laste van het jaarresultaat.
- Plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt, hebben bestuurlijke instemming, blijkend uit een raads- of – indien gedelegeerd – collegebesluit.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd als aan de volgende vereisten is voldaan:

- Er is sprake van een investering door een derde.
- De investering draagt bij aan de publieke taak.
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen.

- De bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven, waarbij de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de verwachte gebruiksduur van de activa (bij derden) waarvoor de bijdrage aan derden is verstrekt.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. Het BBV kent de volgende soorten materiële vaste activa:

- investeringen met een economisch nut;
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investerings hebben een economisch nut als ze verhandelbaar zijn en/of ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Alle investeringen met een economisch nut > € 25.000 worden volgens de financiële verordening geactiveerd.

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden geactiveerd en over de gebruiksduur afgeschreven.

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten, verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Ten aanzien van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut geldt tot aan investeringsdatum 31 december 2016 dat eventuele bijdragen uit de reserves in mindering zijn gebracht op deze investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Ten aanzien van investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven geldt dat vanuit de spaarcomponent van heffingen gevormde voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen met economisch nut in mindering zijn gebracht op de in het boekjaar gepleegde investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing is geheven. Over het resterende bedrag wordt afgeschreven.

De op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs toegepaste jaarlijkse afschrijvingen corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van de geschatte economische levensduur óf technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in de financiële verordening, zoals vastgesteld door de gemeenteraad in haar vergadering d.d. 2 december 2021. De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode en starten op het boekjaar volgend op ingebruikname van de investering. Afschrijvingen gebeuren daarnaast onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Op gronden wordt niet afgeschreven, tenzij de grond deel uitmaakt van een investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele bate in de jaarrekening verwerkt.

Buiten gebruik gestelde vaste activa

Als een vast actief buiten gebruik is gesteld, heeft op het moment van buitengebruikstelling een afwaardering van de boekwaarde plaatsgevonden naar de lagere restwaarde.

Afschrijvingen

De volgende afschrijvingstermijnen, zoals ook vastgelegd in de financiële verordening zijn van toepassing:

Afschrijvingstermijnen

Afschrijvingstermijnen		
Gronden en terreinen		n.v.t.
Bedrijfsgebouwen	Permanent	40
	Semipermanent	15
Grond-, weg-, en waterbouw	Begraafplaatsen	25
	Trainingsvelden en sportvelden	40
	Wegen, voet- en fietspaden	20
	Openbare verlichting	20
	Riolering	20
	Tennisvelden	20
Vervoermiddelen	Aanhangwagens	15
	Huisvuilauto's	8
	Overige vervoermiddelen	10
Installaties, machines, apparatuur en inventaris	Hefbrug	20
	Sproeimachines	6
	Technische installatie	15
	Overige installaties, machines en apparatuur en inventaris	10

De lasten samenhangend met de uitvoering van klein en groot onderhoud, bodemsaneringen en het baggeren van watergangen zijn niet levensduur verlengend en zijn daarom niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Erfpacht

In erfpacht uitgegeven gronden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, waarbij de uitgifteprijs van eerste uitgifte geldt als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Warme gronden

Gronden verworven met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld, worden in de regel geduid als 'warme gronden'. Volgens de notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019) worden deze verantwoord onder materiele vaste activa (artikel 52 lid 1 onderdeel a BBV) tegen de verwervingskosten. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is daarbij niet toegestaan.

In de bepaling of er bij deze 'warme gronden' sprake is van een duurzame waardevermindering, zoals bedoeld in artikel 65 BBV lid 1, kan onder de volgende cumulatieve voorwaarden uitgegaan worden van de waarde in toekomstige bestemming in plaats van de geldende bestemming:

- de gronden moeten deel uitmaken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
- de gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
- de visie/het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of Rijk;
- er is een betrokkenheid bij de gebiedsontwikkeling van provincie of Rijksoverheid;
- het mag alleen gaan om gebiedsontwikkeling voor de bouw van woningen en niet voor bedrijfsterreinen;
- periodiek (minimaal eens in de twee jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) verminderd met de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Als de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats.

Vorraden

Grond- en hulpstoffen

Grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Als de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs worden de grond- en hulpstoffen tegen deze lagere marktwaarde gewaardeerd.

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Het startpunt van een grondexploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het complex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de grondexploitatie geopend en kunnen vervaardigingskosten worden geactiveerd.

De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Als de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord/wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten (limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst zoals opgenomen artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening), welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs worden daarnaast een redelijk deel van de indirecte kosten opgenomen en is de werkelijk over vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de kosten en de opbrengsten winst worden genomen. Als aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. se grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

De verliezen op grondexploitaties worden voorzien zodra deze bekend zijn. De voorziening wordt gewaardeerd op nominale waarde.

Gereed product en handelsgoederen

De overige voorraden worden gewaardeerd tegen historische kostprijs. Als de marktwaarde lager is, dan wordt tegen marktwaarde gewaardeerd.

Vooruitbetalingen

De vooruitbetalingen zijn tegen de laatst bekende inkooprijzen gewaardeerd. Voor eventuele risico's op oninbaarheid is een voorziening getroffen.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald. Onder de nog te ontvangen bedragen zijn de gemaakte voorbereidingskosten voor faciliterende exploitatieplannen of nog te sluiten anterieure overeenkomsten als 'nog te verrekenen kosten' opgenomen indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. de kosten moeten passen binnen de kostensoortenlijst Wro/Bro; en
2. de kosten mogen maximaal vijf jaar als overige nog te ontvangen bedragen blijven staan; na maximaal vijf jaar moet het kostenverhaal zijn gerealiseerd dan wel dienen de kosten te worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat; en
3. er is een besluit door de raad of het college genomen tot het maken van voorbereidingskosten voor faciliterend grondbeleid in een aangewezen gebied voor het ontwikkelen van het exploitatieplan of tot het sluiten van een anterieure overeenkomst.

Eigen vermogen

In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd. Mutaties in reserves zijn enkel mogelijk op basis van een raadsbesluit genomen voor het einde van het betreffende begrotingsjaar. De reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de gemeente. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Voorzieningen worden gevormd als er sprake is van:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- Bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven.
- Middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een al bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle toepassingen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het “jaarlijks vergelijkbaar volume” is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan.

Vaste schulden, met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Toelichting op de balans

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de boekwaarde van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2022:

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 01-01-2022	Investerings	Desinvesterings Subsidies	Afschrijvingen	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	311.366	33.914	311.366	-	-	33.914
Totaal	311.366	33.914	311.366	-	-	33.914

De investeringen over 2022 bedroegen:

Investerings immateriële vaste activa 2022

Vorbereidingskosten t.b.v. strategische grond Platepolder	-
Vorbereidingskosten t.b.v. strategische grond Nisse	33.914
Totaal	33.914

Volgens onderstaande termijnen zijn de afschrijvingen berekend:

Materiële vaste activa met economisch nut:

Gebouwen t.b.v. het onderwijs	40 jaar
Bedrijfsgebouwen	40 jaar
Vervoermiddelen	10 jaar
Machines, apparaten en installaties	10 jaar
Overige materiële vaste activa	10 jaar
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	20 jaar

Materiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de investeringen met economisch nut gedurende het jaar 2022:

Materiële vaste activa	Boekwaarde 01-01-2022	Investerings	Desinvesteringen Subsidies	Afschrijvingen	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022
Gronden en terreinen	7.001.378	-	634.242	-	-	6.367.136
Bedrijfsgebouwen	20.866.957	809.045	117.714	1.210.837	-	20.347.451
Grond-, weg en waterbouwkundige werken	774.856	28.652	-	82.557	-	720.951
Vervoermiddelen	470.664	-	-	97.480	-	373.184
Machines, apparaten en installaties	457.137	183.315	-	94.699	-	545.753
Overige materiële vaste activa	102.941	-	-	10.294	-	92.647
Totaal	29.673.933	1.021.012	751.956	1.495.868	-	28.447.121

De investeringen over 2022 bedroegen:

Investerings materiële vaste activa met economisch nut	
Gronden en terreinen	
Verpachte bouw kavels (registratiewaarde)	-
Bedrijfsgebouwen	
Brandweerpost Heinkenszand	23.154
Aanpassing werkplaats HKZ en GVP	487
MP Nieuwdorp: bouwkosten MFA Algemeen	291.265
MP Nieuwdorp: aankoop gebouw kerk/pastorie	494.139
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
Kunstgrasveld Heinkenszand	28.652
Overige materiele vaste activa	
Robotmaaiers	183.315
Totale investering	1.021.012

Gewaarmerkt voor identificatie
doeleinden d.d: 05-07-2023

Het totale bedrag aan in erfpacht uitgegeven grond bedraagt per 31-12-2022 € 2.278.879 resp. 31-12-2021 € 2.473.121. In 2022 zijn drie kavels verkocht zijnde in Nieuwdorp, 's-Heer Abtskerke en Heinkenszand. De boekwaarde van de strategische (warme) gronden bedraagt per 31-12-2022 € 1.649.471 resp. € 2.089.471 per 31-12-2021. In 2022 zijn de gronden in het project Platepolder te Heinkenszand ingebracht.

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven gedurende het jaar 2022:

Materiële vaste activa	Boekwaarde 01-01-2022	Investeringen	Desinvesteringen Subsidies	Afschrijvingen	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022
Gronden en terreinen	48.385	-	-	-	-	48.385
Grond-,weg en waterbouwkundige werken	1.154.140	618.370	-	84.093	-	1.688.417
Vervoermiddelen	334.345	177.500	-	89.994	-	421.851
Machines, apparaten en installaties	9.000	-	-	4.531	-	4.469
Totaal	1.545.870	795.870	-	178.619	-	2.163.121

De investeringen over 2022 bedroegen:

Investeringen materiële vaste activa incl. heffing	
Grond-,weg en waterbouwkundige werken	
Beheersplan Riolering	618.370
Machines, apparaten en installaties	
Huisvuilwagen achterlader	177.500
Totale investering	795.870

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut gedurende het jaar 2022:

Materiële vaste activa	Boekwaarde 01-01-2022	Investeringen	Desinvesteringen Subsidies	Afschrijvingen	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022
Gronden en terreinen	951.749	-	-	-	-	951.749
Grond-, weg en waterbouwkundige werken	1.456.128	2.045.922	214.000	65.404	-	3.222.645
Totaal	2.407.877	2.045.922	214.000	65.404	-	4.174.394

De investeringen over 2022 bedroegen:

Investeringen materiële vaste activa met economisch nut	
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
Inrichting lichtmasten parkeerterrein supermarkt	33.880
Ontsluitingsweg Slothoeve Baarland (nieuwbouwplan)	900
Groenstructuurplan	114.652
Herinrichtingsplannen wegen	850.790
Parkeerplaatsen Vanderbijlparkstraat	55.534
Parkeerplaatsen Doelstraat	2.161
Parkeerplaatsen Schoolstraat	206.855
MP Nieuwdorp: inrichting Steketeepad	2.847
MP Nieuwdorp: Klimaatstraat	711.203
MP Nieuwdorp: buitenruimte MFA	12.768
GGA Borsele Oost	54.332
Totale investering	2.045.922

Financiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2022:

Financiële vaste activa	Boekwaarde 01-01-2022	Investerings	Desinvesterings Subsidies	Aflossingen	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022
Deelnemingen	310.785	-	-	-	-	310.785
Kapitaalverstrekingen	-	2.152.225	-	-	-	2.152.225
Overige langlopende vorderingen	4.090.387	51.910	27.827	270.000	-	3.844.470
Overige vorderingen	341.375	-	68.380	-	-	272.995
Totaal	4.742.547	2.204.135	96.207	270.000	-	6.580.475

De investeringen over 2022 bedroegen:

Investerings financiële vaste activa	
SVN lening Starters/ woningverbetering	51.910
Kapitaalverstreking GBE Aqua B.V.	2.152.225
Totaal	2.204.135

De deelnemingen hebben betrekking op aandelen GBE Aqua B.V., Delta, Bank Nederlandse Gemeenten en Zeeuwind.

Overige langlopende vorderingen hebben betrekking op de lening aan gemeente Kapelle per 31-12-2022 € 1.620.000 resp. € 1.890.000 per 31-12-2021. Het saldo van SVN-leningen bedraagt per 31-12-2022 € 2.224.470 resp. € 2.200.387 per 31-12-2021. De te vorderen bijstand, krediethypotheek en leenbijstand bedraagt per 31-12-2022 € 312.417 resp. € 385.962 per 31-12-2021 minus een voorziening van € 39.421 resp. € 46.784.

VLOTTENDE ACTIVA*Vorraden*

Financiële vaste activa	Boekwaarde 01-01-2022	Boekwaarde 31-12-2022
Grond- en hulpstoffen	321.736	-
Totaal	321.736	-

Dit betreft de aankoop van Stenevate 6 (voormalig politiebureau) dat in 2022 is verkocht.

Bouwgronden in exploitatie

Het verloop van de bouwgronden gedurende het jaar 2022 geven we in het onderstaande overzicht weer:

Bouwgronden in exploitatie	Boekwaarde 01-01-2022	Vermeerderingen	Verminderingen	Overige opbrengsten	Terugname/ verliesvoorz.	Winstneming en afname	Boekwaarde 31-12-2022	Aantal m2
Woningbouw:								
Borssele, Stadshoek	-262.703	13.940	-	-	-	7.186	-241.577	948
's-Gravenpolder, Oostgaarde	-1.779.024	34.347	-	-	191.809	-	-1.936.486	1.917
's-Heer Abtskerke, Colenshoek 2	-125.079	2.596	83.055	-	-	35.500	-170.038	-
's-Heerenhoek, De Blikken 2	561.432	66.637	1.103.748	-	-	243.487	-232.192	4.873
Heinkenszand, Over de Dijk 2 en 3	-525.521	131.252	-	-	-	204.006	-190.263	1.000
Heinkenszand, Stenevate	-241.567	9.341	144.000	-	-	124.620	-251.606	-
Heinkenszand Platepolder	-	1.562.974	7.654	-	-	354	1.555.674	18.997
Kwadendamme, 2001	-324.680	157.887	76.895	-	-	118.933	-124.755	-
Lewedorp, Nieuwe Kraaijertpolder	-1.047.216	68.520	-	-	-	121.767	-856.929	644
Ovezande, Plataanweg 2001	1.198.574	120.815	812.107	-	-	55.000	562.282	9.128
Ovezande, Nieuwstraat	-117.602	97.175	873.420	-	-	267.836	-626.011	6.461
Bedrijventerreinen:								
Heinkenszand, Noordzak fase 3	506.336	28.867	223.250	-	-	42.689	354.642	13.885
Totaal	-2.157.050	2.294.351	3.324.129	-	191.809	1.221.378	-2.157.259	57.853

De waardering van de in exploitatie genomen gronden is gebaseerd op de inzichten van februari 2023 en de daarbij behorende inschatting van uitgangspunten, parameters en risico's. Uiteraard betreft dit een inschatting die omgeven is door onzekerheden, die periodiek, maar minimaal jaarlijks, wordt herzien en waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen. Het college is van mening dat op basis van de huidige informatie en inzichten de beste schatting is gemaakt voor de waardering van de in exploitatie genomen gronden.

Het college hanteert de volgende algemene uitgangspunten ten aanzien van haar schattingen:

- Het rentepercentage bedraagt 1,44%;
- De kostenindexatie bedraagt voor 2023 6,0%, voor 2024 4,0% en vanaf 2025 2,0%;
- De opbrengstenindexatie bedraagt 0%;
- De geplande afzet is gebaseerd op cijfers uit het verleden, de uitgegeven opties die tot verkoop kunnen leiden en de verwachtingen op de huidige markt.

Ten aanzien van de geraamde nog te maken kosten heeft het college de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- een kostenstijging voor 2023 6,0%, voor 2024 4,0% en vanaf 2025 2,0% naar aanleiding van het rapport van Metafoor R.O. Outlook grondexploitaties.

Ten aanzien van de geraamde nog te realiseren opbrengsten heeft het college de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De verwachtingen naar aanleiding van de aantallen opties die nog lopen;
- De aanwezige bouwgrond in de exploitatieplannen;
- De opbrengsten uit het verleden;
- De inschatting van de opbrengsten door de opgaande woningmarkt.

Vanwege de hoge inflatie en de onzekerheden die zijn ontstaan als gevolg van het vervallen van de bouwvrijstelling stikstof is de schattingsgevoeligheid van de waardering ten opzichte van voorgaande jaren fors toegenomen.

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie verwijzen we naar de toelichting op het programma Lokale economie en de paragraaf Grondbeleid.

Het verwachte verloop van de bouwgrond gedurende het jaar 2022 geven we in onderstaand overzicht weer:

Bouwgronden in exploitatie	Aantal m2	Boekwaarde 31-12-2022	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Geraamd Resultaat	Gerealiseerde winstnemingen
Woningbouw:						
Borsele, Stadshoek	948	-241.577	299.884	151.680	-93.373	329.008
's-Gravenpolder, Oostgaarde	1.917	-1.936.486	1.559.581	383.400	-760.305	1.585.782
's-Heer Abtskerke. Colenshoek 2	0	-170.038	169.592	0	-446	-77.311
's-Heerenhoek, De Blikken 2	4.873	-232.192	1.048.480	934.385	-118.097	460.034
Heinkenszand, Over de Dijk 2 en 3	1.000	-190.263	171.451	133.000	-151.812	8.727.854
Heinkenszand. Stenevate	0	-251.606	213.029	0	-38.577	234.968
Heinkenszand Platepolder	18.997	1.555.674	2.789.502	4.987.425	-642.249	354
Kwadendamme, 2001	0	-124.755	100.452	0	-24.303	545.182
Lewedorp, Nieuwe Kraaijertpolder	644	-856.929	358.157	112.700	-611.472	3.139.232
Ovezande, Plataanweg 2001	9.128	562.282	894.404	1.458.130	-1.444	-443.378
Ovezande, Nieuwstraat	6.461	-626.011	247.801	1.178.280	-1.556.490	277.061
Bedrijventerreinen:						
Heinkenszand, Noordzak fase 3	13.885	354.642	590.688	1.474.420	-529.090	384.311
Totaal	57.853	-2.157.259	8.443.021	10.813.420	-4.527.658	15.163.097

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Uitzettingen	Boekwaarde 01-01-2022	Boekwaarde 31-12-2022
Vorderingen op openbare lichamen	5.169.249	9.247.082
Verstreckte kasgeldleningen aan openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet fido	-	7.300.000
Overige vorderingen	2.956.361	4.094.166
Schatkistbankieren	10.800.874	12.870.698
Totaal	18.926.484	33.511.946

Vorderingen op openbare lichamen	Boekwaarde 01-01-2022	Boekwaarde 31-12-2022
Min. Van Fin. en belastingdienst BCF en BTW	3.195.455	3.636.643
Belastingdienst: vennootschapsbelasting	29.653	-
Min. Van Fin. Algemene uitkering	243.980	504.680
Min. Van BZK / OCW / SZW	-	107.690
Min. Van JenV: subsidie Opvang Oekraïners	-	3.322.118
SVB (pgb's WMO)	41.757	-
Provincie Zeeland: diverse subsidies	19.953	150.331
Waterschap	90.051	103.096
De Betho	265.000	178.104
Gemeente Goes	112.397	189.882
Sabewa	228.192	264.473
Veiligheidsregio Zeeland	66.884	46.255
Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland	-	96.153
RUD Zeeland	-	19.600
Provincie Vlaams Brabant	51.159	-
GR de Bevelanden	482.962	512.072
Div. Gemeenten en overige	341.806	115.985
Totaal	5.169.249	9.247.082

Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet	Boekwaarde 01-01-2022	Boekwaarde 31-12-2022
Gemeente Maastricht geldlening	-	7.300.000
Totaal	-	7.300.000

Overige vorderingen	Boekwaarde	
	01-01-2022	31-12-2022
Diverse debiteuren belastingen	840.043	1.666.571
Voorziening debiteuren belastingen	-26.768	-26.769
Debiteuren te vorderen bijstand	726.833	659.134
Voorziening dubieuze debiteuren	-203.469	-215.409
Diverse debiteuren	1.672.013	2.042.075
Voorziening debiteuren	-52.291	-31.435
Totaal	2.956.361	4.094.166

Schatkistbankieren	Boekwaarde	
	01-01-2022	31-12-2022
Schatkistbankieren	10.800.874	12.870.698
Totaal	10.800.874	12.870.698

Drempelbedrag

In principe dienen alle overtollige middelen in de schatkist te worden aangehouden. Er zijn echter een aantal uitzonderingen. Een daarvan is het drempelbedrag. Dat is een minimumbedrag (afhankelijk van de omvang van de decentrale overheid) dat gemiddeld per kwartaal buiten de schatkist mag worden gehouden. Voor gemeente Borsele geldt voor 2022 een drempelbedrag van € 1.187.000.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft in de schatkist te worden aangehouden. In principe hoeven dus alleen de liquide middelen die boven het drempelbedrag uitgaan in de schatkist te worden aangehouden. In 2022 hebben geen overschrijdingen plaatsgevonden van het drempelbedrag. In de tabel is te zien wat de benutting van het drempelbedrag schatkistbankieren gedurende de vier kwartalen 2022 is geweest:

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	1.187			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	315	737	351	367
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	871	450	836	820
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	59.342			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500	59.342			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	Drempelbedrag	1186,84			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	28.384	67.035	32.301	33.764
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	315	737	351	367

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Liquide middelen	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	499.888	108.909
Rabobank, diverse rekeningen	12.664	20.554
Visa-card	2.940	4.438
Kas	8.745	26.534
Totaal	524.237	160.434

Overlopende activa

Het verloop van de overlopende activa was als volgt:

Overlopende activa	Boekwaarde 01-01-2022	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Boekwaarde 31-12-2022
Overige Nederlandse overheidslichamen	-	5.482	-	5.482
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	43.418	279.051	43.418	279.051
Totaal	43.418	284.532	43.418	284.532

VASTE PASSIVA*Eigen vermogen*

Reserves

In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd.

Het in de balans opgenomen eigen vermogen wordt onderscheiden in:

Eigen vermogen	Boekwaarde 01-01-2022	Boekwaarde 31-12-2022
Algemene reserves	7.117.667	13.377.740
Bestemmingsreserves	18.991.825	21.867.757
Resultaat na bestemming	2.420.878	4.107.178
Totaal	28.530.370	39.352.675

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de algemene reserves gedurende het jaar 2022:

Algemene reserves	Boekwaarde 01-01-2022	Toevoegingen	Onttrekking	Resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2022
Algemene reserves	7.117.667	7.569.340	3.730.145	2.420.878	13.377.740
Totaal	7.117.667	7.569.340	3.730.145	2.420.878	13.377.740

Algemene reserves

De algemene reserve bestaat uit het algemeen weerstandsvermogen. In 2022 zijn de volgende toevoegingen en onttrekkingen gedaan:

Toevoegingen	
Algemeen weerstandsvermogen	
Resultaat vorig boekjaar	2.420.878
Overige toevoegingen	
Dividend PZEM / ZEH	2.291.021
Programmarapportage	1.996.705
Grondbedrijf	1.239.614
Meicirculaire 2022	1.224.000
Septembercirculaire 2022	211.000
Brandweerpost	116.423
Parkeerterrein Jumbo/Lidl HKZ	75.000
Overige toevoegingen	415.577
Totaal	7.569.340

Onttrekkingen	
Naar reserve Sociaal Domein	1.195.283
Resultaatbestemming jaarrekening (2021)	800.000
Coronamiddelen	387.449
Omgevingswet, Omgevingsvisie, Omgevingspl	321.689
Inhuur team Vergunningen en Veiligheid	215.000
Opleidingsbudget 2022	150.000
Dorpsvernieuwing	79.311
Overige projecten	581.413
Totaal	3.730.145

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de bestemmings- en egalisatiereserves gedurende het jaar 2022:

Bestemmingsreserves	Boekwaarde 01-01-2022	Toevoegingen	Onttrekkingen	Dekking kapitaallasten	Boekwaarde 31-12-2022
Weerstandsvormogen bouwgrondexploitatie	4.239.614	1.029.569	1.590.944	-	3.678.239
Subtotaal	4.239.614	1.029.569	1.590.944	-	3.678.239
Reserve kwaliteit openbare ruimte	1.259.935	157.333	-	-	1.417.268
Reserve heractivering activa	3.372.218	505.367	-	129.491	3.748.094
Reserve afschrijving Investerings Maatschappelijk nut	190.000	168.000	-	-	358.000
Reserve Interbestuurlijk Programma (IBP)	1.635.619	-	84.322	-	1.551.297
Reserve precariorechten	376.264	-	250.000	-	126.264
Reserve inkomensvoorziening	94.555	-	94.555	-	-
Reserve Sloebos	1.813.090	-	-	-	1.813.090
Reserve Sloerand	907.504	-	-	-	907.504
Reserve Sociaal Domein	311.000	1.789.838	342.280	-	1.758.558
Subtotaal	9.960.185	2.620.538	771.157	129.491	11.680.075
Egalisatiereserve Gebouwenbeheer	2.856.313	1.136.125	-	-	3.992.438
Egalisatiereserve Wegenbeheer	749.686	171.549	-	-	921.235
Egalisatiereserve Buitensportaccommodaties	250.476	12.534	-	-	263.010
Egalisatiereserve Openbare verlichting	110.496	55.892	-	-	166.388
Egalisatiereserve Groenstructuur	456.093	179.432	-	-	635.525
Egalisatiereserve Riolering	368.961	161.886	-	-	530.847
Subtotaal	4.792.025	1.717.418	-	-	6.509.443
Totaal	18.991.824	5.367.525	2.362.101	129.491	21.867.757

Bestemmingsreserves	
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitaties	Voor- en nadelige saldi van bouwgrondcomplexen worden met deze reserve verrekend.
Reserve kwaliteit openbare ruimte	Reserve wordt gevoed door de verkoop van bouwgronden in bestemmingsplannen en dient ter dekking van lasten voor bovenwijkse voorzieningen en waterberging.
Reserve heractivering activa	Reserve ter dekking van de kapitaallasten gemeente gebouwen.
Reserve afschr. Invest. Maatschappelijk nut	Reserve dient ter dekking van kapitaallasten investeringen met een maatschappelijk nut.
Reserve Inter Bestuurlijk Programma (IBP)	Deze reserve dient ter dekking van (kapitaal)lasten van projecten in relatie tot het IBP.
Reserve precariorechten	Reserve ter dekking teruggave belastingen.
Reserve inkomensvoorziening	Deze reserve dient om positieve of negatieve gevolgen in de BUIG (bijstand, Bbz, etc.) op te vangen.
Reserve Sloebos	Reserve ter egalisering van lasten voor het Sloebos.
Reserve Sloerand	Reserve dient ter dekking van investeringen in de openbare ruimte rond het Sloegebied.
Reserve Sociaal Domein	Reserve ter egalisering van tekorten binnen het sociaal domein.
Egalisatiereserve Gebouwenbeheer	Reserve ter dekking van de onderhoudslasten van de onderhoudsnota gebouwen.
Egalisatiereserve Wegenbeheer	Reserve ter dekking van de lasten van het meerjarenonderhoudsplan wegen.
Egalisatiereserve Buitensportaccommodaties	Reserve ter dekking van de lasten van het meerjarenonderhoudsplan buitensportaccommodaties/sportvelden.
Egalisatiereserve Openbare verlichting	Reserve ter dekking van de lasten van het meerjarenonderhoudsplan lichtmasten/openbare verlichting.
Egalisatiereserve Groenstructuur	Reserve ter dekking van de lasten van het meerjarenonderhoudsplan groenstructuur.
Egalisatiereserve Riolering	Reserve ter dekking van de lasten van het meerjarenonderhoudsplan riolering.

Toevoegingen	
Winst bouwgrondexploitatie	1.029.569
Reserve kwaliteit openbare ruimte bouwgrond	151.652
Reserve kwaliteit openbare ruimte overig	5.681
Reserve heractivering activa	505.367
Reserve afschrijving Investerings Maatschappelijk nut	168.000
Sociaal domein, programmarapportage	1.789.838
Vereffening met egalisereserves:	
Gebouwenbeheer	1.136.125
Wegenbeheer	171.549
Buitensportaccommodaties	12.534
Openbare verlichting	55.892
Groen	179.432
Riolering	161.886
Totaal	5.367.525

Onttrekkingen	
Bouwgrondexploitatie	
Resultaatbestemming 2021	1.239.614
Vennootschapsbelasting	187.730
Naar reserve k.o.r.	163.600
Reserve heractivering activa	129.491
Reserve Interbestuurlijk Programma (IBP)	84.322
Reserve precariorechten	250.000
Reserve inkomensvoorziening	94.555
Reserve Sociaal Domein	342.280
Vereffening met egalisereserves:	
N.v.t.	-
Totaal	2.491.592

Resultaat na bestemming

Saldo baten en lasten na bestemming	Boekwaarde	Boekwaarde
	01-01-2022	31-12-2022
Saldo jaarrekening	2.420.878	4.107.178
Totaal	2.420.878	4.107.178

Vorzieningen

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de voorzieningen gedurende het jaar 2022:

Vorzieningen	Boekwaarde 01-01-2022	Toevoegingen	Aanwendungen	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2022
Voorziening Riolering	-	790.132	-	-	790.132
Voorziening Afvalstoffenheffing	-	494.698	-	-	494.698
Totaal voorziening voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven	-	1.284.830	-	-	1.284.830
Voorziening precariorechten	2.032.797	-	-	-	2.032.797
Voorziening APPA	2.159.390	-	212.848	-	1.946.542
Voorziening Verlofsparen	-	483.542	-	-	483.542
Totaal verplichtingen	4.192.187	483.542	212.848	-	4.462.881
Totaal	4.192.187	1.768.372	212.848	-	5.747.711

Doel en bestemming van de voorzieningen

Voorziening Riolering

Dit is de voorziening voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen.

Voorziening Afvalstoffenheffing

Dit is de voorziening voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen.

Voorziening APPA

Dit is de voorziening pensioenlasten (oud-)wethouders

Voorziening precariorechten

Terugbetalingsverplichting voor (mogelijk) ten onrechte geheven rechten

Voorziening Verlofsparen

Terugbetalingsverplichting voor overmatige verlofsaldi

Vaste schulden met rentetypische looptijd van een jaar of langer

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2022:

Vaste schulden	Boekwaarde 01-01-2022	Vermeerderingen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2022
Onderhandse leningen binnenlandse banken	18.126.048	-	1.561.512	16.564.536
Totaal	18.126.048	-	1.561.512	16.564.536

De totale rentelast met betrekking tot de vaste schulden bedraagt voor 2022: € 375.688 resp. 2021 € 374.569.

VLOTTENDE PASSIVA

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

Vlottende Passiva	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
Netto-vlottende schulden	4.899.629	6.331.364
Overlopende passiva	592.182	5.202.395
Totaal	5.491.811	11.533.758

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

In onderstaand overzicht worden de kortlopende schulden over het jaar 2022 weergegeven:

Overige schulden	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
Terugbetaling TOZO	889.053	21.054
Rente leningen BNG	160.970	309.560
Terugbetaling bijstand	151.518	141.573
Overige crediteuren	3.698.088	5.859.176
Totaal	4.899.629	6.331.364

Overlopende passiva

In onderstaand overzicht worden de overlopende passiva over het jaar 2022 weergegeven:

Overlopende passiva	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022
Het Rijk	444.041	5.174.299
Overige Nederlandse lichamen	135.659	-
Overige vooruitontvangen bedragen	12.482	28.096
Totaal	592.182	5.202.395

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de overlopende passiva gedurende het jaar 2022:

Overlopende passiva	Boekwaarde 31-12-2021	Vermeerderingen	Bestedingen	Boekwaarde 31-12-2022
Het Rijk				
Ministerie van Financiën: Onderwijsachterstanden	71.817	295.414	244.806	122.425
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, RREW	280.242		102.586	177.656
Dienst Uitvoering Onderwijs, Onderwijsvertragingen	73.365	165.786	37.833	201.318
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, ventilatie scholen	-	107.085	-	107.085
Ministerie van Justitie en Veiligheid, Coronatoegangsbewijzen	-	87.191	-	87.191
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Lokaal Preventieakkoord	18.617	22.447	23.500	17.565
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Verkeersveiligheid	-	92.645		92.645
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Stimulering Sport	-	68.540	58.752	9.788
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheden, Wet inburgering 2021	-	147.472	348	147.124
Ministerie van Binnenlandse Zaken, Energiearmoedebestrijding	-	263.000	-	263.000
Ministerie van Binnenlandse Zaken, Nationaal Isolatieprogramma	-	81.800	-	81.800
Ministerie van Binnenlandse Zaken, Flex- en transformatiewoningen	-	1.983.471	-	1.983.471
Mainport Zeehavens Zeeland - West Brabant	-	1.883.232	-	1.883.232
Subtotaal	444.041	5.198.082	467.825	5.174.299
Overige Nederlandse lichamen				
Belastingdienst, kinderopvangtoeslag	659	-	659	-
Provincie, Klimaatstraat Nieuwdorp	75.000	-	75.000	-
Provincie, Bestuurlijk Platform strategische agenda	30.000	-	30.000	-
Provincie, uitvoeringsplan Zeehavens	30.000	-	30.000	-
Subtotaal	135.659	-	135.659	-
Overige vooruitontvangen bedragen				
Diversen	12.482	28.097	12.483	28.096
Subtotaal	12.482	28.097	12.483	28.096
Totaal	592.182	5.226.179	615.966	5.202.395

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Garantieplichtingen

Door de gemeente zijn garanties afgegeven. Het bedrag is buiten de balans verantwoord. Hieronder treft u de specificatie aan.

Geldnemer	orspronkelijk leningsbedrag/ garantieplafond	Rente-%.	Schuldrestant	Schuldrestant	Garantieplichting 31-12-2022	Percentage borgstelling
			01-01-2022	31-12-2022		
Beveland Wonen / BNG	1.906.000	3,960%	903.509	813.402,15	406.701	50%
Beveland Wonen / BNG	1.634.000	3,730%	768.004	703.231,05	351.616	50%
Beveland Wonen / BNG	1.044.000	3,130%	495.907	457.446,16	228.723	50%
Beveland Wonen / BNG	658.000	4,290%	448.863	433.096,83	216.548	50%
Beveland Wonen / BNG	5.339.000	4,940%	2.386.409	2.169.450,46	1.084.725	50%
Beveland Wonen / BNG	2.496.000	3,250%	1.305.817	1.223.499,79	611.750	50%
Beveland Wonen / BNG	5.000.000	4,515%	5.000.000	5.000.000,00	2.500.000	50%
Beveland Wonen / BNG	10.000.000	4,630%	10.000.000	10.000.000,00	5.000.000	50%
Beveland Wonen / BNG	9.300.000	4,560%	9.300.000	9.300.000,00	4.650.000	50%
Beveland Wonen / BNG	13.000.000	4,490%	13.000.000	13.000.000,00	6.500.000	50%
Beveland Wonen / NWB	9.000.000	4,665%	9.000.000	9.000.000	4.500.000	50%
Beveland Wonen / ASN	8.000.000	3,680%	8.000.000	8.000.000	4.000.000	50%
Beveland Wonen / ASN	12.000.000	3,630%	12.000.000	12.000.000	6.000.000	50%
Beveland Wonen / SRLEV N.V.	15.000.000	3,865%	15.000.000	15.000.000	7.500.000	50%
Beveland Wonen / BNG	15.000.000	0,474%	15.000.000	15.000.000	1.485.000	19,8% * 50%
Beveland Wonen / NWB	3.495.000	4,860%	3.495.000	3.495.000	346.005	19,8% * 50%
Beveland Wonen / NWB	15.000.000	-	15.000.000	15.000.000	1.485.000	19,8% * 50%
Beveland Wonen / BNG	10.922.000	-	10.922.000	10.922.000	1.081.278	19,8% * 50%
Beveland Wonen / BNG	10.000.000	1,613%	-	10.000.000	990.000	19,8% * 50%
Beveland Wonen / BNG	10.000.000	1,639%	-	10.000.000	990.000	19,8% * 50%
Beveland Wonen	158.794.000	0,3 - 5,0%	132.025.509	151.517.126	49.927.346	50%
Stichting Verpleeg- en rusth. ZLD / BNG	1.370.063	46,600%	1.050.382	1.004.713	1.004.713	100%
Korte termijnfaciliteiten NSP BNG	75.000.000	variabel	-	-	-	100%
Korte termijnfaciliteiten NSP NWB	49.000.000	variabel	-	9.800.000	9.800.000	100%
Korte termijnfaciliteiten NSP Aegon	37.500.000	variabel	25.000.000	-	-	100%
Lange termijnfaciliteiten NSP BNG	125.000.000	variabel	122.569.444	112.847.223	112.847.223	100%
Lange termijnfaciliteiten NSP Paribas	75.000.000	variabel	73.958.333	69.791.667	69.791.667	100%
Lange termijnfaciliteiten NSP BNG	3.131.083	variabel	1.565.540	1.043.693	1.043.693	100%
WarmCO2 BNG	25.000.000	0,393%	15.000.000	17.000.000	17.000.000	100%
WarmCO2 Aegon	45.000.000	-	45.000.000	42.250.000	42.250.000	100%
Subtotaal	436.001.146	-	284.143.699	253.737.296	253.737.296	100%
V.V. Luctor / Rabo	72.000	3,95%	33.840	33.840	16.920	50%
V.V. Luctor / Rabo	115.000	6,35%	34.896	34.896	17.448	50%
LTC Lewedorpse tennisvereniging	45.000	-	28.500	28.500	14.250	50%
Sportfondsen Borsele / Rabo	1.152.602	5,45%	503.324	503.324	503.324	100%
Diverse verenigingen	1.384.602	3,9 - 7,2%	600.560	600.560	551.942	50%-100 %
Totaal	596.179.748		416.769.769	405.854.982	304.216.584	50%-100 %

Gewaarmerkt voor identificatie
doeleinden d.d. 05-07-2023

*North Sea Port heeft een 100%
vrijwaring gegeven voor de eventuele
garantieplichtingen van de Zeeuwse
participanten.

Overige verplichtingen

- Voor de afname van energie hebben we in 2020 een contract afgesloten met een looptijd van 1 jaar. Dit contract is met twee jaar verlengd tot 31-12-2023.
De jaarlijkse lasten die hieruit voortkomen bedragen circa € 200.000. De resterende contractwaarde bedraagt ongeveer € 200.000.
- Voor de afname van gas hebben we een contract afgesloten t/m 2021. Dit contract is met twee jaar verlengd tot 31-12-2023.
De jaarlijkse lasten hiervan bedragen circa € 60.000. De resterende contractwaarde bedraagt ca. € 60.000.
- Voor de inspectie van elektrische installaties, noodverlichting, ontruiming- en inbraakinstallaties van de gemeentelijke gebouwen hebben wij een contract afgesloten t/m 2022. De jaarlijkse verplichting bedraagt ca. € 51.000. De resterende contractwaarde bedraagt € 51.000. Het nieuwe contract is nog in ontwikkeling.
- Voor het schilderwerk van de gemeentelijke gebouwen is een contract afgesloten t/m 2021. Voor 2022 is dit contract stilzwijgend verlengd, en we onderzoeken een nieuw contract. De jaarlijks hieruit voortvloeiende lasten bedragen circa € 80.000. De resterende contractwaarde bedraagt ca. € 80.000. Het nieuwe contract vanaf 2023 is nog Niet afgesloten (of zie opmerking hiervoor)
- Voor onderhoud aan de Cv-installaties, sanitair e.d. hebben we contracten afgesloten t/m 2021. Voor 2022 zijn de contracten stilzwijgend verlengd en we doen onderzoek naar nieuwe contracten. De jaarlijkse lasten hiervan bedragen circa € 40.000. De resterende contractwaarde bedraagt ca. € 40.000.
- Voor de gebouwen, inventaris, auto's en materiaal hebben we m.i.v. 01-01-2022 een nieuw verzekeringscontract afgesloten.
Dit contract wordt jaarlijks stilzwijgend verlengd en bedraagt ca. € 145.000 per jaar.
- Voor onderhoud van de openbare verlichting hebben we een onderhoudscontract afgesloten t/m 2024. De jaarlijks hieruit voortvloeiende lasten bedragen circa € 280.000. De resterende contractwaarde bedraagt ca. € 560.000.
- Voor accountantskosten is het bestaande contract met twee jaar verlengd tot 2024. De jaarlijkse lasten bedragen ca. € 80.000. De resterende contractwaarde bedraagt € 160.000.
- Voor contracten ICT hebben we in het verleden contracten afgesloten. Deze contracten zijn vervolgens door GR de Bevelanden, ten onrechte overgenomen en in de bijdrage aan de GR verwerkt. Vanaf 2022 is dit gecorrigeerd. De jaarlijkse verplichting bedraagt circa € 100.000

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume treffen we geen voorziening of nemen we op andere wijze een verplichting op. Deze personele lasten verantwoorden we in het jaar waarin de uitbetaling plaatsvindt.

Er is sprake van nog niet opgenomen verlofuren en opgebouwde overuren per 31-12-2022 van ca. 26.000 uur. De kosten hiervan bedragen € 772.000. Hiervan is, op basis van de huidige beleidsstandpunten, een voorziening voor verlofsparen op de balans opgenomen van € 483.000. De resterende jaarlijks verplichting bedraagt € 289.000

Onderuitputting Algemene uitkering

Als gevolg van lagere overheidsuitgaven (waaraan de algemene uitkering gekoppeld is) kan er een korting op de algemene uitkering volgen.

Eigen bijdrage op grond van de Wmo

Een aanvrager van een voorziening op grond van de WLZ en de WMO (zoals hulp in de huishouding, begeleiding, hulp- en vervoersmiddelen of beschermd wonen) is volgens de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat wij geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen verkrijgen.

Niet uit de balans blijvende rechten**Stille reserves**

In overeenstemming met het BBV melden we de stille reserves.

- Landbouwgronden.

De voorraad verpachte landbouwgronden bedraagt 53 hectare, met een geraamde waarde van ca. € 2.400.000.

- Aandelen BNG.

Volgens de jaarstukken van de BNG hebben de 39.273 aandelen een waarde van € 3.575.000.

Dit is € 3.485.000 hoger dan de boekwaarde.

- Aandelen PZEM N.V. (Delta N.V.)

De vaststelling van de jaarrekening van PZEM N.V. is uitgesteld. Gelet op de onzekerheid op de energiemarkt is de waarde bepaald op ca. € 10.000.000.

Dit is aanmerkelijk lager dan de intrinsieke waarde.

- Aandelen Holding Aqua B.V.

De aandelen zijn in 2021 aangeschaft voor nominale waarde van € 26.4440. In 2022 heeft een kapitaalstorting van € 2.152.000 plaatsgevonden. Van een stille reserve is nog geen sprake.

Toelichting programmarekening 2022

In de programma's zijn de baten en lasten per taakveld opgenomen. De financiële afwijkingen t.o.v. de begroting zijn toegelicht. De analyse is opgenomen in de programmaverantwoording die integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening. Om deze reden is de toelichting op deze hier achterwege gelaten. We verwijzen nadrukkelijk naar de toelichting van de analyse per programma. Het is toegestaan te volstaan met een verwijzing in de jaarrekening naar de analyse in de programma's. De jaarrekening en de programma's presenteren we integraal in één boekwerk.

Onvoorzien

In de begroting was opgenomen € 1.470.000 (middelen Jeugdzorg)

Afgeraamd € 1.470.000

Overzicht incidentele baten en lasten

In de programma's zijn de belangrijkste incidentele baten en lasten toegelicht. Veel incidentele lasten betreffen eenmalige projecten die gedekt worden uit reserves.

	Incidentele lasten	Incidentele baten	Hiervan is gedekt uit reserves	Saldo
Incidentele baten en lasten				
Bestuur, dienstverlening en veiligheid				
Vrijval pensioenvoorziening		277		277
Opvang Oekraïne	1.195	3.322		2.127
I-burgerzaken	16		16	0
Voorbereiding Brandweerpost Heinkenszand	24		24	0
Gastheerschap GMF	6		6	0
Hanhavingszaken	25		25	0
Verkeer en openbare ruimte				
Mutatie egalisatie wegenbeheer	-171		-171	0
Mutatie egalisatie openbare verlichting	-72		-72	0
Mutatie egalisatie groenstructuur	-179		-179	0
Lokale economie				
Nucleair dossier, Grootschalige energietransitie	158			-158
Dividend PZEM/Aqua		2.291	-2.291	0
Onderzoek energietransitie Sloegebied	20		20	0
Verduurzaming bedrijventerrein 's-Gravenpolder	29		29	0
Subsidies SGB Hoedekenskerke	94		94	0

Incidentele baten en lasten	lasten	baten	uit reserves	
Leefbaarheid, onderwijs, cultuur en sport				
Leerlingenvervoer	-112			112
Coronamiddelen Cultuur		42		42
Onderwijsachterstanden	-37		-37	0
Eenmalige lasten MP Nieuwdorp	24			-24
Sportakkoorden	37		37	0
Onderzoek toekomst sportaccommodaties	20		20	0
Mutatie egalisatie gebouwenbeheer	-336		-336	0
Werk en inkomen				
Betho uitkering jaarresultaat		183		183
Energietoeslag	130			-130
Zorg				
Milieu				
Afrekening reststromen OLAZ		89		89
Uitvoeringskosten klimaatakkoord	135	295		160
RREW	102	102		0
Projecten IBP		32	32	64
Mutatie egalisatie riolering	-161		-161	0
Ruimtelijke ontwikkeling				
Omgevingsvisie, omgevingsplan	537	342	537	342
Wijziging- en projectprocedures		-144		-144
Omgevingsvergunningen	230	1.600		1.370
Dorpsvernieuwing	79		79	0
Handhaving	13		13	0
Traineeship	35		35	0

	Incidentele lasten	Incidentele baten	Hiervan is gedekt uit reserves	Saldo
Incidentele baten en lasten				
Algemene dekkingsmiddelen				
OZB-woningen		185		185
OZB-niet-woningen		-28		-28
Meicirculaire		1.124	-1.124	0
Septemercirculaire		211	-211	0
Decemercirculaire, algemene uitkering		1.082		1.082
OZB en overige belastingen		300		
Saldo begroting 2022		708		708
Programmaraportage	-1.202		-1.996	-794
Overheveling naar 2023			-335	-335
Naar algemeen weerstandsverm. (jaarrekening 2021)			-700	-700
Naar reserve Sociaal Domein		500	-500	0
Forensenbelasting		40		40
Bedrijfsvoering				
Voorziening verlofsparen	483			-483
Totaal incidentele lasten en baten	1.136	12.553	-7.132	4.285
Structurele baten en lasten	65.067	64.513	417	-137
Totaal saldo na bestemming	66.203	77.066	-6.715	4.148

In principe zijn alle projecten die gedekt worden uit reserves incidenteel van aard. Daarnaast worden de jaarlijkse resultaten van grondexploitatie niet als incidenteel beschouwd. De bijbehorende mutaties aan de reserves zijn ook niet als incidenteel opgenomen.

Overzicht reserves en voorzieningen

Specificatie reserves	Boekwaarde 01-01-2022	Toevoegingen	Onttrekkingen	Resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2022
Algemene reserves					
Algemene reserves	7.117.667	7.569.340	3.730.145	2.420.878	13.377.740
Totaal algemene reserves	7.117.667	7.569.340	3.730.145	2.420.878	13.377.740
Saldo baten/lasten na bestemming	2.420.878	4.107.178		-2.420.878	4.107.178
Totaal Saldo	2.420.878	4.107.178	-	-2.420.878	4.107.178
Bestemmingsreserve:					
Weerstandsvormogenreserve bouwgr.expl.	4.239.614	1.029.569	1.590.944	-	3.678.239
Reserve kwaliteit openbare ruimte	1.259.935	157.333	-	-	1.417.268
Reserve heractivering activa	3.372.218	505.367	129.491	-	3.748.094
Reserve afschrijving Investering Maatschappelijk nut	190.000	168.000	-	-	358.000
Reserve Interbestuurlijk Programma (IBP)	1.635.619	-	84.322	-	1.551.297
Reserve precario rechten	376.264	-	250.000	-	126.264
Reserve inkomensvoorziening	94.555	-	94.555	-	-
Reserve Sloebos	1.813.090	-	-	-	1.813.090
Reserve Sloerand	907.504	-	-	-	907.504
Reserve Sociaal Domein	311.000	1.789.838	342.280	-	1.758.558
Egalisatiereserve Gebouwenbeheer	2.856.313	1.136.125	-	-	3.992.438
Egalisatiereserve Wegenbeheer	749.686	171.549	-	-	921.235
Egalisatiereserve Buitensportaccommodaties	250.476	12.534	-	-	263.010
Egalisatiereserve Openbare verlichting	110.496	55.892	-	-	166.388
Egalisatiereserve Groenstructuur	456.093	179.432	-	-	635.525
Egalisatiereserve Riolering	368.961	161.886	-	-	530.847
Totaal Saldo	18.991.824	5.367.525	2.491.592	-	21.867.757
Totaal	28.530.369	17.044.043	6.221.737	-	39.352.675

Vorzieningen	Boekwaarde 01-01-2022	Toevoegingen	Aanwendingen	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2022
Voorziening precariorechten (verplichting)	2.032.797	-	-	-	2.032.797
Voorziening APPA (verplichting)	2.159.390	-	212.848	-	1.946.542
Voorziening Verlofsparen (verplichting)	-	483.542	-	-	483.542
Voorziening Riolering (egalisatie)	-	790.132	-	-	790.132
Voorziening Afvalstoffenheffing (egalisatie)	-	494.698	-	-	494.698
Totaal	4.192.187	1.768.372	212.848	-	5.747.711

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT)

Informatie in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Gemeente Borsele. Het voor gemeente Borsele toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 € 216.000 en in 2021 € 209.000.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

Hieronder zijn de volgende personen opgenomen:

Secretaris:

J.M. Jansen: zijn formatie in 2022 en 2021 was 1 fte.

Griffier:

Ph.J.M. de Vree: zijn formatie in 2022 en 2021 was 1 fte.

Op de volgende pagina vindt u het overzicht van deze functionarissen.

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Gegevens 2022		
bedragen x € 1	J.M. Jansen	Ph.J.M. de Vree
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	116.587	114.050
Beloningen betaalbaar op termijn	28.475	28.170
<i>Subtotaal</i>	<i>149.087</i>	<i>142.388</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000	216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	145.062	142.220
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2021		
bedragen x € 1	J.M. Jansen	Ph.J.M. de Vree
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	108.716	109.820
Beloningen betaalbaar op termijn	21.874	18.453
<i>Subtotaal</i>	<i>130.590</i>	<i>128.273</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000	209.000
Bezoldiging	130.590	128.273

Verplichte beleidsindicatoren

Programma / beleidsindicator		Eenheid	Borsele	Nederland	Bron	
1	Bestuur, dienstverlening en veiligheid	1.06 Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	70	80	Bureau Halt
		1.07 Harde kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	Geen data	Geen data	KLPD
		1.08 Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,20	2,30	CBS
		1.09 Gewelddismisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2,0	4,6	CBS
		1.10 Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	0,7	1,4	CBS
		1.11 Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	3,5	6,0	CBS
3	Verkeer en openbare ruimte	2.12 Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	9	8	VeiligheidNL
		2.13 Overige vervoersongevallen met een gewonde(fietser)	%	13	11	VeiligheidNL
4	Lokale economie	3.14 Functiemenging	%	51,6	53,3	LISA
		3.16 Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	187,2	165,1	LISA
6	Leefbaarheid, Onderwijs, Cultuur en Sport	4.17 Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	0,0	1,8	DUO
		4.18 Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	35	20	DUO
		4.19 Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,4	1,9	Ingrado
		5.20 Niet-Sporters	%	58,3	49,2	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)
7	Werk en inkomen	6.21 Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	738,9	805,5	LISA
		6.22 Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	1	1	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
		6.23 Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2	6	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel

Programma / beleidsindicator		Eenheid	Borsele	Nederland	Bron
9 Milieu	6.24 Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	74,4	72,2	CBS
	6.26 Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1	2	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
	6.27 Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	165,2	431,2	CBS
	6.28 Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	183,6	197,7	CBS
	6.29 Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	10,2	10,7	CBS
	6.30 Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1,1	1,1	CBS
	6.31 Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	Geen data	0,3	CBS
	6.32 Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	730	713	GMSD
	7.33 Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	207	169	CBS
	7.34 Hernieuwbare elektriciteit	%	39,7	20,0	RWS
10 Ruimtelijke ontwikkeling	8.35 Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	265	317	CBS
	8.36 Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	15,4	9,3	Basisregistratie adressen en gebouwen
11 Algemene dekkingsmiddelen	8.37 Demografische druk	%	78,6	70,3	CBS
	8.38 Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	786	823	COELO
	8.39 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	925	905	COELO
12 Bedrijfsvoering	0.01 Formatie	Fte per 1.000 inwoners	7,42		Eigen gegevens
	0.02 Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	7,42		Eigen gegevens
	0.03 Apparaatskosten	Kosten per inwoner	321,52		Eigen begroting
	0.04 Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	7,74%		Eigen begroting
	0.05 Overhead	% van totale lasten	11,5%		Eigen begroting

SiSa bijlage

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 14-2-2023										
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering	Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
JenV	A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	Gemeenten	050619 Veiligheidsregio Zeeland	Naam veiligheidsregio	Besteding (jaar T)	Besteding volgens besluit van de veiligheidsregio uitgevoerd (Ja/nee)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
					<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A12B/01	<i>Aard controle R</i> Indicator: A12B/02	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A12B/03	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A12B/04	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A12B/05	
					€ 0	Ja	€ 8.434	Ja		
JenV	A13	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	Gemeenten		Besteding in (jaar T) (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden)	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) Vanaf SiSa 2023 van toepassing i.v.m. SiSa tussen medeoverheden	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) in inclusief uitvoering door andere medeoverheden vanaf SiSa 2023	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
					<i>Aard controle R</i> Indicator: A13/01	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A13/02	<i>Aard controle R</i> Indicator: A13/03	<i>Aard controle R</i> Indicator: A13/04	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A13/05	
					€ 0	Ja	€ 0	Ja		
JenV	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Gemeenten		Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) 1 maart tot en met 14 oktober 2022	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) met ingang van 15 oktober 2022 (jaar T)	Vul in verschil werkelijke bestedingen ten opzichte van de gecombineerde uitkomst van A16/01 en A16/02 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO)
					<i>Aard controle R</i> Indicator: A16/01	<i>Aard controle R</i> Indicator: A16/02	<i>Aard controle R</i> Indicator: A16/03	<i>Aard controle R</i> Indicator: A16/04	<i>Aard controle R</i> Indicator: A16/05	<i>Aard controle R</i> Indicator: A16/06
					€ 2.063.000	€ 920.636	€ 0	€ 338.482	€ 0	€ 0
					Totaal bedrag vorderingen uitgekeerde verstrekkingen (jaar T) POO	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) in (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01 t/m 08	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
					<i>Aard controle R</i> Indicator: A16/07	<i>Aard controle R</i> Indicator: A16/08	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A16/09	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A16/10	<i>Aard controle n.v.t.</i> Indicator: A16/11	
					€ 0	€ 0	€ 3.322.118	€ 3.322.118	Nee	

JenV	A18B	Bekostiging eerste opvang ontheemden Oekraïne door Veiligheidsregio's (SiSa tussen medeoverheden)	Naam veiligheidsregio	Naam kostensoort	Besteding per kostensoort (jaar T)			
		SiSa tussen medeoverheden	Aard controle n.v.t. Indicator: A18B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: A18B/02	Aard controle R Indicator: A18B/03			
			1 050619 Veiligheidsregio Zeeland	Meerkosten coördinerende gemeente	€ 31.572			
			2 050619 Veiligheidsregio Zeeland	Hotels/centra	€ 0			
			3 050619 Veiligheidsregio Zeeland	Overige specifieke meerkosten	€ 0			
			4 050619 Veiligheidsregio Zeeland	Overige Meerkosten	€ 0			
			Project afgerond in jaar T? (Ja/Nee)	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld				
			Aard controle n.v.t. Indicator: A18B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: A18B/05				
			Nee					
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T)	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)(vanaf 2021)	Normbedragen voor e (ja/nee)(vanaf 2021)
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: B2/01	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02	Aard controle D2 Indicator: B2/03	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/06
			0	19	0	19	Ja	Ja
			Eindverantwoording (Ja/Nee)	Reeks 1	Reeks 1			
				Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07	Keuze werkelijke kosten	Keuze werkelijke kosten			
			Nee					
			Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1
			Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)
			Werkelijke kosten	Werkelijke kosten	Keuze werkelijke kosten	Keuze werkelijke kosten	Werkelijke kosten	Werkelijke kosten
			Aard controle R Indicator: B2/10	Aard controle R Indicator: B2/11	Aard controle R Indicator: B2/12	Aard controle R Indicator: B2/13	Aard controle R Indicator: B2/14	Aard controle R Indicator: B2/15
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2
			Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)
			Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen
			Aard controle R Indicator: B2/16	Aard controle R Indicator: B2/17	Aard controle R Indicator: B2/18	Aard controle R Indicator: B2/19	Aard controle R Indicator: B2/20	Aard controle R Indicator: B2/21
			€ 0	€ 7.220	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.244
			Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Totaal	
			Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling	
			Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen		
			Aard controle R Indicator: B2/22	Aard controle R Indicator: B2/23	Aard controle R Indicator: B2/24	Aard controle R Indicator: B2/25	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/26	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	

BZK	C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Beschikingsnummer /naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 augustus 2022 (Ja/Nee)	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Gemeenten	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C32/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C32/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C32/03</i>	<i>Aard controle D2 Indicator: C32/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C32/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C32/06</i>
			1 SUVIS21-2-02758912	€ 0	€ 0	Nee	Wordt pas in 2023 uitgevoerd.	Nee
			2					
			50					
			Kopie Beschikingsnummer/Naam	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld)			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C32/07</i>	<i>Aard controle D2 Indicator: C32/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C32/09</i>			
			1 SUVIS21-2-02758912	Nee	Wordt pas in 2023 uitgevoerd.			
			2					
			50					
BZK	C43	Regeling reductie energiegebruik woningen	Beschikingsnummer/naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Aantal bereikte woningen	Toelichting	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Gemeenten	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C43/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C43/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: C43/03</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: C43/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C43/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C43/06</i>
			RREW2020-00449981	€ 102.586	€ 102.586	1.800		Ja
			Totaal aantal bereikte huurwoningen	Is minstens 70% van de uitgekeerde specifieke uitkering bestemd voor activiteiten als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onder a, b of c van de regeling (Ja/Nee)?				
			<i>Aard controle D1 Indicator: C43/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C43/08</i>				
			2.246	Ja				

BZK	C55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemeoide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemeoide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemeoide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemeoide kosten
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C55/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: C55/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/06</i>
			0	€ 0	€ 0	0	€ 0	€ 0
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemeoide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemeoide kosten			
<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: C55/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09</i>						
0	€ 0	€ 0						
		Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen	
<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/12</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/13</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/14</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C55/15</i>			
0	0	0	0	0	0	0		
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslage naffaire	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
		<i>Aard controle R Indicator: C62/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C62/04</i>					
		€ 434	Nee					

BZK	C85	Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen	Projectnaam	Cumulatief aantal flex- of transformatiewoningen gerealiseerd per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor Ontheemden of vergunninghouders per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden
		Gemeenten	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C85/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C85/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C85/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: C85/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: C85/05</i>
			1 B1 Colenshoek III, 's-Heer Abtskerke	0	0	€ 0	€ 0
			2 B2 Tolhoek II, Oudelande	0	0	€ 0	€ 0
			3 B3 Schuitweg 's-GVP	0	0	€ 0	€ 0
			4				
			Kopie projectnaam	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C85/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C85/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C85/08</i>		
			1 B1 Colenshoek III, 's-Heer	Nee	Nee		
			2 B2 Tolhoek II, Oudelande	Nee	Nee		
			3 B3 Schuitweg 's-GVP	Nee	Nee		
			4				
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)
		Gemeenten	<i>Aard controle R Indicator: D8/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/05</i>
			€ 201.690	€ 20.616	€ 22.500	€ 0	€ 71.817
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	In 2022 opgebouwde reserve om mee te nemen naar volgende vierjarige periode Bedrag
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D8/06</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: D8/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/09</i>	<i>Aard controle R Indicator: D8/10</i>
			1				€ 122.425
			2				
			100				

OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld <i>Aard controle R Indicator: D14/01</i>	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen <i>Aard controle R Indicator: D14/02</i>	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs <i>Aard controle R Indicator: D14/03</i>	Correctie besteding (jaar T-1) <i>Aard controle R Indicator: D14/04</i>	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) <i>Aard controle R Indicator: D14/05</i>			
			€ 0	€ 0	€ 37.833	€ 0	€ 49.823			
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: D14/06</i>	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs <i>Aard controle R Indicator: D14/07</i>	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08</i>	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs <i>Aard controle R Indicator: D14/09</i>				
			1							
			2							
			10							
			lenW	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: E84/01</i>	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02</i>	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T) <i>Aard controle R Indicator: E84/03</i>	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04</i>	
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee				
			Naam/nummer per maatregel <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/05</i>	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06</i>	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stuks, meters) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/07</i>	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/08</i>				
			1 310 Aanbrengen van kant- en asmarkering op fietspaden/aantal in Meters	Nee	0					
2 317 Vervangen verharding fietspad/aantal in Meters	Nee	0								
3 319 Aanleg plateau kruispunt GOW/ETW/aantal in Stuks	Nee	0								
4 330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/h/aantal in Stuks	Nee	0								
5 344 Het volwaardig afwaarderen van een GOW 50 km/h naar een ETW 30 km/h/aantal in meters	Nee	0								
50										

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2022 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op	Besteding (jaar T) algemeen bijstand	Baten (jaar T) algemeen bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)	
			Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
			Aard controle R Indicator: G2/01	Aard controle R Indicator: G2/02	Aard controle R Indicator: G2/03	Aard controle R Indicator: G2/04	Aard controle R Indicator: G2/05	Aard controle R Indicator: G2/06	
			€ 2.503.158	€ 143.626	€ 201.420	€ 0	€ 52.140	€ 0	
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2022 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			Aard controle R Indicator: G3/01	Aard controle R Indicator: G3/02	Aard controle R Indicator: G3/03	Aard controle R Indicator: G3/04	Aard controle R Indicator: G3/05	Aard controle R Indicator: G3/06	
			€ 0	€ 0	€ 12.875	€ 0	€ 0	€ 2.877	
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekking (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
			Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire			
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente			
			Aard controle R Indicator: G3/07	Aard controle R Indicator: G3/08	Aard controle R Indicator: G3/09	Aard controle R Indicator: G3/10	Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11		
€ 22.588	€ 0	€ 0	€ 0	ja					

SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2022 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverzekering	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverzekering (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverzekering (overig)	
				Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01	Aard controle R Indicator: G4/02	Aard controle R Indicator: G4/03	Aard controle R Indicator: G4/04	Aard controle R Indicator: G4/05	Aard controle R Indicator: G4/06	
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 7.264	€ 5.009	€ 405			
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 804	€ 0	€ 0			
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 1.200	€ 6.777	€ 399			
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 9.268	€ 11.786	€ 804			
			Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverzekering (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07	Aard controle R Indicator: G4/08	Aard controle R Indicator: G4/09	Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10			
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	0	Ja				
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	0	Ja				
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	0	Ja				
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	0	Ja				
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	0	Ja				
6	Totaal	0	0	0	Ja				
			Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverzekering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverzekering Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverzekering Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11	Aard controle R Indicator: G4/12	Aard controle R Indicator: G4/13	Aard controle R Indicator: G4/14	Aard controle R Indicator: G4/15		
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)								
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)								
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)								
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)								
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)								
6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
			Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverzekeringen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverzekeringen Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire			
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/16	Aard controle R Indicator: G4/17	Aard controle D2 Indicator: G4/18	Aard controle R Indicator: G4/19			
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
6	Totaal	0	0	0	0	0			

SZW	G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2022 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T)	Baten (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
			Gemeente	Gemeente	Gemeente		
			<i>Aard controle R Indicator: G10/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G10/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03</i>		
			€ 348	€ 0	ja		
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ gemeentedeel Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
			Gemeente	Gemeente	Gemeente		
			<i>Aard controle R Indicator: G12/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G12/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G12/04</i>		
			€ 0	€ 0	Ja		
SZW	G13	Onderwijsroute 2022_ deel gemeente Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T)	Baten onderwijsroute (jaar T)	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T)	Baten overige voorzieningen (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			<i>Aard controle R Indicator: G13/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G13/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: G13/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: G13/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05</i>
			€ 20.128	€ 0	€ 0	€ 0	ja

VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Totale werkelijke berekende subsidie					
			<i>Aard controle R Indicator: H4/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02</i>					
			€ 58.754	€ 60.225					
			Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/06</i>	<i>Aard controle R Indicator: H4/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08</i>	
1	1.3 Onroerende zaken	€ 13.186	€ 13.186						
2	2.1 Roerende zaken aankoop materialen	€ 9.683		€ 9.683					
3	2.2 Overige kosten	€ 5.276			€ 5.276				
4	Investering	€ 32.080			€ 32.080				
VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikingsnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T)	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T)	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T)	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02</i>	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: H8/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08</i>	
			1	1042520	€ 37.717	€ 0	€ 83.159	€ 0	€ 83.159
			2						
			3						
			4						
	Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)							
<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08</i>								
1	1042520	Ja							
2									
3									
4									
VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle R Indicator: H12/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H12/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03</i>				
			€ 23.500	Ja	Nee				

Overzicht taakvelden 2022

	Lasten	Baten
Hoofdstuk 0 Bestuur en ondersteuning		
0.1 Bestuur	1.088	20
0.2 Burgerzaken	778	327
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	467	1.377
0.4 Overhead	7.648	199
0.5 Treasury	463	2.963
0.61 OZB woningen	0	3.085
0.62 OZB niet-woningen	151	5.590
0.63 Parkeerbelasting	0	0
0.64 Belastingen overig	5	149
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	1	40.508
0.8 Overige baten en lasten	179	129
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	189	1
0.10 Mutaties reserves	12.937	6.222
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	4.107	0
Totaal hoofdstuk 0 Bestuur en ondersteuning	28.011	60.569

Hoofdstuk 1 Veiligheid		
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.068	-4
1.2 Openbare orde en veiligheid	3.900	5.405
Totaal hoofdstuk 1 Veiligheid	5.967	5.401

	Lasten	Baten
Hoofdstuk 2 Verkeer, vervoer en waterstaat		
2.1 Verkeer en Vervoer	3.558	283
2.2 Parkeren	0	0
2.3 Recreatieve havens	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	0	0
2.5 Openbaar vervoer	0	0
Totaal hoofdstuk 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	3.558	283

Hoofdstuk 3 Economie		
3.1 Economische ontwikkeling	230	3
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	187	0
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	21	0
3.4 Economische promotie	102	147
Totaal hoofdstuk 3 Economie	540	150

Hoofdstuk 4 Onderwijs		
4.1 Openbaar basisonderwijs	38	0
4.2 Onderwijshuisvesting	803	124
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.938	528
Totaal hoofdstuk 4 Onderwijs	2.778	652

	Lasten	Baten
Hoofdstuk 5 Sport, cultuur en recreatie		
5.1 Sportbeleid en activering	268	54
5.2 Sportaccommodaties	678	175
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	383	4
5.4 Musea	34	0
5.5 Cultureel erfgoed	303	69
5.6 Media	727	68
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	2.339	55
Totaal hoofdstuk 5 Sport, cultuur en recreatie	4.733	426

	Lasten	Baten
Hoofdstuk 6 Sociaal domein		
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.257	312
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.525	69
6.3 Inkomensregelingen	5.606	3.138
6.4 WSW en beschut werk	1.539	180
6.5 Arbeidsparticipatie	538	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	724	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	4.789	131
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	0	0
6.71b Begeleiding (WMO)	15	0
6.71c Dagbesteding (WMO)	0	0
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-6	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	6.365	21
6.72a Jeugdhulp begeleiding	0	0
6.72b Jeugdhulp behandeling	0	0
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	0	0
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0
6.73a Pleegzorg	0	0
6.73b Gezinsgericht	0	0
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	0	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0
6.74c Gesloten plaatsing	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	78	43
6.81a Beschermd wonen (WMO)	0	0
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	859	0
6.82b Jeugdreclassering	0	0
6.82a Jeugdbescherming	0	0
Totaal hoofdstuk 6 Sociaal domein	25.289	3.893

	Lasten	Baten
Hoofdstuk 7 Volksgezondheid en milieu		
7.1 Volksgezondheid	1.047	32
7.2 Riolering	1.891	2.204
7.3 Afval	3.002	3.615
7.4 Milieubeheer	1.295	216
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	342	354
Totaal hoofdstuk 7 Volksgezondheid en milieu	7.578	6.421
Hoofdstuk 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		
8.1 Ruimte en leefomgeving	643	25
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.462	3.492
8.3 Wonen en bouwen	1.689	1.935
Totaal hoofdstuk 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	4.794	5.453
Totaal taakvelden	83.247	83.247

Aan de gemeenteraad van de
Gemeente Borsele

Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Stationspark 8b
Postbus 85
4460 AB Goes

T: +31 (0)113 24 20 00

goes@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in de jaarverantwoording opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van de gemeente Borsele te Heinkenszand gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarverantwoording opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2022 als van de activa en passiva van de gemeente Borsele op 31 december 2022 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader, dat op 1 december 2022 is vastgesteld door de raad.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de programmarekening o.b.v. taakveld 2022;
- 2 de balans per 31 december 2022;
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
- 4 de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
- 5 de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022, het controleprotocol en het normenkader voor de financiële rechtmatigheid die zijn vastgesteld door de raad op 1 december 2022 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2022 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Borsele zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 780.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado. Op basis van hoofdstuk 4 van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 hebben wij bij de controle van de SiSa-bijlage dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2022. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de raad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 50.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Als onderdeel van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de gemeente en haar interne beheersingsomgeving. Wij hebben een frauderisicoanalyse uitgevoerd met als doelstelling het identificeren en inschatten van mogelijke risico's op een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude. Wij hebben onze frauderisicoanalyse besproken met het college en de auditcommissie.

In onze frauderisicoanalyse hebben wij geconcludeerd dat wij geen frauderisico zien ten aanzien van de opbrengstverantwoording. Dit vloeit voort uit het feit dat een opbrengststroom vast kan zijn, waarop de gemeente geen invloed heeft (zoals de rijksbijdrage en specifieke uitkeringen vanuit het rijk) of dat een opbrengststroom geen materiële omvang heeft of dat een opbrengstenstroom bestaat uit een grote hoeveelheid kleine, routinematige, niet materiële transacties, waardoor de kans op een materiële fraude laag is.

In onze frauderisicoanalyse hebben wij de volgende frauderisico's geïdentificeerd en geëvalueerd in het kader van onze controle.

Het risico dat het management maatregelen van interne beheersing doorbreekt

Het college of management bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Een incentive van het college of management zou hierbij kunnen zijn om op die wijze een betere financiële situatie of prestatie te presenteren.

Als wij kijken naar de jaarrekening van de gemeente ziet dit eventuele risico met name toe op de schattingsposten in de grondexploitatie met de grootste schattingsonzekerheid. Om dit specifieke risico te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- verkrijgen van inzicht in en vaststellen van het bestaan van de interne beheersing omtrent het opstellen van de exploitatieopzetten;
- controle op de uitgangspunten van de grondexploitatie (waaronder rente en indexering);
- controle op de prognoses omtrent kosten, opbrengsten en fasering, inclusief het backtesten en forwardtesten van inschattingen van het management;
- controle op de grondaankopen, grondverkoop en de geactiveerde kosten (middels steekproeven).

Verder is er sprake van een algemeen risico dat het management maatregelen van interne beheersing doorbreekt. Om dit algemene risico te ondervangen hebben wij onder andere de volgende werkzaamheden verricht:

- analyseren en beoordelen van op basis van risicocriteria geselecteerde journaalposten en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht om de nauwkeurigheid van de geselecteerde journaalposten te controleren;
- analyse van aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;
- beoordelen van belangrijke schattingen en de schattingsprocessen van het college of management zoals de waardering van de grondexploitaties, vaste activa en debiteuren en het toereikend zijn van voorzieningen. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college bij deze posten. Wij hebben onder meer de volgende werkzaamheden verricht:
 - Met betrekking tot de voorraden hebben wij de plausibiliteit van de uitgangspunten op projectniveau gecontroleerd aan de hand van de economische inputparameters alsook backtestingwerkzaamheden. Daarnaast hebben we de toereikendheid van de verliesvoorzieningen en de nauwkeurigheid en volledigheid van de tussentijdse winstneming gecontroleerd.
 - Met betrekking tot de activa hebben wij vastgesteld of er sprake is van duurzame waardeverminderingen.
 - Met betrekking tot vorderingen hebben wij de inschatting van het college van de inbaarheid van de vordering en dientengevolge de omvang van de voorziening dubieuze debiteuren gecontroleerd.
 - Met betrekking tot de voorzieningen hebben we vastgesteld dat de uitgangspunten voor o.a. de voorziening wethouderspensionen en voorziening precariobelasting plausibel zijn;
- beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening om;
- doornemen van notulen van vergaderingen van het management, college en de raad.

We hebben daarnaast ten aanzien van het frauderisico elementen van onvoorspelbaarheid in de controlewerkzaamheden opgenomen.

Naast vorenstaande hebben wij, voor zover relevant voor onze controle, de opzet geëvalueerd en het bestaan vastgesteld van de beheersingsmaatregelen op organisatieniveau zoals het integriteitsbeleid, alsmede de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten, het maken van schattingen en het bewaken van projecten. Tevens hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiligingen in het IT-systeem en de mogelijkheid dat hierin functiescheiding kan worden doorbroken. Daarnaast hebben wij integriteits- en klokkenluidersmeldingen nader in onze controle betrokken.

Wij zijn gedurende de gehele controle alert geweest op indicaties van (mogelijke) fraude. Daarnaast hebben wij middels een schriftelijke bevestiging door het college laten bevestigen, dat alle gevallen van (mogelijke) fraude zijn gemeld aan ons. Wij hebben tijdens onze controle geen specifieke aanwijzingen gekregen voor (een vermoeden van) fraude.

Onze bevindingen hebben wij besproken met het college en de auditcommissie van gemeente Borsele.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Het college heeft in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de gemeente om de door haar geïdentificeerde risico's op te vangen en haar bedrijfsvoering voort te zetten voor tenminste 12 maanden na het opstellen van de jaarrekening. De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling. Als onderdeel van onze controle hebben wij deze veronderstelling met het college geëvalueerd aan de hand van de tot het moment van het verstrekken van deze controleverklaring beschikbare informatie, waaronder de begroting en de financiële kengetallen inclusief de weerstandsratio. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente een sluitende meerjarenbegroting heeft.

Wij hebben, op basis van de verkregen controle-informatie, overwogen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Eventuele relevante gebeurtenissen na balansdatum die haar effect kunnen hebben op de financiële positie van de gemeente zijn toereikend toegelicht in de toelichting op de balans. Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht:

- Wij hebben een risicoanalyse uitgevoerd gericht op het risico dat er gereede twijfel bestaat over de mogelijkheden om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder.
- Wij hebben kennisgenomen van de analyse in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van het college en overwogen of deze alle relevante informatie bevat, waarvan wij als gevolg van de controle van de jaarrekening kennis hebben. Wij hebben met het college de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten besproken.
- Wij hebben kennisgenomen van de meerjarenbegroting in relatie tot de ontwikkelingen in de sector decentrale overheden.
- Wij hebben kennisgenomen van de beoordeling van de (meerjaren)begroting van de gemeente door de toezichthouder.
- Wij hebben vastgesteld dat de volgens het BBV verplichte financiële kengetallen in lijn liggen met de gangbare normen.
- Wij hebben inlichtingen ingewonnen bij het college over zijn kennis van het niet in staat kunnen zijn om financiële risico's op te kunnen vangen vanuit de reguliere bedrijfsvoering.
- Wij hebben inlichtingen ingewonnen over gebeurtenissen of omstandigheden na de periode, waarvoor het college een beoordeling heeft gemaakt.

Op basis van onze kennis en ons begrip van de organisatie, verkregen tijdens onze jaarrekeningcontrole, en de financiële positie van de gemeente, zoals deze blijkt uit de jaarrekening, vinden wij het hanteren van de continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente niet langer in staat is om de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

C. Verklaring over de in de jaarverantwoording opgenomen andere informatie

De jaarverantwoording omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

D. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader, dat op 1 december 2022 is vastgesteld door de raad.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing, die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder.

Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden, waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben, waar relevant, professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022, het controleprotocol en het normenkader voor de financiële rechtmatigheid die zijn vastgesteld door de raad op 1 december 2022, het Controleprotocol WNT 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's:
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude;
 - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring.

Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeente;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Goes, 5 juli 2023

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

drs. A.R.M. Peelen RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

Afkortingenlijst

ABP	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
AMHK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling en Huiselijk Geweld
AMW	Algemeen Maatschappelijk Werk
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
B2030	Borsele 2030
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BDU	Brede Doel Uitkering
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BONS	Borsele Na School
BRIKS	Bouwen, Reclame, Inritten, Kappen en Slopen
BRZO	Besluit Risico Zware Ongevallen
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BZZB	Behoud de "Zak van Zuid-Beveland"
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEO	Chief Executive Officer
CISO/FG	Chief Information Security Officer/functionaris gegevensbescherming
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CMHF	Centrale van Middelbare en Hogere Functionarissen bij Overheid, Onderwijs, Bedrijven en Instellingen
CNV	Christelijk Nationaal Vakverbond
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van Lagere Overheden
COVRA	Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval
CRB	Culturele Raad Borsele
CROW	Centrum Regelgeving en Onderzoek Wegenbouw
DCMR	Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
EMU	Europese Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
ESF	Europees Sociaal Fonds

Fido	Financiering decentrale overheden
FNV	Federatie Nederlandse Vakbeweging
FPU	Flexibel Pensioen en Uittreden
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
GFT	Groente-, Fruit- en Tuinafval
GGD	Gemeenschappelijke Geneeskundige Dienst
GI	Gecertificeerde Instelling
GMSD	Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
GVVP	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
HABOG	Hoogradioactief Afval Behandelings- en Opslag Gebouw
IBP	Inter Bestuurlijk Programma
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IKC	Integraal Kindcentrum
i-NUP	i- Nationaal Uitvoeringsprogramma
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IVB	Integraal Veiligheidsbeleid
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
KLPD	Korps landelijke politiediensten
LEA	Lokale Educatieve Agenda
LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
MDO	Multidisciplinair Overleg
NIEGG	Niet In Exploitatie Genomen Gronden
OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OKC	Omnis Kindcentra
OKE	Wet Ontwikkeling door Kwaliteit en Educatie
OLAZ	Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland
OLOB	Overleggroep Lokaal Onderwijsbeleid
OZB	Onroerendezaakbelasting
PGB	Persoonsgebonden Budget
PZEM	Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij

RBL	Regionaal Bureau Leerplicht
REA	Regionale Educatieve Agenda
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne
RODIN	Referentie Opbouw Digitaal Informatiebeheer
RPCZ	Regionaal Pedagogisch Centrum Zeeland
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
RvC	Raad van Commissarissen
SaBeWa	Samenwerkingsverband Belastingen en Waardebepaling
SGB	Stoomtrein Goes-Borsele
SISA	Single Information Single Audit
SLOK	Stimulering Lokaal Klimaatbeleid
SMWO	Stichting Maatschappelijk werk en Welzijn Oosterschelderegio
SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
SVRZ	Stichting Verpleeg- en Rusthuizen Zeeland
SWVO	Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio
TNO	Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek
Ufdo	Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VANG-HHA	Van Afval Naar Grondstof-Huishoudelijk Afval
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VRZ	Veiligheidsregio Zeeland
VSV	Voortijdig Schoolverlaten
VE	Vroegtijdig Voorschoolse Educatie
VV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
VZG	Vereniging van Zeeuwse Gemeenten
WIZ	Werk, Inkomen en Zorg
WMO	Wet Maatschappelijke Ontwikkeling
WNT	Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WPG	Wet Publieke Gezondheid